

Stjórnartíðindi

1946 - A-deild

Útgáfa 1.1 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af Stjórnartíðindum. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af prentuðum Stjórnartíðindum án endurgjalds. Hvorki dómsmálaráðuneytið né önnur stjórnvöld standa að gerð skjals þessa umfram það að hafa útvegað höfundu skjalsins prentteintök af ritinu.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta landslög og önnur áþekk gögn gerð af opinberri hálfu, ekki verndar höfundalaga.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Gallar á bls. 187 og 196.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

STJÓRNARTÍÐINDI

1946

A-DEILD

REYKJAVÍK 1946
RÍKISPRENTSMÍÐJAN GUTENBERG

Efnisyfirlit.

Nr.	Dagsetning	Fyrirsögn	Blaðsíðutal
1	16. jan.	Auglýsing um að Ísland hafi undirritað sáttmála matvæla- og landbúnaðarstofnunar hinnar sameinuðu þjóða	1
2	S. d.	Auglýsing um að Ísland hafi staðfest sáttmálann um stofnun alþjóða-gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka ...	1
3	18. jan.	Forsetabréf um að Alþingi skuli koma saman til framhaldsfunda	1
4	26. febr.	Lög um sölu þjóðjarða og kirkjujarða	2
5	S. d.	Lög um breytingar á lögum nr. 58 27. júlí 1941, um landnám ríkisins	3
6	11. marz	Lög um breytingar á lögum nr. 108 9. okt. 1941, um byggingar- og landnámssjóð	4
7	S. d.	Lög um girðingar kringum hverí og laugar	4
8	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 112 9. okt. 1941, um lax- og silungsveiði	5
9	S. d.	Lög um eyðingu svartbaks	5
65	12. marz	Auglýsing um viðskiptasamning milli Íslands og Tékkóslóvakíu	152—153
10	2. apríl	Lög um lestagjald af skipum	5—6
11	S. d.	Lög um verðlagningu landbúnaðarafurða o. fl.	6—7
12	S. d.	Raforkulög	8—17
13	S. d.	Lög um lántökuheimild til handa sildarverksmiðjum ríkisins	18
14	S. d.	Lög um embættisbústaði héraðsdómara	18—19
15	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 12 20. júní 1923, um einkaleyfi	19
16	10. apríl	Lög um breyting á lögum nr. 6 9. jan. 1935, um tekju-skatt og eignarskatt	19—20
17	S. d.	Fjáráukalög fyrir árið 1942	20—31
18	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 29 28. nóv. 1919, um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911	32

IV

Nr.	Dagsetning	Fyrirsögn	Blaðsíðutal
19	10. apríl	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku til síma-framkvæmda	32
20	S. d.	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að halda niðri dýrtíðarvísitölu með fjárgreiðslum úr ríkissjóði og um áhrif nokkurra landbúnaðarafurða á vísitöluna	33
21	S. d.	Lög um samþykkt á ríkisreikningnum fyrir árið 1942	33—34
22	S. d.	Lög um skólakerfi og fræðsluskyldu	34—36
23	23. apríl	Lög um dósentsembætti í íslenzku nútíðarmáli og hagnýtri íslenzkukennslu í heimspekideild Háskóla Íslands	36
24	S. d.	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu geymsluhús Tunnuverksmiðju Siglufjarðar s/f ...	36
25	S. d.	Lög um landshöfn í Keflavíkur- og Njarðvíkurhreppum	37—39
26	S. d.	Lög um eignarnám á lóðarréttindum og mannvirkjum á Siglufirði	40
27	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 38 15. febr. 1945, um stofnun búnaðarmálasjóðs	40
28	S. d.	Lög um virkjun Sogsins	41—43
29	S. d.	Lög um hafnargerðir og lendingarbætur	43—48
32	S. d.	Lög um Austurveg	49—50
33	S. d.	Lög um tunnusmíði	51
30	29. apríl	Forsetabréf um þinglausnir og þingrof	49
31	S. d.	Forsetabréf um almennar kosningar til Alþingis	49
34	S. d.	Lög um fræðslu barna	52—60
35	S. d.	Lög um landnám, nýbyggðir og endurbyggingar í sveitum	60—69
36	S. d.	Lög um byggingu gistihúss í Reykjavík	69—70
37	S. d.	Lög um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitölu	70—71
38	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 6 1935, um tekjuskatt og eignarskatt	71
39	S. d.	Lög um breytingar á lögum nr. 34 2. apríl 1943, um fiskveiðasjóð Íslands, og lögum nr. 107 30. des. 1943	72
40	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 11 1. febr. 1936, um eignarnámsheimild á nokkrum löndum og á afnotarétti landsvæða í Hafnarfirði, Garðahreppi og Grindavíkurhreppi, og um stækkun lögsagnarumdæmis Hafnarfjarðarkaupstaðar	72
41	S. d.	Lög um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands	73—77
42	7. maí	Lög um nýbyggingar í Höfðakaupstað	77—79
43	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 68 12. apríl 1945, um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum	79
44	S. d.	Lög um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kaupsýnum	79—88
45	S. d.	Lög um beitumál	89—90
46	S. d.	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana vegna útflutnings á afurðum bátaútvegsins	91

Nr.	Dagsetning	Fyrirsögn	Blaðsiðutal
47	7. maí	Lög um sildarniðursuðuverksmiðju ríkisins	92
48	S. d.	Lög um gagnfræðanám	92—101
49	S. d.	Lög um húsmæðrafræðslu	102—106
50	S. d.	Lög um almannatryggingar	106—136
51	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 68 12. apríl 1945, um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum	136—138
52	S. d.	Lög um sameining Selfossbyggðar í eitt hreppsfélag ..	138—139
53	S. d.	Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 84 6. júlí 1932, um bifreiðaskatt o. fl.	140
54	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 48 23. febr. 1945, um skipakaup ríkisins	141
55	S. d.	Lög um breytingar á lögum nr. 12 9. jan. 1935 og nr. 40 27. júní 1941, um iðnlánasjóð	141—142
56	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 80 7. sept. 1942, um kosningar til Alþingis	143
57	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 93 25. sept. 1942, um að reisa nýjar sildarverksmiðjur	144
58	S. d.	Lög um menntaskóla	144—147
59	S. d.	Lög um fyrningarafskriftir	148
60	14. maí	Bráðabirgðalög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast rekstrarlán fyrir Landssmiðjuna	140
61	S. d.	Bráðabirgðalög um breyting á lögum nr. 81 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar	149—151
62	21. maí	Bráðabirgðalög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að framlengja fiskveiða- og atvinnuréttindi Dana á Íslandi	150
63	4. júní	Bráðabirgðalög um tilraunastöð á Keldum	151
64	12. júní	Bráðabirgðalög um lántökuheimild fyrir ríkisstjórnina til að reisa lýsisherzluverksmiðju	151—152
66	17. júlí	Lög um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum ..	153—167
67	S. d.	Lög um iðnlánasjóð	167—168
70	S. d.	Forsetabréf um að Alþingi skuli koma saman til aukafundar mánudaginn 22. júlí 1946	171
71	23. júlí	Forsetabréf um frestun á fundum Alþingis	171
72	13. ágúst	Auglýsing um viðskiptasamkomulag, sem gert var í París hinn 15. júní 1946, milli Íslands og Frakklands	171—174
68	12. sept.	Bráðabirgðalög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka leigunámi barnaheimilið Sólheima í Hverakoti í Grímsnesi	169
69	S. d.	Bráðabirgðalög um breyting og viðauka við lög nr. 65 11. júní 1938, um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl.	169—170
74	S. d.	Tilskipun um breyting á tilskipun nr. 112 20. ágúst 1938, um gerð og afgreiðslu sérlyfja	177
77	14. sept.	Forsetabréf um að Alþingi skuli koma saman til framhaldsfunda	178
75	19. sept.	Auglýsing um staðfestingu forseta Íslands á breytingu á reglugerð fyrir Háskóla Íslands, nr. 47 30. júní 1942	177

Nr.	Dagsetning	Fyrirsögn	Blaðsíðutal
73	20. sept.	Auglýsing um verzlunarsamning milli Íslands og Svíþjóðar	174—176
78	21. sept.	Auglýsing um niðurfelling samkomulags milli Íslands og Noregs um innflutning á söltuðu íslenzku kindakjöti til Noregs og um aðstöðu norskra sildveiða við Ísland	178—179
76	30. sept.	Lög um breyting á lögum nr. 119 31. des. 1945, um samkomudag Alþingis 1946	178
79	9. okt.	Forsetabréf um þinglausnir	179
80	S. d.	Forsetabréf um að reglulegt Alþingi 1946 skuli koma saman til fundar fimmtudaginn 10. október 1946 ..	179
81	S. d.	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast rekstrarlán fyrir Landssmiðjuna	180
82	S. d.	Lög um lántökuheimild fyrir ríkisstjórnina til að reisa lýsisherzluverksmiðju	180
83	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 81 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar	181
84	S. d.	Lög um breytingar og viðauka við lög nr. 65 11. júní 1938, um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl.	181—182
85	S. d.	Lög um ráðstafanir í sambandi við skilnað Íslands og Danmerkur	182—183
86	S. d.	Lög um rannsóknarstofnun háskólans í búfjarmeinafræði	183—184
87	11. okt.	Auglýsing um niðurfelling hverndarsamningsins við Bandaríki Ameríku frá 1941 o. fl.	184—187
88	30. nóv.	Lög um breyting á lögum nr. 91 30. nóv. 1945, um innflutning og gjaldeyrismeðferð	188
89	6. des.	Lög um viðauka við lög nr. 50 7. maí 1946, um almannatryggingar	188
91	9. des.	Auglýsing um að Ísland hafi gengið að sáttmála hinna sameinuðu þjóða	189—239
90	17. des.	Lög um breyting á lögum nr. 98 9. júlí 1941, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana og tekjuöflunar vegna dýrtíðar og erfiðleika atvinnuveganna	189
92	S. d.	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta skemmtanaskatt með viðauka árið 1947	240
93	28. des.	Lög um bráðabirgðafjárgreiðslur á árinu 1947	240
94	S. d.	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta ýmis gjöld 1947 með viðauka	241
95	S. d.	Lög um að ákvæði samnings frá 7. október 1946 við Bandaríki Ameríku, er varða aðflutningsgjöld o. fl., skuli öðlast gildi	241—242
96	S. d.	Lög um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl.	242—244
97	S. d.	Lög um ríkisábyrgð vegna bátaútvegsins o. fl.	245—246

Yfirlit

eftir stafrófsröð.

Nr.	Dagsetning	Fyrirsögn	Blaðsíðutal
Almannatryggingar.			
50	7. maí	Lög um almannatryggingar	106—136
89	6. des.	Lög um viðauka við lög nr. 50 7. maí 1946, um almannatryggingar	188
Alþingi, alþingiskosningar.			
3	18. jan.	Forsetabréf um að Alþingi skuli koma saman til framhaldsfunda	1
30	29. apríl	Forsetabréf um þinglausnir og þingrof	49
31	S. d.	Forsetabréf um almennar kosningar til Alþingis	49
56	7. maí	Lög um breyting á lögum nr. 80 7. sept. 1942, um kosningar til Alþingis	143
70	17. júlí	Forsetabréf um að Alþingi skuli koma saman til aukafundar mánudaginn 22. júlí 1946	171
71	23. júlí	Forsetabréf um frestun á fundum Alþingis	171
77	14. sept.	Forsetabréf um að Alþingi skuli koma saman til framhaldsfunda	178
76	30. sept.	Lög um breyting á lögum nr. 119 31. des. 1945, um samkomudag Alþingis 1946	178
79	9. okt.	Forsetabréf um þinglausnir	179
80	S. d.	Forsetabréf um að reglulegt Alþingi 1946 skuli koma saman til fundar fimmtudaginn 10. október 1946 ..	179
Bankamál.			
2	16. jan.	Auglýsing um að Ísland hafi staðfest sáttmálann um stofnun alþjóða-gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka ..	1
41	29. apríl	Lög um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands	73—77
Barnaheimili.			
68	12. sept.	Bráðabirgðalög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka leigunámi barnaheimilið Sólheima í Hverakoti í Grímsnesi	169
Beitumál, sjá fiskveiðar.			

VIII

Nr.	Dagsetning	Fyrirsögn	Blaðsíðutal
		Bifreiðar.	
53	7. maí	Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 84 6. júlí 1932, um bifreiðaskatt o. fl.	140
		Bráðabirgðafjárgreiðslur.	
93	28. des.	Lög um bráðabirgðafjárgreiðslur á árinu 1947	240
		Byggingarsamvinnufélög.	
44	7. maí	Lög um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kaupsýslum	79—88
		Danir á Íslandi.	
62	21. maí	Bráðabirgðalög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að framlengja fiskveiða- og atvinnuréttindi Dana á Íslandi	150
		Dýrtíðarmál.	
20	10. apríl	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að halda niðri dýrtíðarvísitölu með fjárgreiðslum úr ríkissjóði og um áhrif nokkurra landbúnaðarafurða á vísitöluna	33
37	29. apríl	Lög um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitöluna	70—71
90	17. des.	Lög um breyting á lögum nr. 98 9. júlí 1941, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana og tekjuöflunar vegna dýrtíðar og erfiðleika atvinnuveganna	189
		Eignarnám.	
26	23. apríl	Lög um eignarnám á lóðarréttindum og mannvirkjum á Siglufirði	40
40	29. apríl	Lög um breyting á lögum nr. 11 1. febr. 1936, um eignarnámsheimild á nokkrum löndum og á afnotarétti landsvæða í Hafnarfirði, Garðahreppi og Grindavíkurhreppi og um stækkun lögsagnarumdæmis Hafnarfjarðarkaupstaðar	72
		Einkaleyfi.	
15	2. apríl	Lög um breyting á lögum nr. 12 20. júní 1923, um einkaleyfi	19
		Embættisbústaðir.	
14	S. d.	Lög um embættisbústaði héraðsdómara	18—19
		Fiskveiðar, fiskveiðasjóður.	
39	29. apríl	Lög um breytingar á lögum nr. 34 2. apríl 1943, um fiskveiðasjóð Íslands, og lögum nr. 107 30. des. 1943	72
41	S. d.	Lög um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands	73—77
45	7. maí	Lög um beitumál	89—90

IX

Nr.	Dagsetning	Fyrirsögn	Blaðsíðutal
46	7. maí	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana vegna útflutnings á afurðum bátaútvegsins	91
62	21. maí	Bráðabirgðalög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að framlengja fiskveiða- og atvinnuréttindi Dana á Íslandi	150
85	9. okt.	Lög um ráðstafanir í sambandi við skilnað Íslands og Danmerkur	182—183
97	28. des.	Lög um ríkisábyrgð vegna bátaútvegsins o. fl.	245—246
Fjárlög, fjárukalög.			
17	10. apríl	Fjárukalög fyrir árið 1942	20—31
93	28. des.	Lög um bráðabirgðafjárgreiðslur á árinu 1947	240
Fræðslumál.			
22	10. apríl	Lög um skólakerfi og fræðsluskýldu	34—36
34	29. apríl	Lög um fræðslu barna	52—60
48	7. maí	Lög um gagnfræðanám	92—101
49	S. d.	Lög um húsmæðrafræðslu	102—106
58	S. d.	Lög um menntaskóla	144—147
Fyrningar.			
59	7. maí	Lög um fyrningarafskriftir	148
Gistihús.			
36	29. apríl	Lög um byggingu gistihúss í Reykjavík	69—70
Gjaldeyrismeðferð.			
88	30. nóv.	Lög um breyting á lögum nr. 91 30. nóv. 1945, um innflutning og gjaldeyrismeðferð	188
Hafnarfjörður.			
40	29. apríl	Lög um breyting á lögum nr. 11 1. febr. 1936, um eignarnámsheimild á nokkrum löndum og á afnotarétti landsvæða í Hafnarfirði, Garðahreppi og Grindavík-urhreppi og um stækkun lögsagnarumdæmis Hafnarfjarðarkaupstaðar	72
Hafnarmál.			
25	23. apríl	Lög um landshöfn í Keflavíkur- og Njarðvíkurhreppum	37—39
29	S. d.	Lög um hafnargerðir og lendingarbætur	43—48
Háskólinn.			
23	23. apríl	Lög um dósentsembætti í íslenzku nútíðarmáli og hagnýtri íslenzkukennslu í heimspekideild Háskóla Íslands	36
75	19. sept.	Auglýsing um staðfestingu forseta Íslands á breytingu á reglugerð fyrir Háskóla Íslands, nr. 47 30. júní 1942	177

Nr.	Dagsetning	Fyrirsögn	Blaðsíðutal
86	9. okt.	Lög um rannsóknarstofnun háskólans í búfjarmeinafræði	183—184
		Héraðsdómarar, sjá embættisbústaðir.	
		Herverndarsamningur o. fl.	
87	11. okt.	Auglýsing um niðurfelling herverndarsamningsins við Bandaríki Ameríku frá 1941 o. fl.	184—187
95	28. des.	Lög um að ákvæði samnings frá 7. október 1946 við Bandaríki Ameríku, er varða aðflutningsgjöld o. fl., skuli öðlast gildi	241—242
		Hverir, sjá jarðhiti.	
		Höfðakaupstaður.	
42	7. maí	Lög um nýbyggingar í Höfðakaupstað	77—79
		Íbúðarhúsabyggingar.	
44	S. d.	Lög um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kaupsýslum	79—88
		Iðnlánasjóður.	
55	S. d.	Lög um breytingar á lögum nr. 12 9. jan. 1935 og nr. 40 27. júní 1941, um iðnlánasjóð	141—142
67	17. júlí	Lög um iðnlánasjóð	167—168
		Innflutningur, sjá verzlun.	
		Jarðhiti.	
7	11. marz	Lög um girðingar kringum hverir og laugar	4
		Kirkjujarðir.	
4	26. febr.	Lög um sölu þjóðjarða og kirkjujarða	2
		Landbúnaður.	
5	S. d.	Lög um breytingar á lögum nr. 58 27. júlí 1941, um landnám ríkisins	3
6	11. marz	Lög um breytingar á lögum nr. 108 9. okt. 1941, um byggingar- og landnámssjóð	4
9	S. d.	Lög um eyðingu svarthaks	5
11	2. apríl	Lög um verðlagningu landbúnaðarafurða o. fl.	6—7
27	23. apríl	Lög um breyting á lögum nr. 38 15. febr. 1945, um stofnun búnaðarmálasjóðs	40
35	29. apríl	Lög um landnám, nýbyggðir og endurbyggingar í sveitum	60—69
63	4. júní	Bráðabirgðalög um tilraunastöð á Keldum	151
86	9. okt.	Lög um rannsóknarstofnun háskólans í búfjarmeinafræði	183—184
		Landnám, landnámssjóður, sjá landbúnaður.	

Nr.	Dagsetning	Fyrirsögn	Blaðsíðutal
Landssmiðjan.			
60	14. maí	Bráðabirgðalög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast rekstrarlán fyrir Landssmiðjuna	140
81	9. okt.	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast rekstrarlán fyrir Landssmiðjuna	180
Lántökuheimild.			
13	2. apríl	Lög um lántökuheimild handa sildarverksmiðjum ríkisins	18
19	10. apríl	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku til sínaframkvæmda	32
64	12. júní	Bráðabirgðalög um lántökuheimild fyrir ríkisstjórnina til að reisa lýsisherzluverksmiðju	151—152
82	9. okt.	Lög um lántökuheimild fyrir ríkisstjórnina til að reisa lýsisherzluverksmiðju	180
Laugar, sjá jarðhiti.			
Lax- og silungsveiði, sjá veiði.			
Leigunám.			
68	12. sept.	Bráðabirgðalög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka leigunámi barnaheimilið Sólheima í Hverakoti í Grímsnesi	169
Lyf.			
74	S. d.	Lilskipun um breyting á tilskipun nr. 112 20. ágúst 1938, um gerð og afgreiðslu sérlyfja	177
Lýsisherzluverksmiðja.			
64	12. júní	Bráðabirgðalög um lántökuheimild fyrir ríkisstjórnina til að reisa lýsisherzluverksmiðju	151—152
82	9. okt.	Lög um lántökuheimild fyrir ríkisstjórnina til að reisa lýsisherzluverksmiðju	180
Menntaskólar, sjá skólamál.			
Milliríkjasamningar.			
1	16. jan.	Auglýsing um að Ísland hafi undirritað sáttmála matvæla- og landbúnaðarstofnunar hinna sameinuðu þjóða	1
2	S. d.	Auglýsing um að Ísland hafi staðfest sáttmálann um stofnun alþjóða-gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka ..	1
65	12. marz	Auglýsing um viðskiptasamning milli Íslands og Tékkóslóvakíu	152—153
72	13. ágúst	Auglýsing um viðskiptasamkomulag, sem gert var í París hinn 15. júní 1946, milli Íslands og Frakklands	171—174

Nr.	Dagsetning	Fyrirsögn	Blaðsíðutal
73	20. sept.	Auglýsing um verzlunarsamning milli Íslands og Svíþjóðar	174—176
78	21. sept.	Auglýsing um niðurfelling samkomulags milli Íslands og Noregs um innflutning á söltuðu íslenskum kindakjöti til Noregs og um aðstöðu norskra síldveiða við Ísland	178—179
87	11. okt.	Auglýsing um niðurfelling hverndarsamningsins við Bandaríki Ameríku frá 1941 o. fl.	184—187
91	9. des.	Auglýsing um að Ísland hafi gengið að sáttmála hinna sameinuðu þjóða	189—239
95	28. des.	Lög um að ákvæði samnings frá 7. október 1946 við Bandaríki Ameríku, er varða aðflutningsgjöld o. fl., skuli öðlast gildi	241—242
12	2. apríl	Raforkulög	8—17
		Reykjavík.	
36	29. apríl	Lög um byggingu gistihúss í Reykjavík	69—70
		Ríkisábyrgð.	
44	7. maí	Lög um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kaupsýnum	79—80
60	14. maí	Bráðabirgðalög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast rekstrarlán fyrir Landssmiðjuna	140
81	9. okt.	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast rekstrarlán fyrir Landssmiðjuna	180
97	28. des.	Lög um ríkisábyrgð vegna bátaútvegsins o. fl.	245—246
		Ríkisborgararéttur.	
62	21. maí	Bráðabirgðalög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að framlengja fiskveiða- og atvinnuréttindi Dana á Íslandi	150
85	9. okt.	Lög um ráðstafanir í sambandi við skilnað Íslands og Danmerkur	182—183
		Ríkisreikningur.	
21	10. apríl	Lög um samþykkt á ríkisreikningnum fyrir árið 1942	33—34
		Selfoss.	
52	7. maí	Lög um sameining Selfossbyggðar í eitt hreppsfélag ..	138—139
		Siglingar, skip.	
10	2. apríl	Lög um lestagjald af skipum	5—6
43	7. maí	Lög um breyting á lögum nr. 68 12. apríl 1945, um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum	79
51	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 68 12. apríl 1945, um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum	136—138

XIII

Nr.	Dagsetning	Fyrirsögn	Blaðsíðutal
54	7. maí	Lög um breyting á lögum nr. 48 23. febr. 1945, um skipakaup ríkisins	141
66	17. júlí	Lög um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum ..	153—167
Síldveiði, síldarverksmiðjur.			
13	2. apríl	Lög um lántökuheimild handa síldarverksmiðjum ríkisins	18
26	23. apríl	Lög um eignarnám á lóðarréttindum og mannvirkjum á Siglufirði	40
33	S. d.	Lög um tunnusmiði	51
47	7. maí	Lög um síldarniðursuðuverksmiðju ríkisins	92
57	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 93 25. sept. 1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur	144
Símamál.			
19	10. apríl	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku til símaframkvæmda	32
Skattar, tollar.			
10	2. apríl	Lög um lestagjald af skipum	5—6
16	10. apríl	Lög um breyting á lögum nr. 6 9. jan. 1935, um tekjuskatt og eignarskatt	19—20
18	S. d.	Lög um breyting á lögum nr. 29 28. nóv. 1919, um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911	32
38	29. apríl	Lög um breyting á lögum nr. 6 1935, um tekjuskatt og eignarskatt	71
53	7. maí	Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 84 6. júlí 1932, um bifreiðaskatt o. fl.	140
69	12. sept.	Bráðabirgðalög um breyting og viðauka við lög nr. 65 11. júní 1938, um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl.	169—170
84	9. okt.	Lög um breytingar og viðauka við lög nr. 65 11. júní 1938, um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl.	181—182
90	17. des.	Lög um breyting á lögum nr. 98 9. júlí 1941, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana og tekjuöflunar vegna dýrtíðar og erfiðleika atvinnuveganna	189
92	S. d.	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta skemmtanaskatt með viðauka árið 1947	240
94	28. des.	Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta ýmis gjöld 1947 með viðauka	241
95	S. d.	Lög um að ákvæði samnings frá 7. október 1946 við Bandaríki Ameríku, er varða aðflutningsgjöld o. fl., skuli öðlast gildi	241—242
96	S. d.	Lög um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl.	242—244
Skipakaup.			
54	7. maí	Lög um breyting á lögum nr. 48 23. febr. 1945, um skipakaup ríkisins	141

Nr.	Dagsetning	Fyrirsögn	Blaðsíðutal
Skólamál.			
22	10. apríl	Lög um skólakerfi og fræðsluskyldu	34—36
23	23. apríl	Lög um dósentsembætti í íslenzku nútíðarmáli og hagnýtri íslenzkukennslu í heimspekideild Háskóla Íslands	36
34	29. apríl	Lög um fræðslu barna	52—60
48	7. maí	Lög um gagnfræðanám	92—101
49	S. d.	Lög um húsmæðrafræðslu	102—106
58	S. d.	Lög um menntaskóla	144—147
Sogsvirkjun.			
28	23. apríl	Lög um virkjun Sogsins	41—43
Sólheimar, sjá barnaheimili.			
Svarthakur.			
9	11. marz	Lög um eyðingu svartbaks	5
Sveitarstjórnarkosningar.			
61	14. maí	Bráðabirgðalög um breyting á lögum nr. 81 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar	149—150
83	9. okt.	Lög um breyting á lögum nr. 81 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar	181
Tollar, sjá skattar.			
Tryggingar, sjá almannatryggingar.			
Tunnusmíði, tunnuverksmíðja, sjá sildveiði.			
Útlendingar.			
69	12. sept.	Bráðabirgðalög um breyting og viðauka við lög nr. 65 11. júní 1938, um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl.	169—170
84	9. okt.	Lög um breytingar og viðauka við lög nr. 65 11. júní 1938, um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl.	181—182
96	28. des.	Lög um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl. ...	242—244
Útsvör, sjá útlendingar.			
Vegamál.			
32	23. apríl	Lög um Austurveg	49—50
Veiði.			
8	11. marz	Lög um breyting á lögum nr. 112 9. okt. 1941, um lax- og silungsveiði	5
Verðlagsmál, sjá dýrtiðarráðstafanir.			

Nr.	Dagsetning	Fyrirsögn	Blaðsíðutal
		Verzlun.	
11	2. apríl	Lög um verðlagningu landbúnaðarafurða o. fl.	6—7
73	20. sept.	Auglýsing um verzlunarsamning milli Íslands og Sví- þjóðar	174—176
78	21. sept.	Auglýsing um niðurfelling samkomulags milli Íslands og Noregs um innflutning á söltuðu íslenzku kind- kjöti til Noregs og um aðstöðu norskra síldveiða við Ísland	178—179
88	30. nóv.	Lög um breyting á lögum nr. 91 30. nóv. 1945, um innflutning og gjaldeyrismeðferð	188
95	28. des.	Lög um, að ákvæði samnings frá 7. október 1946 við Bandaríki Ameríku, er varða aðflutningsgjöld o. fl., skuli öðlast gildi	241—242
		Viðskiptaráð, sjá dýrtiðarráðstafanir.	
		Vísitala, sjá dýrtiðarráðstafanir.	
		Vitagjald, sjá skattar.	
		Þjóðjarðir.	
4	26. febr.	Lög um sölu þjóðjarða og kirkjujarða	2

AUGLÝSING

1

16. jan.

um að Ísland hafi undirritað sáttmála matvæla- og landbúnaðarstofnunar hinna sameinuðu þjóða.

Hinn 16. október 1945 var í Quebec, Kanada, undirritaður af hálfu Íslands sáttmáli matvæla- og landbúnaðarstofnunar hinna sameinuðu þjóða (Food and Agriculture Organization of the United Nations). Þar eð fleiri en hinar tuttugu áskildu þjóðir undirrituðu sáttmálann þennan dag, gekk hann í gildi samdægurs.

Þetta er hér með gert almenningi kunnugt.

Utanríkisráðuneytið, hinn 16. janúar 1946.

Ólafur Thors.

AUGLÝSING

2

16. jan.

um að Ísland hafi staðfest sáttmálana um stofnun alþjóða-gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka.

Samkvæmt heimild í lögum nr. 105 21. desember 1945, um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins, voru undirritaðir í Washington hinn 27. desember 1945 af Íslands hálfu, sáttmálarnir um stofnun alþjóðagjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka.

Þetta er hér með gert almenningi kunnugt.

Utanríkisráðuneytið, hinn 16. janúar 1946.

Ólafur Thors.

FORSETABRÉF

3

18. jan.

um að Alþingi skuli koma saman til framhaldsfunda.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt:

Ég hef ákveðið, samkvæmt tillögu forsætisráðherra, að Alþingi skuli koma saman til framhaldsfunda föstudaginn 1. febrúar 1946, kl. 13,30.

Ritað í Reykjavík, 18. janúar 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Ólafur Thors.

L Ö G

um sölu þjóðjarða og kirkjujarða.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ábúendur þjóð- og kirkjujarða hafa rétt til að fá ábúðarjarðir sínar keyptar, ef þeir, eftir því sem við á, fullnægja 1. gr. laga nr. 116 30. des. 1943, um ættaróðal og erfðaábúð, og auk þess eftirtöldum skilyrðum:

- a. hafi búið á jörðinni minnst 3 ár;
- b. gefi út við undirskrift kaupsamnings skuldbindingu um, að hann geri jörðina að ættaróðali;
- c. fyrir liggi yfirlýsing hlutaðeigandi hreppsnefndar um, að hann hafi setið jörðina vel og að hreppsnefndin mæli með, að hann fái jörðina keypta.

Þó getur hann skotið þeirri umsögn til sýslunefndar.

Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til þeirra jarða, sem þegar eru ákveðnar sem bústaðir embættismanna eða til annarrar opinberrar notkunar, svo og þeirra jarða, er að dómi Búnaðarfélags Íslands að fengnum tillögum viðkomandi sýslunefndar og aðliggjandi bæjarfélaga teljast líklegar til opinberra nota eða skiptingar í náinni framtíð.

Námuréttindi á þjóð- og kirkjujörðum skulu undanskilin sölu og sömuleiðis vatns- og jarðhitaréttindi umfram heimilisþarfir.

2. gr.

Jarðir, sem seldar eru samkv. 1. gr., skulu seldar fyrir fasteignamatsverð að viðbættu álagi, er kann að fylgja jörð, er salan fer fram. Jarðarverðið greiðist að fullu við afsal.

Fari sala fram á jörðum þessum, eftir að þær hafa verið gerðar að ættaróðulum, á ríkissjóður forkaupsrétt á þeim fyrir fasteignamatsverð.

3. gr.

Með lögum þessum er úr gildi numinn a-liður 47. gr. 1. nr. 116 frá 30. des. 1943, um ættaróðal og erfðaábúð.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 26. febrúar 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

L Ö G

5

26. febr.

um breytingar á lögum nr. 58 27. júní 1941, um landnám ríkisins.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

1. gr. laganna orðist svo:

Ríkisstjórnin lætur framkvæma landnám við þorp og kaupstaði og í sveitum, eftir því sem nánar er fyrir mælt í lögum þessum, og greiðir ríkissjóður til þessara framkvæmda 500 þús. kr. á ári. Heimilt er og að verja í sama skyni allt að helmingi þeirrar fjárhæðar, sem árlega kann að verða ákveðin í fjárlögum ríkisins til framleiðslubóta og atvinnuaukningar.

2. gr.

Á eftir orðunum „sem ríkið er eigandi að“ í 2. gr. laganna komi: eða í landi, sem er eign sveitar- eða bæjarfélaga, enda takist samningar um það.

3. gr.

Upphaf 8. gr. laganna orðist svo:

Áður en landnámssvæði í ríkiseign er ákveðið, skal nýbýlastjórn o. s. frv.

4. gr.

Á eftir 8. gr. laganna kemur ný grein, sem verður 9. gr., svo hljóðandi:

Þau sveitar- og bæjarfélög, sem óska að verða þessa landnáms aðnjótandi, skulu sækja um það til nýbýlastjórnar. Sé þeim gefinn kostur á slíku landnámi, skulu þau með samningi skuldbinda sig til að byggja eða sjá um, að byggð verði íbúðar- og peningshús og aðrar nauðsynlegar byggingar í samræmi við það skipulag, er nýbýlastjórn ákveður. Þegar uppfylltar hafa verið kröfur nýbýlastjórnar um byggingar og aðra tilhögun á landnámssvæðinu, þá verður viðkomandi sveitar- og bæjarfélag eigandi þeirra umbóta, sem nýbýlastjórn hefur látið framkvæma þar samkvæmt lögum þessum. Þegar sveitar- eða bæjarfélag kostar byggingar á landnámssvæðinu, nýtur það hlunninda samkv. 5. gr., eftir því sem við getur átt.

Býli þau, sem um ræðir í þessari grein, skulu leigð á erfðaábúð, eins og fyrir er mælt í lögum um óðalsrétt og erfðaábúð.

5. gr.

Á eftir orðunum „hinum nýju landnámsjörðum“ í 9. gr. laganna (sem verður 10. gr.) kemur: í ríkiseign.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 26. febrúar 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

6

11. marz

L Ö G

um breyting á lögum nr. 108 9. okt. 1941, um byggingar- og landnámssjóð.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

30. gr. laganna falli niður. 1. gr.

47. gr. laganna falli niður. 2. gr.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Skal það fylgífé hvers býlis, er til hefur orðið vegna ákvæða þeirra, sem úr gildi eru felld með lögum þessum, verða kvaðalaus eign eiganda býlisins.

Gjört í Reykjavík, 11. marz 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

7

11. marz

L Ö G

um girðingar kringum hveri og laugar.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Skýlt er að afgirða hveri og laugar (50° C og þar yfir), sem í byggð eru eða svo nærri byggð, að mönnum geti stafað hættu af fyrir líf eða límu, að dómi sveitarstjórnar. Skal girðingin vera svo traust, að tilgangi þessum sé náð.

Sveitarstjórn skal semja skrá um þá hveri og laugar, sem girða skal, og tilkynna eigendum. Einnig skal hún kveða á um gerð girðinga.

2. gr.

Girðingarskylda samkvæmt 1. gr. hvílir á eiganda hvers og laugar. Sé slíkum girðingum eigi komið upp innan árs frá tilkynningu sveitarstjórnar, skal lögreglustjóri héraðsins láta setja þær upp á kostnað eigenda, og má taka kostnaðinn lögtaki.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 11. marz 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

L Ö G

um breyting á lögum nr. 112 9. okt. 1941, um lax- og silungsveiði.

8

11. marz

FORSETI ÍSLANDS*gjörir kunnugt:* Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Á eftir 48. gr. laganna komi ný grein, svo hljóðandi:

Nú hefur verið fellt að stofna fiskiræktarfélag við fiskihverfi, en yfir einni eða fleiri ám í fiskihverfinu vofir, að dómi veiðimálanefndar, veruleg rýrnun eða ger-eyðing fiskistofnsins, og er þá þeim mönnum, er veiðirétt hafa í á þessari og fiskifarvegi hennar til sjávar, heimilt að stofna fiskiræktarfélag fyrir það veiðisvæði samkvæmt ákvæðum laga þessara, að fengnu samþykki veiðimálanefndar.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

*Gjört í Reykjavík, 11. marz 1946.***Sveinn Björnsson.**

(L. S.)

Pétur Magnússon.**L Ö G**

um eyðingu svartbaks.

9

11. marz

FORSETI ÍSLANDS*gjörir kunnugt:* Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Lög nr. 89 9. júlí 1941, um eyðingu svartbaks, skulu gilda til ársloka 1948.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

*Gjört í Reykjavík, 11. marz 1946.***Sveinn Björnsson.**

(L. S.)

Finnur Jónsson.**L Ö G**

um lestagjald af skipum.

10

2. apríl

FORSETI ÍSLANDS*gjörir kunnugt:* Að ég samkvæmt 3. gr. laga nr. 101 20. des. 1945, hef látið fella texta þessara laga inn í meginmál laga um lestagjald af skipum, nr. 37 27. júní 1921, og gef þau út svo breytt:

1. gr.

Af hverju skipi, sem er 5 smálestir brúttó eða stærra og skrásett hér á landi, skal greiða í ríkissjóð 1 kr. 50 aura gjald á ári af brúttósmálest. Hálf smálest eða meira telst heil, en minna broti skal sleppt.

10

2. apríl

2. gr.

Lögreglustjórar innheimta gjald þetta í byrjun útgerðartímans, þar sem skipið er skrásett, þó aldrei síðar en 1. apríl ár hvert.

Um greiðslu gjaldsins í ríkissjóð fer sem um aukatekjubókargjöld.

3. gr.

Gjald þetta hefur lögtaksrétt og gengur í 2 ár frá gjalddaga fyrir öllum veðkröfum í skipi.

4. gr.

Gjaldfrjáls eru þau skip, sem eigi eru notuð á gjaldárinu.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1946.

Gjört í Reykjavík, 2. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

11

2. apríl

L Ö G

um verðlagningu landbúnaðarafurða o. fl.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Landbúnaðarráðherra skipar til eins árs í senn nefnd 25 manna, er nefnist „búnaðarráð“. Nefndin skal skipuð bændum eða mönnum, sem á einn eða annan hátt starfa í þágu landbúnaðarins. Heimilt er að tilnefna jafnmarga varamenn. Ráðherra tilnefnir formann ráðsins, og kallar hann það saman til fundar í síðasta lagi 5. september ár hvert. Það er borgaraleg skylda að taka sæti í búnaðarráði og mæta á fundum þess, nema lögleg forföll hamli.

2. gr.

Fundir búnaðarráðs eru því aðeins lögmatir, að allir nefndarmenn eða varamenn þeirra séu mættir. Nú stendur svo á, að hvorki aðalmaður né varamaður geta mætt á fundi, og skipar þá ráðherra mann í þeirra stað, meðan á forföllum stendur.

3. gr.

Á 1. eða 2. fundi sínum skal búnaðarráð kjósa 4 menn í nefnd, er nefnist „verðlagsnefnd landbúnaðarafurða“. Nefndarmenn skulu að jafnaði valdir innan vébanda búnaðarráðs, en heimilt er þó að víkja frá því, ef heppilegra er talið. Verðlagsnefnd skal kosin meirihlutakosningu, og er enginn löglega kjörinn nema hann hafi hlotið atkvæði meiri hluta búnaðarráðsmanna. Ef ekki næst meiri hluti við endurtekna frjálsa kosningu, skal kosið bundinni kosningu milli þeirra, er flest hafa fengið atkvæði. Kjósa skal tvo menn til vara í nefndina, og taka þeir þar sæti í forföllum aðalmanna.

4. gr.

11

2. apríl

Búnaðarráð gegnir enn fremur þessum störfum:

1. Gerir tillögur til landbúnaðarráðuneytisins um setning reglna um gæðaflokkun og verðflokkun landbúnaðarafurða.
2. Ákveður verðjöfnunarsvæði samkvæmt 1. gr. laga nr. 1 7. janúar 1935 og verðlagssvæði samkvæmt 9. gr. laga nr. 2 9. janúar 1935.
3. Ákveður verðjöfnunargjald á kindakjöt, mjólk og mjólkurafurðir.
4. Stuðlar að hagnýtri verkun og meðferð landbúnaðarafurða og hagkvæmri nýtingu markaða fyrir þær, jafnt innan lands sem utan.

5. gr.

Verðlagsnefnd landbúnaðarafurða skal skipuð fimm mönnum, 4 kosnum samkvæmt ákvæðum 3. gr. laganna, en formaður búnaðarráðs er sjálfkjörinn formaður nefndarinnar. Formaður kveður nefndina til funda og stjórnar störfum hennar.

6. gr.

Störf verðlagsnefndar eru:

1. Að ákveða verðlag á landbúnaðarafurðum á innanlandsmarkaði (kjöti alls konar, mjólk og mjólkurafurðum, garðávöxtum).
2. Að annast aðrar framkvæmdir, sem hingað til hafa verið í höndum mjólkur-sölunefndar, mjólkurverðlagsnefndar, kjötverðlagsnefndar og verðlagsnefndar garðávaxta, sbr. þó ákvæði 4. gr.

Verðlag á nýmjólk má ákveða mismunandi eftir því, hvort hún er seld frá mjólkurbúum eða beint frá framleiðendum til neytenda, enda verði þá verðmunurinn greiddur úr ríkissjóði.

7. gr.

Verðlagsnefnd ræður sér framkvæmdastjóra og annað starfsfólk. Framkvæmdastjóri sér um daglega afgreiðslu mála og annast önnur störf, er verðlagsnefnd felur honum.

8. gr.

Á fundum verðlagsnefndar ræður afl atkvæða úrslitum.

9. gr.

Allur kostnaður, er leiðir af störfum búnaðarráðs og verðlagsnefndar, greiðist úr ríkissjóði, eftir reikningi, er ráðherra úrskurðar.

10. gr.

Með lögum þessum er úr gildi numin:

4. gr. og 8. gr. laga nr. 1 7. janúar 1935.

1. gr. og 2. málslíður 4. gr. laga nr. 2 9. janúar 1935.

1. og 2. málsg. 7. gr. laga nr. 31 2. apríl 1943.

Loks er úr gildi numin öll önnur lagaákvæði, sem koma í bága við þessi lög.

11. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, en skulu endurskoðuð fyrir árslok 1946.

Gjört í Reykjavík, 2. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

12

2. apríl FORSETI ÍSLANDS

RAFORKULÖG

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

I. KAFLI

Um vinnslu raforku.

1. gr.

Ríkinu einu er heimilt að reisa og reka raforkuver, sem eru stærri en 100 hestöfl. Réttur sá, sem ríkinu er áskilinn samkv. 1. málsgrein, verður ekki framseldur, nema samþykki Alþingis komi til.

Við gildistöku þessara laga er þó þeim, sem eiga og reka eða eiga í smíðum raforkuver, sem eru stærri en 100 hestöfl, heimilt að reka þau áfram, og ráðherra er heimilt að leyfa aukningu á þessum raforkuverum, allt að fullri fyrirhugaðri virkjun, enda sendi eigendur þeirra uppdrætti og greinargerðir um framkvæmdirnar innan 6 mánaða frá gildistöku laganna, og setur ráðherra þau skilyrði fyrir slíkum leyfum, sem hann telur nauðsynleg, að fenginni umsögn raforkumálastjóra.

Enn fremur er ráðherra heimilt að fengnum tillögum raforkumálastjóra að veita sveitarfélagi, einstökum manni eða félagi leyfi til að reisa og reka raforkuver allt að 2000 hestöflum að stærð til að fullnægja rafafliþörf sinni, ef rafmagnsveitur ríkisins eða héraðsveitur geta eigi eða óska eigi að láta rafaflið í té.

2. gr.

Nú hefur ráðherra veitt einkarétt til að koma upp og reka héraðsveitu á tilteknu orkuveitusvæði, sbr. 14. gr., og er þá engum öðrum en einkaréttarhafa heimilt að reisa og reka raforkuver, sem er 100 hestöfl eða minna að stærð, innan takmarka orkuveitusvæðisins, nema leyfi ráðherra komi til. Ráðherra leitar álits raforkumálastjóra og stjórnar hlutaðeigandi héraðsveitu, áður en hann veitir leyfið. Um orkuver, sem fyrir eru á orkuveitusvæðinu, fer eftir ákvæðum 18. gr. um orkuveitur, eins og við á.

II. KAFLI

Um rafmagnsveitur ríkisins.

3. gr.

Ríkisstjórnin setur á stofn og starfrækir rafmagnsveitur, er vera skulu eign ríkisins og reknar sem fjárhagslega sjálfstætt fyrirtæki með sérstöku reikningshaldi undir umsjón þess ráðherra, er fer með raforkumál. Stofnunin skal heita: rafmagnsveitur ríkisins.

4. gr.

Raforkumálastjóri hefur í umboði ríkisstjórnarinnar yfirumsjón með rafmagnsveitum ríkisins, rekstri þeirra og framkvæmdum.

5. gr.

Ráðherra ræður að fengnum tillögum raforkumálastjóra framkvæmdastjóra til að annast um daglega stjórn rafmagnsveitna ríkisins og hafa umsjón með rekstri þeirra. Nefnist hann rafmagnsveitustjóri ríkisins. Ráðherra setur honum erindisbréf.

Rafmagnsveitustjóri hefur prókúruumboð fyrir rafmagnsveitur ríkisins og skuldbindur þær samkvæmt reglum um prókúru að svo miklu leyti sem ekki er öðruvísi ákveðið.

Um ráðningu og kjör annarra fastra starfsmanna fer eftir ákvæðum reglugerðar.

6. gr.

12

2. apríl

Rafmagnsveitur ríkisins skulu hafa það verkefni að afla almenningi og atvinnuvegum landsins nægrar raforku á sem hagfelldastan og ódýrastan hátt með því að vinna hana sjálfar, kaupa eða taka við henni frá öðrum orkuverum eða orkuveitum, veita orkunni um landið og selja hana í heildsölu héraðsrafmagnsveitum, er stofnsettar eru til að taka við orkunni og veita henni til neytenda innan héraðs eða á orkuveitusvæði.

Rafmagnsveitur ríkisins geta einnig gerzt meðeigandi í orkuverum og orkuveitum annarra eða tekið þær á leigu og starfrækt þær eða tekið þátt í starfrækslu þeirra eftir sérstökum samningi.

Rafmagnsveitum ríkisins er heimilt að selja raforku beint til neytenda á þeim stöðum, þar sem héraðsveita er ekki fyrir hendi, eða annars staðar með samþykki héraðsveitunnar.

7. gr.

Engum nema rafmagnsveitum ríkisins er heimilt að selja raforku í heildsölu. Þó mega Reykjavíkurborg, Akureyrarkaupstaður, Siglufjarðarkaupstaður, Ísafjarðarkaupstaður og Andakílsárvirkjun selja héraðsrafmagnsveitum sínum og rafmagnsveitum ríkisins raforku í heildsölu frá orkuverum þeim, sem aðilar þessir eiga og reka eða eiga í smíðum samkv. 1. gr.

Réttur sá, sem rafmagnsveitum ríkisins er áskilinn samkvæmt 1. málsgrein, verður ekki framseldur, nema samþykki Alþingis komi til.

8. gr.

Áður en hafizt er handa um að reisa, kaupa eða leigja orkuver eða orkuveitu, skal raforkumálastjóri hafa látið fara fram rannsókn á því, á hvern hátt verði heppilegast fullnægt raforkuþörf þess héraðs eða landshluta, sem hinni fyrirhuguðu orkuveitu er ætlað að ná til, sbr. og 47. gr. Að lokinni þeirri rannsókn sendir raforkumálastjóri ráðherra tillögur sínar um hinar fyrirhuguðu framkvæmdir. Tillögum sínum til ríkisstjórnarinnar lætur raforkumálastjóri fylgja nauðsynlegar kostnaðaráætlanir, greinargerð um skilyrði fyrir orkuvinnslu eða orkukaupum og orkusölu og nákvæmar áætlanir um tekjur og gjöld af virkjunum.

Kostnað allan við þessar rannsóknir svo og við annan undirbúning skal greiða úr ríkissjóði, eftir því sem fé er veitt í því skyni og að svo miklu leyti sem ekki er séð fyrir fé til þeirra á annan hátt, sbr. einnig 36. gr. Ef ráðizt er í framkvæmdirnar, skal þessi undirbúningskostnaður talinn með stofnkostnaði þeirra.

9. gr.

Nú telur ráðherra að fengnum tillögum raforkumálastjóra rétt að reisa ný orkuver eða koma upp nýjum orkuveitum eða auka við hin fyrri orkuver eða orkuveitur eða festa kaup á slíkum mannvirkjum, og leitar hann þá til þessa samþykkis Alþingis og gerir jafnframt tillögur um það, á hvern hátt fjár til þeirra framkvæmda skuli aflað. Tillögum sínum til Alþingis lætur ríkisstjórnin fylgja nákvæmar áætlanir um tekjur og gjöld af þessum virkjum.

Þó getur raforkumálastjóri látið gera minni háttar aukningu á orkuveri og orkuveitum, er hann telur þess brýna þörf, áður en samþykki Alþingis er fengið, og tekið til þess bráðabirgðalán, sbr. 35. gr., 2. tölul., að fengnu samþykki ráðherra.

10. gr.

Nú er ákveðið að reisa raforkuver eða koma upp raforkuveitu, og annast þá rafmagnsveitur ríkisins um þær framkvæmdir allar.

12

2. apríl

11. gr.

Ráðherra setur að fengnum tillögum raforkumálastjóra og rafmagnsveitustjóra gjaldskrá um raforkusölu frá rafmagnsveitum ríkisins.

Tekjum rafmagnsveitna ríkisins skal varið til greiðslu rekstrarkostnaðar hinna einstöku raforkuvirkja, þar með talið stjórn, gæzla, viðhald, vaxtagreiðslur og hæfilegar afborganir lána miðað við fyrningu. Enn fremur skal árlega leggja hæfilega upphæð í varasjóð, allt að 10% af heildartekjum.

Tekjuafgangur sá, sem eftir verður, þegar fé hefur verið lagt í varasjóð, skal renna í raforkusjóð.

12. gr.

Raforkumálastjóri skal árlega senda ráðherra efnahags- og rekstrarreikning rafmagnsveitna ríkisins svo og kostnaðarreikning fyrir þau virki, sem eru í smíðum, enn fremur skýrslu um starfsemina. Hann skal og árlega gera fjárhagsáætlun fyrir næsta ár og senda ráðuneytinu svo snemma, að fylgt geti fjárlagafrumvarpi til Alþingis. Í fjárhagsáætlun skal taka upp tillögur um lántökur og önnur fjárfraðlög svo og tillögur um ráðstöfun á fé úr raforkusjóði, sbr. 38. gr., 3. málsg.

13. gr.

Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga um rafmagnsveitur ríkisins, þar á meðal um:

1. stjórn og fjárreiður, reikningshald og fyrningu, um meðferð varasjóðs, svo og um skýrslugerðir;
2. starfsmannahald og verkaskiptingu starfsmanna;
3. skilyrði, sem rafmagnsveitur ríkisins mega setja héraðsrafmagnsveitum, er kaupa raforku frá þeim, um rekstrarfyrirkomulag og tilhögun veituvirkja til tryggingar öruggum rekstri, svo og til að tryggja rafmagnsveitum ríkisins greiðslu fyrir orku þá, er þær selja, og til að stuðla að aukinni raforkunotkun og góðri hagnýtingu orkunnar.

III. KAFLI

Um héraðsrafmagnsveitur.

14. gr.

Héraðsrafmagnsveita veitir raforku um tiltekið orkuveitusvæði og selur hana neytendum innan takmarka þess.

Ráðherra sá, sem fer með raforkumál, ákveður orkuveitusvæði hverrar héraðsrafmagnsveitu.

Ráðherra getur veitt einkarétt til að reka héraðsrafmagnsveitu á tilteknu orkuveitusvæði, veita raforku um orkuveitusvæðið og selja hana neytendum innan takmarka þess. Veitingu einkaréttar getur ráðherra bundið þeim skilyrðum, sem nauðsynleg þykja til að tryggja jafnrétti notenda og hagkvæma og fullnægjandi dreifingu raforku um orkuveitusvæðið.

15. gr.

Nú tekur orkuveitusvæði, sem ráðherra hefur ákveðið, aðeins yfir einn kaupstað eða einn hrepp eða hluta úr hreppi eða íbúatala kaupstaðarins eða hreppsins er $\frac{3}{4}$ af íbúatölu alls orkuveitusvæðisins a. m. k., og hefur þá bæjarstjórn eða sveitarstjórn forgangsrétt til að reka héraðsveitu á því orkuveitusvæði og að hljóta til þess einkarétt samkv. 14. gr.

16. gr.

Alls staðar annars staðar en um getur í 15. gr. og þar sem bæjar- eða sveitarstjórn neyta eigi réttar síns samkv. þeirri grein, hafa héraðsrafmagnsveitur ríkisins for-

gangsrétt til að reka héraðsrafmagnsveitu og hljóta til þess einkarétt samkvæmt 14. gr. 12

2. apríl

17. gr.

Nú óskar einstakur maður eða félag að reka héraðsrafmagnsveitu á tilteknu orkuveitusvæði og hljóta til þess einkarétt samkv. 14. gr., og skal þá ráðherra tilkynna það hlutaðeigandi sveitar- eða bæjarstjórn og héraðsrafmagnsveitum ríkisins, eins og við á, og veita þeim hæfilegan frest til að ákveða, hvort þær vilja nota rétt sinn samkv. 15. og 16. gr. Hafi þær eigi innan þess frests, sem þeim var settur, tilkynnt ráðherra, að þær ætli að nota rétt sinn samkv. 15. og 16. gr., getur ráðherra veitt umsækjanda einkaréttinn, enda sé að öðru leyti fullnægt ákvæðum laga og reglugerða þar að lútandi. Einkarétturinn veitist um tiltekið árabíl.

18. gr.

Áður en einkaréttur er veittur, auglýsir ráðherra þrisvar sinnum í Lögbirtinga- blaðinu ákvörðun um veitingu einkaréttarins og um takmörk orkuveitusvæðisins.

Nú eiga einstakir menn, félög eða héruð raforkuveitur á því svæði, sem auglýsing samkv. 1. málsgrein nær til, og skulu þá eigendur þeirra skýra ráðherra frá því innan þriggja mánaða frá síðustu birtingu auglýsingarinnar, ef þeir óska að halda starfrækslunni áfram, og ákveður hann þá staðartakmörk þess fyrirtækis, um leið og hann veitir því leyfi til að starfa áfram. Þetta leyfi veitir engan frekari rétt en þeir höfðu áður og er því ekki til fyrirstöðu, að einkaréttarhafi stofnsetji og starfræki orkuveitu innan takmarka fyrirtækisins.

19. gr.

Héraðsrafmagnsveitu, sem hlotið hefur einkarétt samkv. 14. gr., er skylt að selja raforku öllum, sem þess óska, innan takmarka orkuveitusvæðis hennar með þeim skilyrðum, sem nánar eru ákveðin í lögum þessum og í reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim.

20. gr.

Um héraðsrafmagnsveitu, sem hlýtur einkarétt samkv. 14. gr., aðra en héraðsrafmagnsveitu ríkisins, skal setja reglugerð, sem stjórn veitunnar semur og ráðherra staðfestir, og skal þar m. a. setja ákvæði um stjórn og rekstur rafmagnsveitunnar, orkuveitusvæði hennar, skilmála fyrir raforkusölunni, löggildingu rafvirkja og sektir, allt að 10000 krónum, fyrir brot á reglugerðinni.

21. gr.

Gjald fyrir raforku úr héraðsrafmagnsveitu, sem fellur undir ákvæði 20. gr., skal ákveða í gjaldskrá, sem stjórn rafmagnsveitunnar semur og ráðherra staðfestir. Í gjaldskrá má ákveða sérstakt heimtaugagjald, sem greiðist, þegar heimtaug er lögð. Gjaldskrá skal endurskoða eigi sjaldnar en fimmta hvert ár.

22. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að ábyrgjast allt að 85% stofnkostnaðar fyrir raforkuver sveitarfélaga og héraðsrafmagnsveitur, enda liggí fyrir samþykki raforkumálastjóra á fyrirkomulagi, gerð og tilhögun verksins hverju sinni.

IV. KAFLI

Um héraðsrafmagnsveitur ríkisins.

23. gr.

Ríkisstjórnin setur á stofn og rekur héraðsrafmagnsveitur, þar sem ekki eru aðrar héraðsrafmagnsveitur fyrir hendi, með þeim skilyrðum, sem segir í lögum þessum.

- 12 Rafmagnsveiturnar skulu vera eign ríkisins og reknar sem fjárhagslega sjálf-
2. apríl stætt fyrirtæki með sérstöku reikningshaldi undir yfirumsjón þess ráðherra, sem
fer með raforkumál.
Stofnunin heitir: héraðsrafmagnsveitur ríkisins.

24. gr.

Rafmagnsveitur ríkisins annast rekstur héraðsrafmagnsveitna ríkisins, og hafa raforkumálastjóri og rafmagnsveitustjóri ríkisins á hendi umsjón og stjórn þeirra á sama hátt og gildir um rafmagnsveitur ríkisins.

Héraðsrafmagnsveitur ríkisins endurgreiða rafmagnsveitum ríkisins allan kostnað, sem þær hafa af stjórn og rekstri héraðsrafmagnsveitnanna, eftir reikningi, sem ráðherra samþykkir.

25. gr.

Héraðsrafmagnsveitur ríkisins vinna orku í eigin orkuverum eða kaupa hana frá öðrum orkuverum eða orkuveitum, veita henni um þau svæði, sem orkuveitutaugar þeirra ná yfir á hverjum tíma, og afhenda hana hverjum kaupanda við húsvegg hans eða á notkunarstað.

26. gr.

Til þess að koma upp mannvirkjum héraðsrafmagnsveitna ríkisins skal fjár aflað:

- a. með lántökum;
- b. með framlögum úr ríkissjóði, eftir því sem ákveðið kann að verða í fjárlögum;
- c. með framlögum úr héraði, sbr. 27. gr., og
- d. með tekjuafgangi héraðsrafmagnsveitna ríkisins, sbr. 30. gr.

27. gr.

Gegn óendurkræfu og vaxtalaus framlagi ríkissjóðs til héraðsrafmagnsveitu ríkisins skal ávallt koma óendurkræft og vaxtalaust framlag úr héraði, er að upphæð nemi minnst $\frac{1}{3}$ af framlagi ríkissjóðs. Framlag úr héraði greiðist úr sýslusjóði, og má í reglugerð, sem hver sýslunefnd semur og ráðherra staðfestir, setja um það ákvæði, hvernig sýslusjóði skuli koma sérstakar tekjur fyrir þeim greiðslum, þar á meðal þau skilyrði, að rafmagnsneytandi hafi greitt ákveðið gjald, heimtaugagjald, áður en veitutaugar eru lagðar að húsi hans eða jarðeign. Framlag úr sýslusjóði til héraðsrafmagnsveitu ríkisins getur sýslunefnd bundið við tiltekið mannvirki.

28. gr.

Áður en ráðizt er í að koma upp orkuveitu eða reisa orkuver, skal að undan- gengnum rannsóknum gera nákvæmar áætlanir um tekjur og gjöld af mannvirkjunum.

Nú sýna áætlanir, að tekjur af mannvirkjunum muni eigi nægja til að greiða vexti og afborganir af öllum stofnkostnaði auk annars rekstrarkostnaðar, þar með talið hæfilegt gjald í varasjóð, og má þá eigi gera mannvirkin, nema héraðsrafmagnsveitum ríkisins hafi komið óendurkræf og vaxtalaus framlög, sbr. 26. og 27. gr., sem nægi til að greiða þann hluta stofnkostnaðar, sem umfram er það, er tekjur af mannvirkjunum geta staðið undir.

29. gr.

Nú er í senn um að ræða að gera fleiri en eina nýja héraðsrafmagnsveitu ríkisins eða aukningar eldri veitna, og skal þá sú veita ganga fyrir um framkvæmd, sem áætlanir sýna, að ber sig betur fjárhagslega.

30. gr.

12

Bókhaldi héraðsrafmagnsveitna ríkisins skal, eftir því sem kostur er, hagað þannig, að það sýni stofnkostnað, tekjur og gjöld veitnanna innan hverrar sýslu um sig.

2. apríl

Nú verður tekjuafgangur af rekstri héraðsrafmagnsveitna ríkisins innan sýslunnar, og skal honum varið til aukningar og endurbóta á veitum í þeirri sýslu. Reiknast í því sambandi sem framlag úr héraði jafnhár hundraðshluti af þeim tekjuafgangi og framlag úr sýslunni þá er orðið af öllu framlagi til héraðsrafmagnsveitna ríkisins innan sýslunnar.

31. gr.

Gjald fyrir raforku frá héraðsrafmagnsveitum ríkisins skal ákveða í gjaldskrá, sem stjórn þeirra semur og ráðherra staðfestir.

32. gr.

Ráðherra setur með reglugerð nánari fyriræli um framkvæmd á ákvæðum þessarar laga um héraðsrafmagnsveitur ríkisins.

V. KAFLI

Um raforkusjóð.

33. gr.

Raforkusjóður er eign ríkisins.

Stofnfé sjóðsins er raforkusjóður, eins og hann er orðinn við gildistöku þessara laga.

Aðrar tekjur sjóðsins eru:

- a. tekjuafgangur rafmagnsveitna ríkisins, sbr. 11. gr.;
- b. vextir af fé sjóðsins;
- c. framlag úr ríkissjóði að upphæð 2 milljónir króna ár hvert, og
- d. önnur framlög úr ríkissjóði, eftir því sem ákveðið kann að verða í fjárlögum.

34. gr.

Raforkumálastjóri annast stjórn raforkusjóðs og reikningshald undir yfirumsjón ráðherra.

Handbært fé raforkusjóðs á hverjum tíma skal geymt og ávaxtað í Landsbanka Íslands.

35. gr.

Úr raforkusjóði má veita rafmagnsveitum ríkisins:

1. lán, sem veitast til allt að 30 ára, til að koma upp tilteknum mannvirkjum;
2. rekstrarlán og bráðabirgðalán til skemmri tíma, þar á meðal til að greiða rekstrarhalla, sem verða kann af mannvirkjum hin fyrstu árin, eftir að þau eru gerð.
3. Ef einstakir bændur eða fleiri saman reisa vatnsraforkustöðvar til heimilisnota utan þess svæðis, sem héraðsrafmagnsveitum er ætlað að ná til í náninni framtíð, er heimilt að lána þeim úr raforkusjóði allt að $\frac{2}{3}$ kostnaðar með 2% vöxtum og 30 ára afborgun, enda séu stöðvarnar vel gerðar að dómi rafmagns-eftirlits ríkisins.

36. gr.

Úr raforkusjóði má greiða kostnað af rannsóknnum og áætlunum til undirbúnings raforkuveituframkvæmda samkvæmt 8. og 47. gr.

Ef ráðizt er í framkvæmdirnar, skal þessi undirbúningskostnaður talinn með stofnkostnaði þeirra og endurgreiðast raforkusjóði með áföllnum vöxtum.

12

2. apríl

37. gr.

Úr raforkusjóði má greiða kostnað af almennum rannsóknum og tilraunum, sem raforkumálastjóri annast, til að stuðla að aukinni hagnýtingu raforku og hagnýtingu notkun hennar svo og af leiðbeiningum til raforkunotenda um notkun orkunnar, sbr. 47. gr.

38. gr.

Lán þau, sem um getur í 35. gr., tölulið 1, veitast samkvæmt tillögum ráðherra og samþykki Alþingis samkvæmt 9. gr.

Lán þau, sem um getur í 35. gr., tölulið 2 og 3, ákveður ráðherra að fengnum tillögum raforkumálastjóra.

Um aðrar greiðslur úr raforkusjóði skal raforkumálastjóri árlega gera áætlun fyrir næsta ár og senda ráðuneytinu svo snemma, að fylgt geti fjárlagafrumvarpi til Alþingis, sbr. 12. gr.

39. gr.

Ráðherra ákveður útlánsvexti raforkusjóðs, og mega þeir vera allt af 2½% lægri en vixilforvextir Landsbanka Íslands.

VI. KAFLI

Um rafmagnseftirlit ríkisins.

40. gr.

Ráðherra setur í reglugerð um raforkuvirki ákvæði til öryggis gegn hættu og tjóni af þeim og til varnar gegn truflunum á starfrækslu virkja, sem fyrir eru eða síðar kunna að koma.

Í reglugerð skal setja ákvæði um:

- a. Gerð, uppsetningu og starfrækslu raforkuvirkja og annarra virkja, sem sett eru eða notuð svo nálægt raforkuvirkjum, að tjón eða hættu getur stafað af.
- b. Takmörkun á eða bann við innflutningi, sölu og notkun tækja og annarra hluta raforkuvirkja, sem fullnægja ekki þessum skilyrðum.
- c. Skyldu til þess að gefa skýrslu um raforkuvirki, sem fyrir hendi eru, og um ný virki og aukningu eldri virkja, svo og að hlíta fyrir mælum ráðherra um rannsókn á slíkum virkjum.
- d. Eftirlit með raforkuvirkjum af hálfu ríkisins, þar með talið eftirlit með innflutningi og sölu raforkuvirkja og hluta þeirra og með smíði þeirra innan lands. Má ákveða, að raforkuvirki, hlutar þeirra og efni til þeirra skuli merkt sérstöku viðurkenningarmerki frá rafmagnseftirliti ríkisins. Skal viðurkenningarmerkið vera staðfest af ráðherra og birtast í Stjórnartíðindum. Er engum heimilt að nota merkið nema með leyfi rafmagnseftirlits ríkisins og eftir þeim reglum, sem það setur um notkun þess.
- e. Löggildingu á hæfum rafvirkjum.
- f. Skyldu rafmagnsveitustjórna að hafa eftirlit með því, að rafmagnslagnir og tæki, sem notuð eru í sambandi við raforkuveitur þeirra, brjóti eigi í bága við ákvæði settra reglugerða, og um heimild handa rafmagnseftirliti ríkisins að láta stöðva um stundarsakir starfrækslu raforkuveitna eða láta loka fyrir rafmagnsstrauminn hjá einstökum mönnum eða fyrirtækjum, er þverskallast við að hlíta settri reglugerð, svo og að taka löggildingu eða söluleyfi um skamman tíma eða langan tíma af þeim, sem hafa gerzt brotlegir við reglugerðina.
- g. Sektir, allt að 10000 krónum, fyrir brot á reglugerðinni.

41. gr.

Raforkuvirki mega ekki hafa í för með sér hættu fyrir eignir annarra manna eða hættu við truflunum á starfrækslu virkja, sem fyrir eru. Sé unnt að afstýra slíkum

truflunum með öryggisráðstöfunum, skulu þær gerðar á kostnað eiganda hinna nýju virkja, en þó má skylda eiganda hinna eldri virkja til að bera nokkurn hluta kostnaðarins, ef framkvæmd öryggisráðstafana hefur í för með sér verulega hagsmuni fyrir starfrækslu þeirra framvegis. Svo má og ákveða, að eigandi eldri virkja skuli kosta að nokkru eða öllu leyti þær öryggisráðstafanir, sem framvegis verða hluti af hans virkjum og hans eign, ef þær eru nauðsynlegar sökum þess, að hin eldri virki hafa verið ófullkomnari eða miður trygg en venja er til eða krafizt verður um ný virki á þeim tíma, þegar ráðstafanirnar koma til framkvæmda.

Ráðherra sker úr öllum ágreiningi um það:

- a. hvort raforkuvirki hafi í för með sér hættu við truflunum á starfrækslu eldri virkja;
- b. hvaða öryggisráðstafanir skuli framkvæma til að afstýra slíkum truflunum;
- c. hver eigi að koma þeim ráðstöfunum í verk;
- d. hvort og að hve miklu leyti eigandi hinna eldri virkja skuli taka þátt í kostnaðinum við þær.

Ráðherra getur stöðvað notkun raforkuvirkja, unz öryggisráðstafanir þær, er hann áskilur, eru komnar í framkvæmd.

42. gr.

Raforkumálastjóri hefur í umboði ríkisstjórnarinnar yfirumsjón með eftirliti ríkisins með raforkuvirkjum.

43. gr.

Ráðherra skipar að fengnum tillögum raforkumálastjóra framkvæmdastjóra til að stjórna framkvæmd eftirlits ríkisins með raforkuvirkjum. Nefnist hann rafmagnseftirlitsstjóri ríkisins. Ráðherra setur honum erindisbréf.

Ráðherra skipar og ræður aðra fasta starfsmenn við rafmagnseftirlit ríkisins, eftir því sem þörf krefur og að fengnum tillögum rafmagnseftirlitsstjóra og raforkumálastjóra.

Laun rafmagnseftirlitsstjóra og annarra fastra starfsmanna og annar kostnaður við eftirlitið greiðist úr ríkissjóði að svo miklu leyti sem ekki er séð fyrir fé til þess á annan hátt, og veitist fé til þess árlega á fjárlögum.

44. gr.

Heimilt er ráðherra að ákveða í reglugerð, að eigendur raforkuvera og raforkuveitna skuli árlega greiða til rafmagnseftirlits ríkisins gjald, sem miðast við heildartekjur þeirra af raforkusölu og leigu mælitækja að frádregnu andvirði aðkeyptrar raforku og má nema allt að einum hundraðshluta af þeim, og að þeir, sem flytja inn til landsins raforkuvirki og hluta þeirra eða gera þau innan lands, greiði til eftirlitsins gjald, sem miðast við innkaupsverð virkjanna, en söluverð þeirra frá verksmiðju, ef þau eru gerð hér, og má nema allt að $\frac{3}{4}\%$ af því. Undanþegin því gjaldi skulu þó vera þau raforkuvirki, sem ekki falla undir rafmagnseftirlit ríkisins.

Nú notar eigandi raforkuvers sjálfur alla þá orku, sem þar er unnin, eða verulegan hluta hennar og hún er ekki mæld eða verðlögð eða ekki er vitað um tekjur af raforkusölu, og má þá miða gjaldið við stærð rafla í orkuveri, og má það nema allt að 5 krónum á hvert kílóvatt í málraun þeirra.

Fyrir eftirlit með uppsetningu nýrra raforkuvirkja skal eftirlitinu greiðast kostnaður þess eftir nánari fyrirmælum í reglugerð.

Ráðherra setur ákvæði um innheimtu gjaldanna. Hann getur heimilað stöðvun á rekstri virkjanna, ef gjaldið er ekki greitt á réttum gjalddaga.

VII. KAFLI

Um stjórn raforkumála.

45. gr.

Ráðherra sá, sem fer með raforkumál, skipar raforkumálastjóra til að fara með störf þau, sem honum eru ætluð í lögum þessum, og setur honum erindisbréf. Hann skal vera rafmagnsverkfræðingur.

Ráðherra skipar og ræður fasta starfsmenn raforkumálastjóra til aðstoðar, eftir því sem þörf krefur og að fengnum tillögum hans.

Laun raforkumálastjóra og annarra fastra starfsmanna og kostnaður af skrifstofu hans greiðist úr ríkissjóði, og veitist fé til þess árlega á fjárlögum.

46. gr.

Raforkumálastjóri er ráðunautur ríkisstjórnarinnar í raforkumálum.

47. gr.

Raforkumálastjóri annast rannsóknir á skilyrðum til hagnýtingar á orkulindum landsins, svo sem fallvötnum og jarðhitasvæðum, til raforkuvinnslu. Hann rannsakar og gerir tillögur um heildartilhögun á raforkuveitum til almenningsþarfa, sbr. og 8. gr.

Raforkumálastjóri rannsakar enn fremur og gerir tilraunir um hagfellda notkun raforku og leiðbeinir raforkunotendum í þeim efnum. Hann getur haft um það samvinnu við héraðsrafmagnsveitur.

48. gr.

Raforkumálastjóri hefur umsjón með vatnsrennslismælingum í fallvötnum landsins.

49. gr.

Raforkumálastjóri hefur umsjón með fallvötnum, sem eru í eign ríkissjóðs, heldur skrá yfir þau og annast nauðsynlegt bókhald í sambandi við þau. Um alla veiði í slíkum fallvötnum skal hann leita tillagna veiðimálastjóra.

Raforkumálastjóri gerir tillögur til ríkisstjórnarinnar um kaup á vatnsréttindum og jarðhitasvæðum, sem hann telur nauðsynlegt eða hagkvæmt, að ríkið eignist. Um hagnýtingu jarðhitasvæða, sem eru í eign ríkisins, skal leita álits raforkumálastjóra.

50. gr.

Sameinað Alþingi kýs með hlutfallskosningu 5 manna raforkuráð, er vera skal ríkisstjórninni til aðstoðar í raforkumálum. Ráðið skal kosið til fjögurra ára í senn, og skipar ráðherra formann úr hópi þeirra, sem Alþingi hefur kosið.

51. gr.

Dóknun til meðlima raforkuráðs greiðist úr ríkissjóði, og veitist fé til þess árlega á fjárlögum.

52. gr.

Verkefni raforkuráðs er að fylgjast með stjórn og framkvæmdum í raforkumálum, gera tillögur í þeim efnum og vera ríkisstjórninni til ráðuneytis í öllum raforkumálum.

53. gr.

Raforkuráð skal eiga kost á að fylgjast með rannsóknnum raforkumálastjóra og rekstri rafmagnsveitna ríkisins. Ráðinu skulu send til athugunar og umsagnar:

1. tillögur raforkumálastjóra um að reisa, kaupa eða leigja orkuver eða orkuveitu;

2. tillögur ríkisstjórnarinnar til Alþingis um að reisa ný orkuver eða koma upp nýjum orkuveitum eða festa kaup á slíkum mannvirkjum; 12
2. apríl
3. frumvarp að gjaldskrá rafmagnsveitna ríkisins;
4. efnahags- og rekstrarreikningar rafmagnsveitna ríkisins og kostnaðarreikningar mannvirkja í smíðum svo og skýrslur raforkumálastjóra um rekstur rafmagnsveitna ríkisins;
5. fjárhagsáætlun rafmagnsveitna ríkisins og tillögur um lántökur, önnur fjárframlög og ráðstöfun fjár úr raforkusjóði;
6. frumvarp að reglugerð um rafmagnsveitur ríkisins;
7. erindisbréf, sem ráðherra gefur út handa starfsmönnum hjá raforkumálastjóra, rafmagnsveitum ríkisins og rafmagnseftirliti ríkisins;
8. tillögur um ákvörðun orkuveitusvæðis héraðsrafmagnsveitu;
9. frumvörp að reglugerðum og gjaldskrám héraðsrafmagnsveitna, ef ráðið óskar þess sérstaklega;
10. tillögur um nýjar héraðsrafmagnsveitur ríkisins ásamt kostnaðar- og rekstraráætlunum um þær;
11. frumvörp að reglugerð og gjaldskrám héraðsrafmagnsveitna ríkisins;
12. ársreikningar og fjárhagsáætlun héraðsrafmagnsveitna ríkisins;
13. frumvörp að reglugerð um raforkuvirki;
14. tillögur til breytinga á raforkulögum.

54. gr.

Ef raforkuráð verður eigi sammála um afgreiðslu máls til ríkisstjórnarinnar, skal það gera henni grein fyrir því, hvernig atkvæði féllu um málið í ráðinu, og er hverjum einstökum fulltrúa í ráðinu rétt að leggja fram sérálit í málinu, sem sendist með málsskjölum til ríkisstjórnarinnar.

55. gr.

Rafmagnsveitur ríkisins, héraðsrafmagnsveitur ríkisins og raforkusjóður eru undanþegin tekjuskatti, útsvari, stimpilgjaldi og öðrum sköttum til ríkis, sveitar- og bæjarfélaga.

VIII. KAFLI

Almenn ákvæði.

56. gr.

Rafmagnsveitur ríkisins, héraðsrafmagnsveitur ríkisins og raforkusjóður eru undanþegin tekjuskatti, útsvari, stimpilgjaldi og öðrum sköttum til ríkis, sveitar- og bæjarfélaga.

57. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin: lög um vatnsorkusérleyfi, nr. 46 1925, lög um undirbúning á raforkuveitum til almenningsþarfa, nr. 28 1932, lög um raforkuvirki, nr. 83 1932, lög um viðauka við og breytingar á lögum um raforkuvirki, nr. 38 1939, lög um rafveitur ríkisins, nr. 16 1942, og lög um raforkusjóð, nr. 91 1942; enn fremur öll önnur ákvæði eldri laga, sem koma í bága við ákvæði laga þessara.

58. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 2. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

13

2. apríl

L Ö G

um lántökuheimild til handa síldarverksmiðjum ríkisins.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Síldarverksmiðjum ríkisins er heimilt að taka allt að 4400000.00 kr. lán til að standa straum af kostnaði við stækkun verksmiðjunnar S.R. 30 á Siglufirði o. fl.

2. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs lán það, er um ræðir í 1. gr.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 2. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.).

Áki Jakobsson.

14

2. apríl

L Ö G

um embættisbústaði héraðsdómara.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórnin skal, þar til fullnægt er húsnæðisþörf héraðsdómara utan Reykjavíkur, láta byggja eða kaupa, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum, 1—2 íbúðarhús á ári handa héraðsdómurum, enda sé þar rúm fyrir skrifstofur þeirra, skjalasafn o. s. frv. — Byggingarnar skal gera eftir teikningum, er ráðherra hefur samþykkt. Byggingum þessum skal haga í samræmi við húsnæðisþörf og aðstæður á hverjum stað, og skal vandað til staðarvals og byggingarlóða. Þar skal fyrst byggja, er þörfin er mest að dómi ráðherra.

Ráðherra getur ákveðið, að byggja megi embættisskrifstofur og íbúðarhús hvort í sínu lagi.

2. gr.

Nú verða héraðsdómaraskipti og sá, er af störfum lætur, eða bú hans á hús, sem að dómi ráðherra er hæfur héraðsdómarabústaður, og skal þá ríkisstjórnin kaupa eignina, ef viðtakandi héraðsdómari óskar, enda fáist hún fyrir hæfilegt verð að dómi sérfróðra, óvilhallra manna.

3. gr.

Um viðhald embættisbústaðarins o. fl. fer eftir reglum, er ráðherra setur.

14

2. apríl

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 2. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Finnur Jónsson.

L Ö G

15

2. apríl

um breyting á lögum nr. 12 20. júní 1923, um einkaleyfi.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ákvæði 4. liðs 1. gr. laga nr. 12 20. júní 1923, um einkaleyfi, varðandi embættislega birtingu uppgötvanalýsinga skulu ekki gilda um þær uppgötvanir, sem embættisleg birting hefur farið fram á erlendis eftir 1. september 1939, ef sótt er um einkaleyfi á þeim fyrir 1. janúar 1947.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 2. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

L Ö G

16

10. apríl

um breyting á lögum nr. 6 9. jan. 1935, um tekjuskatt og eignarskatt.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Heimilt er ráðherra að breyta tímaákvörðunum og frestum þeim, sem um ræðir í IV. kafla laga nr. 6 9. jan. 1935, um tekjuskatt og eignarskatt, eftir því, sem þörf krefur.

*Gjört í Reykjavík, 10. apríl 1946.***Sveinn Björnsson.**

(L. S.)

*Pétur Magnússon.***FJÁRAUKALÖG**

fyrir árið 1942.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Til viðbótar við gjöld þau, sem veitt eru í fjárlögum fyrir árið 1942, eru veittar kr. 9511546.45 til gjalda þeirra, sem tilfærð eru í 2. gr., og kr. 45330137.16 til þeirra gjalda, sem talin eru í 3.—14. gr. hér á eftir, samtals kr. 54841683.61.

2. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 3. gr. er veitt:

A.

1. Póstsjóður.

II. 1. Póststjórnarkostnaður	kr.	59 750.43
2. Pósthúsið í Reykjavík	—	403 484.31
3. Önnur pósthús	—	212 471.86
4. Póstflutningur	—	265 543.82
5. Önnur gjöld	—	76 070.02

.....
samtals kr. 1 017 320.44

af kr. 1 121 498.85 tekjum umfram fjárlagaáætlun.

2. Landssíminn:

II. b. 1. Aðalskrifstofa landssímans	kr.	169 460.09
2. Ritsímastöðin í Reykjavík	—	722 438.23
3. Loftskýtastöðin í Reykjavík	—	37 109.70
4. Stuttbylgjustöðin í Reykjavík	—	74 906.00
5. Bæjarsíminn í Reykjavík og Hafnarf. .	—	1 394 833.01
6. Áhaldahúsið	—	22 916.38
7. Ritsímastöðin á Akureyri	—	151 814.17
8. — á Seyðisfirði	—	116 078.52
9. — á Ísafirði	—	54 742.04
10. Símastöðin á Borðeyri	—	54 134.16
11. — í Vestmannaeyjum	—	61 040.89
12. — á Siglufirði	—	69 963.27
13. Til annarra símastöðva og eftirlitsst.	—	360 631.26

e. Eyublöð, prentkostnaður, ritföng o. fl. . .	kr.	69 202.31
d. Viðbót og viðhald stöðvanna	—	161 422.67
f. Viðhald landssímanna	—	676 920.48
g. Framhaldsgjald	—	25 793.97
h. Til kennslu fyrir sínamenn	—	75.91
j. Ýmis gjöld	—	8 852.45
k. Fyrning á húsum og áhöldum	—	8 376.33
l. Burðargjald	—	364.77

samtals kr. 4 241 076.61

af kr. 7 544 337.16 rekstrarhagnaði.

Eignabreytingar:

I. Afborganir af lánunm	kr.	34 727.81
II. Til viðauka simakerfa	—	60 237.55
V. Birgðahús í Reykjavík	—	229 497.70
VI. Póst- og símahús utan Reykjavíkur	—	477 797.84
VII. Fyrningasjóður	—	60 376.33
VIII. Önnur eignaaaukning	—	631 756.73

samtals kr. 1 494 393.96

3. Áfengisverzlun ríkisins:

II. a. Laun starfsmanna	kr.	169 125.50
b. Útsvar	—	217 611.05
d. Annar kostnaður	—	46 074.55
f. Flutningskostnaður	—	20 633.15
g. Kostnaður við áfengisúthlutun	—	177 007.24
h. Vextir og bankakostnaður	—	22 021.92

samtals kr. 652 473.41

af kr. 4 848 370.55 tekjum umfram fjárlagaáætlun.

4. Tóbakseinkasala ríkisins:

II. a. Laun starfsmanna	kr.	120 030.08
b. Annar kostnaður	—	139 343.76
c. Útsvar, tap á skuldum o. fl.	—	82 062.96
d. Fyrning áhalda	—	3 300.11

samtals kr. 344 736.91

af kr. 1 958 807.86 tekjum umfrám fjárlagaáætlun.

5. Ríkisútvarpið:

II. a.	1.	Starfsmannalaun	kr.	318 781.33
	2.	Útvarpsefni	—	18 309.04
	4.	Skrifstofukostnaður	—	40 310.69
	5.	Húsaleiga, ljós og hiti	—	21 149.11
	7.	Til hleðslu- og útvarpsstöðva og til að greiða fyrir útvarpsnotum	—	14 619.80

17	8. Óviss gjöld	kr.	16 630.63
10. apríl	c. Fyrning á húsi og vélum	—	1 936.69
samtals			kr. 431 737.29
af kr. 963 027.70 tekjum umfram fjárlagaáætlun.			

III. Viðtækjaverzlun ríkisins:

b. Gjöld 1.—2.	kr.	151 593.26
af kr. 778 283.78 brúttóhagnaði.		

6. Ríkisprentsmiðjan Gutenberg:

II. 1. a. Laun starfsmanna	kr.	31 754.88
b. Vinnulaun og aðkeypt vinna	—	228 951.01
2. Efnivörur	—	82 457.73
4. Vextir	—	18.88
5. Ýmis kostnaður	—	2 448.26
7. Lagt í lífeyrissjóð	—	8 380.19
8. Lagt til hliðar fyrir útsvari í bæjarsjóð ..	—	9 396.11
9. Halli á rekstri fasteigna	—	3 037.13
samtals		kr. 366 444.19

7. Landssmiðjan:

II. 1. Laun starfsmanna	kr.	50 156.82
2. Vextir	—	1 118.86
3. Afsláttur og skuldatöp	—	260.45
4. Annar kostnaður	—	65 829.49
5. Fyrning á húsum og vélum	—	47 965.42
6. Útsvar og skattar	—	207 045.85
samtals		kr. 372 376.89

af kr. 550 409.12.

9. Grænmetisverzlun ríkisins:

II. Gjöld 1.—5.	kr.	137 308.96
af kr. 154 158.11 brúttóhagnaði.		

10. Vífilsstaðabúið:

II. Gjöld 1.—7.	kr.	141 836.38
af kr. 159 354.36 brúttótekjum búisins.		

11. Kleppsbúið:

II. Gjöld 1.—7.	kr.	137 649.44
af kr. 154 133.41 brúttótekjum búisins.		

12. Skólabúið á Hólum:

Rekstrarhalli	kr.	1 497.76
---------------------	-----	----------

13. Skólabúið á Hvanneyri:

Rekstrarhalli	kr.	1 055.68
---------------------	-----	----------

B.

17

10. apríl

2. Arnarhvoll:

II. Gjöld 1.—3. kr. 20 045.27
af kr. 85 060.00 brúttótekjum.

3. gr.

Til viðbótar gjöldunum í 7. gr. er veitt:

Vextir af lánum ríkissjóðs:

2. Lán í dönskum krónum	kr.	24 638.65	
3. — í sterlingspundum	—	4 767.36	
4. — í dollurum	—	3 542.42	
6. Vaxtatap vegna gjaldeyrisvarasjóðs	—	116 100.00	
			kr. 149 048.43

4. gr.

Til viðbótar gjöldunum í 8. gr. er veitt:

Kostnaður við æðstu stjórn landsins	kr.	101 307.68	—	101 307.68
---	-----	------------	---	------------

5. gr.

Til viðbótar gjöldunum í 10. gr. er veitt:

I. Stjórnarráðið, ríkisfjárhirðir, bókhald o. fl.:

1. b. Til risnu ráðherra	kr.	500.00	
c. Húsaleiga utanríkisráðherra	—	1 734.38	
2. a. Laun starfsmanna stjórnarráðsins ...	—	48 375.78	
b. Annar kostnaður við stjórnarráðið ..	—	60 240.99	
3. a. Laun starfsmanna í ríkisfjárhirzlu og bókhaldi	—	8 211.00	
b. Annar kostnaður s. st.	—	25 687.31	
5. b. Til pappírs, prentunar og heftingar stjórnartíðinda	—	23 020.55	
6. Til umbóta og viðhalds á stjórnarráðs-húsinu og ráðherrabústaðnum	—	5 236.15	

II. Hagstofan:

1. Laun	—	50 414.77	
2. Pappír, prentun og hefting hagskýrsla ..	—	10 344.90	
3. Prentun eyðublaða	—	2 324.60	
4. Húsaleiga	—	1 601.67	
5. Annar kostnaður	—	1 067.03	

III. Utanríkismál:

1. Til sendiráðsins í Kaupmannahöfn	—	4 757.47	
2. — sendiráðsins í Stockholm	—	38 636.54	
3. — sendiráðsins í London	—	137 196.23	
4. — aðalræðism.skrifstofunnar í New-York ..	—	35 520.14	
5. — sendiráðsins í Washington	—	188 446.19	
			643 315.70

6. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 11. gr. er veitt:

A. Dómgæzla og lögreglustjórn:

2. Laun bæjarfógeta, sýslumanna og lögreglu-stjóra	kr.	68 785.15
--	-----	-----------

10. apríl	17 4. Skrifstofukostnaður lögmannsins í Reykjavík:		
	a. Laun og aðstoð	kr.	15 375.00
	b. Húsaleiga, ljós, hiti og ræsting	—	3 660.00
	c. Ýmis gjöld	—	2 865.90
	5. Skrifstofukostnaður tollstjórans í Reykjavík:		
	a. Laun og aðstoð	—	74 880.55
	b. Húsaleiga, ljós og hiti	—	9 071.95
	c. Ýmis gjöld	—	61 428.05
	6. Skrifstofukostnaður lögreglustjórans í Reykjavík:		
	b. Ljós, hiti og ræsting	—	18 865.68
	c. Ýmis gjöld	—	22 238.83
	7. Skrifstofukostnaður sakadómara:		
	a. Laun	—	6 000.00
	b. Húsaleiga, ljós og hiti	—	13 173.47
	c. Ýmis gjöld	—	5 718.34
	8. Toll- og löggæzla:		
	a. Í Reykjavík:		
	1. Laun og aðstoð	—	74 449.16
	2. Annar kostnaður	—	77 731.45
	b. Utan Reykjavíkur:		
	1. Laun	—	7 365.00
	2. Annar kostnaður	—	1 078.59
	c. Vegaeftirlit:		
	1. Laun	—	600.00
	2. Annar kostnaður	—	23 129.58
	9. Bifreiðaeftirlit:		
	a. Laun	kr.	21 385.00
	b. Annar kostnaður	—	8 715.43

kr. 30 100.43

af tekjum, er fóru kr. 36 048.44 fram úr fjárlagaáætlun.

10. Hluti rikissjóðs af lögreglukostnaði	—	650 911.31
11. Skrifstofukostnaður sýslumanna og bæjarfógeta	—	39 318.43
12. Til landhelgisgæzlu	—	1 195.672.77
13. Til hegningarhússins í Reykjavík og viðhaldskostnaður fangelsa	—	16 491.29
14. Vinnuhælið á Litla-Hrauni	—	186.01
15. Sakamála- og lögreglumálakostnaður	—	21 812.13
16. Borgun til sjóðómsmanna	—	3 010.00
17. Borgun til setu- og varadómara	—	18 240.95
18. Kostnaður við löggildingarstofuna	—	20 376.69
19. Kostnaður við sáttatilraunir í vinnudeilum ..	—	13 074.20
21. Til að gera efnisyfirlit yfir hæstaréttardóma	—	2 000.00
22. Kostnaður vegna laga nr. 85 1936 um meðferð einkamála í héraði	—	19 684.61
23. Kostnaður vegna laga nr. 62 1938 um bókhald	—	7 031.90
24. Kostnaður vegna laga nr. 92 1941 um ölframleiðslu	—	4 800.00

25.	Kostnaður við yfirhúsaleigunefnd, sbr. lög nr. 126 1941	kr.	17 700.00	17
26.	Kostnaður vegna bráðabirgðalaga nr. 1 1942 um gerðardóm í kaupgjalds- og verðlagsmálum	—	28 400.00	10. apríl
			kr.	2 545 126.99

B. Sameiginlegur kostnaður við embættisrekstur:

1.	b. Fyrir embættisskeyti	kr.	51 155.21	
2.	Brunaábyrgðar- og fasteignagjald nokkurra ríkisfasteigna	—	10 656.94	
3.	Til embættiseftirlitsferða	—	6 933.10	
4.	a. Skattstofan í Reykjavík	—	87 813.33	
	b. Skattanefndir	—	139 818.58	
	c. Fasteignamat	—	154 203.63	
5.	Til ríkisskattanefndar	—	68 500.00	
6.	Eyðublöð, bókbænd, auglýsingar	—	171 000.28	
			—	690 081.07

7. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 12. gr. er veitt:

Til læknaSKIPUNAR og heilbrigðismála:

1.	Laun héraðslækna	kr.	767.51	
2.	Til skrifstofukostnaðar landlæknis	—	984.00	
3.	Styrkur til læknisvitjana handa sveitum sem eiga sérlega erfiða lækniSSÓKN	—	3 215.57	
6.	Landsspítalinn	kr.	276 451.42	
	÷ tekjur umfram áætlun ..	—	274 786.16	
		—	1 665.26	
7.	Geðveikrahælið á Kleppi	kr.	282 356.38	
	÷ tekjur umfram áætlun ...	—	199 127.98	
		—	83 228.40	
8.	Heilsuhælið á Vífilsstöðum ..	kr.	366 263.65	
	÷ tekjur umfram áætlun ..	—	221 840.50	
		—	144 423.15	
10.	Holdsvéikraspítalinn í Kópavogi	—	19 046.14	
11.	a. Styrkur til að reisa læknaBÚSTAÐI og sjúkraskýli	—	845.73	
	d. Bólusetningarkostnaður	—	15 882.45	
	e. Varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma ..	—	2 000.00	
	g. Til kynsjúkdómalæknis	—	1 200.00	
	h. Heilbrigðiseftirlit með alþýðuskólum	—	4 212.05	
	j. Til heilsuverndarstöðva í kaupstöðum ..	—	14 750.00	
	n. Til ýmissa sjúklinga eftir úthlutun landlæknis	—	150.00	
13.	Greiðslur samkv. lögum nr. 21 1937 um störf héraðslækna	—	13 588.10	
14.	Greiðslur samkv. lögum nr. 52 1942 um skipun lækniSHÉRAÐA o. fl.	—	3 700.00	
15.	Ljóslækningatæki handa berklayfirlækni ...	—	39 811.25	
			—	349 469.61

Til viðbótar við gjöldin í 13. gr. er veitt:

A. Vegamál:

I.	3.	Laun skrifstofustj. vegamálaskrifst. . .	kr.	450.00
	4.	Ferðakostnaður og fæðispeningar verkfræðinga	—	7 388.00
	5.	Til aðstoðarmanna og mælinga	—	52 954.20
	6.	Skrifstofukostnaður	—	28 087.01
II.	a.	Til nýrra akvega	—	492 298.07
	b.	Viðhald og endurbætur þjóðvega	—	2 363 564.54
	c.	Til þjóðvega af benzínskatti	—	560 267.18
III.		Til brúargerða	—	400 286.90
V.	1.	Til áhalda	—	38 035.62
	2.	— bókasafns	—	563.96
VI.	2.	— akfærra sýsluvega af bifreiðaskatti	—	46 412.41
	3.	— sýsluvegasjóða	—	214 312.92
VIII.		Til ferjuhalds	—	2 672.54
X.		Styrkur til að halda uppi byggð og gistingu fyrir ferðamenn	—	8 458.97
XI.		Til fyrrv. vegaverkstjóra	—	560.32
XII.		Iðgjöld til slysatryggingarinnar	—	21 521.68

kr. 4 237 834.32

B. Samgöngur á sjó:

1.	a.	Til strandferða ríkissjóðs	kr.	2 434 819.13
2.		Til bátaferða á flóum, fjörðum og vötnum	—	121 885.00
3.		Byggingarstyrkur til Djúpbáts í Norður-Ísa-fjarðarsýslu	—	125 000.00

— 2 681 704.13

C. Vitamál og hafnargerðir:

I.		Stjórn og undirbúningur vita- og hafnarmála:		
	3.	Húsaleiga, ljós og hiti	kr.	3 468.46
	4.	Til skrifstofuhalds	—	8 818.25
	6.	Til aðstoðarmanna og mælinga	—	5 882.14
II.		Laun vitavarða	—	36 492.57
III.		Rekstrarkostnaður vitanna	—	115 074.71
VI.		Til áhaldakaupa	—	35 098.25
VII.		Ýmislegt	—	38 476.06
VIII.	5.	Til hafnargerðar á Dalvík	—	52 000.00
X.	16.	Til lendingarþóta í Keflavík	—	5 440.85
XIV.		Til brimbrjóts í Bolungavík	—	35 000.00
XV.		Til sjómælinga	—	61 203.15
XVI.		Fyrning	—	5 500.00
XVII.		Til hafnargerðar í Grundarfirði	—	25 000.00

— 427 454.44

D. Flugmál:

1.		Til flugmála	—	45 800.00
----	--	------------------------	---	-----------

9. gr.

17

10. apríl

Til viðbótar við gjöldin í 14. gr. er veitt:

A. Kirkjumál:

a. 2.	Húsaleigustyrkur biskups	kr.	5 549.76
3.	Skrifstofukostnaður biskups og risna	—	6 375.00
b. 2.	Viðbót við eftirlaun uppgjafapresta og prestsekkna	—	1 500.00
5.	Embættiskostnaður presta	—	1 437.51
6.	Til húsabóta á prestssetrum	—	117 630.01
7.	Til endurbóta á gömlum íbúðarhúsum á prestssetrum	—	21 614.19
11.	Greiðslur samkv. lögum nr. 64 1932, um kirkjugarða	—	1 200.00
12.	Greiðslur samkv. lögum nr. 98 1933, um læknishéraða og prestakallasjóði	—	47 746.08
13.	Greiðslur samkv. lögum nr. 76 1940, um skipting Reykjavíkur í prestaköll	—	166 667.00
14.	Til söngmálastjóra þjóðkirkjunnar, sbr. l. nr. 73 1941	—	9 480.00
15.	Tillag til prestsbústaðar í Reykjavík	—	60 000.00
			kr. 439 199.55

B. Kennslumál:

I.	Háskólinn	kr.	164 028.20
II.	Námsstyrkir erlendis	—	57 595.35
IV.	Fræðslumálastjórnin	—	17 664.55
V.	Menntaskólinn í Reykjavík	—	44 296.32
VI.	Menntaskólinn á Akureyri	—	70 876.63
VII.	Kennaraskólinn	—	39 263.06
VIII.	Stýrimannaskólinn	—	52 493.33
X. 1.	Til bændaskólans á Hólum	—	24 069.81
2.	— bændaskólans á Hvanneyri ...	—	37 754.16
3.	— garðyrkjuskólans á Reykjum ..	—	6 484.12
XII. a.	Til Verzlunarskóla Íslands	—	5 000.00
c.	Kostnaður við próf löggiltra endurskoðenda	—	330.00
XIV.	Almenn barnafræðsla:		
1.	Laun kennara við fasta skóla	—	105 319.19
2.	Laun farkennara	—	72 563.79
3.	Til aukakennslu og eftirlits með heimafræðslu	—	8 114.31
4.	Til kennslueftirlits	—	14 329.37
5.	Styrkur til byggingar barnaskóla utan kaupstaða	—	75 086.69
6.	Til fyrrv. barnakennara	—	3 400.00
7.	Ráðskonukaup við heimavistarskóla ..	—	6 616.67
XV. 1.	Alpýðuskólinn á Eiðum	—	10 135.52
3.	Stofnkostnaður héraðsskóla	—	92 000.00
4.	Til vaxtagreiðslu vegna héraðsskóla ..	—	4 373.18
7.	— gagnfræðaskóla skv. l. nr.48 1930 ..	—	29 886.62

17
10. apríl

9. Til unglingafræðslu utan kaupstaða	kr.	2 400.00
12. — handiðaskólans	—	2 850.00
XVI. 1. Til húsmæðraskóla samkv. lögum	—	22 582.28
2. — kvenfél. „Ósk“ á Ísafirði til húsmæðrafræðslu	—	3 062.94
XVII. Til kennslu heyrnar- og málleysingja	—	49 285.11
XXVII. Til íþróttasjóðs	—	208 583.04
XXXI. Byggingarstyrkur til gagnfræðaskóla í Reykjavík	—	50 000.00
XXXII. Stofnkostnaður héraðsskóla	—	574 537.67
XXXIII. Húsaleiga vegna skólahalds kvenfél. í Grindavík	—	1 000.00
XXXIV. Greiðslur vegna laga nr. 48 1930, um gagnfræðaskóla	—	48 000.00
XXXV. Greiðslur vegna laga nr. 96 1938, um iðnaðarnám	—	4 125.55
XXXVI. Greiðslur vegna laga nr. 33 1940, um héraðsskóla	—	2 995.40
XXXVII. Greiðslur vegna laga nr. 65 1941, um húsmæðrafræðslu í kaupstöðum:		
a. Til húsmæðrakennaraskóla Íslands	—	91 500.00
b. — húsmæðraskóla Reykjavíkur	—	212 268.08
XXXVIII. Viðgerð á háskólahúsinu vegna menntaskólans	—	56 000.00
XXXIX. Hluti af dvalarkostnaði islenzkra námsmanna á Norðurlöndum	—	131 613.24
XL. Til viðgerðar kvennask. á Blönduósi	—	10 000.00

kr. 2 412 484.18

10. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 15. gr. er veitt:

1. Landsbókasafnið	kr.	7 300.00
2. Þjóðskjalasafnið	—	7 454.16
5. Landsbókasafnshúsið	—	14 478.93
27. Til hins íslenzka fræðafélags	—	6.24
41. — tónlistarskólans	—	1 500.00
50. Styrkur til skálda, rithöfunda, vísindamanna og listamanna	—	1 492.32
53. Til listasafnshúss Einarssonar	—	2 279.10
56. Kostnaður við friðun Þingvalla	—	7 858.41
61. Til Þjóðvinafélagsins og menntamálaráðs, verðlagsuppbót vegna bókaútgáfu	—	68 067.05
62. Tillag til stúdentagarðsins	—	150 000.00
63. Greiðslur vegna friðunar Þingvalla	—	22 000.00
64. Kostnaður við viðgerð á safnahúsinu	—	120 000.00
65. — við verndun fornra bygginga	—	28 000.00
66. — við skjalageymslu á Flúðum	—	10 094.45

— 440 530.66

11. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 16. gr. er veitt:

2. Til Búnaðarfélags Íslands	kr.	70 000.00
------------------------------	-----	-----------

7. a. Til verkfæra kaupsjóðs	kr.	3 244.65
8. Til búfjárræktar skv. lögum nr. 32 1931 ..	—	45 000.00
11. — ræktunarsjóðs, vextir af jarðræktarbréfum	—	2 944.00
13. Til kreppulánasjóðs bæjar og sveitarfélaga, rekstrarhalli	—	4 826.83
14. Til byggingarsjóða kaupstaða og kauptúna ..	—	184 460.90
17. Til skógræktar:		
a. Laun	—	10 100.00
b. Skógggræðsla	—	35 000.00
18. Tillag til mannvirkja á Flóaáveitusvæðinu ..	—	1 407.50
20. c. Til fyrirhleðslu í Steinavötnum við Kálfafell	—	2 157.32
f. Til fyrirhleðslu í Kaldaklifsá	—	26 390.59
22. d. Til Guðbr. Hlíðar, til dýralæknisnáms ..	—	309.46
e. — Páls Pálssonar, til dýralæknisnáms ..	—	309.36
23. Til búreikningaskrifstofu	—	2 000.00
26. — rannsóknarstofu atvinnuveganna:		
a. Iðnaðardeild	—	4 581.68
c. Fiskideild	—	3 435.50
d. Matvælaeftirlit	—	25 535.50
e. Sameiginlegur kostnaður	—	994.51
(Tekjur, er runnu til rannsóknarstofunnar fóru kr. 52 342.63 fram úr áætlun)		
27. Til rannsóknaráðs	—	9 000.00
28. — rannsóknarstofu háskólans:		
a. Laun	—	27 213.74
b. Annar kostnaður	—	61 193.22
Tekjur rannsóknarstofunnar fóru kr. 103 592.07 fram úr áætlun).		
29. Til veðurstofu Íslands:		
b. Til aðstoðar	—	1 156.00
c. — veðurathugunar utan Reykjavíkur ..	—	1 934.63
d. — veðurskeyta o. fl.	—	32 805.55
30. Rafmagnseftirlit ríkisins	—	103 913.27
(Tekjur eftirlitsins fóru kr. 103 688.19 fram úr áætlun).		
33. Til Fiskifélags Íslands	—	30 000.00
34. Kostnaður vegna laga um lax- og silungsveiði	—	12 886.38
36. Til Þórs Guðjónssonar, til náms í vatnafræði og fiskifræði	—	1 200.82
37. Til loðdýraræktar	—	4 907.75
39. Til ræktunarvega	—	173.00
40. Laun yfirmatsmanna o. fl.:		
a. 5 fiskiyfirmatsmenn	—	368.25
b. 4 ullarmatsmenn	—	1 157.16
c. 3 kjötmatsmenn	—	750.00
e. Ferðakostnaður yfirmatsmanna	—	48.65

17	41. Eftirlit með skipum og bátum:		
10. apríl	a. Laun skipaskoðunarstjóra	kr.	1 200.00
	b. Skrifstofukostnaður og aðstoð	—	1 601.00
	d. Ferðakostnaður	—	1 356.13
	44. Til landssambands iðnaðarmanna	—	5 000.00
	55. — sambands norðlenzkra kvenna	—	1 000.00
	58. — sambands austfirzkra kvenna	—	400.00
	62. — sambands breiðfirzkra kvenna	—	700.00
	67. — vinnumiðlunar	—	7 155.69
	74. — loðdýraræktarfélags Íslands	—	5 000.00
	76. b. Skrifstofukostnaður húsameistara ríkisins	—	80 367.31
	79. Til skuldaskilasjóðs útvegsmanna	—	21 774.41
	83. Eftirlit með opinberum sjóðum	—	900.00
	84. Kostnaður vegna mæðiveikinnar:		
	A. Til varnar útbreiðslu veikinnar	—	764 935.50
	B. Til stuðnings bændum á mæðiveiki- svæðinu:		
	1. Til að styrkja bændur	—	801 747.23
	2. Nefndakostnaður	—	19 075.75
	85. Kostnaður við rannsókn búfjársjúkdóma ..	—	100 542.04
	86. Til rannsókna og varna gegn garnaveiki ..	—	40 000.00
	87. Kostnaður við verðlagsnefnd	—	152 442.84
	88. — við skömmtunarskrifstofu ríkisins	—	100 904.23
	89. — við kauplagsnefnd	—	5 600.00
	90. — við húsaleigunefnd	—	57 018.48
	95. Til kaupa á verkstæði Bjarna Runólfssonar, Hólmi	—	25 000.00
	96. Til bátabygginga	—	50 000.00
	97. Greiðslur vegna laga nr. 27 1931, um inn- flutning sauðfjár til sláturfjábóta	—	14 216.07
	98. Greiðslur vegna laga nr. 1 1935, um meðferð og sölu mjólkur og rjóma	—	900.00
	99. Greiðslur vegna laga nr. 93 1935, um eftirlit með skipum og bátum	—	900.00
	100. Greiðslur vegna laga nr. 9 1936, um fiskimat ..	—	3 815.88
	101. Greiðslur vegna laga nr. 53 1938, um matés- sildarmat	—	10 563.12
	102. Greiðsla vegna laga nr. 28 1940, um friðun hreindýra	—	1 026.20
	103. Greiðslur vegna laga nr. 37 1941, um váttrygg- ingarfélög fyrir fiskiskip	—	450 000.00
	104. Greiðslur vegna laga nr. 69 1941, um spari- sjóði	—	13 379.75
	105. Greiðslur vegna laga nr. 76 1941, um stríðs- trygging sjómanna	—	488 263.32
	106. Greiðslur vegna laga nr. 82 1941, um gjald- eyriskaupanefnd	—	12 300.00
	107. Greiðslur vegna laga nr. 89 1941 um eyðing svartbaks	—	2 142.95
	108. Greiðslur vegna laga nr. 98 1941, um ráð- stafanir vegna dýrtíðar og erfiðleika at- vinnuveganna	—	1 937 423.31

109. Greiðslur vegna laga nr. 54 1942, um skurð- gröfur ríkisins	kr. 124 798.91
110. Greiðslur vegna tilraunastarfsemi landbún- aðarins	— 40 000.00
111. Til vatnsveitu á Arnarstapa	— 9 947.87
112. Kostnaður vegna mótekju	— 48 513.67
113. Verðuppbætur á útfluttar landbúnaðaraf- urðir	— 19 300 000.00
114. Verðuppbætur á fódurbæti	— 1 250 247.56
115. Kostnaður vegna áætlana um rafveitur ..	— 8 473.72

kr. 26 672 039.06

12. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 17. gr. er veitt:

1. Styrkur til berklavarna:	
a. Til berklasjúklinga	kr. 228 862.13
c. Annar kostnaður	— 29 325.00
2. Styrkur til sjúklinga skv. l. nr. 78 1936	— 122 758.87
3. Gjöld vegna laga um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna	— 13 965 70
4. Gjöld skv. framfærslulögunum frá 1935	kr. 6 657.10
5. Til alþýðutrygginga	— 742 468.69
9. — barnaheimila og barnaverndar	— 14 307.12
12. — sjúkra- og styrktarsjóðs vitavarða	— 1 055.83
14. — hjálpar nauðstöddum Íslendingum erlendis	— 196.53
15. — Stórstúku Íslands til bindindisstarfsemi	— 10 000.00
16. — áfengismálaráðunautar	— 220.00
41. Greiðslur vegna framfærslulaga nr. 52 1940	— 13 200.00
42. Greiðslur vegna laga nr. 62 1942, um eftirlit með ungmennum	— 12 725.11
43. Til sumardvalar barna	— 235 827.58

kr. 1 431 569.66

13. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 18. gr. er veitt:

IV. Greiðslur skv. lögum nr. 86 1938, um lífeyrissjóð ljósmæðra	— 23 500.00
---	-------------

14. gr.

Til viðbótar við gjöldin í 19. gr. er veitt:

2. Óviss útgjöld, sbr. ríkisreikning	— 2 039 671.68
--	----------------

Samtals kr. 45 330 137.16

Gjört í Reykjavík, 10. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

18

10. apríl

L Ö G

um breyting á lögum nr. 29 28. nóv. 1919, um breyting á 1. gr. laga um vítagjald frá 11. júlí 1911.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

1. mgr. 1. gr. laga nr. 29 28. nóv. 1919 orðist svo:

Fyrir hvert skip, sem er 5 smálestir brúttó eða stærra og tekur höfn á Íslandi eða er haldið úti frá landinu, skal greiða vítagjald, 1 kr. af hverri nettó-smálest af rúmmáli skipsins, og skal hálf lest og þaðan af stærra brot talin heil, en minna broti sleppt. Skemmtiferðaskip, sem flytja engan farm fyrir borgun, annan en farþega, skulu greiða 20 auro í vítagjald af hverri smálest.

2. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 37 19. júní 1933, um breyting á lögum nr. 29 28. nóv. 1919, um vítagjald.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 10. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

19

10. apríl

L Ö G

um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku til símaframkvæmda.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að taka lán, allt að 12 milljón krónum, til símaframkvæmda, sem hún telur nauðsynlegar umfram þær, sem veitt er til í fjárlögum, enda færast vextir og afborganir af slíkum lánum á reikning landssímans.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 10. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

L Ö G

20

10. apríl

um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að halda niðri dýrtíðarvísitölu með fjárgreiðslum úr ríkissjóði og um áhrif nokkurra landbúnaðarafurða á vísitöluna.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að verja fé úr ríkissjóði til þess að halda niðri dýrtíðarvísitölu á tímabilinu frá 15. sept. 1945 til jafnlengdar næsta ár, svo sem með niðurgreiðslu á tilteknum neytluvörum eða á annan hátt.

Ef vara er seld tvenns konar verði vegna ráðstafana ríkisstjórnarinnar og hún sér um, að hæfilegt neytlumagn vörunnar og ekki undir því magni, sem reiknað er í vísitölu, að viðbættum 25% sé á boðstólum með lægra verðinu, skal vísitalan eingöngu miðuð við það.

2. gr.

Verðlag á kjöti af sauðfé, sem slátrað er til sölu á tímabilinu frá 1. ágúst til 20. september 1946, og á kartöflum, sem teknar eru upp og seldar á sama tíma, skal eigi hafa áhrif á vísitöluna, enda sé á boðstólum nægilegt magn af þessum vörum með því verði, sem reiknað er með í vísitölunni.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 10. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

L Ö G

21

12. apríl

um samþykkt á ríkisreikningnum fyrir árið 1942.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

Ríkisreikningurinn fyrir árið 1942 samþykkist með eftirgreindum niðurstöðum:

I. Innborganir:				Áætlun kr.	Reikningur kr.
1. Tekjur samkv.	2. gr.	fjárl.		kr. 19 105 000.00	kr. 73 978 812.46
2. —	—	3. — A.		— 3 718 750.00	— 11 693 325.88
3. —	—	3. — B.		— 8 925.00	— 3 431.91
4. —	—	4. —		— 361 736.00	— 461 886.85
5. —	—	5. —		— 50 000.00	— 598 688.59
6. Eignahreyfingar samkv.	20. gr.	fjárl.	..	— 554 503.00	— 33 370 208.05
Greiðslujöfnuður				— 2 234 232.00	
				Kr. 26 033 146.00	Kr. 120 106 353.74

21		II. Útborganir:					Áætlun kr.	Reikningur kr
10. apríl	1. Gjöld	samkv.	7. gr.	fjárl.		kr.	1 613 443.00	kr. 1 439 391.49
	2. —	—	8. —	—		—	75 000.00	— 176 307.68
	3. —	—	9. —	—		—	357 420.00	— 1 643 043.21
	4. —	—	10. —	—		—	865 530.00	— 1 443 274.88
	5. —	—	11. —	A. —		—	1 865 400.00	— 4 399 307.11
	6. —	—	11. —	B. —		—	433 000.00	— 1 114 594.81
	7. —	—	12. —	—		—	848 950.00	— 1 201 054.44
	8. —	—	13. —	A. —		—	2 566 352.00	— 6 790 886.31
	9. —	—	13. —	B. —		—	558 300.00	— 3 230 004.13
	10. —	—	13. —	C. —		—	1 229 400.00	— 1 361 607.52
	11. —	—	13. —	D. —		—	38 000.00	— 83 800.00
	12. —	—	14. —	A. —		—	463 100.00	— 890 392.36
	13. —	—	14. —	B. —		—	2 411 391.00	— 4 755 156.45
	14. —	—	15. —	—		—	374 710.00	— 790 837.28
	15. —	—	16. —	—		—	4 981 250.00	— 30 860 282.73
	16. —	—	17. —	—		—	3 099 250.00	— 4 529 019.66
	17. —	—	18. —	—		—	368 100.00	— 352 874.76
	18. —	—	19. —	—		—	1 900 000.00	— 11 050 523.57
	19. Eignahreyfingar	samkv.	20. gr.	fjárl.	..	—	1 984 550.00	— 36 108 027.04
			Greiðslujöfnuður					— 7 885 968.31
							Kr. 26 033 146.00	Kr. 120 106 353.74

Gjört í Reykjavík, 10. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

22

10. apríl

L Ö G

um skólakerfi og fræðsluskyldu.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Allir skólar, þeir sem kostaðir eru eða styrktir af almannafé, mynda samfellt skólakerfi.

2. gr.

Skólakerfið skiptist í þessi fjögur stig: 1. barnafræðslustig, 2. gagnfræðastig, 3. menntaskóla- og sérskólastig, 4. háskólastig.

Á barnafræðslustiginu eru barnskólar. Á gagnfræðastiginu eru unglingaskólar, miðskólar og gagnfræðaskólar. Á menntaskóla- og sérskólastiginu eru menntaskólar og sérskólar. Á háskólastiginu er háskóli.

3. gr.

Barnaskólar eru fyrir börn á aldrinum 7—13 ára. Barnafræðslunni lýkur með barnaprófi.

4. gr.

22

10. apríl

Unglingaskólar, miðskólar og gagnfræðaskólar taka þegar við að loknu barna- prófi. Þeir greinast í tvenns konar deildir, bóknámsdeild og verknámsdeild, eftir því, á hvort námið er lögð meiri áherzla.

Unglingaskólarnir eru tveggja ára skólar. Námið í þeim jafngildir námið í tveimur neðstu bekkjum gagnfræðaskóla. Því lýkur með unglingaprófi, og veitir það rétt til framhaldsnáms í miðskólum og gagnfræðaskólum.

Miðskólarnir eru þriggja ára skólar. Námið í þeim jafngildir námið í þremur neðstu bekkjum gagnfræðaskóla. Því lýkur með landsprófi, miðskólaprófi. Það veitir rétt til inngöngu í sérskóla og menntaskóla með þeim takmörkunum, er kunna að verða settar í lögum þeirra eða reglugerðum.

Gagnfræðaskólar í kaupstöðum eru fjögurra ára skólar. Gagnfræðaskólar í sveitum veita aðeins tveggja ára fræðslu að loknu unglingaprófi. Þó er fræðslu- málastjórn heimilt að veita undanþágu frá þessu ákvæði, ef forráðamenn gagnfræða- skóla óska þess. Nemendur gagnfræðaskóla ganga eftir 2 eða 3 ár undir sama próf, sem nemendur unglingaskóla og miðskóla. Burtfararpróf úr gagnfræðaskóla, gagn- fræðapróf, veitir rétt til náms í þeim sérskólum, er þess prófs krefjast, og til starfs við opinberar stofnanir, eftir því sem lög og reglugerðir ákveða.

5. gr.

Menntaskólar skulu vera samfelldir fjögurra ára skólar og greinast í deildir eftir því, sem þörf krefur. Burtfararpróf þaðan, stúdentspróf, veitir rétt til háskólanáms. Ákvæði laga þessara haggja ekki rétti Verzlunarskóla Íslands til að braut- skrá stúdenta.

Um sérskóla segir í lögum þeirra og reglugerðum hvers um sig.

6. gr.

Til inngöngu í háskóla þarf stúdentspróf. Þó getur háskóladeild krafizt við- bótarprófa, ef þörf gerist. Háskólinn greinist í eins margar deildir og þurfa þykir, eftir því sem ákveðið verður í lögum hans og reglugerð.

7. gr.

Kennsla er veitt ókeypis í öllum skólum, sem kostaðir eru að meiri hluta af almannafé.

8. gr.

Öll börn og unglingar eru fræðsluskyld á aldrinum 7—15 ára. Þó getur fræðslu- ráð ákveðið að fengnu samþykki fræðslumálastjórnar, að fræðsluskylda í einu eða fleiri skólahverfum innan fræðsluhéraðsins skuli aðeins ná til 14 ára aldurs, ef hlut- aðeigandi skólanefnd óskar þess. Heimilt er sveitarfélögum með samþykki fræðslu- málastjórnar að hækka fræðsluskyldualdur til 16 ára.

9. gr.

Nú getur nemandi ekki stundað skyldunám sökum fjárskorts, og skal þá veita styrk til þess af almannafé.

10. gr.

Nánari ákvæði um framkvæmd á fræðslu, skipan skóla hvers stigs og fjár- framlög ríkis og sveitarfélaga til skólahaldsins skulu sett í lögum og reglugerðum fyrir skóla hvers stigs.

22

10. apríl

11. gr.

Lög þessi taka gildi 1. febrúar 1947 og koma til framkvæmda á árunum 1947—1953, eftir því sem fræðslumálastjórn ákveður í samráði við hlutaðeigandi fræðsluráð.

Gjört í Reykjavík, 10. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Brynjólfur Bjarnason.

23

23. apríl

L Ö G

um dósentsembætti í íslenzku nútíðarmáli og hagnýtri íslenzkukennslu í heimspekideild Háskóla Íslands.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Við heimspekideild Háskóla Íslands skal vera dósentsembætti í íslenzku nútíðarmáli og hagnýtri íslenzkukennslu.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 23. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Brynjólfur Bjarnason.

24

23. apríl

L Ö G

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu geymsluhús Tönnuverksmiðju Siglufjarðar s/f.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að taka á leigu um ótiltekinn tíma, með eða án samþykkis eigenda, geymsluhús Tönnuverksmiðju Siglufjarðar s/f á Siglufirði, ásamt lóðarréttindum, enda komi fullt endurgjald fyrir afnotin eftir mati óvilhallra dómkvaddra manna. Skal ríkisstjórninni heimilt að taka geymsluhúsið til afnota þegar eftir gildistöku laga þessara, og greiðist leiga sú, er metin verður, frá þeim tíma, er afnotin byrja.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 23. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Áki Jakobsson.

L Ö G

um landshöfn í Keflavíkur- og Njarðvíkurhreppum.

25

23. apríl

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkissjóður lætur gera og starfrækja á sinn kostnað hafnarmannvirki í Keflavíkur og Njarðvíkurhreppum innan línu, sem dregin er stýztu leið milli Vatnsness og Hákotstanga; að öðru leyti skulu takmörk hafnarinnar ákveðin í reglugerð. Ráðherra ákveður gerð og fyrirkomulag hafnarinnar í samráði við vitamálastjóra. Til hafnarmannvirkja teljast: Hafnargarðar, hafskipa- og bátabryggjur, verbúðir, uppfyllingar, dráttarbrautir, vélar, sem notaðar eru við byggingu hafnarinnar eða til fermingar og affermingar í höfninni, lönd, sem höfninni eru nauðsynleg vegna byggingar mannvirkjanna, starfrækslu þeirra eða annars, er nauðsynlegt má teljast fyrir fjárhagsafkomu hafnarinnar, einnig allar nauðsynlegar leiðslur, svo sem vatns- og rafmagnsleiðslur, holræsi o. fl.

2. gr.

Til greiðslu kostnaðar, er leiðir af fyrirmælum 1. gr., er ríkisstjórninni heimilt að taka lán fyrir hönd ríkissjóðs allt að 10 millj. króna, er endurgreiðist að $\frac{1}{3}$ úr ríkissjóði og að $\frac{2}{3}$ úr hafnarsjóði. Skal miða hafnargjöld á hverjum tíma, eftir því sem fært þykir, við það, að tekjur hafnarinnar nægi til þess að greiða vexti og afborganir að $\frac{2}{3}$ hlutum stofnkostnaðarins, auk árlegs rekstrarkostnaðar.

3. gr.

Sérhver er skyldur til að láta af hendi til landshafnarinnar mannvirki, er þarf til að gera höfnina, og svo viðáttumikið land, sem hafnarstjórn og ráðherra telja, að þurfi til þess að geta veitt útvegsmönnum og öðrum aðstöðu til notkunar hafnarinnar og undir brautir og vegi í þarfir hennar, svo og leyfa, að tekið verði í landi hans, hvort heldur grjót, möl eða önnur jarðefni, og þola þær eignakvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarétti, sem hafnargerðin hefur í för með sér, allt gegn því, að fullar bætur komi fyrir. Náist ekki samkomulag um bætur, skulu þær ákveðnar með mati tveggja dómkvaddra manna að tilkvöddum báðum málsaðilum. Kostnaður við matið greiðist úr sjóði hafnarinnar. Nú vill annar hvor málsaðili ekki una mati, og getur hann krafizt yfirmats, en gera skal hann það innan 14 daga frá því er matsgerð er lokið. Yfirmatið skal framkvæmt á sama hátt af 4 dómkvöddum mönnum.

Kostnaðinn við yfirmatið greiðir sá, er þess hefur krafizt, ef matsupphæðinni verður ekki breytt meira en sem nemur 10% af hinni ákveðnu endurgjaldsupphæð, ella greiðist kostnaðurinn úr sjóði landshafnarinnar.

Ráðherra er heimilt að kaupa fyrir hönd ríkissjóðs núverandi hafnarmannvirki í Keflavík og Njarðvíkum, þó ekki herra verði en sem nemur byggingarkostnaði að frádregnu framlagi ríkissjóðs til mannvirkjanna.

Heimilt er ráðherra að fresta byggingu hafnarinnar að nokkru eða öllu leyti, þar til samningar hafa tekizt um kaupin.

4. gr.

Stjórn hafnarinnar skipa 5 menn: Hafnarstjóri, skipaður af ráðherra þeim, er fer með hafnarmál, og fjórir meðstjórnendur, þrír kosnir af sameinuðu Alþingi og

25 einn kosinn af sveitarstjórnnum Keflavíkurhrepps og Njarðvíkurhrepps. Hafnarstjórn
23. apríl skal kosin til fjögurra ára í senn.

5. gr.

Með strandlengjunni umhverfis höfnina má ekki gera í sjó fram bryggjur eða önnur mannvirki, né fylla upp eða dýpka út frá landi nema samkvæmt leyfi stjórnar landshafnarinnar. Sá, sem vill gera eitthvert slíkt mannvirki, skal senda hafnarstjórn beiðni um það, og skal beiðninni fylgja lýsing á því, svo og uppdráttur, ef með þykir þurfa, í tvennu lagi, og heldur hafnarstjórn öðru eintakinu.

Sá, sem fengið hefur slíkt leyfi, skal skyldur að halda mannvirkinu svo við, að engin hætta stafi af því. Þessi ákvæði gilda einnig um þau mannvirki, er þegar hafa verið gerð á hafnarsvæðinu.

Brot gegn þessari grein varða sektum frá 500—20000 kr., og hafnarstjórn getur látið nema burt mannvirkið á kostnað eiganda.

6. gr.

Eignum og tekjum hafnarsjóðs má aðeins verja í þágu hafnarinnar, sbr. 1. og 2. gr. Ríkissjóður ábyrgist skuldbindingar hafnarinnar, og hafnarstjórn ber ábyrgð á eignum hennar.

7. gr.

Hafnarstjórn má ekki án leyfis ráðuneytisins selja eða veðsetja fasteignir hafnarinnar né kaupa nokkrar nýjar fasteignir, taka stórlán til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem fer í hönd, né endurnýja slík lán, eða fresta borgunartímanum og ekki heldur gera nein þau mannvirki við höfnina, sem eru svo stórvaxin, að árstekjurnar hrökkvi ekki til að koma þeim í framkvæmd.

8. gr.

Til þess að standa straum af kostnaði við byggingu og viðhald hafnavirkja og til árlegs rekstrarkostnaðar hafnarinnar er heimilt að innheimta gjöld þau, er hér segir:

1. Árlegt gjald af bryggjum og öðrum mannvirkjum, sem gerð eru samkv. 5. gr.
2. Af skipum og bátum, er hafna sig á landshöfninni, og farmi þeirra:
 - a. Skipagjald, ákveðið með tilliti til stærðar skipa þeirra, er hafna sig.
 - b. Vörugjald. — Undanskildar skulu þó vörur þær, er samkvæmt farmskrá skipsins eiga að fara til annarra hafna á landinu, ef þær eru ekki settar á land.
 - c. Bryggjugjald af skipum, er leggjast við bryggjur hafnarinnar.
 - d. Festargjald af skipum, sem nota festar hafnarinnar.
 - e. Allt að 1% af andvirði afla þeirra skipa og báta, sem leggja afla sinn á land innan hafnarsvæðisins eða hafa þar uppsátur.
 - f. Leigu af verbúðum og öðrum mannvirkjum og af grunnum og lendum hafnarinnar.

Gjöld þessi, sem og gjöld fyrir afnot af öðrum eignum hafnarinnar, skulu ákveðin í reglugerð, sem hafnarstjórn semur og ráðherra staðfestir, og skal í henni ákveða, hver skuli greiða þau og innheimta.

Herskip og skemmtiskip skulu undanþegin gjöldum til hafnarinnar samkv. tölu 2a. Gjöld þessi má taka lögtaki.

9. gr.

Reikningsár hafnarinnar er almanaksárið.

10. gr.

25

Fyrir nóvemberlok hvers árs ber hafnarstjórn að leggja frumvarp til áætlunar um tekjur og gjöld hafnarinnar á komandi ári fyrir ráðherra til samþykktar ásamt nauðsynlegum skýringum á einstökum gjalda- og tekjuliðum.

23. apríl

11. gr.

Nú hefur hafnarstjórn í hyggju einhverjar meiri háttar framkvæmdir við höfnina, eða hún vill gera einhverjar þær ráðstafanir, er samþykki ráðherra þarf til, og skal hún þá senda ráðuneytinu sérstaka tillögu um það efni svo tímanlega, að samþykki ráðuneytisins geti komið til, áður en gengið er endanlega frá fjárhagsáætlun.

12. gr.

Komi það í ljós, þegar fram á árið liður, að óumflýjanlegt sé að sinna einhverjum framkvæmdum utan áætlunar eða fara fram úr áætluðum fjárhæðum, ber hafnarstjórn að tilkynna það ráðuneytinu í tæka tíð og leita samþykkis þess, til þess að víkja megi frá áætluninni.

Eigi má hefja verkið né stofna til umframgreiðslu, fyrr en samþykki ráðherra er fengið

13. gr.

Við lok hvers reikningsárs og ekki síðar en fyrir febrúarlok skal hafnarstjórn gera reikning yfir tekjur og gjöld hafnarinnar á hinu liðna ári og efnahagsreikning hennar. Reikningana skal endurskoða af tveim endurskoðendum, sem kosnir eru af sameinuðu Alþingi til 4 ára í senn. Hafnarstjórn sendir þá síðan til ráðherra til úrskurðar.

14. gr.

Að öðru leyti skal ákveða með reglugerð allt það, er lýtur að greiðri og hættulausri umferð um höfnina, góðri reglu og öðru höfninni viðvíkjandi, er við þykir eiga. Í reglugerðinni má ákveða sektir fyrir brot gegn henni, 20—10000 kr.

Sektir samkvæmt lögum þessum renna í hafnarsjóð.

15. gr.

Með mál, sem rísa út af brotum á lögum þessum og reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim, skal fara að hætti opinberra mála.

16. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Bráðabirgðaákvæði.

Skipun fyrstu hafnarstjórnar samkv. 4. gr. og kosning fyrstu endurskoðenda samkv. 13. gr. gildir til ársloka 1949.

Gjört í Reykjavík, 23. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

26

23. apríl

L Ö G

um eignarnám á lóðarréttindum og mannvirkjum á Siglufirði.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt vegna sildarverksmiðja ríkisins að taka eignarnámi réttindi yfir lóðunum nr. 18 og 21 við Norðurgötu og nr. 2 við Þormóðsgötu á Siglufirði ásamt húsum og öðrum mannvirkjum, sem á þessum lóðum eru.

2. gr.

Eignarnám það, sem um ræðir í 1. gr. hér að framan, skal fara fram samkvæmt lögum nr. 61 14. nóvember 1917, um framkvæmd eignarnáms.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 23. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Áki Jakobsson.

27

23. apríl

L Ö G

um breyting á lögum nr. 38 15. febr. 1945, um stofnun búnaðarmálasjóðs.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

1. gr. laganna orðist á þessa leið:

Greiða skal árlega $\frac{1}{2}\%$ gjald af þeim söluvörum landbúnaðarins, sem um ræðir í 2. gr., og rennur það í sjóð, er nefnist búnaðarmálasjóður. Skal gjaldið reiknast af því verði, sem framleiðendum er greitt á hverjum tíma.

Sjóður þessi skal vera í vörzlu Búnaðarbanka Íslands, er hefur á hendi stjórn hans og reikningshald.

Fé sjóðsins skal um næstu 10 ár skipt á milli búnaðarsambanda landsins í réttu hlutfalli við það, sem framlög reynast úr viðkomandi héruðum. Skulu samböndin verja þessu fé til jarðræktar og annarra félagslegra framkvæmda á sambandssvæðinu, eftir því sem aðalfundur ákveður á hverjum tíma.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 23. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

L Ö G

um virkjun Sogsins.

28

23. apríl

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Bæjarstjórn Reykjavíkur er heimilað að reka orkuverið við Ljósafoss ásamt aðalorkuveitunni til Reykjavíkur, auka það og reka önnur orkuver við Sogið, til þess að vinna úr því raforku til almenningsþarfa, svo og að leggja aðrar háspennutaugar þaðan til Reykjavíkur og gera afspennistöðvar og framkvæma þau mannvirki, sem þarf til að afhenda orkuna samkvæmt 6. gr.

2. gr.

Orkuverin, háspennutaugarnar og afspennistöðvarnar samkvæmt 1. gr. nefnast einu nafni Sogsvirkjunin. Skal hún rekin sem sjálfstætt fyrirtæki með sérstöku reikningshaldi samkvæmt reglugerð, er ráðherra staðfestir.

3. gr.

Áður en byrjað er á nýju verki, aukningu eða breytingu á mannvirkjum, sem fyrir eru, skal senda ráðherra uppdrætti að hinum fyrirhuguðu framkvæmdum ásamt lýsingu af þeim. Getur ráðherra krafizt þeirra breytinga á fyrirhugaðri tilhögun verksins, sem nauðsynlegar kunna að þykja vegna almenningshagsmuna að dómi sérfræðinga ríkisstjórnarinnar.

4. gr.

Ríkisstjórnin lætur í tæka tíð, að fenginni umsókn bæjarstjórnar Reykjavíkur í hvert sinn, gera nauðsynlegar umbætur á vegum, er nota þarf vegna flutninga og aðdráttá við virkjunina. Til þessara umbóta leggur Sogsvirkjunin fram helming kostnaðar, og telst hann með virkjunarkostnaði og greiðist jafnskjótt og lán er fengið til virkjunarinnar. Með virkjunarkostnaði má og telja allan undirbúningskostnað við mælingar, áætlanir og rannsóknir á virkjunartilhögunum.

Pegar orkuver verður reist við Efra Sogið, má enn fremur telja með kostnaði kaupverð vatnsréttinda þeirra í Efra Sogi, sem Reykjavíkurbær hefur keypt af eigendum Úlfjóttsvatns, svo og vatnsréttindi þau, er ríkissjóður á fyrir Kaldárhöfðalandi, með sama verði, enda greiði Sogsvirkjunin andvirði þeirra jafnskjótt og lán er fengið til virkjunarinnar. Þurfi vegna þessarar virkjunar að gera brú á Efra Sogið og veg frá henni vestan árinna, skulu þau mannvirki teljast til orkuversins.

Pegar orkuver verður reist við Neðri Sogsfossana, má á sama hátt telja með kostnaði andvirði vatnsréttinda þeirra fyrir löndum Úlfjóttsvatns, Bildsfells, sem nú er í eigu Reykjavíkurbæjar, og Syðri Brúar, sem er í eigu ríkissjóðs. Skal verðið ákveðið hlutfallslega eftir mati því, sem framkvæmt var á vatnsréttindum Ljósafoss 1935, og greiðast af Sogsvirkjuninni jafnskjótt og lán er fengið til virkjunarinnar. Þurfi vegna þessarar virkjunar að gera brú eða brýr á Sogið við Neðri fossana svo og veg að orkuveri frá alfaravegum, skulu mannvirki þau teljast til orkuversins.

5. gr.

Auk þeirra ábyrgða, sem ríkissjóður er í við gildistöku þessara laga vegna orkuversins við Ljósafoss, ábyrgist ríkisstjórnin lán handa Reykjavíkurbæ til framkvæmda samkvæmt 1., 3. og 4. gr., að upphæð allt að 34 millj. króna, þó eigi yfir 85%

28 af kostnaðarverði, eða tilsvarendi upphæð í erlendum gjaldeyri, enda samþykki 23. apríl fjármálaráðherra lánskjörin.

6. gr.

Sogsvirkjunin selur raforku til Rafmagnsveitu Reykjavíkur. Skyllt er henni einnig að láta í té raforku við stöðvarvegg í orkuverum og við afspennistöðvar til almenningsnota utan Reykjavíkur við kostnaðarverði og að viðbættum allt að 5%. Þetta verð má þó aldrei fara fram úr því, sem Rafmagnsveita Reykjavíkur borgar fyrir raforkuna miðað við afhendingu á sama stað. Skal verð þetta, ef samkomulag næst eigi, ákveðið með mati samkvæmt 147. gr. 1. b. vatnalaganna frá 1923.

Nú þykir nauðsynlegt, til þess að ákvæðum þessarar greinar verði fullnægt, að auka virkjun, og er Reykjavíkurbæ þá skyllt að framkvæma aukninguna, allt upp í það, að Sogið sé að hálfu fullvirkjað, en ríkisstjórnin ábyrgist lán handa Reykjavíkurbæ til þess með sama skilyrði og segir í 5. gr. Skal aukningin framkvæmd, þegar er fé til hennar er fyrir hendi, nema gildar ástæður að dómi ráðherra hamli.

7. gr.

Þegar auka þarf virkjun fram yfir það, að Sogið sé virkjað til hálf, enda er þá miðað við 86000 kw. orku í Soginu fullvirkjuðu, skal ríkisstjórnin framkvæma aukninguna og gerast meðeigandi að Sogsvirkjuninni, nema samkomulag verði við Reykjavíkurbæ um aðra tilhögun. Kaupir ríkissjóður þá tiltölulegan hluta af þeim mannvirkjum, sem fyrir eru í fyrirtækinu, þannig að hann verði meðeigandi fyrirtækisins að sömu tiltölu og nemur aukningu vélaafslins móts við það vélaafsl, er fyrir var, og eigandi að helmingi, þegar vatnið er fullvirkjað. Kaupverðið eða hluta þess má ríkisstjórnin inna af hendi með því að taka að sér greiðslu á tilsvarendi hluta þeirra skulda, er á fyrirtækinu hvíla. Ef samkomulag um kaupverðið næst ekki, skal það ákveðið með mati samkvæmt lögum um framkvæmd eignarnáms. Á Reykjavíkurbæ þáðan í frá rétt til þess, hvenær sem hann þarf, að fá sem svarar helmingi orkunnar úr Soginu fullvirkjuðu handa Rafmagnsveitu Reykjavíkur.

Nú óskar ríkisstjórnin, að ríkissjóður gerist meðeigandi að Sogsvirkjuninni fyrr en virkjunin er hálfnuð, og á hún þá rétt á eignartiltölu í henni með sömu skilmálum og tilhögun að öðru leyti sem greinir í næstu málsgrein hér á undan, enda haggist ekki við það tilkall Reykjavíkur til raforku samkvæmt niðurlagi sömu málsgre.

Nú hefur virkjuninni safnast varasjóður, þegar ríkissjóður verður meðeigandi hennar samkvæmt þessari grein, og verður hann þá eign Reykjavíkurbæjar og ríkissjóðs að réttri tiltölu við greiðslur þær, er sjóðurinn hefur myndast af, frá Rafmagnsveitu Reykjavíkur annars vegar og notendum utan hennar hins vegar.

Rétt sinn samkvæmt þessari grein getur ríkisstjórnin framselt til þess eða þeirra fyrirtækja, er þá hafa með höndum orkuveitu til almenningsþarfa um taugakerfi frá Sogsvirkjuninni til héraða utan rafmagnsveitu Reykjavíkur.

8. gr.

Þegar ríkisstjórnin er orðin meðeigandi að Sogsvirkjuninni samkvæmt 7. gr., skal stjórn fyrirtækisins skipuð 5 mönnum: Tveim, er bæjarstjórn Reykjavíkur kýs, tveim, er tilnefndir verða af ríkisstjórninni, og hinum fimm, er hæstiréttur tilnefni. Skulu þeir allir skipaðir til þriggja ára í senn. Eftir að 1 ár er liðið frá skipun nefndarinnar, skulu árlega ganga úr nefndinni annaðhvort fulltrúar Reykjavíkur eða fulltrúar ríkisstjórnarinnar eða fulltrúi hæstaréttar. Skal varpað hlutkesti um, hverjir skuli fyrst ganga úr. Nánari fyrirmæli um stjórn og rekstur fyrirtækisins skulu þá sett með reglugerð, er ráðherra staðfestir.

9. gr.

28

23. apríl

Lög þessi öðlast þegar gildi.

10. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 82 19. júní 1933, um virkjun Sogsins.

Gjört í Reykjavík, 23. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

L Ö G

29

23. apríl

um hafnargerðir og lendingarbætur.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkissjóður greiðir hluta af kostnaði við hafnargerðir og lendingarbætur á þeim stöðum, sem taldir eru í lögum þessum, og í þeim hlutföllum, sem þau ákveða, enda séu áætlanir um framkvæmdir allar samþykktar af samgöngumálaráðuneytinu, eignir og tekjur hafnar- eða lendingarbótasjóðs ekki fullnægjandi til þess að standa undir byggingu hafnarinnar eða lendingarbótanna og fé veitt til þess í fjárlögum.

Ríkisstjórninni heimilast að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs lán til hafnargerða og lendingarbóta í þeim hlutföllum, sem segir í lögum þessum. Ef slík lán eru tekin erlendis, skal það gert í samráði við ráðuneytið, og er óheimilt að leita eftir slíku láni, nema samþykki ráðuneytisins komi til.

Til kostnaðar við hafnargerðir og lendingarbætur telst: hafnargarðar, bryggjur, dýpkanir, uppfyllingar, dráttarbrautir, þurrkvíar, kranar og innsiglingarmerki og enn fremur verbúðir í viðleguhöfnum.

2. gr.

A. Ríkissjóður greiðir $\frac{2}{5}$ af kostnaði við hafnargerð eftirtalinna staða, sbr. þó 1. mgr. 1. gr., og er ríkisstjórninni jafnframt heimilt að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs lán til greiðslu á $\frac{3}{5}$ af kostnaði við hafnargerðina, miðað við þá áætlun, sem ráðuneytið samþykkir, sbr. 1. mgr. 1. gr.:

1. Akranes.	11. Grafarnes í Grundarfirði.
2. Akureyri.	12. Hafnarfjörður.
3. Bildudalur.	13. Hofsó.
4. Bolungavík.	14. Hrísey.
5. Búðareyri í Reyðarfirði.	15. Hólmavík.
6. Búðir í Fáskrúðsfirði.	16. Húsavík.
7. Dalvík.	17. Höfn í Hornafirði.
8. Djúpavík í Reykjarfirði.	18. Ingólfssfjörður.
9. Eskifjörður.	19. Ísafjörður.
10. Flateyri í Önundarfirði.	20. Keflavík.

29

23. apríl

21. Neskaupstaður.
22. Ólafsfjörður.
23. Ólafsvík.
24. Patreksfjörður.
25. Raufarhöfn.
26. Reykjavík.
27. Sauðárkrúkur.
28. Seyðisfjörður.

29. Siglufjörður.
30. Skagaströnd.
31. Stykkishólmur.
32. Suðureyri, Súgandafirði.
33. Vestmannaeyjar.
34. Þingeyri, Dýrafirði.
35. Þórshöfn.

B. Ríkissjóður greiðir helming kostnaðar við að gera lendingarbætur á eftirtöldum stöðum, sbr. þó 1. mgr. 1. gr., og er ríkisstjórninni jafnframt heimilt að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs lán til greiðslu á hinum helmingnum af kostnaðinum við lendingarbæturnar, miðað við þá áætlun, sem ráðuneytið samþykkir, sbr. 1. mgr. 1. gr.:

1. Alviðruvör.	35. Hvalneskrúkur við Eystraborn.
2. Arnarstapi.	36. Hvalskeið í Patreksfirði.
3. Árskógssandur.	37. Hvammstangi.
4. Bakki í Arnarfirði.	38. Höfn í Bakkafirði.
5. Beruvík.	39. Járngerðarstaðir.
6. Elönduós.	40. Kaldrananes í Bjarnarfirði.
7. Borgarfjörður eystra.	41. Kollafjörður í Gufudalssveit.
8. Borgarnes.	42. Kópasker.
9. Breiðdalsvík.	43. Króksfjarðarnes.
10. Brekka í Mjóafirði.	44. Látrar í Aðalvík.
11. Búðardalur.	45. Látravík í Rauðasandshreppi.
12. Bæir á Snæfjallaströnd.	46. Loftstaðasandur í Árnessýslu.
13. Djúpvogur.	47. Norðurfjörður.
14. Drangar á Skógarströnd.	48. Reykjanes við Ísafjarðardjúp.
15. Drangnes.	49. Salthólmavík.
16. Eyrarbakki.	50. Sandgerði.
17. Flatey á Breiðafirði.	51. Selárdalur.
18. Flatey á Skjálfanda.	52. Selvík í Skefilsstaðahreppi.
19. Fjörður í Múlahreppi.	53. Selvogur.
20. Frambúðir á Snæfellsnesi.	54. Skálar á Langanesi.
21. Gerðar í Garði.	55. Skarðsstöð.
22. Gjögur í Reykjarfirði.	56. Skipavík.
23. Grenivík.	57. Staðarfell.
24. Grímsey.	58. Stokkseyri.
25. Grunnavík.	59. Stöðvarfjörður.
26. Hafnarnes.	60. Súðavík í Álftafirði.
27. Hafnir.	61. Sæból í Aðalvík.
28. Haganesvík.	62. Tálknafjörður innan Sveinseyrar.
29. Hagi á Barðaströnd.	63. Vattarnes eystra.
30. Hauganes.	64. Vogar.
31. Haukadalur í Dýrafirði.	65. Vopnafjörður.
32. Hellissandur.	66. Þorkötlustaðir í Grindavík.
33. Hellnar á Snæfellsnesi.	67. Þorlákshöfn.
34. Hnífsdalur.	68. Örlygshöfn í Patreksfirði.

Fari heildarkostnaðaráætlun lendingarbóta, sem hér eftir verða gerðar á einhverjum stað, yfir 800 þúsund krónur, skal staðurinn teljast, að svo miklu leyti sem þar er umfram, til hafnar undir A-lið þessarar greinar og fá eftir það styrk og ábyrgð samkvæmt því.

3. gr.

29

Skilyrði fyrir styrkveitingu og ábyrgð ríkissjóðs er, að hafnargerðin eða lendingarbæturnar séu framkvæmdar undir yfirumsjón vitamálastjóra eða annars manns, sem samgöngumálaráðherra samþykkir.

23. apríl

4. gr.

Sérhver er skyldur til að láta af hendi mannvirki og land, er þarf til þess að gera höfnina eða lendingarbæturnar, svo og til þess að gera brautir og vegi í því sambandi og til þess að leyfa, að tekið verði í landi hans grjót, möl og önnur jarðefni og þola þær eignakvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarétti, sem hafnargerðin eða lendingarbæturnar hafa í för með sér, allt þó gegn því, að fullar bætur komi fyrir. Náist ekki samkomulag um bæturnar, skulu þær ákveðnar með mati tveggja dómkvaddra manna að tilkvöddum báðum málaðilum. Kostnaður við matið greiðist af hafnar- eða lendingarbótasjóði, þeim er hlut á að máli. Nú vill annar hvor máladaðili ekki una mati, og getur hann þá heimtað yfirmat, en það skal gera innan 14 daga, frá því er matsgerð er lokið. Yfirmatið skal framkvæmt á sama hátt af 4 dómkvöddum mönnum. Kostnað við yfirmatið greiðir sá, sem þess hefur krafizt, ef matsupphæðinni verður ekki breytt meir en nemur 10 af hundraði af hinni ákveðnu endurgjaldsfjárhæð, ella greiðist kostnaðurinn úr hlutaðeigandi hafnar- eða lendingarbótasjóði.

5. gr.

Meðfram strandlengju hafnarinnar eða þess svæðis, sem lendingarbæturnar ná til, má ekki gera í sjó fram neina bryggju eða önnur mannvirki né fylla upp eða dýpka nema samkvæmt tillögum hafnar- eða lendingarbótanefndar og með samþykki hlutaðeigandi sveitarstjórnar. Beiðni um að gera slík mannvirki skal senda hafnar- eða lendingarbótanefnd, er sendir hana áfram til hlutaðeigandi sveitarstjórnar með tillögum sínum.

Sá, sem fengið hefur leyfi til að gera slíkt mannvirki, skal skyldur að halda því svo við, að engin hættu stafi af því. Sé leyfið eigi notað innan 2 ára frá veitingu þess, fellur það úr gildi, og er óheimilt að framkvæma mannvirkið eftir þann tíma, nema nýtt leyfi komi til.

Heimilt er að nema í burtu án endurgjalds bryggju eða önnur mannvirki í sjó fram, sem staðið hafa ónotuð í 5 ár eða lengur.

Brot gegn þessari grein varða sektum, allt að 10 þús. krónum, og getur stjórn hafnar- eða lendingarbótamála látið nema á burt á kostnað eiganda mannvirki, sem byggt er í óleyfi eða án þess að settum skilyrðum sé fylgt.

6. gr.

Hlutaðeigandi sveitarstjórn hefur á hendi stjórn málefna hafnarinnar eða lendingarbótanna undir yfirumsjón atvinnu- og samgöngumálaráðuneytisins, en skal fela framkvæmd þeirra mála þriggja eða fimm manna nefnd. Í reglugerð skal setja ákvæði um kosningu nefndarmanna, tölu þeirra og starfssvið.

7. gr.

Eignum hafnar- eða lendingarbótasjóðs má einungis verja í þarfir hafnarinnar eða lendingarbótanna. Hlutaðeigandi sveitarsjóður ber ábyrgð á eignum og skuldbindingum sjóðsins.

8. gr.

Óheimilt er án samþykkis ráðuneytisins að selja eða veðsetja fasteignir hafnar- eða lendingarbótasjóðs eða kaupa nokkrar nýjar fasteignir, taka lán til lengri tíma en svo, að þau verði endurgreidd af tekjum ársins, sem í hönd fer, að endurnýja

- 29 lán eða fresta greiðslu þeirra. Enn fremur er óheimilt án samþykkis ráðuneytisins
23. apríl að hefja framkvæmd mannvirkja við höfnina, sem eru svo stórvaxin, að árstekjurnar nægi ekki til að koma þeim í framkvæmd.

9. gr.

Til þess að standast kostnað við hafnargerðina eða lendingarbæturnar og til árlegs rekstrarkostnaðar er heimilt að leggja gjöld á skip þau og báta, er nota höfnina eða lendingarbæturnar, svo og á vörur þær, er þau flytja, þar með talinn afli, er þau leggja á land. Enn fremur gjöld fyrir afnot annarra tækja hafnarinnar, sbr. 1. gr. Gjöld þessi séu ákveðin í reglugerð, sem ráðuneytið setur að fengnum tillögum hafnar- eða lendingarbótanefndar þeirrar, er hlut á að máli.

Herskip og skemmtiferðaskip eru undanþegin þessum gjöldum.

Enn fremur er heimilt að ákveða í reglugerðinni, að árlegt afgjald skuli greiða af bryggjum eða mannvirkjum, sem gerð eru samkv. 5. gr., ef þau njóta hlunninda af hafnargerðinni.

Nú eiga einstaklingar eða félög hafskipabryggju innan hafnarsvæðis, og má þá ekki taka í hafnarsjóð bryggjugjald né gjöld af vörum, sem um þær bryggjur fara, fyrr en hafnarsjóður hefur komið upp sambærilegu mannvirki til afgreiðslu skipa, enda er eigendum slíkra mannvirkja óheimilt að taka gjöld af vörum, sem fara um bryggjur þeirra, nema samþykki hafnarstjórnar komi til.

Heimilt er að innheimta gjöld til hafnar- og lendingarbótasjóðs, þegar byrjað er á framkvæmdum hafnarmannvirkja.

Öll þessi gjöld má taka lögtaki, og hafa þau sama forgangsrétt sem opinber gjöld.

10. gr.

Reikningsár hafnarsjóðs og lendingarbótasjóðs er almanaksárið.

11. gr.

Fyrir 1. nóv. ár hvert ber hafnar- eða lendingarbótanefnd að hafa samið og lagt fyrir hlutaðeigandi sveitarstjórn frumvarp til áætlunar um tekjur og gjöld hafnar- eða lendingarbótasjóðs á komandi ári. Sveitarstjórn skal hafa fullsamið áætlunina og sent hana samgöngumálaráðuneytinu til staðfestingar fyrir árslok ásamt nauðsynlegum skýringum á tekju- og gjaldaliðum.

12. gr.

Nú eru í ráði meiri háttar framkvæmdir eða ráðstafanir, sem samþykki ráðuneytisins þarf til, og skal þá hlutaðeigandi sveitarstjórn senda ráðuneytinu tillögu um það svo tímanlega, að samþykki ráðuneytisins verði fengið, áður en sveitarstjórn gengur endanlega frá fjárhagsáætlun hafnar- eða lendingarbótasjóðs.

13. gr.

Eigi má hefja framkvæmdir utan fjárhagsáætlunar eða fara fram úr tilteknum fjárhæðum án samþykkis hlutaðeigandi sveitarstjórnar og samgöngumálaráðuneytisins.

14. gr.

Halda skal reikning yfir allar tekjur og öll gjöld hafnar- og lendingarbótasjóðs.

Við lok hvers reikningsárs og eigi síðar en fyrir lok febrúarmánaðar ár hvert skal gera reikning yfir tekjur og gjöld og efnahagsreikning hafnar- og lendingarbótasjóðs á sérstök eyðublöð, er ráðuneytið lætur gera fyrir hafnar- og lendingarbótasjóði.

Reikningana skal endurskoða og úrskurða á sama hátt og reikning hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarsjóðs, og skal jafnan senda ráðuneytinu afrit af reikningunum þannig.

15. gr.

Með reglugerð má setja nánari ákvæði, sem gilda fyrir hverja höfn eða lendingarþóttasvæði fyrir sig. Skal í henni kveða á um stjórn hafnar- eða lendingarþóttasjóðs, umferð og góða reglu, ákveða gjöld samkvæmt 9. gr. laga þessara, ákveða takmörk hafnarinnar eða þess svæðis, er lendingarþætturnar ná til, og annað, er þurfa þykir.

Í reglugerðinni má ákveða sektir fyrir brot á henni allt að 10000 krónum, og renna þær sektir í þann hafnar- eða lendingarþóttasjóð, er hlut á að máli.

Reglugerðir um hafnir samkv. lögum, sem numin eru úr gildi með ákvæðum 17. gr., skulu færðar til samræmis við þessi lög innan eins árs frá gildistöku þeirra.

16. gr.

Með mál út af brotum á lögum þessum eða reglugerðum, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim, skal fara að hætti opinberra mála.

17. gr.

Með lögum þessum eru numin úr gildi eftirtalin lagaákvæði:

Hafnarlög fyrir Akureyrarkaupstað, nr. 62 3. nóv. 1915, ásamt lögum nr. 75 20. des. 1944, um breyting á þeim lögum.

Hafnarlög fyrir Hafnarfjarðarkaupstað, nr. 30 14. júní 1929, ásamt lögum nr. 12 13. febr. 1943, um breyting á þeim lögum.

Hafnarlög fyrir Ísafjarðarkaupstað, nr. 34 19. júní 1922, ásamt lögum nr. 12 24. marz 1944, um breyting á þeim lögum.

Hafnarlög fyrir Reykjavíkarkaupstað, nr. 19 11. júlí 1911, ásamt lögum nr. 49 23. júní 1932 og lögum nr. 36 19. júní 1933, um breyting á þeim lögum.

Hafnarlög fyrir Siglufjarðarkaupstað, nr. 10 24. marz 1944. Þó skulu ákvæði 6. gr. þeirra laga standa áfram í fullu gildi.

Hafnarlög fyrir Vestmannaeyjar, nr. 60 10. nóv. 1913, ásamt lögum nr. 63 3. nóv. 1915, lögum nr. 29 31. maí 1927, lögum nr. 39 7. maí 1928, lögum nr. 34 14. júní 1929, lögum nr. 58 19. maí 1930 og lögum nr. 36 23. júní 1932, um breytingar og viðauka við þau lög.

Hafnarlög fyrir Akranes, nr. 23 20. maí 1942, ásamt lögum nr. 2 12. jan. 1945, um breyting á þeim lögum.

Hafnarlög fyrir Bolungavík, nr. 11 24. marz 1944.

Lög nr. 66 8. sept. 1931, um hafnargerð á Dalvík, og lög nr. 79 7. des. 1943, um breyting á þeim lögum.

Hafnarlög fyrir Grundarfjörð, nr. 88 15. sept. 1942.

Lög nr. 24 13. jan. 1938, um hafnargerð á Hofsósi.

Hafnarlög fyrir Hrísey, nr. 10 24. jan. 1945.

Lög nr. 38 19. júní 1933, um hafnargerð á Húsavík, ásamt lögum nr. 45 14. apríl 1943, um breyting á þeim lögum.

Hafnarlög fyrir Keflavík, nr. 23 25. des. 1943, ásamt lögum nr. 14 24. jan. 1945, um breyting á þeim lögum.

Hafnarlög fyrir Neskaupstað, nr. 66 4. júlí 1942, ásamt lögum nr. 71 30. des. 1944, um breyting á þeim lögum.

Hafnarlög fyrir Ólafsfjörð, nr. 68 28. des. 1944.

Lög nr. 60 28. nóv. 1919, um hafnargerð í Ólafsvík, ásamt lögum nr. 55 28. jan. 1935 og lögum nr. 12 24. jan. 1945, um breyting á þeim lögum.

Hafnarlög fyrir Patreksfjörð, nr. 67 4. júlí 1942.

Lög nr. 68 11. júní 1938, um hafnargerð á Raufarhöfn, ásamt lögum nr. 97 14. maí 1940, um breyting á þeim lögum.

29

23. apríl

- 29** Lög nr. 65 8. sept. 1931, um hafnargerð á Sauðárkróki, ásamt lögum nr. 11 24. jan. 1945, um breyting á þeim lögum.
23. apríl Lög nr. 21 14. júní 1929, um hafnargerð á Skagatrönd, ásamt lögum nr. 49 28. jan. 1935 og lögum nr. 77 20. des. 1944, um breyting á þeim lögum.
- Lög nr. 24 12. febr. 1940, um hafnargerð í Stykkishólmi.
- Lög nr. 23 13. jan. 1938, um hafnargerð á Suðureyri.
- Lög nr. 30 13. júní 1937, um hafnargerð á Þórshöfn.
- Lög nr. 24 26. febr. 1943, um lendingarbætur í Bakkagerði í Borgarfirði.
- Lög nr. 24 15. júní 1926, um bryggjugerð í Borgarnesi.
- Lög nr. 13 24. marz 1944, um lendingarbætur í Breiðdalsvík.
- Lög nr. 69 28. des. 1944, um lendingarbætur á Djúpavogi.
- Lög nr. 45 8. sept. 1931, um lendingarbætur á Eyrarbakka, ásamt lögum nr. 31 12. júní 1939, um breyting á þeim lögum.
- Lög nr. 42 23. febr. 1945, um lendingarbætur í Flatey á Skjálfanda.
- Lög nr. 37 15. febr. 1945, um lendingarbætur í Grunnavík.
- Lög nr. 14 24. marz 1944, um lendingarbætur í Höfnum í Gullbringusýslu.
- Lög nr. 89 16. des. 1943, um lendingarbætur í Hnífsdal.
- Lög nr. 58 28. jan. 1935, um hafnargerð í Hornafirði, ásamt lögum nr. 22 26. febr. 1943, um breyting á þeim lögum.
- Lög nr. 50 10. okt. 1944, um lendingarbætur á Hvalskerri við Patreksfjörð.
- Lög nr. 113 20. des. 1943, um lendingarbætur í Grindavík, ásamt lögum nr. 13 24. jan. 1945, um breyting á þeim lögum.
- Lög nr. 55 12. okt. 1944, um lendingarbætur á Látrum í Aðalvík.
- Lög nr. 70 28. des. 1944, um lendingarbætur í Selárdal í Ketildalahreppi.
- Lög nr. 90 25. sept. 1942, um lendingarbætur á Skálum.
- Lög nr. 65 4. júlí 1942, um lendingarbætur í Skipavík.
- Lög nr. 22 20. maí 1942, um lendingarbætur á Stokkseyri.
- Lög nr. 88 16. des. 1943, um lendingarbætur í Stöðvarfirði.
- Lög nr. 53 12. okt. 1944, um lendingarbætur við Sæból í Aðalvík.
- Lög nr. 44 14. apríl 1943, um lendingarbætur á Vattarnesi við Reyðarfjörð.
- Lög nr. 97 16. des. 1943, um lendingarbætur í Vogum í Vatnsleysustrandarhreppi.
- Lög nr. 53 14. júní 1929, um lendingarbætur í Þorlákshöfn.
- Lög nr. 26 12. febr. 1945, um lendingarbætur í Þorkötlustaðahverfi í Grindavík.
- Lög nr. 51 10. okt. 1944, um lendingarbætur í Örlygshöfn við Patreksfjörð.
- Lög nr. 76 14. nóvember 1917, um heimild fyrir stjórnarráð Íslands til að setja reglugerðir um notkun hafna o. fl.

Gjört í Reykjavík, 23. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

FORSETABRÉF**30**

29. apríl

um þinglausnir og þingrof.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt:

Störfum Alþingis, 64. löggjafarþings, er nú að verða lokið og mun ég því slíta Alþingi í dag, mánudaginn 29. apríl 1946.

En jafnframt mæli ég svo fyrir, að Alþingi, sem nú situr, skuli rofið frá þeim degi að telja, er almennar kosningar til Alþingis fara fram á þessu ári.

*Ritað í Reykjavík, 29. apríl 1946.***Sveinn Björnsson.**

(L. S.)

Ólafur Thors.**FORSETABRÉF****31**

29. apríl

um almennar kosningar til Alþingis.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt:

Ég hef með bréfi, dagsettu í dag, rofið Alþingi frá þeim degi að telja, er almennar alþingiskosningar fara fram á þessu ári, og því mæli ég svo fyrir, að almennar kosningar til Alþingis skuli fram fara sunnudaginn 30. júní 1946.

*Ritað í Reykjavík, 29. apríl 1946.***Sveinn Björnsson.**

(L. S.)

Ólafur Thors.**L Ö G****32**

23. apríl

um Austurveg.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Nýjan veg skal leggja af Suðurlandsbraut hjá Lækjarbotnum um svo nefnd Þrengsli, um Lambafells- og Eldborgarhraun ofan við Hjalla, niður í Ölfus hjá Þurá um Ölfusmýrar að Selfossi.

Gagngerðar endurbætur skal gera á núverandi vegi frá Reykjavík að Lækjarbotnum.

32

23. apríl

2. gr.

Vegagerð alla samkvæmt 1. gr. skal miða við, að tryggðar verði sem hagkvæmast og með mestu öryggi samgöngur milli Reykjavíkur og Suðurlandsundirlendisins. Skal þess sérstaklega gætt um legu vegarins og gerð, að hann verjist sem best snjó.

3. gr.

Veginn skal fullgera með slitlagi úr steinsteypu.

4. gr.

Skal fyrst leggja kaflann frá vegamótum núverandi Suðurlandsbrautar í miðju Svínahrauni um Þrengsli að vegamótum Selvogsvegar hjá Þurá í Ölfusi.

Skal kafli þessi fyrst í stað gerður sem malarvegur.

5. gr.

Skal miða framkvæmdir við, að vegurinn verði allur fullgerður á næstu 7 árum, enda verði nægilegt vinnuafli fánlegt svo og stórvirkar vinnuvélar.

6. gr.

Til framkvæmda samkvæmt lögum þessum heimilast ríkisstjórninni að taka lán allt að 20 millj. kr.

7. gr.

Vegur þessi skal vera þjóðvegur og nefnast Austurvegur.

8. gr.

Núverandi þjóðvegur frá Svínahrauni neðanverðu og austur yfir Hellið skal numinn úr tölu þjóðvega, þegar tilsvarendi kafli Austurvegar er fullger.

9. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 25 23. júní 1932, um nýjan veg frá Lækjarbotnum austur í Ölfus.

10. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 23. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

L Ö G
um tunnusmíði.

33

23. apríl

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að láta reisa og starfrækja tvær tunnuverksmiðjur, aðra á Akureyri, hina á Siglufirði, þegar rannsókn hefur leitt í ljós, að tunnusmíði hér á landi er samkeppnisfær við erlenda tunnuframleiðslu bæði hvað verð og gæði snertir.

2. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að kaupa eða taka á leigu tunnuverksmiðjur á Akureyri og Siglufirði og starfrækja þær.

3. gr.

Til þess að standast kostnað af framkvæmdum samkvæmt lögum þessum heimilast ríkisstjórninni að taka að láni allt að 3 millj. króna.

4. gr.

Tunnur þær, er tunnuverksmiðjur ríkisins framleiða, skulu seldar síldarsaltendum

5. gr.

Atvinnumálaráðherra skipar þriggja manna stjórn fyrir verksmiðjurnar.

6. gr.

Nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara skulu, ef þurfa þykir, sett með reglugerð.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 23. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.
(L. S.)

Áki Jakobsson.

L Ö G

um fræðslu barna.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

I. KAFLI

Hlutverk barnaskóla.

1. gr.

Barnaskólar skulu leitast við að haga störfum í sem fyllstu samræmi við eðli og þarfir nemenda sinna, hjálpa þeim að öðlast heilbrigð lífsviðhorf og hollar lífsvenjur, vera á verði um líkamshreysti þeirra og veita þeim tilsögn í lögskipuðum námsgreinum, hverjum eftir sínum þroska.

II. KAFLI

Skólaskylda.

2. gr.

Skylt er að halda barnaskóla í öllum skólahverfum landsins fyrir börn á aldrinum 7—13 ára, sbr. þó 3. gr., og er öllum börnum á þessum aldri skylt að sækja skóla, nema undanþága hafi verið veitt samkv. 3. og 5. gr.

Þegar tilgreindur er aldur barna í lögum þessum, miðast hann ávallt við það almanaksár, er þau ná nefndum aldri.

3. gr.

Nú sækir skólanefnd í skólahverfi í sveit um, að skólaskylda hefjist ekki í skólahverfi hennar fyrr en við 8, 9 eða 10 ára aldur, og getur fræðsluráð þá veitt undanþágu að fengnum meðmælum námsstjóra.

Þar, sem þessi ráðstöfun hefur verið gerð, skulu heimilin annast og kosta fræðsluna frá sjö ára aldri barnanna, unz skólaskylda hefst í hverfinu, en hlíta um hana eftirliti kennara skólahverfisins.

Nú er vanrækt fræðsla yngri barna í skólahverfi, þar sem undanþága hefur verið veitt, og eigi um bætt þrátt fyrir áminningu fræðslumálastjórnar, og nemur hún þá undanþáguna úr gildi.

4. gr.

Heimilisfaðir skólaskylds barns ber ábyrgð á, að það hljóti lögmæltu fræðslu og sæki lögskipuð próf.

5. gr.

Undanþegin frá að sækja almenna barnaskóla eru:

- a. börn, sem sækja viðurkennda einkaskóla;
- b. börn, sem hafa fengið leyfi skólanefndar og skólastjóra til að stunda nám utan skólans, en skylt er þeim að koma til viðtals eða prófs í skólann, þegar skólastjóri óskar þess;
- c. börn, sem að dómi hlutaðeigandi kennara, skólastjóra og skólalæknis skortir hæfileika til þess að stunda nám í almennum barnaskóla;

- d. börn, sem að dómi sömu aðila spilla góðri reglu í skólanum og eru miður heppi- **34**
legt fordæmi öðrum börnum;
- e. börn, sem að dómi skólalæknis hafa eigi heilsu eða önnur líkamleg skilyrði til **29. apríl**
að stunda venjulegt barnaskólanám.

6. gr.

Þeim börnum, sem um getur í c-, d- og e-liðum 5. gr., skal séð fyrir vist í skóla eða stofnun, sem veitir þeim uppeldi og fræðslu við þeirra hæfi.

Heimilt er fræðslumálastjórn að ákveða þessum börnum námstíma einu eða tveimur árum lengri en öðrum börnum.

7. gr.

Nú kemur barn að ástæðulausu ekki til innritunar, þegar því er skylt, og skal þá skólanefnd áminna forráðamann þess, svo fljótt sem auðið er. Láti hann eigi skipast við þá áminningu, varðar það dagsektum, er nemi 5—10 kr. á dag eftir úrskurði valdsmanns (í Reykjavík sakadómara), talið frá þeim degi, er áminningin var gerð.

Nú vanrækir barn, sem innritað er í skóla, skólasókn til muna, þrátt fyrir umvöndun skólastjóra bæði við það og forráðamann þess, og skal þá skólanefnd áminna forráðamann barnsins. Leggist vanrækslan eigi af að heldur, varðar hún dagsektum, er nemi 5—10 kr. eftir úrskurði valdsmanns fyrir hvern vanræksludag, talið frá áminningu skólanefndar.

Ef heimilið á sannanlega sök á vanrækslunni, má barnaverndarnefnd taka barnið af heimilinu og ráðstafa því utan þess, en sannist það, að heimilið fái eigi ráðið við vanræksluna, er henni skylt að vista barnið í stofnun eða á öðru heimili, er nefndin ber traust til.

III. KAFLI

Skólaskipan og skólahúsnæði.

8. gr.

Hver sýsla og hver kaupstaður er fræðsluhérað. Þó skal sameina tvær sýslur í eitt fræðsluhérað svo og hrepp eða hluta úr hreppi fræðsluhéraði annarrar sýslu, þegar fræðslumálastjórn mælir svo fyrir og hlutaðeigandi fræðsluráð samþykkja. Hvert fræðsluhérað er eitt eða fleiri skólahverfi, og er einn barnaskóli í hverju skólahverfi.

9. gr.

Fræðslumálastjórn mælir fyrir um, hvernig fræðsluhéraði skuli skipt í skólahverfi, enda samþykki hlutaðeigandi fræðsluráð skiptinguna. Fræðsluráði er skylt að leita álits hlutaðeigandi skólanefnda um skiptingu fræðsluhéraðs í skólahverfi.

10. gr.

Í hverju skólahverfi skal vera skólahús á hentugum stað, og fullnægi það þörfum fyrir barnaskólahald í hverfinu. Fræðslumálastjórn setur reglur um lágmarkskröfur til skólahúsnæðis.

11. gr.

Heimangönguskólar skulu vera þar, sem staðhættir leyfa, en þar, sem heimgöngu verður ekki við komið sökum mikilla vegalengda, skal reisa heimavistarskóla og keppa að því, að skólahverfi þeirra verði svo fjölmenn, að fullkomið starf verði við þá fyrir tvo fasta kennara eða fleiri.

34

29. apríl

Öll skólahús skulu gerð samkvæmt uppdrætti, er fræðslumálastjórn samþykkir. Enn fremur verður samþykki hennar að koma til um skólastað og skólalóð.

12. gr.

Ríkissjóður greiðir allt að helmingi stofnkostnaðar heimangönguskóla, en þrjá fjórðu hluta stofnkostnaðar heimavistarskóla og skólastjórabústaða í heimangönguskólum. Hlutaðeigandi sveitarfélög greiða hinn hlutann. Séu tveir eða fleiri hreppar eða hluti úr hreppi um sama skóla, greiða þeir stofnkostnaðinn í hlutfalli við sam-
anlagðan tekju- og eignarskatt íbúanna eftir meðaltali fimm síðustu ára. Ríkis-
styrkurinn er bundinn því skilyrði, að skólalóðin sé eign skólahverfisins eða af-
notarétturinn tryggður með óuppsegjanlegum leigusamningi.

Hverju skólahúsi skal fylgja íbúð fyrir skólastjóra, 3 herbergi og eldhús að minnsta kosti. Heimavistarskólum skal einnig fylgja íbúð eða íbúðir fyrir kennara. Íbúðir skólastjóra og kennara teljast með í stofnkostnaði skóla svo og nauðsynleg-
ustu skólahúsgögn.

Í skólahverfum, þar sem svo hagar til, að börn geti ekki sótt heimangönguskóla, nema þeim sé ekið til og frá skólastað, er heimilt að greiða styrk til kaupa á skóla-
bíl, er nemi allt að þremur fjórðu hlutum kostnaðarverðs.

14. gr.

Viðhald skólahúsa og skólahúsgagna er sveitarfélögum skylt að annast sam-
kvæmt reglum, er fræðslumálastjórn setur. Í kaupstöðum eru umráð skólahúsnæðis
í höndum bæjarstjórna, en eigi er heimilt að leyfa notkun skólahúsnæðis nema sam-
þykki skólanefndar komi til. Utan kaupstaða eru umráð skólahúsnæðis í höndum
skólanefnda. Umráð húsgagna og annarra muna í þágu skólastarfsins eru í hönd-
um skólastjóra, en eigi má hann ráðstafa þeim til notkunar utan skólans, nema
samþykki skólanefndar og sveitarstjórnar komi til.

IV. KAFLI

Kennarar.

15. gr.

Fastir kennarar við barnaskóla eru embættismenn ríkisins og taka laun sam-
kvæmt launalögum.

16. gr.

Engan má setja eða skipa kennara við barnaskóla, nema hann hafi lokið viður-
kenndu kennaraprófi, sé eigi haldinn næmum sjúkdómi og hafi óflekkað mannorð.

Skólastjórar og kennarar heimavistarskóla skulu ekki skipaðir fyrr en eftir
tveggja ára reynslutíma í heimavistarskóla.

17. gr.

Kennara er skylt að kenna að jafnaði 36 kennslustundir á viku, en á því skóla-
ári, sem kennari verður 55 ára, má fræðslumálastjórn fækka skyldustundum hans
um 6 á viku og um aðrar 6, er hann verður sextugur.

Kennslustundafjöldi skólastjóra skal ákveðinn í erindisbréfi. Eigi verður skóla-
stjóri leystur frá þeirri kennsluskyldu, nema samþykki fræðslumálastjórnar komi til.

Þegar nefnd er kennslustund í lögum þessum, er ætíð átt við 40 mín. kennslu-
stund.

18. gr.

Kennari, sem skipaður er, settur eða ráðinn til starfs við barnaskóla, skal gegna
því samkvæmt erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur.

19. gr.

Geti kennari ekki stundað starf sitt við skóla sakir veikinda, skal greiða forfallavinnu fyrir hann samkv. reglum, er fræðslumálastjórn setur.

34

29. apríl

20. gr.

Skólastjóri fer í skóla sínum með umboð fræðslumálastjórnar og skólanefndar gagnvart kennurum skólans, nemendum og forráðamönnum þeirra.

Hann stjórnar öllu starfi skólans eftir gildandi lögum og reglum og ber ábyrgð á því gagnvart fræðslumálastjórn og skólanefnd.

Skólastjóri á sæti á fundum skólanefndar og hefur þar málfrelsi og tillögurétt.

Skólastjóri ræður stundakennara með samþykki skólanefndar.

21. gr.

Ef sveitarstjórn óskar, getur hún skipað einn af kennurum skóla sem yfirkennara. Skal hann vera skólastjóra til aðstoðar í starfi hans. Allan kostnað við skipun yfirkennara skal greiða úr sveitarsjóði.

22. gr.

Í skóla með 20 kennurum eða fleiri getur skólastjóri í samráði við skólanefnd ákveðið, að skyldustundir kennara skuli vera færri en 36 á viku gegn öðru starfi í þágu skólans.

23. gr.

Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum barnakennara skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal send fræðslumálastjóra með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsárum skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár.

Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufla ekki störf skólanna eða torveldi þau.

24. gr.

Tölu fastra kennara skal miða við það, að 40 börn komi á hvern kennara, sem kennir fulla kennslu í 9 mánuði, en 5 börnum færra fyrir hvern mánuð, er hann kennir skemur. Eftir reglum, er fræðslumálastjórn setur, skal þó ætla nokkru færri börn á kennara í skólum með færri en 150 nemendum. Sérkennurum í sundi og handavinnu skal ætla sem næst helmingi færri börn en öðrum kennurum.

Nú eru fastir kennarar við skóla færri en barnafjöldinn segir til um, en barnafjöldinn þó minni en svo, að skólinn eigi kröfu á kennara til viðbótar, og má þá greiða styrk vegna stundakennslu í hlutfalli við þann barnafjölda, sem umfram er. — Ef nefnd umframtala nær helmingi þess barnafjölda, sem föstum kennurum er ætluð, er fræðslumálastjórn heimilt að setja fastan kennara.

V. KAFLI

Fræðsluráð og skólanefndir.

25. gr.

Í hverju fræðsluhéraði skal vera fræðsluráð, skipað 5 mönnum. Í kaupstöðum skulu þeir kosnir hlutfallskosningu af nýkosinni bæjarstjórn, en utan kaupstaða

34 af sýslunefnd. Séu 2 sýslur í fræðsluhéraði, skal sú sýslan, sem fjölmennari er, kjósa 3 fræðsluráðsmenn, en hin tvo. Fræðsluráð kys sér formann úr sínum hópi. Hlutverk fræðsluráðs er að hafa á hendi stjórn sameiginlegra skólamála fræðsluhéraðsins. Fræðslumálastjórn setur fræðsluráði erindisbréf.

26. gr.

Í hverju skólahverfi skal vera skólanefnd, skipuð þremur mönnum. Skulu tveir þeirra kosnir af nýkosinni sveitarstjórn, en fræðslumálastjórn skipar einn, og skal hann vera formaður. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef krafa kemur fram um það. Ef tveir eða fleiri hreppar eru í skólahverfi, setur fræðslumálastjórn reglur um kosningu skólanefndar, sem má þá vera skipuð 5 mönnum. Varamenn skulu kosnir samtímis aðalmönnum. Kjörtímabil skólanefnda og fræðsluráða skal vera hið sama og sveitarstjórna, og um kjörgengi skulu sömu reglur gilda.

Í kaupstöðum er heimilt að fela fræðsluráði störf skólanefndar, ef fræðslumálastjórn mælir svo fyrir og hlutaðeigandi bæjarstjórn samþykkir.

27. gr.

Formaður kallar skólanefnd til funda, svo oft sem þurfa þykir. Skyld er honum að kveðja nefndina saman, ef einn nefndarmanna eða skólastjóri óskar þess. Skólastjóri skal ávallt boðaður á fundi skólanefndar. Skólanefnd getur enga ályktun gert, nema meiri hluti hennar sé á fundi. Allar ályktanir skulu ritaðar í gerðabók. Enginn skólanefndarmanna hefur atkvæðisrétt um þau mál, er varða hann sjálfan.

28. gr.

Skólanefnd skal sjá um, að öll skólaskyld börn í skólahverfinu njóti lögboðinnar fræðslu. Hún semur samkvæmt fyrirmælum fræðslumálastjórnar skýrslu um þau börn í skólahverfinu, sem sækja ekki hinn almenna barnaskóla.

29. gr.

Þegar kennarastaða losnar í skólahverfinu, skal skólanefnd tafarlaust tilkynna það fræðslumálastjórn, sem auglýsir stöðuna, ef fyrirvari er nægur. Þurfi hins vegar að setja kennara fyrirvaralítið, getur fræðslumálastjórn sett hann í samráði við skólanefnd án undangenginnar auglýsingar, en auglýsa skal þá stöðuna á næsta ári.

30. gr.

Skólanefnd veitir viðtöku umsóknum um kennarastöður og skal, er fjöldi umsókna leyfir, tilnefna eigi færri en tvo umsækjendur um hverja stöðu, er hún telur helzt koma til greina. Skyld er skólanefnd að leita álits skólastjóra um umsækjendur, ef velja á kennara, en námsstjóra, ef velja á skólastjóra. Verði ágreiningur um umsækjendur innan skólanefndar eða milli skólanefndar annars vegar og skólastjóra eða námsstjóra hins vegar, getur hver aðili um sig gert tillögur til fræðslumálastjórnar. Rökstudd greinargerð skal ávallt fylgja tillögum skólanefndar, skólastjóra og námsstjóra um val manna í kennarastöður.

31. gr.

Skólanefnd skal lita eftir, að skólinn hafi allan nauðsynlegan aðbúnað, svo sem húsnæði, skólalóð, leikvelli, kennslutæki og innanstokksmuni. Sér hún í samráði við skólastjóra um viðhald alls þessa og aukningu eftir þörfum.

32. gr.

Skólanefnd gerir tillögur til sveitarstjórnar um fjárframlög til skólahalds. Skólanefnd annast um samningu skýrslna og reikninga samkvæmt fyrirmælum fræðslumálastjórnar. Erindisbréf fyrir skólanefndir skal gefið út af fræðslumálastjórn.

33. gr.

Kostnaður við störf skólanefnda greiðist úr sveitarsjóði.

34

29. apríl

34. gr.

Ef fræðslumálastjórn og bæjarstjórn Reykjavíkur verða ásátt um það, skal í Reykjavík skipa fræðslufulltrúa, sem skal hafa með höndum þau störf, er þessir aðilar semja um að fela honum, þ. á m. framkvæmd á ákvörðunum skólanefnda eftir því sem við getur átt. Kostnaður af starfi fræðslufulltrúa greiðist að hálfu af hvorum, ríkissjóði og bæjarsjóði.

VI. KAFLI

Kennsluskipan og starfstími skóla.

35. gr.

Hver barnaskóli skiptist í tvær deildir, yngri deild og eldri deild. Til yngri deildar teljast skólaskyld börn innan 10 ára aldurs, en til eldri deildar 10 ára börn og eldri.

36. gr.

Í yngri deild skal kenna eftirtalдар námsgreinar: íslenzku, skrift, reikning, átt-hagafræði, handavinnu, leikfimi og söng.

Í eldri deild skal kenna: íslenzku, skrift, reikning, kristin fræði, Íslandssögu, landafræði, náttúrufræði, teiknun, handavinnu, söng, leikfimi og sund.

Auk þessa er heimilt að kenna eitt erlent mál hinn síðasta vetur eldri deildar þeim börnum, sem bezt eru að sér í móðurmáli. Nánari ákvæði um skiptingu náms-efnis og niðurröðun þess skulu sett í námsskrá, er fræðslumálastjórn gefur út.

37. gr.

Í yngri deild skal ætla börnum að jafnaði 21 kennslustund á viku, en í eldri deild 33.

38. gr.

Skólar í kaupstöðum og þorpum með 1000 íbúa eða fleiri skulu starfa sem næst 9 mánuði á ári. Aðrir heimgönguskólar og heimavistarskólar skulu starfa eigi skemur en 7 mánuði á ári, svo fremi að barnafjöldi leyfi það. Nánari ákvæði um starfstíma skóla og skólagöngu barna skal setja í reglugerð hvers skóla.

39. gr.

Í heimavistarskólum og heimgönguskólum í sveitum er heimilt að skipta námstímanum í tvennt milli deilda þannig, að hvert barn fái a. m. k. $3\frac{1}{2}$ mánaða kennslu, enda fylgist kennarinn með heimanámi barnanna þann tíma, sem þau sækja ekki skólann að vetrinum. Þar sem þörf krefur og þess er óskað af skóla-nefnd, má hafa allt að tveggja mánaða námsskeið við heimavistarskóla haust og vor fyrir 7—9 ára börn.

40. gr.

Leyfi í barnaskólum skulu ákveðin í reglugerð.

VII. KAFLI

Próf.

41. gr.

Próf í kunnáttu og leikni allra prófskyldra barna skal halda að vorinu ár hvert. Prófskyld eru öll börn á aldrinum 8—13 ára, nema gildar ástæður hamli. Skulu slíkar ástæður skilgreindar nánar í prófreglugerð, er fræðslumálastjórn gefur út.

34

29. apríl

Öll próf nema lokapróf yngri og eldri deildar (próf yngri barna og barna-próf) skal hver skóli um sig annast að öllu leyti. Skytt er ávallt að hafa próf í íslenzku, skrift og reikningi, en í öðrum greinum eftir því, sem ákvæðið verður í próf-reglugerð.

Próf 10 og 13 ára barna, þ. e. lokapróf beggja deilda, skulu fara fram undir eftirliti prófdómenda, skipaðra af fræðslumálastjórn til fjögurra ára í senn að fengnum tillögum námsstjóra. Skulu þetta vera landspróf að minnsta kosti í íslenzku og reikningi, og annist fræðslumálastjórn val og útsendingu verkefna.

43. gr.

Barn, sem flyzt úr yngri deild í eldri deild, skal vera sæmilega læst, geta skrifað einföld orð skýrt og hreinlega, hafa náð nokkurri leikni í meðferð einskonartalna og kunna skil á algengustu fyrirbrigðum, sem koma fyrir í nánasta umhverfi þess. Í prófreglugerð skal tekið fram, hvernig þessar lágmarkskröfur skulu metnar í einkunnum.

44. gr.

Til barnaprófs er krafist: 1) Að geta lesið móðurmálið skýrt og áheyrilega með gallalítlum framburði og sagt munnlega frá því, sem lesið er. Að geta gert skriflega, nokkurn veginn ritvillu- og mállytalausa grein fyrir kunnugu efni. Að geta leyst sæmilega úr réttitunarverkefni, þar sem fyrir koma dæmi um helztu undirstöðureglur íslenzkrar réttitunar. Að kunna utan bókar nokkur íslenzk kvæði, einkum ættjarðarljóð og söngljóð, geta greint frá efni þeirra með eigin orðum og vita nokkur deili á höfundum þeirra. 2) Að skrifa læsilega og hreinlega rithönd. 3) Að kunna fjórar höfuðgreinar reiknings með heilum tölum og höfuðatriði almennra brota, tugabrota og prósentureiknings og að sýna nokkra leikni í því að beita þeirri kunnáttu til úrlausnar einföldum dæmum, sem koma fyrir í daglegu lífi, m. a. til að reikna út óbrotið flatarmál. Um prófkröfur í öðrum lögboðnum námsgreinum skulu sett ákvæði í prófreglugerð jafnframt ákvæðum um, hvernig meta skuli í einkunnum lágmarkskröfur til að standast próf.

45. gr.

Heimilt er skólanefnd að fengnum meðmælum skólastjóra og kennara að leyfa 12 ára barni að ganga undir barnapróf. Sett skal í prófreglugerð, hvaða einkunn barn, er slíkt leyfi fær, skal ná í höfuðgreinum, svo og aðaleinkunn til þess að standast prófið. Skulu þessar einkunnir vera miklum mun hærri en lágmarks-einkunnir 13 ára barna.

46. gr.

Einkunnastigi í barnaskólum skal vera 0—10, og má skipta hverjum heilum í 10 hluta.

47. gr.

Nú kemur prófskytt barn að ástæðulausu ekki til prófs, og má þá prófa það á heimili þess á kostnað heimilisföður eða leita aðstoðar lögreglustjóra, til þess að barnið verði prófað.

48. gr.

Börn, sem standast ekki tilskilin próf um 10 og 13 ára aldur, skulu að jafnaði sitja ári lengur í hvorri deild, sem um er að ræða, og þreyta prófið ári síðar (sbr. þó 5. gr. c-lið). Standist þau það ekki þá, skulu gilda um þau sérstök reglugerðar-ákvæði, er fræðslumálastjórn setur.

49. gr.

Kostnaður við próf greiðist úr sveitarsjóði. Prófdómendum skal greitt sama kaup og stundakennurum.

VIII. KAFLI

Kennslueftirlit.

34

29. apríl

50. gr.

Landinu er skipt í 6 eftirlitssvæði, og skal vera einn námsstjóri fyrir hvert þeirra. Skulu námsstjórar hafa eftirlit með kennsluskipan, kennsluaðferðum og árangri kennslunnar. Enn fremur skulu þeir annast leiðbeiningar um skóla- og uppeldismál hver í sínu umdæmi. Skal hlutverk námsstjóra nánar tiltekið í erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur.

IX. KAFLI

Kostnaður við skólahald.

51. gr.

Hin lögskipaða fræðsla skólaskyldra barna í opinberum skólum veitist ókeypis. Laun fastra kennara greiðast samkvæmt launalögum og styrkur til stundakennslu samkvæmt síðari málsg. 24. gr. Við heimavistarskóla greiðir ríkissjóður einnig laun ráðskonu svo og við heimangönguskóla borgun til bifreiðarstjóra skólabifreiðar, meðan skóli starfar eftir úrskurði fræðslumálastjórnar. Annan kostnað við skólahaldið greiðir sveitarsjóður, en ríkissjóður endurgreiðir fjórða hluta hans að fengnum skýrslum um fullnægjandi skólahald samkvæmt settum reglum og fyrirmælum. Sveitarstjórn ræður annað starfsfólk en kennara og ráðskonu heimavistarskóla, að fengnum tillögum skólanefndar og skólastjóra.

52. gr.

Nú getur framfærandi barits á lögskipuðum skólaaldri fyrir fátæktar sakir að dómi skólanefndar ekki staðizt kostnað þann, er leiðir af lögboðinni skólavist þess, og skal þá sá kostnaður greiðast að einhverju eða öllu leyti úr sveitarsjóði eftir ákvörðun sveitarstjórnar sem önnur gjöld til skólahaldis.

X. KAFLI

Einkaskólar og smábarnaskólar.

53. gr.

Heimilt er fræðslumálastjórn að löggilda barnaskóla, sem kostaðir eru af einstökum mönnum eða stofnunum, ef þeir starfa samkvæmt reglugerð, er hún samþykkir, enda hliti slíkir skólar sama eftirliti og sömu reglum og aðrir barnaskólar. Kennarar við skóla þessa verða að fullnægja öllum settum skilyrðum um rétt til kennslu í barnaskólum. Fyrir börn, sem þessa einkaskóla sækja, þarf ekki undanþágu samkv. 5. gr., en forstöðumaður skal í byrjun hvers skólaárs senda hlutaðeigandi skólanefnd skrá yfir skólabörnin og tilkynna henni allar breytingar, jafnóðum og þær verða. Ekki eiga einkaskólar kröfu til styrks af almannafé.

54. gr.

Heimilt er sveitarfélögum að hlutast til um, að settur sé á stofn skóli fyrir 5 og 6 ára börn innan sveitarfélagsins, enda samþykki fræðslumálastjórn námsáætlun, húsnaði og annan aðbúnað skólans. Kennarar skólans skulu hafa lokið viðurkenndu kennaraprófi, og skulu þeir ráðnir og launaðir eftir sömu reglum og kennarar barnaskóla. Að öðru leyti ber ríkissjóður engan kostnað af þessu skólahaldi.

34

29. apríl

XI. KAFLI

Heilbrigðiseftirlit.

55. gr.

Lækniseftirlit með heilbrigði skólabarna og kennara og hollustuháttum skólanna skal haga eftir reglum, er heilbrigðismálastjórn setur í samráði við fræðslumálastjórn. Skal ráðinn sérfróður læknir, skólayfirlæknir landsins, er skipuleggur og hefur yfirumsjón með heilbrigðiseftirliti í skólum svo og íþróttastarfsemi. Heimilt er skólayfirlækni að fela heilsuverndarstöðvum, þar sem þær eru starfandi, eftirlit þetta.

56. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi felld lög nr. 94 23. júní 1936 og lög um breyting á þeim, nr. 44 12. febr. 1940, svo og önnur ákvæði og fyrirmæli, sem fara í bág við þessi lög.

Ákvæði til bráðabirgða.

Þar, sem ekki eru komnir fullnægjandi heimangöngu- eða heimavistarskólar, skal fræðslumálastjórn í samráði við námsstjóra skipa málum í eins nánu samræmi við þessi lög sem kostur er.

Gjört í Reykjavík, 29. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Brynjólfur Bjarnason.

35

29. apríl

L Ö G

um landnám, nýbyggðir og endurbyggingar í sveitum.

I. KAFLI

Um stjórn landnámsmála.

1. gr.

Landbúnaðarráðherra skal hafa yfirstjórn þeirra mála, er lög þessi varða.

2. gr.

Nýbýlastjórn er skipuð 5 mönnum, er kosnir séu hlutfallskosningu af sameinuðu Alþingi til 4 ára í senn. Varamenn skulu kosnir á sama hátt. Landbúnaðarráðherra skipar formann nýbýlastjórnar úr hópi þeirra, sem kosnir eru.

Nýbýlastjórn ræður sér framkvæmdastjóra, er nefnist landnámsstjóri. Laun hans skulu vera söm og búnaðarmálastjóra.

3. gr.

Landnámsstjóri annast framkvæmdir og dagleg störf samkvæmt lögum þessum eftir ákvörðun nýbýlastjórnar. Hann undirbýr tillögur og áætlanir um frumræktun lands til stofnunar einstakra nýbýla, byggðahverfa í sveitum og til nytja fyrir kaup-tún og kaupstaði. Einnig skal hann hafa yfirumsjón með þeim framkvæmdum, sem nýbýlastjórn hefur ákveðið að fengnu samþykki þeirra aðila, sem hlut eiga að máli.

Búnaðarfélag Íslands, Nýbyggingarráð og Atvinnudeild háskólans skulu veita landnámsstjóra þá sérfræðilegu aðstoð, sem þeim er unnt.

II. KAFLI

Um landnám ríkisins.

35

29. apríl

4. gr.

Ríkisstjórnin lætur eftir tillögum nýbýlastjórnar undirbúa ræktun lands, þar sem stofna skal byggðahverfi í sveitum, einstök býli eða hefja meiri háttar ræktunarframkvæmdir við kaптún og kaupstaði.

Til þessara framkvæmda greiðir ríkissjóður minnst 2,5 millj. króna á ári næstu 10 ár, í fyrsta sinn 1947.

5. gr.

Þessi undirbúningur landsins til ræktunar, sem ríkið framkvæmir og kallast landnám ríkisins, skal vera í því fölginn að ná á eina hönd samfelldu landi til ræktunar og nytja, ræsa fram það land, sem rækta skal, leggja um það vegi, sem tengdir eru aðalvegum nærliggjandi byggða, og ef reisa skal á því byggðarhverfi aðalæðar til vatnsleiðslu og skopleiðslu, enn fremur skipuleggja á því byggð og skipta því sem sú byggð krefur.

6. gr.

Landnám þetta skal fara fram á landi, sem er eign ríkisins, bæjar-, sveitar- eða byggðarfélag. Keypt skal land í þessu skyni, þar sem þess gerist þörf, og er heimilt að taka jarðir, sem ekki eru í sjálfsábúð eða erfðaábúð, eignarnámi til þessara nota og einnig landspildur af einstökum jörðum, sem eru í sjálfsábúð eða erfðaábúð og þær geta án verið. Eignarnám má þó því aðeins fara fram, að öll nýbýlastjórn sé því samþykk og fullreynt sé að dómi landbúnaðarráðherra, að samkomulag náist ekki um kaup á landinu.

7. gr.

Áður en framkvæmdir um landnámið eru hafnar á hverjum stað, skal landnámsstjóri, eftir tillögum nýbýlastjórnar, hafa látið fara fram rannsóknir um skilyrði til ræktunar, rafvirkjunar, afnota af jarðhita, samgangna, markaða o. fl. Jafnframt skal hann hafa látið gera skipulagsupprátt og kostnaðaráætlun um landnámið og þá byggð, sem þar á að rísa, ef um byggðahverfi er að ræða, og gera áætlanir og tillögur um það, hvers konar búskapur þar skuli rekinn.

Áætlanir og rannsóknir landnámsstjóra skulu lagðar fyrir nýbýlastjórn til samþykktar, áður en framkvæmdir hefjast.

8. gr.

Áður en landnám er hafið, skal sveitarstjórn, þar sem það á að fara fram, gefinn kostur á því að gera grein fyrir, hver áhrif hið fyrirhugaða landnám muni hafa á afkomuöryggi bújarða þeirra, sem fyrir eru í sveitinni, kaптúninu eða kaupstaðnum og sveitar- eða bæjarfélaginu í heild.

Verði ágreiningur um fyrirætlanir nýbýlastjórnar við hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarstjórnir, sker landbúnaðarráðherra úr.

9. gr.

Þegar lokið er undirbúningi landsins til ræktunar og byggðar, skal það leigt með erfðaleigu einstaklingum eða byggðarfélagum með skilmálum, sem nánar verða teknir fram í reglugerð. Leigan skal miðuð við þá kosti, sem landið býður til búskapar og afkomu. Nýbýlastjórn, skal, ef óskir koma fram um það, semja við búnaðarsambönd, stjórnir félaga, er hafa sett sér jarðræktarsamþykktir, eða bæjar- og sveitarfélög um að taka að sér frumræktun lands fyrir ákveðið gjald. Þau bæjar-

35 og sveitarfélög, sem hlut eiga að máli, skulu þó tryggja nægilegt fé til framkvæmdanna, að svo miklu leyti sem væntanlegur jarðræktarstyrkur hrekkur ekki til eftir áætlun Búnðarfélags Íslands.

10. gr.

Nýbýlastjórn er heimilt að semja við búnaðarsamböndin eða ræktunarfélög, sem hafa sett sér jarðræktarsamþykkt samkvæmt lögum nr. 7 12. jan. 1945, um að þau taki að sér að ræsa fram og undirbúa til ræktunar land þar, sem reisa á einstök býli. Þessi heimild skal þó aðallega notuð þar, sem hagkvæmt er að framkvæma verkið með fullkomnustu vélum.

11. gr.

Nýbýlastjórn skipar þriggja manna nefnd í hverri sýslu. Skulu 2 þeirra til nefndir á fulltrúafundi hlutaðeigandi búnaðarsambands, og skal þar hafa hlutfallskosningu um val þeirra, ef óskað er, en einn af nýbýlastjórn án tilnefningar, og er hann formaður nefndarinnar. Skipun nefndarinnar gildir til 4 ára. Hlutverk hennar er að vera nýbýlastjórn og landnámsstjórn til aðstoðar og ráðuneytis innan sýslu um val á landi til nýbýla og undirbúnings að þeim framkvæmdum, sem ráðgerðar eru samkvæmt lögum þessum. Einnig að hafa eftirlit með því, að fylgt sé ákvæðum og fyrirmælum laga og reglugerða, sem um þessi mál fjalla. Þá skal nefndin vera til aðstoðar og ráðuneytis þeim mönnum, er óska að reisa nýbýli eða ganga í byggðafélag, og þeim bændum, sem eigi fá aðstoð til bygginga samkvæmt ákvæðum laga þessara.

III. KAFLI

Um byggingarsjóð.

12. gr.

Sjóðurinn heitir Byggingarsjóður.

Stofnfé sjóðsins er:

- a. Byggingarsjóður, Nýbýlasjóður og Smábýladeild Búnaðarbanka Íslands, eins og þessar stofnanir eru nú.
- b. Lán, er ríkissjóður veitir eða útvegar vaxtalaust, þannig að stofnféð nemi alls 10 millj. kr. 1. júlí 1947, en síðan leggist árlegur tekjuafgangur sjóðsins við stofnféð.

13. gr.

Tekjur sjóðsins eru:

1. Vaxtatekjur.
2. Árlegt framlag úr ríkissjóði, er nemur 2.5 millj. kr. næstu 10 ár, í fyrsta skipti árið 1947.

14. gr.

Sjóðurinn veitir lán gegn veði í jörðum, lóðum, íbúðarhúsum og peningshúsum:

- a. Til endurbygginga íbúðarhúsa á sveitabýlum með þeim skilyrðum og takmörkunum, sem sett eru í IV. kafla þessara laga.
- b. Til byggingar íbúðarhúsa og peningshúsa í byggðarhverfum samkvæmt V. kafla þessara laga.
- c. Til byggingar íbúðarhúsa og peningshúsa á nýbýlum, sem reist eru á ræktuðu landi við skiptingu jarða eða landi, sem er sérstaklega vel fallið til ræktunar og byggðar, og reist verða samkvæmt VI. kafla þessara laga.

Lánin mega vera það hæst, að samtals hvíli á jörðinni allt að 75% fasteignamatsverðs, að viðbættu kostnaðarverði þeirra bygginga, sem reistar kunna að verða. Þó má aldrei veita hærri lán en 75% kostnaðarverðs til nokkurrar einstakrar byggingar. Reikninga um byggingarkostnað úrskurðar bankastjóri Búnaðarbankans. **35** 29. apríl

Þrátt fyrir ákvæði 45. gr. laga nr. 116 30. des. 1943 má lána út á jarðir í opinberri eign á sama hátt og aðrar jarðir, enda komi samþykki landbúnaðarráðherra til.

15. gr.

Þegar stjórn Byggingarsjóðs hefur gefið loforð um lánveitingu samkv. 14. gr., er henni heimilt að veita bráðabirgðalán meðan á framkvæmdum stendur, gegn persónulegum tryggingum og veði í framkvæmdinni, allt að 80% af hinu áætlaða endanlega láni, en slík bráðabirgðalán skulu greidd að fullu um leið og hin föstu lán eru afgreidd. Skál lánið veitt jafnóðum og verkinu miðar áfram. Vextir af bráðabirgðalánum þessum skulu vera 5%.

16. gr.

Byggingarsjóði skal heimilt, ef stofnfé hrekkur ekki til fyrir þeim lánum, sem álitin eru æskileg, að taka lán eða gefa út handhafavaxtabréf, allt að þreföldum stofnsjóði sínum.

Handhafavaxtabréfin skulu tryggð með skuldabréfum lánþega, stofnfé sjóðsins og ábyrgð ríkissjóðs.

17. gr.

Lán þau, er sjóðurinn veitir, skulu greidd með jöfnum árlegum greiðslum, og skulu þær árlegu greiðslur við það miðast, að vextir af lánsfénu séu 2%. Skál stjórn sjóðsins ákveða um hvert lán, til hve langs tíma það er veitt, og skal þá meðal annars á það litið, hve vandaðar byggingar þær eru, sem fyrir lánsféð eru reistar. Lánin skulu þó aldrei veitt til lengri tíma en 42 ára.

18. gr.

Heimilt er að telja lán eða eftirstöðvar láns úr Byggingarsjóði komnar í gjalddaga án uppsagnar:

1. Þegar áskilið árgjald er ekki greitt á réttum gjalddaga.
2. Ef veðið gengur svo úr sér eða rýrnar að gildi, að lánið er ekki lengur tryggt að dómi lánveitanda.
3. Ef lántakandi hættir landbúnaðarframleiðslu eða störfum fyrir landbúnað.

19. gr.

Þegar lán eru komin í gjalddaga, hefur Byggingarsjóður heimild til þess að láta selja veðið við opinbert uppboð án undanfarandi dóms, sáttar eða fjárnáms samkvæmt ákvæðum í tilskipun um fjárráð ómyndugra, 18. febr. 1847, 10. gr., eða láta leggja sjóðnum það út til eignar, ef þörf er á.

Byggingarsjóður getur löglega samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum fasteignum megi fram fara í skrifstofu uppboðshaldara.

20. gr.

Ef veð er selt á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, ber uppboðshaldara að geta þess í uppboðsgerðinni, að eignin sé veðsett Byggingarsjóði, og skal stjórn sjóðsins gert aðvart svo tímanlega, að hún geti látið fulltrúa sína vera við uppboðið.

21. gr.

Byggingarsjóður er undanþeginn öllum tekjuskatti og öðrum sköttum til ríkis og sveitarfélaga.

35

29. apríl

Búnaðarbanki Íslands annast framkvæmdastjórn sjóðsins, og skal bankastjórinn ákveða allar lánveitingar hans. Um lánveitingar til nýbýla jafnt í byggðahverfum sem til einstakra býla skal hann fara eftir tillögum nýbýlastjórnar. Um lánveitingar til byggingar íbúðarhúsa á öðrum sveitabýlum skal bankastjóri hafa samráð við nýbýlastjórn eða framkvæmdastjóra hennar.

22. gr.

IV. KAFLI

Um endurbyggingar íbúðarhúsa á sveitabýlum.

23. gr.

Lán úr Byggingarsjóði til endurbyggingar íbúðarhúsa á sveitabýlum skulu veitt með þessum skilyrðum:

1. Að húsið sé gert úr góðum og viðurkenndum byggingarefnum, og sé gerð hússins utan og innan samþykkt af stjórn sjóðsins.
2. Að lögð hafi verið fram stutt lýsing af bæjarhúsum umsækjanda, undirrituð af trúnaðarmönnum Brunabótafélags Íslands, og beri sú lýsing því vitni, að endurbyggingar sé þörf á íbúð hans.
3. Að nýbýlastjórn hafi fengið fullnægjandi upplýsingar um, að býlið sé til fram-búðar og íbúðarhús það, sem reisa á, sé við hæfi þess og að það verði reist á hentugum stað miðað við ræktun, vatnsból, vegi, síma, rafleiðslur og annað það, er tryggir framtíðargildi þess.

24. gr.

Lán úr Byggingarsjóði skulu enn fremur því aðeins veitt til endurbyggingar íbúðarhúsa á sveitabýlum, að húsið sé allt byggt að nýju, eða gamalt hús endurbyggt þannig, að skoða megi það jafngilt nýrri íbúð.

25. gr.

Ef nýbýlastjórn telur nauðsynlegt vegna skipulags byggingarinnar, að bæjarhús séu færð, getur Byggingarsjóður sett það að skilyrði fyrir láni til endurbyggingarinnar, að það sé gert. Hins vegar á þá býlið rétt til láns úr Byggingarsjóði til endurbyggingar peningshúsa, ef staðfærsla íbúðarhúss hefur í för með sér, að peningshús séu líka færð úr stað.

V. KAFLI

Um byggðarhverfi.

26. gr.

Þegar reist eru byggðarhverfi á landi, sem ríkið hefur áður numið samkvæmt 4.—10. gr., skal landnámsstjóri í samráði við nýbýlastjórn gera áætlanir um stofnun byggðarhverfanna, og sér hann síðan um framkvæmdir þeirra samkvæmt því, sem fyrir er mælt í lögum þessum.

27. gr.

Byggðarhverfi nefnast í lögum þessum minnst 5 býli, þar sem framkvæmdir allar við ræktun og byggingar eru gerðar eftir fyrir fram ákveðnu skipulagi. Hverju býli skulu ætlaðir minnst 12 ha til túnræktar auk nauðsynlegs beitolands, eða jafngildi þess í skilyrðum til garðræktar, vermiræktar eða annars þess, sem tryggt getur þrif býlisins. Enn njóta sama réttar í hverju byggðarhverfi býli, sem minna

land hafa, ef ábúendur þeirra hafa sem aðalatvinnuveg handverk eða önnur störf, 35
sem að dómi nýbýlastjórnar eru nauðsynleg fyrir byggðarhverfið.

29. apríl

28. gr.

Þegar ákveðið hefur verið, að byggðarhverfi skuli reist á landi, sem ríkið hefur áður numið, skal landnámsstjóri láta rækta 5 ha túns og reisa íbúðarhús og nauðsynlegustu peningshús, hlöður og verkfæraskemmur þeirra býla, sem þar eiga að rísa. Til bygginganna fær hann lán úr Byggingarsjóði handa hverju býli í hverfinu, allt að 75% kostnaðar. Tekur síðan ábúandi, er flyzt á býlið, lán þetta að sér, en lánið skal vaxta- og afborgunarlaust þann tíma, sem það er á hendi landnámsstjóra. Við móttöku býlisins skal ábúandi, ef um kaup er að ræða, greiða 25% af byggingarkostnaði býlisins, enda telst hann þar á eftir eigandi þeirra bygginga, sem á býlinu eru, og þeirrar ræktunar, er hann hefur sjálfur framkvæmt.

29. gr.

Um leið og framkvæmd er hafin til að reisa byggðarhverfi, skulu býli þau, sem þar eiga að rísa, auglýst til kaups og ábúðar eða til leigu og ábúðar, sem einnig skal heimilt. Forkaupsrétt til kaups eða leigu skulu hafa bændur og bændasynir á þeim jörðum, er á hverfislandinu hafa verið, og þar næst ábúendur á jörðum, sem ekki geta fengið lán úr Byggingarsjóði, vegna þess að þær dæmast ekki hæfar til framtíðarábúðar.

30. gr.

Ef eigandi og ábúandi býlis í byggðarhverfi vill selja býli sitt, hefur Byggingarsjóður forkaupsrétt að því gegn kostnaðarverði að frádreginni fyrningu. Þetta gildir þó ekki, ef eigandi býlis selur það foreldri sínu, systkini, barni, stjúp barni, tengdabarni, kjörbarni, fósturbarni eða barni þeirra, enda sé söluverðið eigi hærra en kostnaðarverð að frádreginni fyrningu og kaupandi gerist þar sjálfur ábúandi.

31. gr.

Allir þeir, sem gerast ábúendur í byggðarhverfi, skulu stofna með sér byggðarfélag. Félag þetta skal setja sér samþykktir í samræmi við lög þessi, og skulu þær til þess að öðlast gildi staðfestar af landbúnaðarráðherra eftir tillögum landnámsstjóra. Í samþykktum byggðarfélaga skal ákveða, hvort rekinn skuli samvinnubúrekstur í byggðinni eða að hve miklu leyti, hvaða stofnanir, byggingar, vélar o. s. frv. skuli vera félagseign og hvernig með félagseignir skuli farið o. fl. þ. h. Nánari fyrirmæli um undirbúning og setning samþykktu byggðarfélaga skulu sett með reglugerð.

32. gr.

Hver bóndi í byggðarhverfi — eða byggðarfélagið, ef um samvinnubúrekstur er að ræða, — skal hafa fullræktað land það, sem til ræktunar er ætlað, á eigi skemmri tíma en 10 árum frá því, er hann tók við býlinu nýbyggðu, enda ber honum skylda til að rækta á ári hverju a. m. k. $\frac{1}{10}$ hluta þess lands, sem hann tók við óræktuðu, nema hann hafi næstu ár á undan lokið meiri ræktun en honum ber skylda til samkvæmt þessum ákvæðum. Vanræki hann þetta, hefur hann fyrirgert rétti sínum til eignar eða leigu og ábúðar á býlinu. Skal nýbýlastjórn skylt að hafa eftirlit með því, að jarðirnar séu vel setnar og svo sem lög þessi og reglugerðir, sem settar verða eftir þeim, mæla fyrir, og er heimilt að víkja af býlunum bændum þeim, sem uppfylla ekki þau fyrirmæli, sem sett eru um ábúð þeirra.

33. gr.

Ef eigandi eða leigjandi og ábúandi hverfisbýlis missir rétt sinn til eignar eða leigu og ábúðar á býlinu samkv. 32. gr., skal Byggingarsjóður taka við því og greiða fráfaranda það, sem hann hefur í býlið lagt, samkvæmt mati.

35 Í samþykktum byggðarfélaga skal ákveðið, hvernig fara skuli að, ef byggðar-
29. apríl félög uppfylla ekki skilyrði 32. gr.

34. gr.

Byggðarfélögum og einstökum eigendum og ábúendum hverfisbýla veitist fjárhagsleg aðstoð til umbóta á býlum sínum sem hér segir:

1. Styrkur til jarðræktarframkvæmda samkv. 2. kafla jarðræktarlaganna.
2. Viðbótarlán úr Byggingarsjóði með sömu kjörum og stofnlánið til stækkunar íbúðarhúss og aukningar peningshúss, að því er slík stækkun og aukning er nauðsynleg að dómi landnámsstjóra.

35. gr.

Ef 5 menn eða fleiri stofna með sér félag, er hefur að markmiði að reisa byggðarhverfi á ákveðnu landsvæði, skulu þeir senda nýbýlastjórn tillögur sínar um það, en hún lætur fara fram rannsókn á landinu. Um ákvörðun, hvort byggðarhverfið skuli reist, og framkvæmdir allar fer síðan eins og áður er fyrir mælt í lögum þessum. Þeir, sem bundizt hafa félagssamtökum um stofnun byggðarhverfisins, skulu eiga kost á að undirbúa landið til ræktunar og byggðar samkv. lögum þessum að jöfnum kostnaði og hægt er að fá slíkt gert á annan hátt eða fá atvinnu við landnámið, eins og því verður bezt við komið. Þegar þeim undirbúningi er lokið, skal þeim fengið landið í hendur til byggðar.

VI. KAFLI

Um nýbýli.

36. gr.

Nýbýli, sem verða aðnjótandi lána úr Byggingarsjóði, má jafnt reisa á ræktuðu landi með skiptingu jarða sem á landi, sem er sérstaklega vel fallið til ræktunar og búskapar, en eigi áður ræktað. Skal nýbýlið hafa minnst 12 ha lands, sem er vel fallið til túnræktar, auk nægilegs beitilands, eða önnur landgæði, sem að dómi nýbýlastjórnar eru ígildi þessa. Nýbýlið skal fá úrskipt land með ákveðnum landamerkjum, hvarvetna þar, sem því verður við komið. Þar, sem félagsræktun verður ekki við komið eða fljótverkustu jarðvinnsluvélum, sbr. 10. gr., skal nýbýlastjórn heimilt að verja ákveðinni fjárhæð til undirbúnings hvers býlis. Sé slík greiðsla miðuð við meðalkostnað við stofnun býlis í byggðarhverfi og ákveðin á hverjum stað, áður en til einstakra býla er stofnað samkvæmt þessu ákvæði.

37. gr.

Þegar jörð er skipt í tvö eða fleiri býli, skal þess gætt, að hvert býli hafi svo mikið landrými að dómi nýbýlastjórnar, að hægt sé að stunda þar hagfelldan landbúnað og notfæra sér nútíma tækni. Lágmark ræktaðs túns á býli sé 4 ha, þegar skipting fer fram, eða önnur landgæði, sem eru ígildi þeirrar ræktunar, og auk þess a. m. k. 8 ha lands vel til túnræktar fallið, auk nægilegs beitilands, eða önnur landgæði, sem eru ígildi þessarar ræktunar, ræktunarlands eða beitilands.

38. gr.

Sá, sem reisa vill nýbýli og hefur tryggt sér til þess umráðarétt á landi, sendi landnámsstjóra umsókn um, að hann fái heimild til að reisa býli, er njóti þeirra hlunninda, er lög þessi veita. Nýbýlastjórn lætur þá athuga alla aðstöðu til stofnunar nýbýlisins og úrskurðar, hvort hún sé nægilega góð til þess að stutt skuli að því, að býlið skuli reist.

39. gr.

35

29. apríl

Heimilt er nýbýlastjórn að láta reisa nýbýli, eitt eða fleiri, á jörðum ríkisins, sem losna úr ábúð. Einnig er henni heimilt að kaupa lönd í sama skyni. Skal þá undirbúningur undir stofnun býlanna vera með sama hætti og stofnun nýbýla í byggðarhverfum og forkaupsréttur að býlunum með sama hætti.

40. gr.

Ef eigandi nýbýlis vill selja það eða verður að láta það af hendi, gilda um það sömu reglur og um sölu og afhendingu býla í byggðarhverfum.

VII. KAFLI

Um viðhaldsskyldu o. fl.

41. gr.

Nýbýlastjórn skal halda skýrslur um öll þau býli, sem reist eða endurbyggð eru samkv. lögum þessum. Skal nákvæmlega frá því skýrt, hvenær hvert býli er reist eða endurbyggt, hver hefur orðið kostnaður við landnám það, sem fallið hefur í hlut býlisins, við ræktun þess og byggingu, hver lánskjörin hafa verið, hvernig lánin hafa greiðzt, hve mikið eigendur þess og ábúendur hafa lagt fram til þess að koma því upp, auk annars, sem nauðsynlegt þykir að skýra frá. Þá skal nýbýlastjórn afla sér skýrslna um rekstrarafkomu hvers býlis svo sem við verður komið. Getur hún lagt þá kvöð á ábúanda hvers býlis, er lán fær úr Byggingarsjóði að halda búreikninga, er gerðir séu eftir fyrirsögn Búreikningaskrifstofu ríkisins, enda sé þá greitt fyrir slíkt reikningshald eins og Búreikningaskrifstofan telur hæfilegt. Yfirlitsskýrslur um býli þau, sem reist eru með lánum úr sjóðnum, svo og afkomu búrekstrarins á býlunum skal nýbýlastjórn birta svo oft sem ástæða þykir til og eigi sjaldnar en fimmta hvert ár.

42. gr.

Skýlt er hverjum þeim, sem fengið hefur lán úr Byggingarsjóði, að halda vel við byggingum þeim, sem hann hefur fengið lán til. Héraðsnefndir nýbýlastjórnar skulu hafa eftirlit með viðhaldi bygginganna og tilkynna stjórn sjóðsins þegar, ef því er að einhverju leyti ábótavant. Skal þá stjórn sjóðsins veita hlutaðeigandi ábúanda áminningu, og er útbyggingar- og eignarnámssök, ef áminningin er ekki tekin til greina.

43. gr.

Ef ábúenda- og eigendaskipti verða við sölu á fasteign, sem veðbundin er Byggingarsjóði, skal sjóðurinn, nema um erfðaskipti sé að ræða eða sölu til einhvers þess aðila, sem nefndur er í 2. málsl. 30. gr., hafa forkaupsrétt að eigninni, og ef um nýbýli er að ræða, gegn kostnaðarverði að frádregnu metnu álagi vegna fyrningar og skemmda, enda er enginn kaupsamningur um eignina gildur nema með árituðu samþykki sjóðsstjórnarinnar eða þess fulltrúa hennar, sem umboð hefur til slíkrar áritunar. Þegar býlin skipta um eigendur við erfðaskipti, hafa erfingjar forkaupsrétt umfram Byggingarsjóð, en að öðru leyti skal mat á þeim og staðfesting eigendaskiptanna háð sömu reglum og þegar um venjulega sölu er að ræða. Sveitarstjórn hefur þó rétt til að ganga inn í forkaupsrétt Byggingarsjóðs, ef hún óskar þess. Um sölu óðalsjarða og ættarjarða fer samkvæmt lögum nr. 116 30. des. 1943. Ákvæði 1. og 2. gr. laga nr. 55 5. júní 1926, um forkaupsrétt á jörðum, skulu víkja fyrir ákvæðum þessarar greinar, eftir því sem nauðsyn krefur. Ef byggingarsjóður eða sveitarstjórn kaupa jörð samkvæmt heimildum

35 þessara laga, er þeim skylt að selja eða leigja jörðina gegn verði eða leigukjörum, er 29. apríl samsvarar kaupverðinu.

VIII. KAFLI Um teiknistofu.

44. gr.

Stofnunin heitir Teiknistofa landbúnaðarins og starfar á vegum Búnaðarbanka Íslands.

45. gr.

Verkefni teiknistofunnar er að gera uppdrætti að húsum, sem lán er veitt til úr Byggingarsjóði, Ræktunarsjóði eða öðrum opinberum sjóðum, sem til eru og stofnaðir kunna að verða að tilhlutun ríkisins og veita lán til bygginga í sveitum. Skal það vera skilyrði fyrir slíkum lánum, að teiknistofan hafi gert eða samþykkt uppdrætti að húsunum.

46. gr.

Teiknistofan skal láta gera uppdrætti að einföldum og ódýrum húsgögnum, hentugum fyrir alþýðu til sveita og við sjó. Teiknistofan leitar aðstoðar íslenskra listamanna og viðurkenndra hannyrðakvenna og smíðameistara utan stofnunarinnar um gerð húsgagna, til að fá þau sem smekklegst og í þjóðlegum stíl. Allir, sem rétt hafa til lána úr sjóðum þeim, er um ræðir í 45. gr., svo og stjórnir byggingarfélaga verkamanna og samvinnubyggingarfélaga skulu endurgjaldslaust fá teikningar af húsgögnum, eftir því sem teiknistofan getur í té látið.

47. gr.

Nú verður komið á fót verkstæðum við bændaskóla, húsmæðraskóla, héraðsskóla eða annars staðar til að annast smíði á húsgögnum og fleira, er að húsgagnagerð lýtur, svo sem vefnað á húsgagnafóðri og gluggatjöldum, og skal þá teiknistofan veita verkstæðum þessum alla nauðsynlega aðstoð, svo að þau geti komið að sem almennustum notum við húsgagnagerð.

48. gr.

Teiknistofan skal veita bændum leiðbeiningar um byggingarkostnað, efnisval og annað, er við kemur húsagerð. Hún skal gefa út handbók með almennum leiðbeiningum í þessum efnum og fyrirmyndar uppdráttum af húsum og húsgögnum. Teiknistofunni ber að fylgjast með erlendum og innlendum nýjungum í húsagerð, rannsaka þær og gera tilraunir með það, er til framfara mætti verða í gerð og notkun húsa, eftir því sem við verður komið.

49. gr.

Landbúnaðarráðherra skipar forstöðumann teiknistofunnar og ákveður laun hans, unz þau verða ákveðin í launalögum. Forstöðumaður annast stjórn teiknistofunnar í samráði við stjórn Búnaðarbanka Íslands og nýbýlastjórn. Forstöðumaður ræður sér menn til aðstoðar, að fengnu samþykki stjórnar Búnaðarbanka Íslands.

50. gr.

Kostnaður við rekstur teiknistofunnar greiðist úr sjóðum þeim, er lán veita til húsbýgginga í sveitum, sbr. 45. gr. Greiðsla hvers sjóðs skal ákveðin af landbúnaðarráðherra í sem réttustu hlutfalli við það fjármagn, sem sjóðirnir veita til bygginganna.

IX. KAFLI
Ýmis ákvæði.

35

29. apríl

51. gr.

Landbúnaðarráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði, er nauðsynleg þykja, um framkvæmd þessara laga.

52. gr.

Um endurskoðun Byggingarsjóðs, starfsskýrslu o. fl., fer eins og mælt er fyrir í lögum nr. 115 frá 9. okt. 1941, um Búnaðarbanka Íslands.

53. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og eru þá úr gildi felld lög nr. 58 frá 27. júní 1941, um landnám ríkisins, og lög nr. 108 frá 9. október 1941, um Byggingar- og landnáms-sjóð, ásamt breytingum á þeim lögum, svo og öll önnur ákvæði eldri laga, sem kunna að brjóta í bága við lög þessi.

Bráðabirgðaákvæði.

Þeir bændur, sem rétt hafa til byggingarstyrks samkvæmt lögum nr. 108 frá 9. okt. 1941 og byrjað hafa byggingu á jörðum sínum fyrir árslok 1946, en hafa ekki fengið neinn byggingarstyrk, svo og nýbýlastofnendur, sem eins stendur á um, geta valið um það, hvort þeir taka endurbyggingarstyrk eða nýbýlastyrk og sæta þeim lánskjörum, er verið hafa, eða koma undir ákvæði þessara laga um lánskjör án styrks.

Nú hefur maður fengið nokkurn hluta byggingarstyrks, og getur hann þá því aðeins fengið lán samkvæmt lögum þessum, að hann endurgreiði styrkinn.

Heimilt er og stjórn byggingarsjóðs, ef nýbýlastjórn mælir með því, að veita bændum viðbótarlán úr sjóðnum til íbúðarhúsa, sem byggð hafa verið á árunum 1943—1946.

Allar ákvarðanir samkvæmt þessum bráðabirgðaákvæðum skulu afgreiddar fyrir 1. júlí 1947.

Gjört í Reykjavík, 29. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

L Ö G

36

29. apríl

um byggingu gistihúss í Reykjavík.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórninni heimilast að verja úr ríkissjóði allt að 5 — fimm — milljónum króna til gistihúsbyggingar í Reykjavík. Fé þetta er ríkisstjórninni heimilt að taka að láni.

2. gr.

Gistihús það, sem um getur í 1. gr., er ríkisstjórninni heimilt að reisa í félagi við bæjarstjórn Reykjavíkur, stofnanir, félög og einstaklinga.

36

29. apríl

Gistihúsið skal rekið fyrir reikning þeirra aðila, sem verða þátttakendur í því að reisa það. Ef hentara þykir, má þó leigja húsið út til gistihúshalds.

3. gr.

4. gr.

Ef gistihús þetta verður reist og rekið af hlutafélagi, skulu ákvæði hlutafélagalaga, nr. 77/1921, um stofnendur og takmörkun á atkvæðisrétti ekki gilda um það hlutafélag. Að öðru leyti gilda ákvæði téðra hlutafélagalaga nr. 77/1921, svo sem við verður komið.

5. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt til ársloka 1947 að taka eignarnámi lóðir, hús og mannvirki, eftir því sem hún telur þurfa undir gistihúsið og því til afnota, enda sé öll ríkisstjórnin og þeir aðilar, sem að byggingunni standa, sammála um, að eignarnámið fari fram. Fer um eignarnám þetta eftir lögum nr. 61 14. nóv. 1917.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 29. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

37

29. apríl

L Ö G

um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitölu.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Við útreikning vísitölunnar 1. október 1945, og þar á eftir, skal aðeins reiknað með því verði á nýju og söltuðu dillakjöti, hangikjöti og vinnsluvörum úr kjöti, sem talið var í vísitölunni 1. september 1945.

2. gr.

Mismun á útsöluverði og vísitöluverði kjöts þess, er um ræðir í 1. gr., skulu menn, með undantekningum þeim, er í 3. gr. segir, fá endurgreiddan árlega úr ríkissjóði frá 20. sept. 1945. Niðurgreiðslan skal þó eigi nema meiru en sem svarar verðmismun á 40 kg á nýju kjöti á ári fyrir hvern mann og hvern þann, er hann hefur á framfæri sínu.

3. gr.

Rétt til niðurgreiðslu samkvæmt 2. gr. hafa þó ekki:

1. Þeir, sem hafa sauðfjárrækt að atvinnu að meira eða minna leyti.
2. Atvinnurekendur, sem hafa 3 menn eða fleiri í þjónustu sinni.
3. Þeir, sem fá laun sín greidd að nokkru eða öllu leyti með fæði.

4. gr.

Skattanefndir eða skattstjóri í hverju umdæmi skulu um leið og samin er skrá um tekju- og eignarskatt, semja skrá um alla þá, sem rétt eiga á niðurgreiðslu á tíma-

bilinu frá 20. sept, næst á undan til jafnlengdar, og skal skráin miðast við síðasta manntal. Um framlenging kjötskrár, kærur, fresti og úrskurði fer eftir ákvæðum þeim, er gilda um skattskrár, eftir því sem við á, þó þannig, að úrskurður yfirskattanefndar um rétt til niðurgreiðslu er fullnaðarúrskurður.

Gjalddagi niðurgreiðslna er á manntalsþingum, og er heimilt að nota þær til skuldaþafnaðar við ógreidd þinggjöld hlutaðeigandi.

5. gr.

Ákveða má með reglugerð um alla framkvæmd laga þessara, þar á meðal um fyrirkomulag niðurgreiðslna og um fyrning á niðurgreiðslukröfu.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, en ríkisstjórnin skal láta fram fara endurskoðun á þeim og leggja niðurstöður þeirrar athugunar fyrir næsta Alþingi.

Ákvæði til bráðabirgða.

Um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitölu á tímabilinu frá 20. sept. til 20. des. 1945 fer samkv. ákvæðum bráðabirgðalaga nr. 81 frá 29. sept. 1945. Niðurgreiðslur fyrir tímabilið frá 20. des. 1945 til 20. sept. 1946 falla í gjalddaga á manntalsþingum 1946.

Gjört í Reykjavík, 29. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

L Ö G

um breyting á lögum nr. 6 1935, um tekjuskatt og eignarskatt.

38

29. apríl

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Síðari málsg. 43. gr. laganna orðist svo:

Svo skulu og formenn skattanefnda og skattstjórar, hver í sínu umdæmi, gefa hagstofunni skýrslu í því formi, sem hún ákveður, um búnaðarástandið ár hvert, þar á meðal um heyfeng o. fl., samkvæmt framtali búenda, sem nákvæmlega sé tilgreint, einnig að því er þetta varðar, í landbúnaðarskýrslu þeirra til skattálagningar, enda fellur þá niður skylda til skýrslugerða um þetta efni, sem 3. gr. laga nr. 29 8. nóv. 1895 gerir ráð fyrir.

Ef framtali á því, er setja ber á landbúnaðarskýrslu, er ábótavant eða skortir með öllu, skal úr því bætt með áætlun skattanefndar.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1946.

Gjört í Reykjavík, 29. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

39

29. apríl

L Ö G

um breytingar á lögum nr. 34 2. apríl 1943, um fiskveiðasjóð Íslands,
og lögum nr. 107 30. des. 1943.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Stafl. b. í 4. gr. laga nr. 34/1943 orðist svo:

Stofnunar iðjufyrirtækja í sambandi við fiskveiðar, frystihúsa, lifrarbræðslustöðva, fiskimjölswerksmiðja og annarra iðjufyrirtækja, sem vinna eingöngu eða að langmestu leyti að hagnýtingu sjávarafurða.

2. gr.

5. gr. sömu laga orðist svo:

Fiskveiðasjóður má lána gegn fyrsta veðrétti allt að helmingi virðingarverðs, þó ekki hærra lán en fimm hundruð þúsund kr. Lengsti lánstími er 20 ár.

3. gr.

6. gr. sömu laga og 2. gr. laga nr. 107 30. des. 1943 falli burt.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 29. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Áki Jakobsson.

40

29. apríl

L Ö G

um breyting á lögum nr. 11 1. febr. 1936, um eignarnámsheimild á nokkrum löndum og á afnotarétti landsvæða í Hafnarfirði, Garðahreppi og Grindavíkurhreppi og um stækkun lögsagnarumdæmis Hafnarfjarðarkaupstaðar.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Orðin „að því er snertir 1.—3. tölulið 1. gr.“ í 4. gr. laga nr. 11 1. febrúar 1936 falli niður.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 29. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Finnur Jónsson.

LÖG

um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Stofnuð skal ný deild við Landsbanka Íslands, er nefnist stofnlánadeild sjávarútvegsins. Skal hlutverk hennar vera það að styðja sjávarútveg Íslendinga með hagkvæmum stofnlánum.

Fjárreiðum stofnlánadeildarinnar skal haldið algerlega aðgreindum frá fjárreiðum annarra deilda bankans.

2. gr.

Stofnlánadeildinni skal aflað fjár til útlána:

- a. Með lántökum hjá seðlabankanum samkv. 4. gr.
- b. Með skylduinnlánum eigenda nýbyggingarsjóðs samkvæmt 5. gr.
- c. Með útgáfu vaxtabréfa samkv. 7. gr.

3. gr.

Stofnlánadeildin veitir lán gegn 1. veðrétti í fiskiskipum og öðrum veiðiskipum. Enn fremur fiskverkunarstöðvum, þar með töldum síldarverkunarstöðvum, hraðfrystihúsum og beitugeymsluhúsum, niðursuðuverksmiðjum, verksmiðjum til vinnslu úr fiskúrgangi, lifrarbræðslum, skipasmiðastöðvum og dráttarbrautum, vélsmiðjum, verbúðum í viðleguhöfnum og öðrum fyrirtækjum, sem vinna eingöngu eða að langmestu leyti í þágu sjávarútvegsins.

Forgangsrétt til lána samkvæmt 2. málslíð 1. málsg. skulu hafa félög útvegsmanna og fiskimanna, sem stofnuð eru til að reka iðnað í þágu útvegsins og eru opin útvegsmönnum og fiskimönnum, og félög, sem meginþorri útvegsmanna á hverjum stað er þátttakandi í, í þeim tilgangi, er að framan greinir, enda skipti félögin arði af rekstri í hlutfalli við viðskipti félagsmanna.

Lán má eigi veita úr stofnlánadeild til annarra framkvæmda en þeirra, sem gerðar eru eftir 1. janúar 1944.

Lánin eru tvenns konar:

A-lán, er eingöngu má verja til greiðslu á atvinnutækjum smíðuðum erlendis og til kaupa erlendis á efni og vélum til skipasmiða eða annarra framkvæmda inn-
anlands.

B-lán, er verja má til innlendra framkvæmda að því leyti, sem þær krefjast ekki erlends gjaldeyris.

Á skuldabréf lánþega skal skrá, hve mikill hluti lánsins er veittur sem A-lán og hve mikill hundraðshluti afborgana skoðist sem afborgun á A-láninu, en að öðru leyti skal fara með lánið sem væri það eitt.

Lánveitingar úr sjóðnum eru bundnar því skilyrði, að Nýbyggingarráð hafi samþykkt þær framkvæmdir, sem um er að ræða, sem lið í heildaráætlun þess um þjóðarþúskap Íslendinga.

4. gr.

Nýbyggingarráð úrskurðar hverju sinni, samkvæmt beiðni framkvæmdastjórnar Landsbankans, hve miklum erlendum gjaldeyri hafi verið varið til fyrirtækis, sem

41 stofnlánadeildin lánar út á, hvort heldur er um innflutning, nýsmíði, meiri háttar
29. apríl endurbætur eða viðgerðir að ræða, og gildir þetta jafnt um skip sem aðrar eignir.

Samkvæmt slíkum úrskurði nýbyggingarráðs skal seðlabankanum skylt að lána stofnlánadeildinni upphæð í islenzkum krónum, er samsvari A-lánum sjóðsins.

Seðlabankinn veitir stofnlánadeildinni lánin jafnóðum í opnum reikningi, en við hver árslok skal sameina lánveitingar þess árs í eitt lán, og má samanlögð skuld stofnlánadeildarinnar aldrei fara yfir 100 millj. kr.

Ríkissjóður ábyrgist allar skuldbindingar stofnlánadeildarinnar gagnvart seðlabankanum.

5. gr.

Útgerðarfélög og útgerðarmenn, sem eiga fé í Nýbyggingarsjóði, sbr. lög nr. 20 1942, skulu leggja fé þetta á vaxtalausán innlánsreikning í stofnlánadeildinni innan 12 mánaða frá gildistöku laga þessara, og skal féð geymt þar, unz því er ráðstafað í samræmi við ákvæði gildandi laga.

6. gr.

Stofnlánadeildin skal endurgreiða seðlabankanum á hverju ári jafnháa upphæð og þau A-lán nema, er falla í gjalddaga á því ári, án tillits til þess, hvort skuldunautar deildarinnar greiða á tilteknum tíma.

7. gr.

Stofnlánadeildinni er heimilt, að svo miklu leyti sem skylduinnlán samkvæmt 5. gr. hrökkva ekki fyrir þeim B-lánum, sem talin eru æskileg, að gefa út vaxtabréf, sem hún selur á opnum markaði. Fjármálaráðherra setur reglugerð um tilhögun vaxtabréfaútgáfunnar.

Vaxtabréf stofnlánadeildarinnar eru tryggð með ábyrgð ríkissjóðs.

8. gr.

Út á ný skip má lána allt að $\frac{2}{3}$ (tveim þriðju) af virðingar- eða kostnaðarverði, sé það lægra, og út á aðrar eignir allt að $\frac{2}{3}$ (þrem fimmtu) af virðingar- eða kostnaðarverði, sé það lægra.

Þó má lána allt að $\frac{3}{4}$ (þrem fjórðu) út á ný skip og $\frac{2}{3}$ (tveim þriðju) út á aðrar eignir, ef bæjar- eða sveitarfélög eru lántakandi eða ganga í ábyrgð fyrir skilvísri greiðslu afborgana og vaxta þar til lánið er greitt niður um helming.

Enn fremur má lána félögum þeim, sem um ræðir í 2. málsg. 3. gr. laga þessara, allt að $\frac{2}{3}$ (tveim þriðju) út á framkvæmdir þær, sem um ræðir í 2. málslíð 1. málsg. þeirrar greinar.

Um lán út á skip eldri en eins árs fer eftir ákvörðun sjóðsstjórnarinnar í hvert skipti.

Lán má þó ekki nema hærri fjárhæð en sem svarar virðingar- eða kostnaðarverði eignar, sem lánað er út á, að frádreginni eign lántakanda í nýbyggingarsjóði. Hafi lántakandi sannanlega gert ráðstafanir til kaupa á fleiri en einu framleiðslutæki, má skipta nýbyggingarsjóði hans til kaupa á þessum framleiðslutækjum, enda takist þau í notkun innan tveggja ára, frá því sólt er um lánið.

Hafi sjóðurinn ekki nægilegt fé til að fullnægja lánsþörfinni, skulu lán til skipa- og bátakaupa sitja fyrir öðrum lánveitingum.

Óheimilt er að lána einum aðila meira en 4 millj. af fé stofnlánadeildarinnar. Þetta ákvæði nær þó eigi til bæjarfélaga og hreppsfélaga né þeirra félaga útvegs- manna, sem um getur í 2. málsg. 3. gr. laga þessara.

9. gr.

Lengsti lánstími er 20 ár fyrir ný skip, en annars 15 ár. Sé lánstími 10 ár eða lengri, skal haga afborgunum lána þannig, að helmingur lánsins eða því sem næst

sé endurgreiddur, þegar liðnir eru $\frac{1}{2}$ (tveir fimmtu) af láustimanum. Félagi, sem fengið hefur lán úr stofnlánadeildinni og nýtur hlunninda vegna framlags í varasjóð samkv. ákvæðum 3. gr. laga nr. 20 20. maí 1942, skal skylt að verja 50% af því fé, er það leggur í varasjóð, til aukalegra afborgana af lánum úr stofnlánadeildinni, enda falla þá niður ákvæði 14. gr. b. í sömu lögum um framlag í nýbyggingarsjóð. 41
29. apríl

Einstaklingar og sameignarfélag, er lán hafa fengið úr stofnlánadeildinni, mega draga frá skattskyldum tekjum sínum þær fjárupphæðir, er þau verja til aukalegra afborgana af lánum hjá deildinni, þó eigi hærri fjárhæð en sem nemur 20% af hreinum tekjum þeirra af útgerð á árinu, enda falla þá niður ákvæði 14. gr. í lögum nr. 20 20. maí 1942 um framlög í nýbyggingarsjóð.

10. gr.

Stofnlánadeildinni er heimilt að veita bráðabirgðalán, meðan stendur á byggingu skipa eða mannvirkja, en jafnan skulu slík bráðabirgðalán endurgreidd að fullu, þegar hin föstu stofnlán eru afgreidd.

11. gr.

Vextir af lánum úr stofnlánadeildinni skulu ákveðnir af ráðherra, en skulu þó ekki vera hærri en 2.5%. Vextir og afborganir greiðast fyrir fram fyrir eitt ár í senn eða hluta úr ári, miðað við gjalddaga, sem vera skal 1. nóvember ár hvert. Ef tilskilið árgjald er ekki greitt að fullu á gjalddaga, má reikna 0.5% dráttarvexti af hinní vangoldnu upphæð fyrir hvern hálfan mánuð, sem greiðsla dregst.

12. gr.

Skyllt er lántakendum að hafa hinar veðsettu eignir svo hátt váttryggðar, að vel nægi fyrir áhvilandi lánum, og tekur veðréttur stofnlánadeildarinnar jafnan einnig til váttryggingarfjárins.

Ef til útborgunar váttryggingarfjár kemur, getur stofnlánadeildin krafizt, að henni sé greidd beint upphæð, sem svarar áhvilandi láni eða lánum í deildinni.

13. gr.

Eignir þær, er stofnlánadeildin tekur að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nánar verður tiltekið í reglugerð deildarinnar. Í reglugerðinni má meðal annars ákveða, að framkvæmdastjórn Landsbankans megi tilnefna þá menn, er skulu framkvæma virðingarnar. Framkvæmdastjórn Landsbankans getur hvenær sem er heimtað skilríki fyrir því, að veðsettum eignum sé vel við haldið og að veðið hafi ekki rýrnað.

14. gr.

Öllum skuldunautum stofnlánadeildarinnar er skylt:

- Að láta reikningaskrifstofu sjávarútvegsins í té afrit af rekstrarreikningum fyrirtækja sinna í því formi, sem reikningaskrifstofan ákveður.
- Að bjóða hlutaðeigandi bæjar- og sveitarfélagi forkaupsrétt eða ráðstöfun á forkaupsrétti að þeim eignum, sem lán hvílir á í stofnlánadeildinni, ef til sölu kemur, og eigandi sjálfur hefur ekki innansveitarkaupanda að.

15. gr.

Heimilt er að telja lán eða eftirstöðvar láns úr stofnlánadeildinni komnar í gjalddaga án uppsagnar:

- Þegar tilskilið árgjald er ekki greitt á réttum gjalddaga.
- Við eigandaskipti að veði fyrir láni, eða ef veðið ferst, er selt eða sett á uppboð.

- 41 29. apríl c. Ef veðið gengur svo úr sér eða rýrnar að verðgildi, að lánið er eigi svo tryggt sem æskilegt er að dómi lánveitanda.
- d. Ef veðsettu skipi er ekki haldið úti til fiskveiða eða fiskflutninga sex mánuði ár hvert, eða fyrirtæki hættir störfum eða breytir svo rekstri sínum, að það fullnægir ekki ákvæðum 3. gr. þessara laga.

16. gr.

Þegar lán er komið í gjalddaga, hefur stofnlánadeildin heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarins dóms, sáttar eða fjárnáms, samkvæmt tilskipun um fjárforráð ómyndugra, 18. febrúar 1847, 10. gr., eða láta leggja það stofnlánadeildinni út til eignar, ef þörf er á.

Stofnlánadeildin þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neins konar dómsskoti.

Stofnlánadeildin ber hins vegar ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og er skuldunaut rétt að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefur skaðast á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu.

Stofnlánadeildin getur samið svo um við skuldunauta sína, að uppboðið á veðsettum eignum megi fara fram í skrifstofu uppboðshaldara.

17. gr.

Nú er skip eða fasteign seld á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin er veðsett í stofnlánadeildinni, og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal framkvæmdastjórn Landsbankans gert aðvart svo tímanlega, að hún geti látið fulltrúa sinn vera við uppboðið.

18. gr.

Stofnlánadeildin er undanþegin opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast. Öll skjöl viðvíkjandi lánunum, sem deildin veitir eða tekur, eru undanþegin stimpilgjöldum.

Eignar- og veðbókavottorð ber að láta deildinni í té án endurgjalds.

19. gr.

Framkvæmdastjórn Landsbankans skal á hverju miðju reikningsári, og oftár ef þörf gerist, gefa ráðherra stutt yfirlit yfir hag deildarinnar. Auk þess getur ráðherra, hvenær sem er, krafist allra upplýsinga um hag deildarinnar.

Eftir hver áramót gefur framkvæmdastjórn ráðherra fullkominn endurskoðaðan reikning og skýrslu um hag og starfsemi deildarinnar á árinu. Ársreikninginn skal birta í B-deild Stjórnartíðinda.

20. gr.

Í reglugerðinni fyrir stofnlánadeildina má setja þau ákvæði um stjórn hennar og starfsreglu, er nauðsynleg þykja, þótt ekki sé sérstaklega gert ráð fyrir þeim í þessum lögum, enda fari þau ekki í bága við nein ákvæði í lögnum.

21. gr.

Þeim einstaklingum og félögum, er gefið hefur verið vilyrði fyrir styrktarlánunum úr styrktar- og lánasjóði fiskiskipa, skal gefinn kostur á að njóta hlunninda þessara laga gegn því að afsala sér rétti sínum til styrktarlánanna, eða að njóta þeirra og þá um leið þeirra vaxta og lánakjara, er gildandi voru hjá fiskveiðasjóði Íslands fyrir gildistöku þessara laga.

22. gr.

41

Lán, sem veitt hafa verið úr fiskveiðasjóði Íslands til framkvæmda á vegum Nýbyggingarráðs frá ársbyrjun 1945 til gildistöku þessara laga, skulu flutt í stofnlána-deild Landsbankans, og skal litið á þau sem bráðabirgðalán samkvæmt 10. gr. þessara laga.

29. apríl

23. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ákvæði til bráðabirgða.

Frá 1. janúar 1946 til ársloka 1949 skal gjald það, er um ræðir í lögum nr. 47 19. maí 1930, um fiskveiðasjóðsgjald, renna til þess að greiða stofnkostnað byggingar til fiskiðnrannsóknna og fiskifræðirannsóknna, sem reist verður á vegum Háskóla Íslands og á lóð hans.

Við árslok 1949 skulu lög nr. 47 19. maí 1930, um fiskveiðasjóðsgjald, falla úr gildi.

Gjört í Reykjavík, 29. apríl 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

L Ö G

42

um nýbyggingar í Höfðakaupstað.

7. maí

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkissjóður veitir aðstoð til þeirra framkvæmda í Höfðakaupstað í Austur-Húnavatnssýslu, sem í lögum þessum segir. Til framkvæmda þessara má verja úr ríkissjóði allt að 5 milljónum króna. Upphæðina getur ríkisstjórnin tekið að láni, ef þörf krefur, og veðsett mannvirkin til tryggingar láninu.

2. gr.

Nefnd, sem nefnist nýbyggingarnefnd Höfðakaupstaðar, skal annast þær framkvæmdir, sem í lögum þessum greinir, og skal hún skipuð af ríkisstjórninni. Í nýbyggingarnefnd skulu eiga sæti 5 menn, og eru þeir skipaðir þannig:

Skipulagsstjóri, sem jafnframt skal vera formaður nefndarinnar,
einn maður tilnefndur af Nýbyggingarráði,
einn maður tilnefndur af stjórn Síldarverksmiðja ríkisins,
einn maður tilnefndur af hreppsnefnd Höfðahrepps,
einn maður án tilnefningar.

Laun nýbyggingarnefndar skulu ákveðin af ríkisstjórninni.

3. gr.

Störf nýbyggingarnefndar eru:

1. Að koma upp skipulagðri byggð í Höfðakaupstað í samráði við Nýbyggingarráð og ríkisstjórn.

- 42 2. Að koma á fót atvinnufyrirtækjum í Höfðakaupstað í samráði við Nýbyggingarráð og ríkisstjórn.
7. maí 3. a. Að stuðla að því, að einstaklingar, félög og stofnanir reisi íbúðarhús og önnur mannvirki í Höfðakaupstað.
- b. Að reisa sjálf íbúðarhús í samráði við Nýbyggingarráð og ríkisstjórnina til þess að selja þau fullsmíðuð.
4. Að koma upp handa byggðinni rafveitu, vatnsveitu og götum.
5. Að gera tillögur til ríkisstjórnarinnar um gjaldskrár fyrir lóðarleigu, notkun rafmagns, vatns o. fl.

4. gr.

Til ársloka 1951 fer nýbyggingarnefnd með úrskurðarvald í öllum byggingarmálum Höfðakaupstaðar.

5. gr.

Sérhver er skyldur að láta af hendi við nýbyggingarnefnd lóðir og lóðarréttindi innan Höfðahrepps, svo og mannvirki, sem á lóðum og löndum þessum eru, svo og leyfa, að tekið verði í landi hans, hvort heldur er grjót, mól eða önnur jarðefni, og þola þær eignakvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarétti, sem framkvæmdir þær, sem um ræðir í lögunum, hafa í för með sér, allt gegn því, að fullar bætur komi fyrir. Náist ekki samkomulag um bæturnar, skulu þær ákveðnar með mati tveggja dómkvaddra manna, að tilkvöddum báðum málsaðilum. Kostnaður við matið greiðist af nýbyggingarnefnd. Nú vill annar hvor málsaðila ekki una mati, og getur hann heimtað yfirmat, en gera skal hann það innan 14 daga, frá því er matsgerð er lokið. Yfirmatið skal framkvæmt á sama hátt af 4 dómkvöddum mönnum. Kostnaðinn við yfirmat greiðir sá, sem þess hefur krafizt, ef matsgerðinni verður ekki breytt honum í vil meira en nemur 10% af hinni ákveðnu endurgjaldsupphæð, ella greiðist kostnaðurinn af gagnaðila hans.

6. gr.

Nýbyggingarnefnd skal í byrjun hvers árs gera áætlun um þær framkvæmdir, sem fyrirhugaðar eru á árinu, og kostnað við þær, hverja fyrir sig, og leggja þá áætlun fyrir Nýbyggingarráð og ríkisstjórnina til samþykktar.

Sérstakur reikningur skal haldinn yfir stofnkostnað hvernar greinar framkvæmda, svo sem rafveitu, vatnsveitu, gatna, íbúðarhúsa o. s. frv., svo og rekstrar-kostnað hvers einstaks fyrirtækis.

7. gr.

Ríkissjóður leigir Höfðahreppi nægilegt land fyrir hina nýju byggð. Árlegt eftirgjald skal vera 2% af fasteignamati landspildunnar, sem leigð er. Nýbyggingarnefnd greiðir árgjald þetta til ársloka 1951, og telst það sem annar kostnaður við þessar framkvæmdir.

Á þessu tímabili leigir nýbyggingarnefnd einstaklingum, félögum og stofnunum lóðir úr landspildu þessari með þeim skilmálum, sem ákveðnir verða í samráði við hreppsnefnd Höfðahrepps og ríkisstjórnina.

8. gr.

Þeim störfum og framkvæmdum nýbyggingarnefndar, sem ekki hefur verið ráðstafað til einstaklinga, félaga eða stofnana hinn 1. janúar 1952, tekur hreppsnefnd Höfðahrepps þá við samkvæmt samningi, sem um það skal gerður milli ríkisstjórnarinnar og hreppsnefndarinnar.

Í samningi þessum skal kveðið á um afhendingu mannvirkjanna og greiðslu 42
andvirðis þeirra.

7. maí

9. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

L Ö G

43

7. maí

um breyting á lögum nr. 68 12. apríl 1945, um atvinnu við siglingar
á íslenskum skipum.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með sam-
þykki mínu:

1. gr.

Á eftir orðinu „aldurstakmarkið“ í k-lið 4. gr. laganna komi: fyrir skipstjóra.

2. gr.

Fyrri málsgrein b-liðar 8. gr. laganna skal hljóða svo: hefur eftir 16 ára aldur
verið 36 mánuði háseti á skipi 30 rúmlestir eða stærra.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

L Ö G

44

7. maí

um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með sam-
þykki mínu:

I. KAFLI

Um verkamannabústaði.

1. gr.

Stofna skal byggingarsjóð til þess að bæta úr húsnæðisþörf verkamanna og
annarra þeirra íbúa kaupstaða og kauptúna, sem hafa ekki tekjur né eiga eignir yfir
það hámark, er greinir í 4. lið 6. gr. laga þessara, og uppfylla að öðru leyti skilyrði
laganna.

2. gr.

Byggingarsjóður lánar til byggingar samkvæmt skilyrðum þeim, sem lög þessi setja, í kaupstöðum og kauptúnum, enda hafi sveitarstjórn fært félagsmálaráðherra rök fyrir, að þörf sé slíkrar opinberrar aðstoðar.

Kauptún telst í þessum lögum þorp með minnst 15 fjölskyldum, enda hafi engin þeirra svo mikið land, að talizt geti lögbýli.

3. gr.

Byggingarsjóður skiptist í deildir, eina fyrir hvern kaupstað eða kauptún, þar sem viðurkennd hefur verið þörf fyrir opinbera aðstoð til byggingar verkamanna-bústaða, og aflast fé til hverrar deildar sem hér segir:

1. Sveitarsjóðir, sem um ræðir í 2. gr., leggja í sjóðinn árlega upphæð, sem nemur ekki minna en 4 krónum og ekki meira en 6 krónum fyrir hvern íbúa sveitarfélagsins, og ákveður sveitarstjórn upphæðina með sérstakri samþykkt.
2. Ríkissjóður leggur í sjóðinn árlega upphæð, sem svarar til þess krónufjölda á íbúa kaupstaðar eða kauptúns, er sveitarstjórn þar hefur ákveðið með samþykkt þeirri, er í 1. lið segir, að leggja fram til sjóðsins, þegar sýnt er, að þörf er fyrir starfsemi byggingarsjóðs. Sbr. 2. gr.
3. Ríkissjóður leggur árlega í sjóðinn kr. 150000.00, en jafnframt fellur niður til-lag til sjóðsins samkv. 14. gr. l. nr. 58 8. sept. 1931, um einkasölu á tóbaki.
4. Enn fremur getur sjóðurinn tekið lán til útlánastarfsemi sinnar. Lánin ábyrgist ríkissjóður. En hlutaðeigandi sveitarsjóður, sbr. 2. gr., stendur í bakábyrgð fyrir þeim lánum, sem veitt eru byggingarfélagi í kaupstaðnum eða kauptúninu. Gefa skal út skuldabréf fyrir þeim, er hljóði á upphæðir, er ríkisstjórnin samþykkir.

Nú er kauptún aðeins hluti úr hreppi, og skal þá tillagi sveitarsjóðs til bygg-ingarsjóðs jafnað niður á íbúa kauptúnsins, þá sem gjaldskyldir eru til sveitar-sjóðs, eftir sömu reglum og útsvörum.

Meðan vísitala kauplagsnefndar er 110 eða hærri, skulu framlög ríkissjóðs og sveitarsjóðs til byggingarsjóðs samkv. 1. og 2. tölulið hækka til samræmis við vísi-tölu kauplagsnefndar 1. október það ár, sem framlagið ber að greiða.

Heimilt er stjórn byggingarfélags að stofna innlánsdeild í sambandi við bygg-ingarsjóð, sem tekur við innlögum frá mönnum á félagssvæðinu, sem vilja tryggja sér húsnæði hjá félaginu. Ráðherra setur reglugerð um starfsemi innlánsdeilda þess-ara að fengnum tillögum stjórnar byggingarsjóðs, þ. á m. um það, hvenær þeim, sem slíkum innlögum hafa safnað, skuli fengin íbúð.

4. gr.

Byggingarsjóður veitir lán aðeins til eins byggingarfélags í hverjum kaupstað eða kauptúni, og skal félagið reist á samvinnugrundvelli og að öðru leyti fullnægja skilyrðum 6. gr. þessara laga.

Heimilt er að stofna deildir, sem hafa sérsamþykktir, innan byggingarfélags, þegar 50 félagsmenn eða fleiri óska þess, enda séu þær staðfestar af stjórn félagsins.

Lán þessi skulu vera tryggð með fyrsta veðrétti í húsum og lóðarréttindum, og mega þau nema allt að 90% af kostnaðarverði eignarinnar. Lánin séu affallalaus. Þau endurborgast með jöfnum árlegum greiðslum á 42—75 árum.

Úr byggingarsjóði má veita lán með eftirgreindum kjörum:

- A. flokkur. Lánshæð allt að 90% af kostnaðarverði hússins; lánstími 75 ár.
 - B. flokkur. Lánshæð allt að 85% af kostnaðarverði hússins; lánstími 60 ár.
 - C. flokkur. Lánshæð allt að 85% af kostnaðarverði hússins; lánstími 42 ár.
- Vextir í öllum lánaflokkum skulu vera 2% — tveir af hundraði —.

Stjórn byggingarsjóðs ákveður, að fengnum tillögum sveitarstjórnar og stjórnar byggingarfélags, hvers konar lánskjör eru hverju sinni veitt, og er heimilt að láta ákvæði þessarar greinar taka til þeirra verkamannabústaða, sem lokið er við að byggja eftir 1. janúar 1943. 44 7. maí

Heimilt er lántakendum að greiða byggingarlán að fullu, hvenær sem þeir óska þess.

5. gr.

Byggingarsjóðurinn skal jafnan vera í handbæru fé í peningastofnun með ríkis-sjóðsábyrgð að svo miklu leyti sem honum er ekki værið til útlána.

6. gr.

Byggingarfélög hafa rétt til að fá lán úr byggingarsjóði samkv. 4. gr., ef þau fullnægja eftirfarandi skilyrðum:

1. Að stjórn byggingarfélagsins sé skipuð fimm mönnum, og skal formaður stjórnarinnar skipaður af þeim ráðherra, sem fer með félagsmál, en hina stjórnarnefndarmennina skal kjósa hlutbundinni kosningu af þeim félagsmönnum, sem fullnægja skilyrðum 4. töluliðar þessarar greinar.
2. Að byggingarfélagið komi upp byggingum fyrir félagsmenn sína.
3. Að húsin séu gerð úr varanlegu efni með eins til fjögurra herbergja íbúðum auk eldhúss og geymslu, með venjulegum nútímabægindum og sérstökum bletti handa hverri íbúð eða sameiginlegum velli handa sambyggingum, en að öðru leyti sé fyrirkomulag bygginganna samþykkt af félagsmálaráðuneytinu.
4. Að félagsmenn séu fjárráða, heimilisfastir innan kaupstaðarins eða kaupsins og hafi eigi haft yfir 7000 króna árstekjur miðað við meðaltal þriggja síðustu ára, að viðbættum 1000 krónum fyrir hvern ómaga, né yfir 10000 króna eignir. Meðan vísitala kauplagsnefndar er 110 eða hærri, skal þó miða við upphæðir þessar hækkaðar í samræmi við meðalvísitölu næsta árs á undan.
5. Að byggingarkostnaður á hverja íbúð fari ekki fram úr því, sem stjórn byggingarsjóðsins ákveður.
6. Að íbúðirnar séu seldar félagsmönnum fyrir það verð, sem þær kosta byggingarfélagið, og með þeim láns- og vaxtakjörum, sem ákveðin eru samkv. 4. gr. Skal gerður sérstakur kaupsamningur um hverja íbúð við þann, er íbúðina fær, og eru þeir samningar undanþegnir stimpilgjaldi.

Ekkja látins félagsmanns, börn hans og tengdabörn hafa forkaupsrétt að íbúðinni, enda gerist þau þá löglegir félagar byggingarfélagsins.

7. Að byggingarnar séu reistar á lóðum, sem sveitarfélögin eða ríkið eiga eða leigja, og sé ársleiga metin reglulega á 10 ára fresti. Þegar um sambyggingu er að ræða, skal lóðarleigunni jafnað niður eftir eignarhlutföllum í byggingunni. Eigi sveitarfélag eða ríki ekki hentugar lóðir í þessu skyni, skal sveitarfélaginu skylt, ef ekki fæst nægilegt og hentugt land með öðrum hætti, að taka það eignarnámi, og fer um eignarnámið samkv. l. nr. 61 frá 14. nóv. 1917.
8. Að ákveðið sé í samþykktum félagsins, að enginn, sem keypt hefur íbúð af félaginu, megi selja hana, nema stjórn byggingarfélagsins hafi áður hafnað forkaupsrétti félagsins vegna, og ekki framleigja nema með leyfi stjórnar félagsins. Söluverð slíkrar íbúðar má ekki vera hærri en síðasta kaupverð hennar að viðbætti verðhækkun, sem samkv. vísitölu byggingarkostnaðar hefur orðið á þeim hluta kostnaðarverðs íbúðarinnar, sem fallið hefur í gjalddaga og verið greiddur af seljanda, þegar sala fer fram. Enn fremur skal bæta við virðingarverði þeirra endurbóta, sem á sama tíma hafa verið gerðar, og draga frá hæfilega fyrningu, hvort tveggja samkvæmt mati dómkvaddra manna. Sé um fram-

- 44 leigu að ræða, ákveður stjórn félagsins, hve há leigan megi vera, og miðast hún
7. maí við raunverulegan kostnað eiganda samkv. mati af íbúðinni eða hluta hennar, sem leigður er.
9. Að ákveðið sé með reglugerð, sem staðfest sé af félagsmálaráðuneytinu, um viðhald húsanna, og skal stjórn félagsins hafa eftirlit með því. Þegar um sambyggingu er að ræða, skal kostnaður við viðhald húsanna hið ytra lagður á bygginguna í heild, en síðan jafnað niður á eigendur eftir eignarhlutföllum þeirra í byggingunni, en viðhald hið innra á hverri íbúð skal notandi hennar greiða. Um sameiginleg tæki innan húss í sambyggingu, svo sem leiðslur allar og hitunartæki, fer eftir því, sem segir í reglugerðinni.
10. Að stjórn byggingarsjóðsins hafi fallið á samþykktir félagsins og ráðuneytið staðfest þær.

7. gr.

Byggingarfélagi, sem kemur upp sambyggingum eða sérstæðum húsum, er heimilt að eiga til frambúðar sameiginlegt miðstöðvarhús og þvottahús fyrir margar íbúðir, húsnæði fyrir fasta starfsmenn félagsins, fyrir skrifstofu félagsins, lesstofu og verzlun, dagheimili, leikskóla fyrir börn og mótuneyti. Ákvæði skulu sett í reglugerð, er um getur í 6. gr. 9. lið, um þátttöku eigenda íbúðanna í kostnaði, sem af þessu hlýzt.

8. gr.

Í stjórn byggingarsjóðs skulu vera 5 menn, kosnir hlutbundinni kosningu af sameinuðu Alþingi, til fjögurra ára í senn. Félagsmálaráðherra skipar einn þeirra formann sjóðsstjórnarinnar, en að öðru leyti skiptir stjórnin störfum milli sín. Stjórnin hefur á hendi allar fjárreiður sjóðsins, lántökur og lánveitingar úr honum samkv. reglugerð, sem félagsmálaráðuneytið setur. Skal hver deild, sbr. 3. gr., hafa sérstakt reikningshald fyrir sig, en sjóðsstjórninni er heimilt að lána fé sjóðsins til bráðabirgða milli deilda, ef það þykir henta.

Stjórnin skal vera búsett í Reykjavík, en sér til aðstoðar, meðal annars við eftirlit með, að byggingarfélag í hverjum kaupstað eða kaupsýni gæti skyldna sinna samkv. 6. gr., má stjórnin setja trúnaðarmenn, einn eða fleiri, í hverjum kaupstað eða kaupsýni.

Laun stjórnarinnar og trúnaðarmanna hennar greiðist úr ríkissjóði, og ákveður félagsmálaráðherra þau, en annan kostnað greiðir hlutaðeigandi deild byggingarsjóðs.

Hlutaðeigandi sveitarfélag hefur rétt til að skipa eftirlitsmann með fjárreiðum hlutaðeigandi sjóðsdeildar og allri starfsemi byggingarfélagsins og hefur rétt til að stöðva lántökur og lánveitingar til byggingarfélagsins, ef það álitur, að byggingarfélagið geti ekki staðið í skilum með skuldbindingar sínar. Slíkri ákvörðun sveitarstjórnar má skjóta til félagsmálaráðherra.

9. gr.

Ársreikningar byggingarfélags skulu ætíð lagðir fyrir stjórn byggingarsjóðs til athugunar, og getur hún krafizt allra skýrsla um hag og rekstur félagsins, meðan nokkuð stendur eftir af láni því, er veitt hefur verið til bygginganna. Ef stjórn byggingarsjóðs hefur eigi borið í hendur reikningur byggingarfélags yfir síðasta ár fyrir 1. sept. ár hvert, er óheimilt að halda áfram lánveitingum til félagsins fyrr en reikningurinn berst sjóðsstjórninni í hendur.

Ríkisstjórnin úrskurðar reikninga byggingarsjóðs, en Alþingi kys með hlutfallskosningu tvo endurskoðendur þeirra til fjögurra ára í senn.

10. gr.

44

7. maí

Nú er ekkert byggingarfélag til í kaupstaðnum eða kauplúninu, sem lán fær úr byggingarsjóði, og er þá sveitarstjórn heimilt að ákveða, að sveitarfélagið komi upp byggingunum, og hefur það þá sömu réttindi og skyldur sem byggingarfélög samkvæmt lögum þessum.

11. gr.

Ríkisstjórnin lætur gera fyrirmyndauppdrætti af húsum félagsmanna, bæði sérbyggingum og sambyggingum, til afnota fyrir byggingarfélög. Sömuleiðis setur hún í samráði við stjórn byggingarsjóðs og hlutaðeigandi sveitarstjórnir öruggt eftirlit með framkvæmdum byggingarfélag, sem starfa samkvæmt lögum þessum.

II. KAFLI

Um byggingarsamvinnufélög.

12. gr.

Tilgangur byggingarsamvinnufélaga er að reisa íbúðarhús fyrir félagsmenn sína til eigin afnota með sem hagfelldustum kjörum, að safna eignarframlögum félagsmanna (sjá 15. gr.) og reka lánastarfsemi.

13. gr.

Nú vilja menn stofna byggingarsamvinnufélag, og skulu þeir þá kveðja til fundar á því svæði, sem félaginu er ætlað að ná yfir, og bera málið upp til umræðu og atkvæða. Ef 15 menn eða fleiri á stöðum með færri en 1000 íbúa, 20 á stöðum með 1000 íbúa eða fleiri utan Reykjavíkur og 25 í Reykjavík koma sér saman um stofnun byggingarsamvinnufélags og bindast samtökum um að gerast félagsmenn, setja þeir félaginu samþykktir í samræmi við lög þessi, og skal leita staðfestingar félagsmálaráðuneytisins á þeim.

14. gr.

Nú vill sveitarstjórn beita sér fyrir og taka þátt í stofnun byggingarsamvinnufélags til byggingar fjölbýlishúsa með hæfilega stórum, heilsusamlegum íbúðum og sameiginlegum þægindum. Skal sveitarstjórn þá hlutast til um, að almennur fundur sé haldinn á því svæði, sem félaginu er ætlað að ná yfir, og bera málið upp til umræðu og atkvæða. Ef 15 menn eða fleiri og kjörnir fulltrúar bæjar- eða sveitarfélagsins koma sér saman um stofnun byggingarsamvinnufélags og bindast samtökum um að gerast félagsmenn, setja þeir félaginu samþykktir í samræmi við þessi lög, og skal leita staðfestingar félagsmálaráðuneytisins á þeim.

15. gr.

Byggingarsamvinnufélagi sé aflað fjár:

- A. Með frjálsum framlögum hvers félagsmanns í stofnsjóð, unz fjárhæð hans í sjóðnum nemur minnst $\frac{1}{2}$ hluta andvirðis þess húsnæðis, sem ákveðið verður, að félagið komi upp fyrir hann. Þegar þessari fjárhæð er náð, fer um rétt félagsmanns til byggingar húss eftir því, sem nánar verður ákveðið í samþykktum félags, enda gangi stofnsjóðsinneign hans upp í byggingarkostnaðinn. Vextir af stofnsjóði leggjast við höfuðstól, og skulu þeir á hverjum tíma jafnháir og innlánsvextir í sparisjóði hjá Landsbanka Íslands.

Stofnfjárinnstæður falla til útborgunar við andlát félagsmanns, við gjaldþrot, við brottflutning af félagssvæðinu, verði félagsmaður fátækrastyrksþurfi, og við úrsögn úr félaginu, enda hafi hann fullnægt öllum skuldbindingum sínum við félagið.

- 44 7. maí B. Með árlegu gjaldi í rekstrarsjóð félagsins, sem ákveðið skal í samþykktum þess, og sé þessum sjóði varið til þess að standa straum af rekstrarkostnaði félagsins. Kostnaður við að reisa nýjar byggingar telst ekki rekstrarkostnaður.
- C. Með lántöku félagsins til útlánastarfsemi sinnar. Heimilt er fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs að ábyrgjast þau lán, og mega þau nema allt að 80% af byggingarkostnaði þeirra húsa, er félagið reisir. Þetta ákvæði nær einnig til þeirra samvinnubústaða, sem lokið er við að byggja eftir 1. janúar 1943. Gefa skal út skuldabréf fyrir lánum þessum, er hvert um sig nemi ákveðinni upphæð, sem fjármálaráðherra samþykkir. Hvert slíkt lán telst til útlána einn lánaflokkur, og er honum til tryggingar samábyrgð allra þeirra félagsmanna, sem fá lán í þeim flokki.

Félagsmenn í sama lánaflokki skulu vera sérstök deild innan síns byggingarsamvinnufélags, og er henni heimilt að hafa sérstaka stjórn, að því er varðar sérmál hennar.

16. gr.

Byggingarsamvinnufélag veitir félagsmönnum sínum lán til þess að koma upp byggingum til eigin afnota, enda hafi þeir uppfyllt skilyrði þau um stofnsjóðstillög, sem um getur í 15. gr. A. hér að framan. Lán þessi skulu tryggð með fyrsta veðrétti í húsum og lóðarréttindum, allt að 75% af kostnaðarverði eignarinnar. Heimilt er þó félagsstjórn að veita lán gegn 2. veðrétti, þó þannig, að samanlagður 1. og 2. veðréttur nemi eigi hærri upphæð en 75% af kostnaðarverði. Félagið veitir lánin með sömu kjörum og það nýtur á lánum þeim, sem tekin eru í þessu skyni.

17. gr.

Stofnsjóður skal jafnan vera í handbæru fé í banka eða sparisjóði, þar sem ávaxta má fé ómyndugra, að svo miklu leyti sem honum er eigi varið til að standast framkvæmdir við byggingar eða til útlána. Nú kemur fram hagnaður við útlán eða aðra ávöxtun stofnfjár, og rennur hann í varasjóð félagsins. Um ráðstöfun varasjóðs félagsins gilda ákvæði laga um samvinnufélög, nr. 46 frá 1937.

18. gr.

Félagsmenn í byggingarsamvinnufélagi fá því aðeins lán hjá félaginu, að þeir uppfylli eftirfarandi skilyrði, auk þess sem um ræðir í 15. gr. A.:

- Að húsin séu gerð úr varanlegu efni og rúmtak hverrar íbúðar fari ekki fram úr 500 teningsmetrum eða því sem næst með venjulegum nútímaþægindum og eftir fastákveðnum fyrirmyndum, sem stjórn félagsins hefur ákveðið og samþykktar hafa verið af félagsmálaráðuneytinu.
- Að húsin séu reist á þeim stöðum, sem félagsstjórnin ákveður og samþykktir eru af félagsmálaráðuneytinu, enda útvegi félagsstjórnin leigulóðir.
- Að félagið annist um byggingu hússins að öllu leyti, og sé það afhent félagsmanni gegn skuldabréfum með veði í húseigninni, er nemi þeirri fjárhæð, sem húsið kostar umfram stofnfjárframlagið.

Heimilt er þó félagsstjórn að leyfa, að félagsmenn reisi hús sín sjálfir, ef það er undir umsjón og eftirliti byggingarfulltrúa félagsins eða annars byggingarfróðs manns, sem félagsstjórnin telur gildan.

- D. Að félagsmaður sé fjárráða og heimilisfastur innan þess svæðis, sem félagið nær yfir.

19. gr.

Byggingarsamvinnufélag, sem stofnað er að tilhlutun sveitarstjórnar samkv. 14. gr., skal í starfsemi sinni bundið við ákvæði 2., 3., 6., 7. og 9. töluliðar 6. gr. svo og

ákvæði 7. gr. I. kafla laga þessara að því leyti, sem við getur átt, þó með þeirri und- 44
antekningu, að íbúðir þær, sem félagið reisir, megi vera allt að 500 rúmmetrum 7. maí
að stærð.

20. gr.

Ákvæðið skal í samþykktum byggingarsamvinnufélags, að enginn, sem fengið hefur íbúð að tilhlutun félagsins, megi selja hana, nema stjórnin hafi áður hafnað forkaupsrétti félagsins vegna, og aldrei framleigja nema nokkurn hluta af íbúðinni. Þó getur eigandi að fengnu leyfi stjórnarinnar leigt heila íbúð um stundarsakir, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi. Söluverð slíkrar íbúðar, hversu oft sem eigenda-skipti kunna að verða, má aldrei vera hærra en stofnverð hennar að viðbætti virðhækkun samkv. vísitölu byggingarkostnaðar og virðingarverði þeirra endurbóta, sem gerðar hafa verið, en að frádreginni hæfilegri fyrningu, hvort tveggja samkvæmt mati dómkvaddra manna. Sé um framleigu að ræða, ákvæður stjórn félagsins hve há leigan megi vera, og miðast hún við raunverulegan kostnað eiganda samkvæmt mati af íbúðinni eða hluta hennar, sem leigður er.

Ákvæði þessi taka þó ekki til húsa þeirra, er byggingarsamvinnufélög hafa reist fyrir 1. janúar 1946, og fer um sölu þeirra og leigu eftir ákvæðum laga nr. 43 frá 1942, um breyting á lögum um byggingarsamvinnufélög.

21. gr.

Nú sannast, að félagsmaður hefur selt hús hærra verði en leyfilegt er samkvæmt 20. gr., og rennur þá sá hluti söluverðsins, sem er umfram hið löglega verð, til félagsins og leggst í varasjóð. Verði seljandi einhverra orsaka vegna eigi fær um að greiða fjárhæð þessa, á félagið kröfu á hendur kaupanda, nema því aðeins, að hann sanni, að þegar kaupin fóru fram, hafi honum verið ókunnugt um, að seljandi hafi brotið á móti ákvæði þessarar greinar, og er þá fjárhæðin forgangsskuld með veði í húsinu næst á eftir veðréttum félagsins. Auk þess eru þá öll lán félagsins, sem á húsinu hvíla, þegar fallin í gjalddaga.

22. gr.

Nú neytir stjórn byggingarsamvinnufélags eigi forkaupsréttar, og er þá eiganda heimilt að selja eignina hverjum þeim manni, sem félagsstjórnin samþykkir, en þó verður kaupandi að gerast félagi í byggingarsamvinnufélaginu og hlíta samþykktum þess. Ekkja látins félagsmanns, börn hans og tengdabörn hafa forkaupsrétt að eigninni, enda gerist þau þá löglegir meðlimir félagsins.

23. gr.

Óheimilt er að veðsetja húseignir byggingarsamvinnufélaga fyrir hærri fjárhæð samtals en nemur 80% af upphaflegu kostnaðarverði þeirra og endurbóta, sem á kunna að hafa verið gerðar, að frádreginni eðlilegri fyrningu, eins og hún kann að verða á hverjum tíma, enda verður eigi gert fjárnám í eigninni fyrir meiri fjárhæð.

24. gr.

Um stjórn, reikningsskil og fundi byggingarsamvinnufélaga fer eftir ákvæðum laga um samvinnufélög, nr. 46 frá 1937. Fjármálaráðherra skipar annan endurskoðanda, enda skal félaginu skylt að senda ráðuneytinu samrit af aðalreikningi sínum árlega.

25. gr.

Ríkisstjórnin lætur gera fyrirmýndauppdraetti bæði af sérbyggingum og sambyggingum til afnota fyrir byggingarsamvinnufélög og lætur þær í té án endurgjalds.

- 44 Sömuieiðis sér ríkisstjórnin um öruggt eftirlit með framkvæmdum og húsbygg-
7. maí ingum þeirra félaga, er starfa samkvæmt lögum þessum.

26. gr.

Um skrásetningu og félagsslit byggingarsamvinnufélaga fer eftir ákvæðum laga um samvinnufélög, nr. 46 1937.

III. KAFLI

Um íbúðabyggingar sveitarfélaga.

27. gr.

Í kaupstöðum og kaптúnunum, þar sem fólk býr í heilsuspillandi íbúðum (bröggum, útihúsum, háalofum, kjöllurum o. s. frv.) og ekki verður úr bætt á nægilega skömmum tíma að dómi sveitarstjórnarinnar með þeirri aðstoð ríkisins og sveitarfélaganna, sem um getur í I. og II. kafla þessara laga, ber sveitarstjórn kaupstaðarins eða kaптúnsins að ráða bót á húsnæðisvandradunum, og nýtur hún til þess þeirrar aðstoðar ríkisins, sem í þessum kafla segir.

28. gr.

Sveitarstjórn lætur safna skýrslum um fjölskyldur þær í kaupstaðnum eða kaптúninu, sem búa í heilsuspillandi íbúðum, og kynnir sér efnahag þeirra og atvinnu svo og fyrirætlanir þeirra um útvegum húsnæðis.

29. gr.

Að skýrslugerð þessari lokinni skal sveitarstjórn semja áætlun um, hversu margar íbúðir þurfi að gera til þess að bæta úr þörfum þeirra, sem búa í heilsuspillandi íbúðum og ekki fá á annan veg tryggt sér viðunandi húsnæði, svo og kostnaðaráætlun og áætlun um, hversu langan tíma sú framkvæmd muni taka, og skal stefnt að því, að henni verði lokið á fjórum árum.

30. gr.

Skýrslur þær og áætlanir, sem um getur í 29. gr., skal senda ríkisstjórninni ásamt rökstuðningi sveitarstjórnar fyrir því, að ekki verði bætt úr húsnæðisþörfinni á nægilega skömmum tíma með þeim aðgerðum, sem í I. og II. kafla þessara laga segir.

31. gr.

Nú færir sveitarstjórn félagsmálaráðuneytinu sönnur á, sbr. 29. gr., að nauðsyn sé slíkra íbúðabygginga, sem hér um ræðir, og skal þá ríkissjóður lána þeim sveitarfélögum, sem reisa slíkar íbúðir, 75% af byggingarkostnaði hvernar íbúðar, en þar skal ekki lóð með talin. Lán þessi skulu vera til 50 ára með 3% ársvöxtum, og greiðast vextir og afborganir með jöfnu, árlegu gjaldi. Ríkissjóður leggur enn fremur fram 10% af byggingarkostnaðinum sem vaxtalaust lán til 50 ára. Lán þessi eru afborgunarlaus fyrstu 15 árin, en greiðast síðan með jöfnum árlegum greiðslum á 35 árum. Ef sveitarstjórn ákveður að afskrifa þau 15%, sem sveitarsjóður leggur fram án atbeina ríkissjóðs, er ríkisstjórninni heimilt að gefa eftir vaxtalaus lánið.

32. gr.

Til tryggingar 75% láni ríkissjóðs skal vera 1. veðréttur í húseignum þeim, sem reistar eru, þar til er lánin eru að fullu greidd.

33. gr.

44

7. maí

Fé það, sem ríkissjóður lánar sveitarfélögunum til íbúðabygginga samkvæmt þessum kafla, getur ríkisstjórnin tekið að láni. Vaxtamismun, sem verða kann á lánastarfsemi þessari, greiðir ríkissjóður.

34. gr.

Sveitarstjórn byggir íbúðir þessar og ræður gerð þeirra og stærð, allt í samræmi við ákvæði byggingarsamþykktar staðarins og skipulagsuppdráttar, ef til er.

Íbúðir þær, sem byggðar eru samkv. III. kafla þessara laga, skulu leigðar þeim, er í heilsuspillandi íbúðum búa, og skulu þeir ganga fyrir, sem búa við lakast húsnaði og erfiðastar heimilisástandur. Skal leitað álits heilbrigðisnefndar, ef til er, ella héraðslæknis, um það í hverri röð menn fái íbúðirnar.

35. gr.

Íbúðir þær, sem reistar eru samkvæmt ákvæðum þessa kafla, eru eign sveitarfélagsins og leigjast þeim, sem þær eru byggðar fyrir, við leigu, sem eigi má hærri vera en sambærileg leiga í leiguhúsum af sambærilegri gerð, sem einstaklingar eiga. Heimilt er þó sveitarstjórn að selja íbúðirnar þeim, sem þær hafa fengið til íbúðar, á kostnaðarverði og með hagkvæmum greiðsluskilmálum.

36. gr.

Sveitarfélög, sem íbúðir reisa með þeirri ríkisaðstoð, sem í þessum kafla segir, skulu hafa sérstakt reikningshald fyrir húsbyggingar þessar og starfrækslu þeirra. Skal leggja mánaðarlega leigu og afborganir, ef íbúðir eru seldar, í sérstakan reikning, og geymist fé þetta þar, unz að gjalddögum kemur á lánum ríkissjóðs, en þá skal því varið til afborgana og vaxtagreiðslna af þeim. Nú hrökkva tekjur af húseignunum ekki eitthvert ár til fullrar greiðslu, og skal þá greiða það, sem til vantar, úr sveitarsjóði.

37. gr.

Með reglugerð, sem félagsmálaráðherra staðfestir, skal sveitarstjórn kveða nánar á um einstök atriði varðandi framkvæmd á byggingum íbúðarhúsa sveitarfélaganna svo og leigukjör, söluskilmála, viðhald og hvað eina, sem nauðsynlegt verður talið að ákveða þar sérstaklega, þ. á m., hvernig fara skal að um sölu slíkra íbúða, ef eigendaskipti verða eða eigandi vill losna við íbúð sína. Skal reynt að haga svo til, að greiðslur einstaklinga fyrir húsnaði sveitarfélaganna verði í sem mestu samræmi við greiðslur þeirra, sem hjá byggingarfélögum fá íbúðir. Í reglugerð skal og ákveða þau viðurlög, sem áslæða þykir að setja.

IV. KAFLI

Um innflutning og skiptingu byggingarefnis o. fl.

38. gr.

Á meðan skortur er á íbúðarhúsnaði í landinu og erfiðleikar eru á innflutningi nægilegs byggingarefnis, að dómi ríkisstjórnarinnar, skal viðskiptaráð, á meðan það starfar, ella sú stofnun, sem ríkisstjórnin ákveður, kveða á um, til hverra nota fari það byggingarefni, sem flutt er til landsins. Kveða skal á um það með reglugerð, er ráðherra setur, að fengnum tillögum þess aðila, er að framan getur, hverjar byggingar og framkvæmdir skuli ganga fyrir um byggingarefni, og skal þá einkum miðað við þörf íbúðarhúsnaðis og nauðsyn atvinnulífs og almenningsstofnana. Þá skal og í reglugerð mæla fyrir um önnur þau atriði, sem þörf er á, til að lög þessi nái tilgangi sínum.

44

7. maí

39. gr.

Nú ákveður stjórn byggingarfélags að koma á sameiginlegum innkaupum á byggingarefni fyrir félagsmenn sína, og skal hún þá hafa sama rétt og aðrir innflytjendur byggingarefnis til að fá innflutningsleyfi og að fá keyptan gjaldeyri.

40. gr.

Nú kemst sveitarfélag, sem lán hefur fengið til húsbygginga samkvæmt III. kafla laga þessara, í greiðslubrot eða er sett undir eftirlit samkvæmt lögum um eftirlit með sveitarfélögum eða það vanrækir um tveggja ára tíma skuldbindingar sínar vegna byggingarlána gagnvart ríkissjóði, og tekur þá ríkisstjórnin í sínar hendur framkvæmd alla og stjórn á húseignum þess sveitarfélags, sem í hlut á og reistar hafa verið samkvæmt III. kafla laga þessara.

41. gr.

Mál, sem rísa kunna út af brotum á lögum þessum, skulu sata meðferð almenndra lögreglumála.

42. gr.

Brot gegn ákvæðum laga þessara, þar á meðal ef byggingarefni er í heimildarleysi varið til annarra þarfa en lög þessi ákveða, varða sektum allt að 100 þúsund krónum.

43. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 3 frá 9. jan. 1935, um verkamannabústaði, ásamt síðari breytingum á þeim lögum, lög nr. 71 frá 11. júní 1938, um byggingarsamvinnufélög, ásamt síðari breytingum á þeim lögum, svo og önnur þau lagaákvæði, sem fara í bág við lög þessi.

44. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Bráðabirgðaákvæði.

Ríkisstjórninni heimilast að endurgreiða toll af þeim innfluttum tilbúnum húsum, sem flutt verða inn á árinu 1946, að því leyti sem hann er hærri en á því byggingarefni óunnu, er til húsanna þarf.

Kosning fyrstu stjórnar byggingarsjóðs samkv. 8. gr. og fyrstu endurskoðenda samkv. 9. gr. fer fram á Alþingi því, er setur þessi lög, og gildir til ársloka 1949. Frá gildistöku laganna fellur niður umboð stjórnar og endurskoðenda byggingarsjóðs samkvæmt lögum nr. 3 1935.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Finnur Jónsson.

L Ö G

45

7. maí

um beitumál.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Skipa skal þriggja manna nefnd, og er verkefni hennar að sjá um, eftir því sem unnt er, að ávallt sé til í öllum verstöðvum landsins næg og góð beita við eðlilegu verði.

2. gr.

Ríkisstjórnin skipar beitunefnd til tveggja ára í senn. Tveir nefndarmanna skulu skipaðir eftir tilnefningu Fiskifélags Íslands og Landssambands isl. útvegsmanna, en einn án tilnefningar, og er hann formaður.

3. gr.

Beitunefnd skal kappkosta að hafa sem nánast samband við félagssamtök sjómanna og útvegsmanna um störf þau, er nefndin hefur með höndum. Kostnaður af störfum beitunefndar, þar með talin laun nefndarmanna, sem ráðherra ákveður, skal greiddast úr ríkissjóði.

4. gr.

Beitunefnd skal áætla þörf landsmanna fyrir frysta beitu og kynna sér, hversu horfir um öflun hennar. Fiskifélag Íslands skal annast skýrslu- og upplýsingasöfnun fyrir nefndina. Öllum þeim, sem hafa með höndum sölu eða geymslu á beitusild, og öllum útgerðarmönnum er skylt að láta Fiskifélagi Íslands í té upplýsingar um beitubirgðir, hvenær sem þess er óskað.

5. gr.

Ef athugun beitunefndar leiðir í ljós, að sérstök ástæða sé til að óttast beitu-skort, er henni heimilt, að fengnu samþykki ráðherra, að frysta eða láta frysta sild til beitu.

6. gr.

Beitunefnd er heimilt, með samþykki ráðherra, að leigja, kaupa eða byggja hús og tæki til síldarfrystingar og síldargeymslu í þeim tilgangi, sem um ræðir í 5. gr.

Ríkisstjórninni heimilast að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs allt að 500 þús. króna lán til frystihúsa, er nefndin kaupir eða lætur byggja.

7. gr.

Nú lætur nefndin frysta sild til beitu, og skal hún þá seld svo vægu verði sem nefndin telur kleift. Útgerðarmenn og félög þeirra eiga forkaupsrétt að beitu frá nefndinni. Beitunefnd getur takmarkað sölu á beitu, ef henni þykir við þurfa vegna hættu á misskiptingu beituforðans.

8. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að veita beitunefnd ríkisábyrgð fyrir allt að 200 þús. kr. rekstrarfé vegna síldarfrystingar samkv. 5. gr., ef til hennar kemur. Sérstakt bókhald skal haldið fyrir frystihúsastarfseminu og rekstrinum hagað þannig, að hann svari kostnaði. Í varasjóð skal að minnsta kosti leggja 5% af tsöluverði beitusíldar.

45

7. maí

9. gr.

Ef beitunefnd telur nauðsynlegt, að tekinn verði upp fastur rekstur eins eða fleiri frystihúsa, til þess að tryggja næga, góða beitu við sanngjörnu verði, þá skal hún, ef hún telur það betur fara, beita sér fyrir almennum samtökum meðal útvegsmanna og hlutarmanna, um að þeir myndi með sér félag, sem hafi rekstur slíkra húsa með höndum.

Nú er stofnað til slíkra félagssamtaka á samvinnugrundvelli og félagið opið fyrir alla fiskimenn og útvegsmenn, og skal því félagi þá afhent frystihús beitu- nefndar með kostnaðarverði, enda sé stofnsamningur þess og samþykktir staðfest af ráðherra.

10. gr.

Óheimilt er að selja frysta sild til beitu, nema hún hafi verið metin af beitu- matsmanni og vottorð hans fylgi um, að beitan sé góð og óskemmd vara og að henni fylgi ekki meiri klaki en þörf krefur.

11. gr.

Lögreglustjóri skipar beitungsmenn, einn eða fleiri á hverjum stað, eftir til- lögum beitunefndar. Beitungsmenn annast starf það, sem þeim er falið með lögum þessum, samkv. nánari reglum, er ráðherra setur, að fengnum tillögum beitunefndar. Beitungsmenn skulu, áður en þeir taka til starfa, undirrita drengskaparheit um, að þeir vilji vinna störf sín vel og samvirkusamlega og fara eftir settum reglum um matið.

Kaup beitungsmanna ákveður ráðherra að fengnum tillögum beitunefndar, en þeir greiða kaupið, sem síldina selja.

Beitungsmenn mega ekki þiggja neina aukabókun eða hlunnindi hjá þeim, sem þeir meta fyrir, né vera þeim á þann hátt háðir, að ætla mætti þá hlutdræga í matinu.

12. gr.

Beitunefnd er heimilt að ákveða hámarksverð á frosinni beitu, enn fremur hámark frystigjalds á beitu, geymslugjalds á beitu og geymslugjalds á beitrri línu.

Brot gegn verðlagsákvörðunum nefndarinnar varða sektum, allt að 50000 kr., auk þess sem allur óleyfilegur söluhagnaður skal gerður upptækur.

13. gr.

Rekstur sá, er beitunefnd annast samkvæmt lögum þessum, er undanþeginn útsvari og tekju- og eignarskatti.

14. gr.

Brot á lögum þessum eða reglum, sem settar verða samkv. þeim, varða sektum allt að 10000 kr.

Fara skal með mál út af brotum á lögum þessum að hætti opinberra mála.

15. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Áki Jakobsson.

L Ö G

46

7. maí

um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana vegna útflutnings
á afurðum bátaútvegsins.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Vegna verðhækkunar þeirrar til bátaútvegsins á nýjum þorski og ýsu, sem ákveðin var með auglýsingu 5. janúar 1946, heimilast ríkisstjórninni að ábyrgjast hraðfrystihúsum landsins allt að 5 auna á innvegið kg miðað við slægðan fisk með haus. Ábyrgð þessi kemur til greina að fullu, ef söluverð á hraðfrystum þorsk- og ýsuflökum reynist jafnt eða lægra en söluverð þeirra 1945. Nú reynist söluverð hraðfrystra þorsk- og ýsuflaka hærri en á árinu 1945, en þó ekki sem svarar verðhækkuninni á nýja fiskinum, og skal þá meta, að hve miklu leyti ábyrgð ríkissjóðs kemur til greina.

Ef söluverð á hraðfrystum þorsk- eða ýsuflökum verður hærri en kr. 1.10 fyrir enskt pund komið í skip, miðað við sams konar verkun og gilt hefur fyrir enskan markað, þá skal það, sem umfram er, þó ekki meira en 2½ eyrir af pundi, renna í ríkissjóð.

Það, sem kann að fást umfram kr. 1.125 fyrir pundið, skiptist að jöfnu milli hraðfrystihúsaeigenda og fiskframleiðenda.

2. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt fyrir hönd ríkissjóðs að taka á leigu frá miðjum apríl fram í seinni hluta maí og annast rekstur á allt að 20 fiskflutningaskipum og kaupa fisk í þau til útflutnings til þess að tryggja það, að ekki falli niður útflutningur á isvörðum fiski bátaútvegsins.

3. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt fyrir hönd ríkissjóðs að kaupa til útflutnings eða ábyrgjast sölu á allt að 7000 tonnum af saltfiski fyrir bátaútveginn, er miðist við kr. 1.70 hvert kílógramm af fullsöltuðum og fullstöðnum stórfiski (þorski) I. flokks.

4. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs greiðslu á andvirði útfluttra afurða, sem seldar kunna að verða með gjaldfresti, enda hafi ríkisstjórnin samþykkt söluna.

5. gr.

Atvinnumálaráðherra getur sett fyrirsmáli um allt, er lýtur að framkvæmd þeirra ráðstafana, er um getur í lögum þessum, þar á meðal um þau sönnunargögn, er hann telur þurfa, fyrir því, að hlutarsjóðmönnum og útgerðarmönnum, er selja fisk sinn öðrum, hafi verið greitt hið tilskilda lágmarksverð, sem ákveðið er af samninganefnd utanríkisviðskipta á hverjum tíma.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Áki Jakobsson.

47
7. maí

L Ö G

um síldarniðursuðuverksmiðju ríkisins.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að reisa og reka á Siglufirði verksmiðju til þess að sjóða niður og leggja síld í dósir.

Til þess að standast kostnað af byggingu verksmiðjunnar heimilast ríkisstjórninni að taka allt að 3 millj. kr. lán.

2. gr.

Tilgangur verksmiðjunnar er að hafa forustu um niðursuðu og niðurlagningu síldar í dósir með það fyrir augum að miðla reynslu og þekkingu á þessu sviði til annarra slíkra verksmiðja, sem reistar kunna að verða á landinu.

3. gr.

Ráðherra skipar þriggja manna stjórn fyrir verksmiðjuna til þriggja ára í senn. Önnur ákvæði um rekstur verksmiðjunnar svo og annað, er þurfa þykir í sambandi við byggingu hennar, skal ákveða í reglugerð.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Aki Jakobsson.

48
7. maí

L Ö G

um gagnfræðanám.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

I. KAFLI

Gagnfræðastigið. Einkenni og tilgangur.

1. gr.

Gagnfræðastigið er annað stig skólakerfisins. Það tengir saman barnaskóla annars vegar og sérskóla og menntaskóla hins vegar.

Skólar þessa stigs eru einkum ætlaðir unglingum á aldrinum 13—17 ára.

2. gr.

Tilgangur gagnfræðanámsins er sá, að efla andlegan og líkamlegan þroska unglinga, veita þeim lögboðna fræðslu, búa þá undir framhaldsnám í mennta-

skólum, sérskólum og sérfræðinámsskeiðum og undir ýmis störf, sem krefjast góðrar almennrar menntunar. **48**

7. maí

3. gr.

Á gagnfræðastiginu eru þrenns konar skólar með samræmdri námsskrá: unglingaskólar, miðskólar og gagnfræðaskólar.

II. KAFLI

Skólahverfi og skólanefndir.

4. gr.

Í hverju fræðsluhéraði starfar einn gagnfræðaskóli hið minnsta. Þó geta tvö eða fleiri fræðsluhéruð staðið saman um einn skóla, ef hlutaðeigandi fræðsluráð óska þess og fræðslumálastjórn samþykkir.

5. gr.

Í hverju skólahverfi skal vera að minnsta kosti einn skóli, sem veiti skyldufræðslu gagnfræðastigsins. Þó geta tvö eða fleiri skólahverfi staðið saman um einn slíkan skóla, ef hlutaðeigandi skólanefndir óska þess og fræðslumálastjórn samþykkir.

6. gr.

Skólastjórar gagnfræðastigsins eiga rétt til setu á fundum fræðsluráðs í sínu héraði. Hafa þeir þar málfrelsi og enn fremur tillögurétt varðandi mál þess skóla, er hver þeirra starfar við. Heimilt er að veita kennurum gagnfræðastigsins aðgang með sömu réttindum að fundum fræðsluráðs, þegar þeir óska þess.

7. gr.

Námsstjórar gagnfræðastigsins geta setið fundi fræðsluráðs og skólanefnda með tillögurétti og málfrelsi. Þeir hafa og rétt til að kveðja fræðsluráð og skólanefndir til funda.

8. gr.

Fræðsluráð gera tillögur til fræðslumálastjórnarinnar um stofnun gagnfræðastigsskóla hvert í sínu héraði og um lengd skólaskyldu. Þau hafa eftirlit með fjárhag og rekstri allra skóla gagnfræðastigsins í héraðinu og gæta þess, að þeir ræki þær skyldur, sem á þeim hvíla, samkvæmt lögum og reglugerðum.

9. gr.

Við hvern gagnfræðaskóla og miðskóla skal vera skólanefnd skipuð 5 mönnum. Í kaupstöðum skulu 4 þeirra kosnir hlutfallskosningu af nýkosinni bæjarstjórn, en utan kaupstaða af sýslunefnd.

Ef tvö eða fleiri fræðsluhéruð standa saman um skóla, kys hver sýslunefnd tvo skólanefndarmenn. Fræðslumálastjórn skipar einn mann í nefndina, og er hann formaður. Skipun hans gildir um sama tímabil.

Þar sem skyldufræðsla gagnfræðastigsins fer fram í barnaskólum, skal vera sama skólanefnd fyrir bæði skólastigin. Nú standa tvö eða fleiri skólahverfi saman um skóla, sem veitir aðeins skyldufræðslu gagnfræðastigsins, og setur fræðslumálastjórn þá reglur um fjölda skólanefndarmanna og hve margir skulu kosnir fyrir hvert skólahverfi, og skal í því efni hafa hliðsjón af fólksfjölda.

Heimilt er að fela fræðsluráði störf skólanefndar við þessa skóla, ef fræðslumálastjórn og hlutaðeigandi bæjarstjórnir eða sýslunefndir eru sammála um það.

48

7. maí

10. gr.

Skólanefndir hafa eftirlit með fræðslu gagnfræðastigsins, hver í sínu skólahverfi, undir umsjón fræðsluráðs og fræðslumálastjórnar. Verkefni þeirra er einkum:

- a) að sjá um, að fullnægjandi húsnæði sé fyrir hendi til lögboðins skólahalds;
- b) að láta auglýsa lausar kennara- og skólastjórastöður og leitast við, ásamt fræðslumálastjórn, að fá hæfa menn í þær;
- c) að láta fræðslumálastjórn í té rökstutt álit á umsækjendum um kennara- og skólastjórastöður ásamt tillögu um, hver skuli valinn, svo og vara- og þrautavaratillögu, ef nægilega margir sækja um stöðurnar;
- d) að ráða kennara um stundarsakir, ef þörf krefur;
- e) að sjá um, að skólinn hafi fullnægjandi kennslutæki, og að þeim og öðrum munum skólans og skólahúsi sé haldið við á fullnægjandi hátt;
- f) að hafa eftirlit með skólasókn skólaskyldra unglinga í hverfinu og gera nauðsynlegar ráðstafanir, ef fræðsluskylda er vanrækt;
- g) að gera áætlun um kostnað við skólahaldið fyrir hvert reikningsár hlutaðeigandi sveitarfélags, og senda hana í tæka tíð sveitarstjórn og fræðslumálastjórn.

Hlutverk skólanefndar skal nánar ákveðið í reglugerð og erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur.

III. KAFLI

Fræðsluskylda og skólaskylda.

11. gr.

Skýlt er hverjum, sem lokið hefur barnaprófi, að hefja gagnfræðanám, og lýkur skyldunámi með unglingaprófi á því ári, sem nemandinn verður 15 ára.

12. gr.

Heimilt er sveitarfélagi að ákveða, að skyldunám skuli ná til þess árs, er nemandinn verður 16 ára, enda samþykki hlutaðeigandi fræðsluráð og fræðslumálastjórn ákvörðunina. Fræðsluráði er rétt að gera tillögu til fræðslumálastjórnar um, að skyldunámi sé lokið í hlutaðeigandi héraði á því ári, er nemandinn verður 16 ára. Fallist fræðslumálastjórn á slíka tillögu, tekur hún gildi.

Í þeim sveitarfélögum lýkur skyldunámi með miðskólaprófi.

13. gr.

Heimilisfaðir unglings, sem skýlt er að stunda gagnfræðanám, ber ábyrgð á, að hann hljóti lögboðna fræðslu og saki lögskipuð próf.

14. gr.

Ef unglingur kemur ekki til innritunar í skóla eða til prófs, þegar skýlt er, og eigi eru gildar ástæður fyrir fjarvist, skal skólanefnd áminna forráðamann hans, svo fljótt sem auðið er. Láti hann eigi skipast við þá áminningu, varðar það dagsektum, er nemi 5—10 kr. á dag, eftir úrskurði valdsmanns (í Reykjavík sakadómara), talið frá þeim degi, er áminningin var gerð.

Nú vanrækir skólaskyldur unglingur skólasókn til muna þrátt fyrir umvöndun skólastjóra bæði við hann og forráðamann hans, og skal þá skólanefnd áminna forráðamann unglingsins. Leggist vanrækslan eigi af að heldur, varðar hún dagsektum, er nemi 5—10 kr. á dag, eftir úrskurði valdsmanns (í Reykjavík sakadómara), fyrir hvern vanræksludag, talið frá áminningu skólanefndar.

Ef heimilið á sannanlega sök á vanrækslunni, má barnaverndarnefnd taka 48
unglinginn burt af heimilinu og ráðstafa honum, en sannist það, að heimilið fái 7. maí
eigi ráðið við vanræksluna, er henni skylt að vista unglinginn utan heimilis síns.

15. gr.

Undanþegnir frá því að stunda lögboðið nám í skólum gagnfræðastigsins eru:

- a. Unglingar, sem stunda nám í viðurkenndum einkaskólum, er veita fræðslu þessa stigs.
- b. Unglingar, sem fengið hafa leyfi hlutaðeigandi skólanefndar og skólastjóra til þess að stunda nám utan skóla, en skylt er þeim að koma til viðtals eða prófs í skólanum, þegar skólastjóri óskar þess.
- c. Unglingar, sem að dómi skólalæknis og skólastjóra geta ekki haft not venjulegrar skólagöngu vegna líkamlegra eða andlegra annmarka.
- d. Unglingar, sem að dómi skólastjóra og kennara trufla starf skólans með óhlýðni og óviðeigandi framkomu, svo og þeir, sem hætt er við, að leiði aðra nemendur á glapstigu með fordæmi sínu.

16. gr.

Heimilisfeður þeirra unglinga, sem æskja undanþágu samkvæmt a- og b-lið 15. gr., skulu senda skriflega beiðni um hana til hlutaðeigandi skólastjóra eigi síðar en mánuði áður en skóli á að hefjast ár hvert. Skólastjóri leggur beiðnirnar fyrir skólanefnd. Á sama hátt skal tilkynna flutning skólaskyldra unglinga milli skóla-hverfa.

17. gr.

Þeim unglingum, sem um getur í c- og d-lið 15. gr., skal séð fyrir vist í skóla eða stofnun, sem veitir þeim uppeldi og fræðslu við þeirra hæfi.

Heimilt er fræðslumálastjórn að ákveða þessum unglingum námstíma einu eða tveimur árum lengri en öðrum unglingum.

IV. KAFLI

Skólar gagnfræðastigsins.

18. gr.

Unglingaskólar eru tveggja ára skólar, og lýkur námi í þeim með unglingaprófi. Er það landspróf að öllu eða nokkru leyti, eftir því sem ákveðið er í reglugerð.

19. gr.

Unglingapróf veitir rétt til framhaldsnáms í miðskólum og gagnfræðaskólum.

20. gr.

Miðskólar eru þriggja ára skólar, og lýkur námi í þeim með miðskólaprófi. Er það landspróf að öllu eða einhverju leyti, eftir því sem ákveðið er í reglugerð. Með miðskólaprófi lýkur skyldunámi í þeim sveitarfélögum, þar sem skyldunám nær til 16 ára aldurs. Miðskólar veita einnig unglingapróf.

21. gr.

Miðskólapróf veitir rétt til framhaldsnáms í gagnfræðaskólum og ýmsum sérskólum, allt samkvæmt lögum og reglugerðum hvers skóla.

22. gr.

Gagnfræðaskólar eru fjögurra ára skólar, og lýkur námi í þeim með gagnfræðaprófi. Þeir veita einnig unglingapróf og miðskólapróf.

48

7. maí

Gagnfræðapróf veitir rétt til ýmissa opinberra starfa, rétt til inngöngu í sérskóla og til þátttöku í sérfræðinámsskeiðum, eftir því sem ákveðið er í lögum og reglugerðum.

23. gr.

24. gr.

Allir skólar gagnfræðastigsins skulu starfa í höfuðdráttum eftir samræmdri námsskrá, þannig að fyrsti bekkur unglingaskóla svari sem næst til fyrsta bekkjar í miðskóla eða gagnfræðaskóla, annar bekkur unglingaskóla til annars bekkjar miðskóla eða gagnfræðaskóla og þriðji bekkur miðskóla til þriðja bekkjar í gagnfræðaskóla.

25. gr.

Í fræðsluhéruðum utan kaupstaða, þar sem gagnfræðaskólar eru tveggja ára skólar, starfa þeir samkvæmt námsskrá tveggja efstu bekkja gagnfræðaskólanna. Unglingapróf veitir rétt til inngöngu í fyrri bekk slíkra skóla, en miðskólapróf í annan bekk. Þeir veita einnig miðskólapróf.

26. gr.

Skólar gagnfræðastigsins greinast í tvær hliðstæðar deildir, verknámsdeild og bóknámsdeild, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð hvers skóla. Barnapróf veitir rétt til inngöngu í hvora þessara deilda um sig.

27. gr.

Í verknámsdeild skal verja allt að helmingi námstímans til verknáms. Til verknáms telst ýmiss konar handavinna, matreiðsla, þjónustubrögð, teiknun, skrift, vélritun, íþróttir o. fl. Leitast skal við að haga verknámi eftir þörfum og hæfileikum hvers nemanda. Að öðru leyti skal námstímanum varið til bóknáms og einkum lögð áherzla á íslenzku og íslenzk fræði, reikning, stærðfræði og náttúruvísindi.

28. gr.

Í bóknámsdeild skal þremur fjórðu hlutum námstímans hið minnsta varið til bóknáms, en allt að fjórða hluta til verknáms.

Megináherzla skal lögð á íslenzku, íslenzk fræði, reikning, stærðfræði og erlend tungumál, en auk þess skulu kennd önnur hagnýt og menntandi fræði, eftir því sem ákveðið er í námsskrá.

29. gr.

Skýlt er kennurum gagnfræðastigsins að greiða fyrir þeim nemendum, sem vilja flytjast milli deilda og að þeirra dómi eru til þess hæfir. Má gera þetta með sérstökum námsskeiðum eða á annan þann hátt, er bezt hentar við hvern skóla.

30. gr.

Fræðslumálastjórn semur námsskrá fyrir alla skóla gagnfræðastigsins. Er þar tekið fram, hvaða námsgreinar skulu kenndar í hverjum bekk, og hvaða atriði hverrar námsgreinar. Skal í því efni leita tillagna sérfróðra manna, svo sem skólastjóra, kennara og námsstjóra.

31. gr.

Skyldunámi má ljúka hvort sem vill í verknámsdeild eða bóknámsdeild. Fræðslumálastjórn setur reglur um efni og magn skyldunáms, um leið og námsskrá samkv. 30. gr. er samin.

V. KAFLI
Störf skólanna.

48

7. maí

32. gr.

Skólastjóri og kennarafundur stýra starfi hvers skóla.

Fræðslumálastjórn setur skólastjórum og kennurum erindisbréf og reglur um starfssvið kennarafunda.

33. gr.

Skólastjóri gerir ásamt skólanefnd tillögur til fræðslumálastjórnar um val kennara.

34. gr.

Fræðslumálastjórn er heimilt að ráða tvo námsstjóra fyrir gagnfræðastigið.

35. gr.

Námsstjórar annast eftirlit með öllum skólum gagnfræðastigsins og gefa fræðslumálastjóra skýrslu um þá. Þeir skulu og vera skólastjórum og kennurum til aðstoðar og leiðbeiningar í starfi þeirra.

Fræðslumálastjórn setur námsstjórum erindisbréf.

36. gr.

Fræðslumálastjórn skal leita álits námsstjóra um þær umsóknir, sem berast um skólastjórastöður við skóla gagnfræðastigsins, þeir gera tillögur um val skólastjóra, svo og vara- og þrautavaratillögur, ef umsækjendur eru svo margir.

37. gr.

Til þess að verða skipaður kennari við skóla gagnfræðastigsins, þarf eftirtalin skilyrði:

- a) að hafa almenna kennaramenntun eða stúdentsmenntun að viðbættu námi í uppeldis- og kennslufræðum, er fræðslumálastjórnin metur gilt;
- b) að hafa stundað eins til tveggja ára nám hið minnsta við háskóla í þeirri fræðigrein, sem ætlazt er til, að verði aðalkennslugrein hlutaðeiganda, enda sýni hann skilríki fyrir árangri af háskólanáminu;
- c) að hafa kennt tvö til þrjú ár og hlotið meðmæli hlutaðeigandi skólastjóra;
- d) að vera hæfur til að kenna fleiri en eina námsgrein.

Heimilt er og að gera að föstum kennurum þá, sem kennt hafa tvö ár hið minnsta með góðum árangri við skóla, sem svara til gagnfræðastigsins, þegar lög þessi taka gildi, enda komi meðmæli skólastjóra til.

Nú sækir enginn, sem fullnægir þessum skilyrðum, um lausa kennarastöðu, skal þá skólanefnd og fræðslumálastjórn leitast við að fá til hæfan mann, og má að tveim árum liðnum gera hann að föstum kennara, enda komi meðmæli hlutaðeigandi skólastjóra til.

Verknámskennarar, þar með taldir íþróttakennarar, þurfa þó ekki að fullnægja skilyrðum b-liðar, en verða að hafa sérmenntun í kennslugreinum sínum, er fræðslumálastjórn metur gilda.

Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til þeirra, er skipa fastar stöður við skóla gagnfræðastigsins, þegar lög þessi koma til framkvæmda.

38. gr.

Skylt er kennara að kenna allt að 30 kennslustundum á viku, en fækka má kennslustundum hans niður í 25, er hann verður 55 ára, og í 20, er hann verður 60

48 ára. Kennari skal starfa með nemendum utan kennslustunda í samráði við skólastjóra og vinna önnur störf í þágu skólans, eftir því sem aðstæður leyfa og ákveðið er í reglugerð og erindisbréfi. Má þá fækka skyldustundum kennara, ef þörf gerist, svo og vegna mikillar heimavinnu, eða taka tillit til slíkra aukastarfa, þegar ákveðin er lengd árlegs starfstíma kennara. Skólanefnd ákveður kennsluskyldu skólastjóra með samþykki fræðslumálastjórnar.

Þegar nefnd er kennslustund í lögum þessum, er ætíð átt við 45 mínútna kennslustund.

39. gr.

Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum kennara skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal send fræðslumálastjóra með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsári skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár.

Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólanna eða törveldi þau.

40. gr.

Skólar gagnfræðastígsins mega starfa allt að níu mánuðum ár hvert. Að öðru leyti skal miða árlegan starfstíma hvers skóla við það, að komizt verði yfir þá námsskrá, sem honum er sett, með þeim árangri, sem til er ætlað.

Skólanefnd gerir tillögur til fræðslumálastjórnar um starfstíma hlutaðeigandi skóla, en heimilt er fræðslumálastjórn að ákveða annan skólatíma en í tillögum greinir.

41. gr.

Í lok hvers skólaárs skulu fara fram próf, skrifleg, munnleg eða verkleg í öllum námsgreinum hvers skóla. Kennarar annast prófin og eru prófdómendur hver hjá öðrum, nema við landspróf og gagnfræðapróf. Heimilt er skólastjóra og kennurum að hafa próf í einstökum eða öllum námsgreinum svo oft sem þurfa þykir á skólaárinu.

42. gr.

Landspróf fara fram samtímis um land allt við sams konar skóla. Þau eru skrifleg eða verkleg. Sérstök prófnefnd, er fræðslumálastjórn setur, velur verkefni, og eru þau hin sömu fyrir sams konar próf við alla skóla. Fræðslumálastjórn skipar prófdómendur við gagnfræðapróf.

43. gr.

Skólastjóri ræður starfsmenn skólanna, aðra en fasta kennara, með samþykki skólanefndar.

Öllu starfsliði hvers skóla ber að vinna að félagsþroska og alhliða menningu nemenda.

44. gr.

Skólar gagnfræðastígsins eru heimavistarskólar eða heimangönguskólar, eftir því sem henta þykir á hverjum stað og fræðslumálastjórn ákveður.

45. gr.

Fræðsluráð getur með samþykki fræðslumálastjórnar ákveðið, að bú skuli rekið í sambandi við heimavistarskóla gagnfræðastígsins. Skal búið rekið með hags-

muni skólans og heimavistarinnar fyrir augum, og þar sem henta þykir, skal nemendur skólans gefinn kostur á námsскеiðum í landbúnaðarvinnu á búinu. Bústjóri skal ráðinn af skólanefnd í samráði við skólástjóra. 48
7. maí

46. gr.

Í reglugerð hvers skóla skulu sett ákvæði um inntöku nemenda í skólann, um aga, skipting námstíma milli námsgreina, um tilhögun prófa, einkunnagjafir og flutning nemenda milli bekkja, svo og um önnur þau atriði í starfi skólans, sem þurfa þykir.

VI. KAFLI

Fjármál skólanna o. fl.

47. gr.

Í hverju fræðsluhéraði skal vera skólahús, er fullnægi þörfum gagnfræðaskólans að dómi fræðsluráðs og fræðslumálastjórnar.

Í hverju skólahverfi skal vera skólahúsnæði, er nægi fyrir skólaskylda unglinga í hverfinu.

48. gr.

Fræðsluráð hvers héraðs semur í samráði við hlutaðeigandi skólanefndir áætlun um, hvar gagnfræðastigsskólar skuli starfa í héraðinu. Náist ekki samkomulag milli fræðsluráðs og skólanefndar, sker fræðslumálastjórn úr ágreiningnum. Ekki verður skóli stofnaður né honum valinn staður, nema samþykki fræðslumálastjórnar komi til.

49. gr.

Hlutaðeigandi sveitarfélög skulu leggja unglinga- og miðskólum til ókeypis lóðir fyrir hús, leikvelli og ýmiss konar nauðsynleg störf, allt nægilega stórt og hentugt að dómi fræðslumálastjórnar.

50. gr.

Fræðsluhéruð skulu leggja gagnfræðaskólunum til ókeypis lóðir fyrir hús, leikvelli og nauðsynlega starfsemi.

51. gr.

Fræðslumálastjórn lætur semja og gefa út leiðbeiningar um byggingu og fyrirkomulag skólahúsa, og skulu fylgja þeim tillögu-uppdrættir að ýmsum stærðum og gerðum skólahúsa.

52. gr.

Fræðslumálastjórn lætur gera fullnaðarteikningar að skólahúsum, þegar hlutaðeigandi skólanefnd eða fræðsluráð óskar þess. Aldrei má reisa skólahús né gera á því verulegar breytingar, nema samkvæmt teikningu, er fræðslumálastjórn samþykkir.

53. gr.

Ríkissjóður greiðir allt að helmingi stofnkostnaðar heimangönguskóla, en allt að þrem fjórðu kostnaðar við heimavistar skóla. Hlutaðeigandi sveitarfélög greiða hinn hluta stofnkostnaðarins. Séu tvö eða fleiri sveitarfélög eða hlutar úr sveitarfélagi í skólahverfi eða fræðsluhéraði, skiptist stofnkostnaður milli þeirra í réttu hlutfalli við samanlagðan tekju- og eignarskatt íbúanna eftir meðaltali fimm síðustu ára. Nauðsynlegur húsbúnaður og kennsluáhöld teljast til stofnkostnaðar.

Í heimavistar skólum teljast íbúðir skólástjóra, kennara, nemenda og starfsfólks til skólahúsnæðis og byggingarkostnaður þeirra til stofnkostnaðar. Bújörð ásamt nauðsynlegum húsum til búskapar telst til stofnkostnaðar, ef bú er rekið í sambandi við skóla.

48
7. maí

54. gr.
Fastir kennarar við skóla gagnfræðastigsins eru embættismenn ríkisins og taka laun úr ríkissjóði samkvæmt launalögum. Ríkissjóður greiðir einnig styrk til stundakennslu samkv. 55. og 59. gr. Annar rekstrarkostnaður greiðist úr skólasjóði. Tekjur skólasjóðs eru: húsaleiga, tekjur af eignum skólans og tekjur af ýmiss konar starfrækslu, sem rekin er í því skyni að afla skólanum tekna. Að svo miklu leyti, sem þessar tekjur hrökkva ekki fyrir gjöldum skólasjóðs, greiða hlutaðeigandi sveitarfélög sjóðnum helming þess, sem á vantar, eftir sömu reglum og stofnkostnaður er greiddur, en ríkissjóður greiðir hinn helminginn. Fræðslumálastjórn ákveður húsaleigu heimavistarnemenda í samráði við skólastjóra og skólanefnd.

55. gr.
Tölu fastra kennara við skóla gagnfræðastigsins skal miða við það, að 20—30 nemendur komi á hvern kennara, eftir því hve verknám er mikið.

Ríkissjóður greiðir styrk til stundakennslu hlutfallslega fyrir þá nemendur, sem umfram eru þá tölu, sem ætluð er föstum kennurum.

56. gr.
Skólanefndir og skólastjórar annast fjármál og reikningshald skólanna. Sveitarfélög greiða framlög sín til skólans samkvæmt fjárhagsáætlun í byrjun hvers skólaárs eða með hlutfallslegri upphæð í byrjun hvers mánaðar þann tíma, er skólinn starfar. Ef fleiri en eitt sveitarfélag á að greiða kostnað af sama skóla, skal skólanefnd jafna kostnaðinum á sveitarfélögin samkvæmt 54. gr. Ef ágreiningur verður út af skiptingu kostnaðar eða greiðslu, sker fræðslumálastjórn úr.

Reikningar skólanna skulu endurskoðaðir á sama hátt og reikningar hlutaðeigandi sveitarfélaga eða sýslufélaga, og sendir skulu þeir fræðslumálaskrifstofunni.

57. gr.
Fræðslumálastjórn skal reikna út árlega meðalkostnað við rekstur gagnfræðaskóla miðað við íbúa í héraðinu.

Nú fer kostnaður fræðsluhéraðs 15% eða meira fram úr meðalkostnaði miðað við landið í heild og rekja má það til þess, að dómi fræðslumálastjórnar, að í héraðinu starfi gagnfræðaskóli, sem sóttur er úr fleiri héruðum, skal þá endurgreiða úr ríkissjóði þann kostnað, sem fram yfir er meðalkostnað.

VII. KAFLI

Ýmis ákvæði.

58. gr.
Skólar gagnfræðastigsins skulu vera sérstakir skólar og starfa í eigin húsnæði, þar sem því verður við komið.

Í skólahverfum í sveitum skal þó að jafnaði starfa unglingaskóli í sambandi við barnaskólann. Má þá fela skólastjóra barnaskólans að hafa einnig forstöðu unglingaskólans.

59. gr.
Eigi skal starfrækja miðskóla né gagnfræðaskóla með færri nemendum en svo, að 15 nemendur séu í ársdeild að jafnaði. Þó getur fræðslumálastjórn veitt styrk til þess að halda uppi kennslu í námsgreinum þessara skóla, þar sem þeir eru ekki starfræktir, ef ástæða þykir til. Kennslan fari að jafnaði fram í sambandi við ung-

lingaskóla. Styrkur sé miðaður við þann hluta af fullum kennaralaunum, sem næst 48 sé hlutfallinu milli námstíma og nemendafjölda á þeim stað annars vegar móti 7. maí fullu starfi kennara hins vegar.

60. gr.

Ef skólaskyldur unglingur óskar þess að flytjast í annan skóla, skulu forráðamenn unglingsins tilkynna það hlutaðeigandi skólastjóra. Skólastjóri sendir síðan skýrslu um unglinginn til þess skóla, er hann á að flytjast í, ásamt vitnisburði um fyrri skólavist.

61. gr.

Skólar gagnfræðastigsins eru sameign ríkisins og hlutaðeigandi sveitarfélaga. Nú leggst skóli niður, samkvæmt tillögum fræðsluráðs og að fengnu samþykki fræðslumálastjórnar, og skulu þá skuldausar eignir hans skiptast milli aðila í sama hlutfalli og stofnkostnaður var greiddur.

62. gr.

Skólar þeir, sem svara til skóla gagnfræðastigsins, er lög þessi taka gildi, falla undir ákvæði þeirra, ef forráðamenn skólanna óska þess. Tekur ríkið og hlutaðeigandi sveitarfélag við eignum þeirra, réttindum og kvöðum án endurgjalds. Hlutdeild ríkisins og sveitarfélaganna í eignum þessara skóla skal vera í sama hlutfalli og framlög stofnkostnaðar samkvæmt lögum þessum.

63. gr.

Almennir kvennaskólar falla undir ákvæði þessara laga, ef hlutaðeigandi fræðsluráð mælir með því og fræðslumálastjórn samþykkir. Fræðslumálastjórn getur sett sérstakar reglur um skipan skólanefnda við þessa skóla.

64. gr.

Heimilt er fræðslumálastjórn að löggilda skóla, sem kostaðir eru af fé einstakra manna eða stofnana, til þess að veita fræðslu gagnfræðastigsins, ef þeir starfa samkvæmt reglugerð, er hún samþykkir, enda hlíti þeir sama eftirliti og aðrir skólar stigsins.

65. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 33 12. febr. 1940, l. nr. 36 26. okt. 1917, l. nr. 59 19. júní 1933, l. nr. 48 19. maí 1930, l. nr. 125 9. des. 1941, l. nr. 5 1. febr. 1936 svo og önnur ákvæði, sem koma í bág við þau.

Ákvæði eldri laga og reglugerða um námsefni og námstilhögun skulu þó taka til nemenda, er byrjað hafa nám í skólum, sem svara til gagnfræðastigsins, þegar lög þessi taka gildi.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Brynjólfur Bjarnason.

49
7. maí

L Ö G

um húsmæðrafræðslu.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

I. KAFLI

Húsmæðraskólar, markmið þeirra og skipulag.

1. gr.

Markmið húsmæðraskóla er það að veita konum nauðsynlegan undirbúning undir venjuleg heimilisstörf, heimilisstjórn og barnaupplendi.

2. gr.

Til stofnunar húsmæðraskóla þarf:

1. Tillögu hlutaðeigandi fræðsluráðs eða fræðsluráða, þar sem jafnframt sé bent á skólastað.
2. Umsögn hlutaðeigandi kvenfélagasambands eða sambanda.
3. Samþykki hlutaðeigandi kaupstaðar, sýslufélags eða sýslufélaga.
4. Samþykki fræðslumálastjórnar á skólastað og uppdrætti að skólahúsi.
5. Fjárveiting Alþingis til stofnunar skólans.

3. gr.

Hver skóli skal vera 1 ársdeild, er starfar 9 mánuði hið minnsta. Þó er heimilt að stytta námstímann um 1 mánuð í þeim kaupstaðarskólum, sem geta ekki komið við garðyrkjunámi né hirðingu húsdýra og búsafurða.

Skólanefnd getur með samþykki fræðslumálastjórnar ákveðið, að skóli starfi í 2 ársdeildum.

4. gr.

Hverjum skóla stjórnar skólanefnd, skipuð sem hér segir:

Þar, sem kaupstaður eða 1 sýsla stendur að skóla, kys bæjarstjórn eða sýslunefnd 2 nefndarmenn hlutbundinni kosningu á 1. fundi eftir kosningar. Ef 2 eða fleiri sýslur standa að sama skóla, kys hver sýslunefnd 1 nefndarmann.

Kvenfélagasamband hlutaðeigandi kaupstaðar eða sýslu eða kvenfélag, ef slíkt samband er ekki starfandi, sem hefur húsmæðrafræðslu á stefnuskrá sinni, kys jafnmarga menn til sama tíma. Ef þessir aðilar nota ekki rétt sinn að kjósa í nefndina, kjósa hlutaðeigandi bæjarstjórnir eða sýslunefndir tvöfalt fleiri en gert er ráð fyrir í annarri málsgrein þessarar greinar.

Fræðslumálastjórn skipar formann nefndarinnar.

5. gr.

Skólanefnd hefur eftirlit með hverjum húsmæðraskóla, undir umsjón fræðslumálastjórnar. Verkefni hennar er einkum:

- a. að sjá um, að fullnægjandi húsnæði sé fyrir hendi til skólahalds;
- b. að láta auglýsa lausar kennara- og skólastjórástöður og leitast við, ásamt fræðslumálastjórn, að fá hæfa menn í þær;
- c. að láta fræðslumálastjórn í té rökstutt álit á umsækjendum um kennara- og skólastjórástöður ásamt tillögu um, hver skuli valinn, svo og vara- og þrautavaratillögu, ef nægilega margir sækja um stöðurnar;

- d. að ráða kennara um stundarsakir, ef þörf krefur; 49
 e. að sjá um, að skólinn hafi fullnægjandi kennslutæki og að þeim og öðrum 7. maí
 munum skólans og skólahúsi sé haldið við á fullnægjandi hátt;
 f. að annast fjárreiður skólans og gera áætlun um kostnað við skólahaldið fyrir
 hvert reikningsár hlutaðeigandi sveitarfélags, og senda hana í tæka tíð hlutað-
 eigandi sveitarstjórn og fræðslumálastjórn.

Hlutverk skólanefndar skal nánar ákveðið í reglugerð og erindisbréfi, er fræðslu-
 málastjórn setur.

II. KAFLI

Fjármál.

6. gr.

Hlutaðeigandi sveitarfélag leggur skólanum til ókeypis nægilegt land til starf-
 semi hans að dómi fræðslumálastjórnar.

7. gr.

Ríkissjóður greiðir allt að $\frac{3}{4}$ stofnkostnaðar, en $\frac{1}{4}$ greiðist af hlutaðeigandi
 sveitarfélögum. Ef 2 eða fleiri sveitarfélög — eða hlutar úr þeim — standa að
 byggingu húsmæðraskóla, skiptist stofnkostnaðurinn á milli þeirra í réttu hlutfalli
 við samanlagðan tekju- og eignarskatt íbúanna eftir meðaltali 5 síðustu ára. Nauð-
 synlegur húsbúnaður og áhöld teljast til stofnkostnaðar.

Við heimavistarskóla teljast íbúðir skólastjóra, kennara, nemenda og starfsfólks,
 sem í skólanum býr, til skólahúsnæðis og byggingarkostnaður þeirra til stofnkostnaðar.
 Bújörð ásamt nauðsynlegum húsum til búskapar telst til stofnkostnaðar, ef hún
 er rekið í sambandi við skólann.

8. gr.

Fastir kennarar við húsmæðraskóla eru embættismenn ríkisins og taka laun
 úr ríkissjóði samkvæmt launalögum. Ríkissjóður greiðir einnig styrk til stunda-
 kennslu samkvæmt 9. gr. Annar rekstrarkostnaður greiðist úr skólasjóði. Tekjur
 skólasjóðs eru: húsaleiga, tekjur af eignum skólans og tekjur af ýmiss konar
 starfrækslu, sem rekin er í því skyni að afla skólanum tekna. Að svo miklu leyti,
 sem þessar tekjur hrökkva ekki fyrir gjöldum skólasjóðs, greiða hlutaðeigandi
 sveitarfélög sjóðnum helming þess, sem á vantar, eftir sömu reglum og stofn-
 kostnaður er greiddur, en ríkissjóður greiðir hinn helminginn.

9. gr.

Tölu fastra kennara í heimavistarskólum ber að miða við það, að 12—16 nem-
 endur hið minnsta komi á hvern kennara, en 16—20 í heimangönguskólum.

Í heimavistarskólum, sem hafa færri nemendur en 36, og í skólum, er starfa í 2
 ársdeildum, er þó heimilt að miða tölu fastra kennara við það, að 10—12 nemendur
 komi á hvern kennara.

Ríkissjóður greiðir styrk til stundakennslu hlutfallslega fyrir þá nemendur,
 sem umfram eru þá tölu, sem ætluð er föstum kennurum.

10. gr.

Kennsla er veitt ókeypis, en heimavistarnemendur greiða húsaleigu, sem ákveðin
 skal af fræðslumálastjórn í samráði við skólastjóra og skólanefnd.

11. gr.

Skólanefndir og skólastjórar annast fjárreiður og reikningshald skólanna.
 Sveitarfélög greiða framlög sín til skólans samkvæmt fjárhagsáætlun í byrjun hvers

- 49 skólaárs eða með hlutfallslegri upphæð í byrjun hvers mánaðar þann tíma, er skólinn starfar. Ef fleiri en eitt sveitarfélag á að greiða kostnað af sama skóla, skal skólanefnd jafna honum á sveitarfélögin samkvæmt 8. gr. Ef ágreiningur verður út af skiptingu kostnaðar eða greiðslu, sker fræðslumálastjórn úr. Vangreidd gjöld sveitarfélaga innheimtir hlutaðeigandi sýslumaður eða bæjarfógeti.

Reikningar skólanna skulu endurskoðaðir á sama hátt og reikningar hlutaðeigandi sveitarfélaga eða sýslufélaga, og sendir skulu þeir fræðslumálaskrifstofunni.

III. KAFLI

Kennarar.

12. gr.

Til þess að verða settur kennari við húsmæðraskóla þarf kennarapróf í hústjórn eða handavinnu, en til skipunar auk þess tveggja ára húsmæðrakennslu og meðmæli skólastjóra. Skólastjóri skal þó hafa kennt 3 ár hið minnsta.

Heimilt er þó við gildistöku þessara laga að setja eða skipa skólastjóra og kennara þá, sem kennt hafa 2 ár hið minnsta í húsmæðraskóla með góðum árangri, enda þótt þeir fullnægi ekki framangreindum skilyrðum.

Nú sækir enginn, sem fullnægir þessum skilyrðum, um lausa skólastjóra- eða kennarastöðu, skal þá fræðslumálastjórn og skólanefnd leitast við að fá kennara, er hún treystir, og má að þremur árum liðnum skipa hann í stöðuna, ef hún telur hann starfinu vaxinn, enda komi meðmæli skólanefndar til.

Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til þeirra, er skipa fastar stöður við húsmæðraskóla, þegar lög þessi koma til framkvæmda.

13. gr.

Skýlt er kennara að kenna allt að 36 kennslustundir á viku, en fækka má kennslustundum hans niður í 30, er hann verður 55 ára, og í 24, er hann verður 60 ára. Kennari skal starfa með nemendum utan kennslustunda í samráði við skólastjóra og vinna önnur störf í þágu skólans, eftir því sem aðstæður leyfa og ákveðið er í reglugerð og erindisbréfi. Kennsluskylda skólastjóra skal ákveðin í reglugerð.

14. gr.

Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum kennara skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal send fræðslumálastjóra með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsári skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár.

Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólanna eða torveldi þau.

IV. KAFLI

Nemendur.

49

7. maí

15. gr.

Þessi eru inntökuskilyrði í húsmæðraskóla:

- a. að nemandi sé fullra 17 ára fyrir næstu áramót;
- b. sé óspilltur að siðferði;
- c. hafi engan næman sjúkdóm;
- d. hafi lokið skyldunámi.

V. KAFLI

Um kennsluna.

16. gr.

Þessar greinar skulu kenndar í húsmæðraskólum:

- A. Verklegar greinar: Matreiðsla, ræsting og þvottur, fatasaumur og handavinna, garðrækt, hirðing húsdýra og búsafurða, meðferð ungbarna.
- B. Bóklegar greinar: Íslenzka, kristin fræði, uppeldisfræði og sálarfræði barna, manneldisfræði, efnis- og áhaldafraði, búreikningur, heilsufræði og þjóðfélagsfræði.

Heimilt er stjórnnum skólanna að fjölga og fækka kennslugreinum að fengnu samþykki fræðslumálastjórnar. Þá er og heimilt í húsmæðraskólum í kaupstöðum að sleppa hirðingu húsdýra og búsafurða, sé eigi annars kostur.

Nánari ákvæði um námsefni og próf skulu sett í reglugerð.

VI. KAFLI

Námsskeið.

17. gr.

Heimilt er með samþykki fræðslumálastjórnar að hafa sérstæða vefnaðardeild við húsmæðraskóla. Námstími þar skal vera 4 mánuðir hið minnsta. Námsskeið í öðrum verklegum greinum, er standa eigi skemur en 3 vikur, skulu styrkt á sama hátt og önnur kennsla í skólunum. Nánari ákvæði skulu sett í reglugerð.

VII. KAFLI

Stjórn skólanna.

18. gr.

Fræðslumálastjórn hefur á hendi yfirstjórn húsmæðrafræðslunnar. Heimilt er að ráða einn námsstjóra til leiðbeiningar og eftirlits með skólunum.

19. gr.

Skólastjóri og kennarafundur stýra starfi hvers skóla.

Fræðslumálastjórn setur skólastjórum erindisbréf og reglur um starfssvið kennarafundar.

49

7. maí

VIII. KAFLI

Ýmis ákvæði.

20. gr.

Skólanefnd getur með samþykki fræðslumálastjórnar ákveðið, að bú skuli rekið í sambandi við húsmæðraskóla. Skal búið rekið sem sjálfseignarstofnun með hagsmuni skólans fyrir augum. Bústjóri skal ráðinn af skólanefnd í samráði við skólastjóra.

21. gr.

Ákvæði um leyfi, reglu, aga og fleira, er skólann varðar, skal setja í reglugerð, er fræðslumálastjórn staðfestir.

22. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 60 11. júní 1938, um húsmæðrafræðslu í sveitum, og lög nr. 65 27. júní 1941, um húsmæðrafræðslu í kaupstöðum, svo og önnur ákvæði, sem koma í bág við þau.

Ákvæði til bráðabirgða.

Ráðherra er heimilt að láta rétt til kennaralauna og rekstrarkostnaðar samkvæmt lögum þessum einnig ná til einkaskóla Árnýjar Filippusdóttur í Hveragerði, meðan hann er rekinn sem einkaskóli, svo og til húsmæðraskólans að Löngumýri í Skagafirði, þar til er fyrirhugaður húsmæðraskóli í Varmahlíð tekur til starfa.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Brynjólfur Bjarnason.

50

7. maí

L Ö G

um almannatryggingar.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

I. KAFLI

Um svið trygginganna, stjórn og skipulag.

1. gr.

Allir íslenzkir ríkisborgarar, sem dveljast hér á landi, skulu tryggðir samkvæmt lögum þessum og njóta réttinda þeirra, er greinir í II. og III. kafla laganna, eftir því sem við á um hvern og einn, og bera skyldur samkvæmt IV. og V. kafla.

Um íslenzka ríkisborgara, sem dveljast erlendis, fer eftir ákvæðum 106. gr. laganna.

2. gr.

Stofnun sú, sem annast almannatryggingarnar, nefnist Tryggingastofnun ríkisins (hér eftir nefnd Tryggingastofnunin), og á hún heimili og varnarþing í Reykjavík.

Skal skipta henni í deildir eftir því, sem hagkvæmt þykir, en deildirnar hafa þó allar sameiginlegan fjárhag.

50
7. maí

Allar tekjur Tryggingastofnunarinnar renna í allsherjar tryggingasjóð (sbr. IV. kafla), og úr honum greiðast öll gjöld stofnunarinnar.

3. gr.

Ríkisstjórnin hefur yfirumsjón með starfsemi Tryggingastofnunarinnar og setur reglugerðir samkvæmt lögum þessum.

4. gr.

Ráðherra skipar forstjóra Tryggingastofnunarinnar. Hann skipar og, að fengnum tillögum forstjóra, tryggingayfirlækni, deildarstjóra og sérstakan tryggingafræðing, ef forstjóri eða deildarstjórar eru það ekki.

Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum tryggingaráðs, laun þeirra starfsmanna, er taldir eru í 1. mgr. þessarar gr., svo og annarra fastra starfsmanna stofnunarinnar, þar til launin verða ákveðin í launalögum.

5. gr.

Forstjóri stjórnar stofnuninni í samræmi við lög, reglugerðir og erindisbréf, er honum verður sett, og í samráði við formann tryggingaráðs, sbr. 8. gr. Hann afgreiðir mál í samráði við hlutaðeigandi deildarstjóra eða felur þeim afgreiðslu ákveðinna mála, en ber sjálfur ábyrgð á ákvörðunum og úrskurðum.

Forstjóri getur falið sama deildarstjóra forstöðu fleiri en einnar deildar.

6. gr.

Tryggingaráð, skipað 5 mönnum, skal fara með störf þau, sem því eru falin með lögum þessum. Skál það kosið hlutfallskosningu af sameinuðu Alþingi á fyrsta þingi eftir hverjar almennar alþingiskosningar, og jafnmargir varamenn. Ráðherra skipar formann og varaformann úr hópi hinna kjörnu.

Sérstök nefnd þriggja sérfróðra manna skal vera tryggingaráði til aðstoðar og ráðuneytis um læknisfræðileg atriði og framkvæmd heilsugæzlu samkvæmt III. kafla. Í nefnd þessari eiga sæti landlæknir, sem er formaður hennar, og tveir menn, er ríkisstjórnin skipar til 4 ára í senn, annan samkv. tilnefningu Læknafélags Íslands og Læknafélags Reykjavíkur í sameiningu og hinn samkvæmt tilnefningu læknadeildar háskólans. Varamenn fyrir tvo hina síðartöldu skulu skipaðir með sama hætti til sama tíma.

Nú láta læknafélögin eða læknadeild háskólans undir höfuð leggjast að tilnefna mann af sinni hálfu í nefndina samkv. 2. málsg., og skipar þá ráðherra án tilnefningar mann eða menn í þeirra stað.

7. gr.

Hlutverk tryggingaráðs er að hafa eftirlit með fjárhag, rekstri og starfsemi Tryggingastofnunarinnar og gæta þess, að hún starfi í samræmi við lög og reglugerðir á hverjum tíma. Fjárhagsáætlun stofnunarinnar fyrir ár hvert skal jafnan samín í samráði við tryggingaráð. Einnig skal leita samþykkis ráðsins á öllum heildarsamningum við lækna, sjúkrahús, heilsuverndar- og lækningastöðvar, en að undirbúningi slíkra samninga starfar sérfræðinganefndin, sbr. 6. gr., með forstjóra Tryggingastofnunarinnar og formanni tryggingaráðs.

Ef ágreiningur rís um bæt看 samkv. II. kafla eða hlunnindi samkv. III. kafla, leggur tryggingaráð úrskurð á þau mál. Leita skal þó jafnan álits sérfræðinganeftdar,

50 áður en úrskurðað er um atriði, er varðar heilsugæzlu samkvæmt III. kafla eða lækni-
7. maí isfræðileg atriði, er áhrif hafa á bótagreiðslur.

Nú sættir aðili sig ekki við úrskurð tryggingaráðs, og getur hann þá leitað dóms-
úrskurðar um málið.

8. gr.

Formaður tryggingaráðs skal fylgjast með daglegri starfsemi stofnunarinnar og kynna sér alla afgreiðslu mála. Ef um er að ræða bótagreiðslur, sem ekki eru fastákveðnar, en inntar af hendi samkv. heimildarákvæðum, er skylt að leggja þau atriði fyrir formann ráðsins, en hann kynnir sér allar aðstæður. Skal afgreiðsla slíkra mála jafnan borin undir tryggingaráð, ef formaður óskar þess. Hann skal og vinna að undirbúningi fjárhagsáætlunar stofnunarinnar með forstjóra og að öllum meiri háttar samningsgerðum.

9. gr.

Vinnuveitendafélag Íslands og Alþýðusamband Íslands skipa hvort um sig einn mann, sem hefur rétt til að taka þátt í umræðum tryggingaráðs og gera tillögur, þegar skipt er í áhættuflokka og ákveðin iðgjöld atvinnurekenda til slysatrygginga skv. 113. gr. Skal Tryggingastofnuninni skylt að láta þeim í té allar upplýsingar, sem nauðsynlegar eru vegna þessa starfs.

10. gr.

Ráðherra setur nánari reglur um störf og skyldur tryggingaráðs og sérfræðinga-
nefndar og ákveður þóknun ráðsmanna og nefndarmanna svo og sérstaka auka-
þóknun til formanns tryggingaráðs.

11. gr.

Skipta skal landinu í tryggingaumdæmi, eftir því sem hagkvæmt þykir, og skal við ákvörðun umdæma höfð hliðsjón af skipun læknishéraða og lögsagnarumdæma.

Tryggingastofnunin hefur skrifstofur eða umboðsmenn á þeim stöðum, sem bezt henta og þörf krefur eftir ákvörðun tryggingaráðs.

Í hverju tryggingaumdæmi skal starfa fimm manna trygginganefnd, kosin hlutfallskosningu af sveitarstjórnnum umdæmisins á sameiginlegum fundi, er halda skal eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar. Nefndin kys sér sjálf formann. Kjósa skal á sama hátt og til sama tíma jafnmarga varamenn.

Kjörtímabil trygginganefnda er hið sama og sveitarstjórna. Ef sveitarfélagi er skipt milli tveggja eða fleiri tryggingaumdæma, tekur sveitarstjórn þess þátt í kosningu trygginganefndar í því umdæmi, þar sem flestir af íbúum sveitarfélagsins eiga heima.

Hlutverk trygginganefnda er að fylgjast með rekstri trygginganna í umdæminu, gera tillögur um framkvæmd þeirra, gæta hagsmuna hinna tryggðu og benda á atriði, er mættu verða til sparnaðar í rekstri trygginganna.

Á fundi sveitarstjórna, sem haldinn er skv. 3. mgr., skal ákveða þóknun hinna kjörnu nefndarmanna, og greiðist hún ásamt kostnaði við störf þeirra af hlutaðeigandi sveitarfélögum eftir reglum, er fundurinn setur.

Ráðherra setur nefndum þessum nánari starfsreglur.

12. gr.

Reikningar Tryggingastofnunarinnar skulu endurskoðaðir á sama hátt og reikningar annarra ríkisstofnana.

Tryggingastofnunin skal gefa út árbók með sem gleggstum upplýsingum um alla starfsemi stofnunarinnar. Skal leggja sérstaka áherzlu á að safna tölulegum upp-

lýsingum og vinna úr þeim um allt það, sem sérstaklega getur haft áhrif á hag trygg- 50
inganna í framtíðinni, og láta gera tryggingafræðilegar áætlanir nokkur ár fram í 7. maí
tímann.

II. KAFLI

Bætur greiddar í peningum.

1. Elli- og örorkulífeyrir.

13. gr.

Rétt til ellilífeyris eiga allir islenzskir ríkisborgarar, búsettir hér á landi, sem orðnir eru fullra 67 ára 1. jan. 1947, svo og allir þeir, er síðar ná þeim aldri, og öðlast þeir þá réttinn frá næstu mánaðamótum eftir að aldrinum er náð, enda sé að öðru leyti fullnægt skilyrðum laganna.

Þeir, sem við gildistöku laga þessara njóta lífeyris eða eftirlauna af opinberu fé eða úr opinberum sjóðum, er sé að minnsta kosti jafnmikill og lífeyrir samkv. 15. gr., eiga ekki rétt á ellilífeyri. Ef ellilífeyrir eða eftirlaun ná eigi þeirri fjárhæð, á hlutaðeigandi rétt á því, að Tryggingastofnunin greiði það, sem á vantar, enda hafi hann náð tilskildum aldri.

14. gr.

Skipta skal landinu í tvö verðlagssvæði. Til fyrsta verðlagssvæðis teljast kaupstaðir og kaupsýslur með 2000 íbúum eða fleiri, til annars verðlagssvæðis allir aðrir staðir á landinu. Þó er heimilt að færa kaupstaði eða kaupsýslu milli verðlagssvæða, ef óskir koma fram um það frá hlutaðeigandi sveitarstjórn og rannsókn á framfærslukostnaði á þeim stað réttlætir tilfærsluna.

15. gr.

Árlegur ellilífeyrir er sem hér segir:

	1. verðlagssv. kr.	2. verðlagssv. kr.
Fyrir hjón, þegar bæði fá lífeyri	1920.00	1440.00
Fyrir einstaklinga og hjón, þegar annað fær lífeyri ..	1200.00	900.00

Sömu fjárhæð og hjónum skv. þessari gr. skal greiða konu og karlmanni, þótt ógift séu, ef þau búa saman og hafa sameiginlegt heimilishald.

16. gr.

Sé greiðslum ellilífeyris frestað, hækkar árslífeyrir hins tryggða sem hér segir:

68 ára gamall maður fær 5% í viðbót	
69 — — — — 10% - —	
70 — — — — 15% - —	
71 — — — — 20% - —	
72 — — — — 25% - —	
73 — — — — 30% - —	
74 — — — — 35% - —	
75 — eða eldri — 40% - —	

Þeir, sem við gildistöku laganna eru eldri en 67 ára og taka lífeyri þegar í stað, hljóta lífeyri samkvæmt 15. gr. án hækkunar þeirrar, er um ræðir í 1. mgr. hér á undan. Ef þeir hins vegar fresta lífeyristöku, fá þeir 5% í viðbót fyrir hvert heilt ár, sem liður án þess þeir taki lífeyrinn.

50

7. maí

17. gr.

Ef ellilífeyrisþegi þarfnast sérstakrar umönnunar sökum sjúkleika eða ellilasleika og getur því eigi komið af með þann lífeyri, sem ákveðinn er í 15. og 16. gr., getur Tryggingastofnunin hækkað lífeyri hans, samkvæmt umsókn, um allt að 40 af hundraði eða séð honum fyrir vist á elliheimili. Skal Tryggingastofnunin vinna að því, að komið verði upp hæfilegum fjölda elliheimila, sbr. 101. og 104. gr.

18. gr.

Örorkulífeyrir er jafnhár ellilífeyri, sbr. 15. gr., og greiðist samkvæmt sömu reglum, eftir því sem við getur átt.

Rétt til örorkulífeyris eiga þeir menn á aldrinum 16—67 ára, sem eru varanlegir öryrkjar á svo háu stigi, að þeir teljast ekki færir um að vinna sér inn $\frac{1}{4}$ þess, er andlega og líkamlega heilir menn eru vanir að vinna sér inn í því sama héraði við störf, sem hæfa líkamskröftum þeirra og verkunnáttu og sanngjarnt er að ætlast til af þeim með hliðsjón af uppeldi og undanfarandi starfa.

19. gr.

Tryggingayfirlæknir úrskurðar örorkustig þeirra, sem sækja um örorkulífeyri. Slíkur úrskurður má áfrýja til sérfræðinganeftdar, sbr. 6. og 7. gr.

Tryggingastofnunin getur hvenær sem er látið endurmeta örorku þeirra, sem fengið hafa örorkulífeyri, ef líkur þykja til, að þeir séu eigi lengur öryrkjar, sbr. 2. mgr. 18. gr.

2. Barnalífeyrir og fjölskyldubætur.

20. gr.

Árlegur barnalífeyrir er sem hér segir:

Á 1. verðlagssvæði	kr. 800.00
- 2. —————	— 600.00

og er hann greiddur í þeim tilvikum, sem um getur í 21.—29. gr.

21. gr.

Ellilífeyrisþegi, sem hefur á framfæri sínu börn sín yngri en 16 ára, þar með talin stjúpborn og kjörborn, á rétt til að fá greiddan með þeim barnalífeyri, unz þau eru fullra 16 ára. Barnalífeyrir er þó því aðeins greiddur með kjörbörnum, að þau hafi verið á framfæri lífeyrisþega a. m. k. fimm ár, áður en hann fékk rétt til ellilífeyris.

Ef hjón eiga hvort um sig rétt til ellilífeyris eða elli- og örorkulífeyris, fá þau þó aðeins greiddan einfaldan barnalífeyri.

Ef maki ellilífeyrisþega er vinnufær og hefur verulegar tekjur, er barnalífeyrir ekki greiddur. Þó er Tryggingastofnuninni heimilt að greiða slíkan lífeyri að nokkru eða öllu leyti, ef sérstaklega stendur á.

22. gr.

Hver sá, sem fær greiddan örorkulífeyri samkvæmt 18. gr. og hefur á framfæri sínu börn sín yngri en 16 ára, á rétt á að fá greiddan með þeim barnalífeyri eftir sömu reglum og segir í 21. gr. um ellilífeyrisþega. Tryggingastofnunin getur þó greitt lífeyri með kjörbarni, sem skemur hefur verið á framfæri lífeyrisþega en 5 ár, ef sýnt þykir, að taka þess standi ekki í neinu sambandi við væntanlegar bætur.

Ákvæði 2. og 3. mgr. 21. gr. gilda einnig um lífeyrisgreiðslur samkvæmt þessari grein.

23. gr.

50

7. maí

Ekkja, sem við lát manns síns hefur á framfæri sínu börn sín yngri en 16 ára, þar með talin stjúpborn og kjörborn, á rétt á að fá greiddan barnalífeyri samkvæmt ákvæðum 20. gr., unz þau eru fullra 16 ára. Lífeyrir er því aðeins greiddur með kjörbörnum, að þau hafi verið á framfæri hins látna a. m. k. fimm ár áður en hann lézt. Þó getur Tryggingastofnunin stýtt þennan frest.

Ef ekkja giftist, á hún rétt á að fá greiddan barnalífeyri í 3 ár, þó aldrei hærri upphæð en hún hefði fengið, ef hún hefði eigi gift aftur.

Að öðru leyti fellur barnalífeyrir niður, er ekkja giftist aftur, og eftir atvikum einnig, ef hún býr með karlmanni án þess að vera gift honum.

Tryggingaráði er heimilt að greiða ekkli allt að hálfum barnalífeyri, ef fyrir-sjáanlegt er, að tekjur hans hrökkva ekki til að sjá fjölskyldunni farborða.

24. gr.

Öll börn yngri en 16 ára, sem misst hafa báða foreldra sína og hafa enga aðra fyrirvinnu, eiga rétt á því, að með þeim sé greiddur barnalífeyrir samkvæmt 20. gr., unz þau eru fullra 16 ára.

Tryggingaráð getur hækkað lífeyri samkv. þessari gr. um allt að 50%, ef sér-staklega stendur á.

25. gr.

Nú hefur kona búið ógift með karlmanni a. m. k. 2 ár samfleytt og eignast með honum börn. Á hún þá, ef maðurinn fellur frá, rétt til barnalífeyris með þeim samkv. 20. gr., shr. 23. gr.

Þetta er þó þeim skilyrðum bundið, að bæði hafi verið ógift, að þau hafi haft sam-eiginlegt heimili og maðurinn séð um framfærslu konunnar og barnanna eins og um hjón og börn þeirra væri að ræða.

26. gr.

Nú hefur eiginmaður hlaupizt brott frá konu sinni, án þess að tryggja henni og börnum þeirra nægilegan framfærslueyri, og ekki er kunnugt um að 6 mánuðum liðnum frá því er hann fór að heiman, hvort hann er á lífi, og skal þá greiða lífeyri með börnunum eins og um ekkju væri að ræða, en þó má lækka bæturnar með hliðsjón af fjárhag konunnar.

Þegar bætur hafa verið greiddar samkvæmt 1. mgr., getur Tryggingastofnunin krafizt þess, að eiginmaður endurgreiði þær, þegar til hans næst. Innheimta má slíka kröfu á sama hátt og iðgjöld samkvæmt 117. gr., ef Tryggingastofnunin óskar þess.

27. gr.

Mæður, sem fá úrskurð yfirvalds um barnalífeyri með óskilgetnum börnum sínum, geta snúið sér til Tryggingastofnunarinnar með úrskurðinn og fengið lífeyrinn greiddan þar.

Þegar Tryggingastofnunin greiðir barnalífeyri samkv. 1. mgr., á hún endur-kröfurétt á hendur föðurnum, og fer um innheimtu slíkrar kröfu eftir ákvæðum 117. gr.

Verði vanskil af hálfu föðurins, skal innheimta kröfuna hjá dvalarsveit móðurinnar eða þess, er framfærslu barnsins annast í hennar stað, nema Tryggingastofnunin kjósi heldur að innheimta hana beint frá framfærslusveit föðurins, og telst fjárhæðin framfærslustyrkur veittur honum. Um rétt dvalarsveitar á hendur framfærslusveit og framfærslusveitar á hendur barnsföður fer samkvæmt ákvæðum framfærslulaga.

- 50 Nú deyr faðir óskilgetins barns, áður en barnið hefur náð 16 ára aldri, og greiðir
7. maí þá Tryggingastofnunin barnalífeyri engu að síður, en getur þá jafnframt gert kröfu
í dánarbú hins látna samkv. reglum 25. gr. l. nr. 46 27. júní 1921.

28. gr.

Reglur 27. gr. skulu gilda eftir því, sem við getur átt, um greiðslu barnalífeyris, er fráskildar konur fá úrskurðaðan með börnum sínum.

29. gr.

Nú hefur kvæntur maður verið dæmdur til fangelsisvistar eða úrskurðaður á drykkjumannahæli eða aðra hliðstæða stofnun, og getur Tryggingastofnunin þá greitt barnalífeyri samkv. ákvæðum 26. gr., eftir því sem þau geta átt við.

30. gr.

Árlegar fjölskyldubætur eru sem hér segir:

Á 1. verðlagssvæði	kr. 400.00
- 2. —————	— 300.00

og eru þær greiddar eftir reglum 31.—33. gr. með hverju barni undir 16 ára aldri, sem er umfram 3 í fjölskyldu.

31. gr.

Fjölskylda telst hér foreldrar og börn þeirra innan 16 ára aldurs, þar með talin stjúpbörn og kjörbörn. Undantekin eru börn, sem ekki eru á framfæri foreldranna.

Ef barn er í fósttri, getur Tryggingastofnunin greitt fósturforeldrum bæturnar, ef fullvist er, að barnið sé í raun réttri á framfæri þeirra, sbr. 3. mgr. 58. gr.

32. gr.

Fjölskyldubætur skulu greiddar foreldrum barnanna, ef þeir eru á lífi og sjá um uppeldi þeirra. Þó getur Tryggingastofnunin greitt þær öðrum aðila, ef hún telur, að bæturnar komi börnunum að betri notum með þeim hætti, sbr. 33. gr.

Fjölskyldubætur eru ekki greiddar vegna barna, sem barnalífeyrir er greiddur með samkv. 20.—29. gr. eða greitt er með af öðrum sem því svarar samkv. úrskurði.

33. gr.

Barnalífeyri eða fjölskyldubætur, sem greitt er samkv. 20.—32 gr., skal eingöngu nota til framfærslu eða menntunar börnum þeim, sem hlut eiga að máli. Tryggingastofnunin getur neitað að greiða bætur eða hætt að greiða þær, nema fulltryggt sé, að þær verði notaðar eða hafi verið notaðar í þessu skyni. Skal Tryggingastofnunin hafa um þetta samvinnu við barnaverndarnefndir og aðra aðila, sem eiga að hafa eftirlit með uppeldi barna og framfærslu, og getur hún ákveðið að greiða þessum aðilum bæturnar, en þeir sjái síðar um, að þær komi börnunum að sem bestum notum.

3. Bætur til mæðra, ekkna o. fl.

34. gr.

Við hverja barnsfæðingu á móðirin rétt á að fá greiddar kr. 80.00, hvort sem hún stundar vinnu utan heimilis eða ekki.

Mæðrum, sem stunda atvinnu utan heimilis, skal greiða fæðingarstyrk kr. 140.00 mánaðarlega í allt að þrjá mánuði samtals fyrir og eftir fæðingu, enda leggi þær niður vinnu og sé ekki greitt kaup fyrir þennan tíma. Gift kona fær því aðeins greidd-

ar bæt看 samkvæmt þessari málsgrein, að maður hennar geti ekki séð heimilinu farborða. **50**

7. maí

Nú greiðir atvinnurekandi kaup, sem er lægra en fæðingarstyrkur samkv. framansögðu, og skal þá Tryggingastofnunin greiða fæðingarstyrk, þó aldrei hærri en svo, að hann að viðbættu kaupi nemi meiru en kr. 175.00 á mánuði.

Greiða skal fæðingarstyrk frá þeim tíma, sem kona leggur fram læknisvottorð um, að hún muni sennilega ala barn innan 6 vikna, og allt til þess er 6 vikur eru frá barnsburði, sbr. þó 2. mgr. Fæðingarstyrkur er því aðeins greiddur, að móðirin hliti þeim reglum, sem settar kunna að verða um lækni-seftirlit um meðgöngutímann.

Mæður, sem ekki stunda atvinnu utan heimilis síns, fá auk þeirra kr. 80.00, sem um ræðir í 1. mgr., greiddar kr. 120.00 upp í kostnað þann, sem fæðingin hefur í för með sér.

35. gr.

Hver sú kona, sem verður ekkja innan 67 ára aldurs, á rétt á bótum í 3 mánuði eftir lát eiginmanns hennar, kr. 200.00 mánaðarlega. Ef ekkjan hefur börn yngri en 16 ára á framfæri sínu, á hún enn fremur rétt á bótum í 9 mánuði í viðbót, kr. 150.00 mánaðarlega.

36. gr.

Auk bóta samkvæmt 35. gr. á hver sú kona, sem verður ekkja eða hættir að taka barnalífeyri samkvæmt 23. gr. eftir að hún er orðin fullra 50 ára, rétt á árlegum lífeyri, allt að sömu fjárhæð og greiða ber ekkju samkvæmt 2. málsl. 1. tölul. 57. gr., og ákveður tryggingaráð fjárhæðina með hliðsjón af fjárhagsástæðum ekkjunnar og verðlagssvæðum. Sama rétt á ógift móðir, ef hún er orðin 50 ára, þegar hún hættir að taka barnalífeyri.

37. gr.

Nú hefur kona búið með karlmanni í a. m. k. 2 ár og alið honum barn, eða búið með honum samfleytt í 5 ár. Á hún þá sama rétt til bóta og ekkja skv. 35. og 36. gr., ef maðurinn fellur frá.

Þetta er þó þeim skilyrðum bundið, að bæði hafi verið ógift, að þau hafi haft sameiginlegt heimili og maðurinn séð um framfærslu konunnar og barnanna, eins og um hjón og börn þeirra væri að ræða.

Sömu reglur gilda um giftar konur, sem eiginmaður hefur hlaupizt frá, ef þær hafa á framfæri sínu börn sín yngri en 16 ára. Fer um endurkröfurétt á hendur mannum eftir reglum 2. mgr. 26. gr.

Bætur samkv. þessari grein getur Tryggingastofnunin lækkað eða felld niður með hliðsjón af fjárhag konunnar.

38. gr.

Tryggingastofnunin getur veitt bætur eiginkonu ellilífeyris- og örorkulífeyrisþega, enda þótt hún sé ekki fullra 67 ára eða sjálf öryrki, sbr. 18. gr.

Slíkar bætur skulu vera:

- Á 1. verðlagssvæði allt að kr. 720.00 á ári
- Á 2. verðlagssvæði allt að kr. 540.00 á ári

Bætur þessar eru því aðeins veittar, að Tryggingastofnunin telji þess þörf, að undangenginni rannsókn á fjárhag umsækjanda.

Ef maður kvænist fullra 60 ára eða eldri, getur eiginkona hans eigi fengið bætur samkvæmt þessari grein. Sama máli gegnir um konu örorkulífeyrisþega, sem kvænzt hefur eftir að hann varð öryrki eða eftir að ljóst var, að orsakir örorkunnar voru tilkomnar.

50

7. maí

4. Sjúkrabætur.

39. gr.

Þeim, sem stunda vinnu í annarra þjónustu eða stunda eða reka sjálfstæða atvinnu, skulu greiddar sjúkrabætur samkvæmt eftirfarandi reglum.

Sjúkrabætur eru greiddar konum og körlum á aldrinum 16—67 ára, sem verða fyrir tekjumissi vegna veikinda, ef vinnugeta þeirra er svo skert, að hlutaðeigandi geti eigi unnið sér inn sem svarar a. m. k. $\frac{1}{4}$ meira en bótaupphæðum laganna nemur við þau störf, sem hann er vanur að stunda, eða við aðra vinnu, er honum kann að vera vísað á og telja verður við hans hæfi.

Það telst tekjumissir, þó að maður haldi kaupi sínu, ef hann verður að greiða staðgöngumanni sínum kaup, en greiði hann honum ekki allt kaup sitt, getur Tryggingastofnunin lækkað bæturnar eða fellt þær niður með öllu.

40. gr.

Sjúkrabætur skulu vera:

	Á 1. verðlagssvæði	Á 2. verðlagssvæði
Fyrir kvænta karla, þegar konan vinnur eigi utan heimilis eða er atvinnulaus	kr. 6.00 á dag	kr. 5.00 á dag
Fyrir aðra	— 5.00 —	— 4.00 —

Giftar konur fá því aðeins greiddar sjúkrabætur, að þær færi sönnur á, að maður þeirra geti ekki séð þeim farborða.

Þegar sjúkrabætur eru greiddar, er auk hinna venjulegu fjölskyldubóta samkv. 30.—32. gr. einnig greitt með þremur fyrstu börnunum í hverri fjölskyldu, sbr. 1. mgr. 31. gr.

Sjúkrabætur mega aldrei fara fram úr $\frac{3}{4}$ þess, sem hinn sjúki hefur misst í af tekjum sínum vegna sjúkdómsins.

41. gr.

Sjúkrabætur eru ekki greiddar, ef sjúkdómurinn stafar af áfengisneyzlu, notkun deyfilyfja eða öðrum orsökum, sem hinn tryggði á sjálfur sök á, beint eða óbeint, með vítaværðu hirðuleysi eða gáleysi.

Ef farsóttir ganga, svo sem mislingar, influensa, skarlatssótt o. fl., fellur niður greiðsla sjúkrabóta vegna slíkra sjúkdóma, nema tryggingaráð heimili greiðsluna hverju sinni.

42. gr.

Í kaupstöðum og kauptúnum, þar sem lækna starfa, skal greiða sjúkrabætur sem hér segir:

- a) Þeir, sem starfa í annarra þjónustu, skulu eiga rétt á sjúkrabótum frá og með 11. veikindadegi og í allt að 26 vikur samtals á einu ári, enda sé þeim ekki greitt kaup þennan tíma. Tryggingaráði er þó heimilt að ákveða, að bætur skuli greiddar lengur, einkum ef veikindi stafa af slysförum og óvist er, hvort um varanlega örorku verður að ræða. Sjúkrabætur eru ekki greiddar, nema hlutaðeigandi hafi verið óvinnufær lengur en 14 daga.

Nú greiðir atvinnurekandi hinum sjúka kaup, sem er lægra en sjúkrabótum nemur, og skal þá einnig greiða sjúkrabætur, þó svo, að þær að viðbættu kaupinu séu eigi hærri en bótaupphæðir laganna að viðbættum 25 af hundraði. Um fasta starfsmenn sjá ákvæði 64. greinar.

- b) Þeir, sem starfa sjálfstætt eða hafa launþega í þjónustu sinni, eiga rétt á bótum frá og með sjöttu sjúkraviku og í allt að 26 vikur samtals á einu ári, enda geti þeir sýnt fram á, að tekjur þeirra hafi minnkað verulega vegna veikindanna.

Skal tryggingaráð setja nánari reglur um greiðslu sjúkrabóta til slíkra manna 50
með hliðsjón af ákvæðum 2. mgr. 39. gr. Þó skulu þeir framleiðendur, sem búa 7. maí
við þær aðstæður, að atvinnurekstur þeirra hvílir aðallega á eigin vinnu, eiga
rétt til sjúkrabóta á sama hátt og launþegar samkv. a-lið, ef hlutaðeigandi fer
í sjúkrahús að læknisráði, atvinnurekstur hans stöðvast eða sannað er, að tekjur
hans hafi vegna veikindanna rýrnað svo, að hann falli undir ákvæði 2. mgr.
39. gr.

Sjúkrabætur falla niður þann dag, sem hinn tryggði verður vinnufær, enda þótt
hann taki ekki til starfa eða vanræki að segja frá bata sínum.

43. gr.

Utan þeirra staða, sem um ræðir í 42. gr., skulu sömu reglur gilda og þar segir
(stafl. a og b), en sjúkrabætur eru því aðeins greiddar, að hinn sjúki liggir í sjúkra-
húsi eða hafi verið rúmfastur. Hámarkstími sjúkrabóta samkvæmt þessari grein er
einnig 26 vikur á einu ári.

Ef sannað er, að hinn veiki hafi orðið að taka mann í þjónustu sína vegna sjúk-
leikans, getur Tryggingastofnunin greitt honum bætur, þótt hann hafi eigi legið
rúmfastur.

44. gr.

Skýlt er þeim, sem sækja um sjúkrabætur, að tilkynna Tryggingastofnuninni
veikindi með læknisvottorði, áður en 10 dagar eru liðnir, frá því er sjúkdómurinn
olli óvinnuhæfni, ella miðast biðtíminn við þann dag, sem tilkynning barst. Upphaf
biðtímans miðast við þann dag, sem lækni er fyrst vitjað eða sjúklingurinn fluttur
í sjúkrahús, og fylgi vottorð tveggja valinkunnra manna um, að sjúkralegan hafi
verið óslitin.

Þegar veikindi hafa verið tilkynnt, getur Tryggingastofnunin látið lækni rann-
saka heilsufar hins tryggða eða fylgzt með því á annan hátt. Ef maður vanrækir að
fara að ráðum lækni, missir hann rétt til bótanna, meðan svo stendur.

Sama verður, ef hann neitar að hlíta fyrirmælum um þátttöku í þjálfun eða starfs-
námi, sem flýtt gæti bata hans eða búið hann undir nýtt starf.

5. Slysabætur.

45. gr.

Launþegar, sem taldir eru í 46. gr. og slasast við vinnu, eiga rétt til slysabóta
samkvæmt því, er segir í 49.—58. gr., svo og vandamenn þeirra.

46. gr.

Launþegi telst samkvæmt lögum þessum hver sá, sem tekur að sér vinnu (þar
með talin ákvæðisvinna) gegn endurgjaldi, án þess að vera sjálfur atvinnurekandi.
Skiptir eigi máli, hvort um er að ræða vinnu hjá einstaklingum, einkafyrirtækjum,
opinberum fyrirtækjum eða stofnunum, samvinnufyrirtækjum, sem verkamenn eða
aðrir starfsmenn stjórna sjálfir eða með öðrum. Skipverjar teljast launþegar, þótt
þeir taki aflahlut í stað kaups. Launþegi telst og hver sá, sem tekur að sér vinnu sam-
kvæmt framansögðu eða án endurgjalds í þeim tilgangi að afla sér sérstakrar iðn-
menntunar (læringar). Í skólum og öðrum stofnunum, þar sem verklegt nám er,
teljast nemendur launþegar við það nám samkvæmt lögum þessum.

Undir ákvæði þessarar greinar falla ekki þeir launþegar, sem eingöngu taka
vinnu heim til sín eða á vinnustað, sem þeir sjálfir ákveða, eigi heldur þeir, sem taka
að sér lausavinnu, en nánari ákvæði um það, hvað telja beri starf á heimili og lausa-

50 vinnu í þessu sambandi, skulu sett með reglugerð. Þó skal ekki undanskilja þá laun-
7. maí þega, er stunda lausavinnu, sem samfara er sérstök áhætta.

Börn atvinnurekanda, yngri en 16 ára, kona hans og foreldrar eða fóstur-
foreldrar eiga ekki rétt til slysabóta, þótt þau vinni í þjónustu hans.

47. gr.

Útgerðarmaður, sem sjálfur er á skipi sínu, á sama rétt á slysabótum og aðrir
skipverjar, enda ber honum að greiða iðgjöld fyrir sjálfan sig, sbr. 112. og 113. gr.

48. gr.

Ef maður slasast eða biður líftjón við björgun eða tilraun til björgunar manns
í lífsháska, skal hann eða vandamenn hans eiga rétt til slysabóta.

49. gr.

Það er bótaskyldt slys, er tryggður maður slasast eða deyr af slysi við þá vinnu,
sem hann er tryggður við.

Til slysa teljast hér atvinnusjúkdómar, svo sem hvers konar fingur- og handar-
mein, er menn fá við sjómennsku, fiskvinnu, sláturhúsvinnu og aðra þá vinnu, sem
sérstaklega er hættuleg að þessu leyti, enda kenni menn meinsins fyrst á meðan þeir
stunda vinnuna eða innan þess tíma, að rekja megi orsakir þess til hennar. Ákveða
skal í reglugerð, hverja sjúkdóma aðra skuli telja atvinnusjúkdóma.

50. gr.

Tryggingin nær einnig til sendistarfa í þágu atvinnurekstrar og nauðsynlegra
ferða til vinnu og frá, enda sé aðeins um að ræða ferðir, sem farnar eru samdægurs
milli vinnustaðar og heimilis eða matstaðar.

Trygging sjómanna fyrir slysum nær einnig til þess, er þeir eru í landi, annað-
hvort í þarfir útgerðarinnar eða fyrir sjálfa sig, í erindum, er leiðir beint af starfi
þeirra sem sjómanna.

51. gr.

Slysabætur eru, auk sjúkrahjálpar samkvæmt III. kafla, þrenns konar:
Dagpeningar,
Örorkubætur,
Dánarbætur.

52. gr.

Þeim, sem slasast við tryggingarskylda vinnu, skulu greiddir dagpeningar, ef
meiðslin valda sjúkleika og vinnutjóni.

Dagpeningar skulu ekki greiddir fyrir fyrstu 7 dagana eftir að hinn slasaði varð
óvinnufær, en hafi hann verið óvinnufær lengur en 10 daga, skal greiða þá frá og
með 8. degi eftir að slysið varð, þangað til hann verður vinnufær eða úrskurður er
felldur um varanlega örorku eða maðurinn deyr, þó ekki lengur en 26 vikur samtals.

Tryggingaráði er heimilt að ákveða, að bætur skuli greiddar lengur, einkum ef
óvíst er, hvort um varanlega örorku verður að ræða, og líkur eru til, að afstýra megi
eða draga úr örorku með lengri bótagreiðslu.

Dagpeningar falla niður þann dag, sem hinn slasaði verður vinnufær, enda þótt
hann taki ekki til starfa eða vanræki að segja frá bata sínum.

53. gr.

Dagpeningar eru kr. 7.50 á dag.

Þegar dagpeningar eru greiddir, er auk hinna venjulegu fjölskyldubóta, sbr. 30.—
32. gr., einnig greitt með þremur fyrstu börnunum í hverri fjölskyldu.

Bótageiðslur samkv. 1. og 2. mgr. þessarar gr. skulu aldrei fara fram úr $\frac{3}{4}$ af 50 dagkaupi bótaþega við þá atvinnu, er hann stundaði, þegar slysið varð. 7. maí

Nú greiðir atvinnurekandi hinum slasaða kaup, sem er lægra en dagpeningum nemur, og skal þá einnig greiða dagpeninga, þó svo, að þeir að viðbættu kaupinu séu eigi hærri en bótaupphæðir laganna að viðbættum 25%. Um fasta starfsmenn sjá 64. gr.

54. gr.

Dagpeningar eru ekki greiddir, ef slysið stafar af áfengisneyzlu, notkun deyfi-lyfja eða öðrum orsökum, sem hinn tryggði á sjálfur sök á, beint eða óbeint, með vitaverðu hirðuleysi eða gáleysi. Sama gildir um örorkubætur skv. 56. gr. og dánarbætur skv. 57. gr.

55. gr.

Þegar slys hefur verið tilkynnt, getur Tryggingastofnunin látið lækni rannsaka heilsufar hins slasaða eða fylgzt með því á annan hátt. Ef maður vanrækir að fara að ráðum læknis, missir hann rétt til dagpeninga meðan svo stendur. Sama verður, ef hann neitar að hlíta fyrir mælum um þátttöku í þjálfun eða starfsnámi, sem flýtt gætu bata hans eða búið hann undir nýtt starf.

56. gr.

Ef slys veldur varanlegri örorku, skal greiða þeim, sem fyrir því varð, örorkulífeyri til dauðadags eða örorkubætur í einu lagi, sbr. þó 54. gr.

Fullur örorkulífeyrir er kr. 1200.00 á ári, og greiðist hann, ef örorkan er 75% eða meiri; ef hún er minni, greiðist sami hundraðshluti af fullum lífeyri og örorkan er metin. Ef orkutapið er minna en 50%, er Tryggingastofnuninni heimilt að greiða í einu lagi örorkubætur, sem jafngilda lífeyri hlutaðeiganda, samkvæmt reglum, er ráðuneytið setur að fengnum tillögum tryggingaráðs.

Nú er örorka metin 50% eða meiri, og skal þá greiða, auk lífeyris samkvæmt 1. mgr., bætur og lífeyri vegna þeirra, sem voru á framfæri bótaþega, þegar slysið bar að höndum, eftir sömu reglum og dánarbætur samkv. 57. gr. Ef örorka er alger og ævilöng, skal greiða fullan lífeyri og bætur, en sé orkutapið minna, lækka upphæðirnar um 2% fyrir hvert 1%, sem vantar á fulla örorku, og falla niður, ef orkutapið nær ekki 50%. Örorkubætur greiðast ekki, ef orkutapið er metið minna en 15%.

Tryggingastofnunin getur hvenær sem er látið endurmeta orkutap bótaþega, og eru þá greiðslur til hans ákveðnar samkvæmt niðurstöðu matsins.

57. gr.

Ef slys veldur dauða innan eins árs frá því, er það bar að höndum, skal greiða dánarbætur sem hér segir:

1. Ekkja eða ekkill hljóta kr. 3000.00. Ef ekkja eða ekkill eru 50 ára eða eldri eða hafa tapað 50% eða meiru af starfsorku sinni, greiðist auk þess lífeyrir til dauðadags, kr. 1200.00 á ári, miðað við 100% örorku eða 67 ára aldur. Lífeyrir lækkar um 2% fyrir hvert 1%, sem vantar á fulla örorku, eða 6% fyrir hvert ár eða brot úr ári, sem vantar á, að hlutaðeigandi sé 67 ára.
2. Barn yngra en 16 ára fær kr. 800.00 lífeyri á ári til fullnaðs 16 ára aldurs. Ef barnið er munaðarlaust, er tryggingaráði heimilt að hækka bæturnar um allt að 50%.
3. Barn eldra en 16 ára, sem var á framfæri hins látna vegna örorku, þegar slysið bar að höndum, fær bætur, eigi minni en kr. 1000.00 og allt að kr. 3000.00, eftir því að hve miklu leyti það naut stuðnings hins látna við fráfalið hans. Þó greiðast ekki bætur, ef örorkan er minni en 15%.

- 50 4. Foreldri hlýtur eigi minni bætur en kr. 1000.00 og allt að kr. 3000.00, eftir því
7. maí að hve miklu leyti það naut stuðnings hins látna við fráfali hans.
5. Systkini hins látna, sem voru á framfæri hans, þegar slysið bar að höndum, hljóta dánarbætur á sama hátt sem börn, sbr. 3. tölulið hér á undan.

58. gr.

Ekkja eða ekill, sem ekki var samvistum við hið látna og ekki á framfæri þess, hlýtur engar dánarbætur.

Kona, sem býr samvistum með manni án þess að vera gift honum, hefur sama rétt til dánarbóta og eiginkona, ef hún hefur fætt honum barn, er þunguð af hans völdum eða þau hafa verið samvistum samfleytt í 18 mánuði. Sama gildir um karlmann, sem býr samvistum við konu án þess að vera kvæntur henni. Réttur þessara aðila til dánarbóta vikur þó fyrir rétti eiginkonu og eiginmanns, sem aðili kann að hafa á framfæri sínu.

Um fósturbörn og fósturforeldra gildir sama og um börn og foreldra, sbr. 57. gr., ef sömu skilyrðum er fullnægt. Fósturbörn teljast hér aðeins þau börn, sem hafa verið talin á framfæri fósturforeldris samkvæmt skattaframtali undanfarin 3 ár, enda hafi þau ekki jafnframt verið talin á framfæri annars. Barn telst hafa verið á framfæri föðurins, þótt það fæðist að honum látnum.

Frá dánarbótum, sem greiddar eru vandamönnum, ber að draga þær örorkubætur, er greiddar hafa verið samkvæmt 56. gr. vegna sama slyss. Lifeyrisgreiðslur, sem inntar hafa verið af hendi, koma ekki til frádráttar.

6. Almenn ákvæði um bæturnar.

59. gr.

Í lögum þessum tákna „bætur“ hvers konar greiðslur samkv. II. kafla og „bótapegi“ hvern þann, er einhverjar bótagreiðslur hlýtur frá Tryggingastofnuninni.

60. gr.

Sækja skal til Tryggingastofnunarinnar um allar bætur. Umsóknir séu ritaðar á sérstök eyðublöð, er hún lætur í té. Skulu eyðublöð þessi fást í skrifstofum stofnunarinnar, hjá umboðsmönnum hennar og annars staðar eftir því, sem hentugt þykir.

Umsækjendum er skylt að svara öllum spurningum og gefa allar upplýsingar, sem nauðsynlegar eru til þess að hægt sé að úrskurða bætur.

61. gr.

Allar umsóknir skal afgreiða svo fljótt sem kostur er á, og skulu bætur reiknaðar frá fyrsta degi þess mánaðar, sem Tryggingastofnunin eða umboðsmaður hennar fær umsóknina, eða frá þeim degi, sem umsækjandinn hefði uppfyllt skilyrðin til bótanna.

Heimilt er Tryggingastofnuninni að veita undanþágu frá ákvæðum 1. mgr., ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi, svo sem ef umsækjandi býr fjarri skrifstofum hennar, umboðsmönnum eða póstafgreiðslustöð.

62. gr.

Þegar að höndum ber slys, sem ætla má bótaskyld samkvæmt lögum þessum, skal atvinnurekandi senda tafarlaust tilkynningu um slysið í því formi, sem Tryggingastofnunin skipar fyrir um, til lögreglustjóra eða umboðsmanns hans (í Reykjavík þó til Tryggingastofnunarinnar). Lögreglustjóri sendir tilkynninguna til Tryggingastofnunarinnar ásamt nauðsynlegum upplýsingum. Ef atvik að slysinu eru óljós eða mál ekki nægilega upplýst eða ástæða til að ætla, að slysið hafi orðið af hirðuleysi

eða lélegum útbúnaði, svo og ef Tryggingastofnunin óskar þess, skal lögreglustjóri rannsaka málið fyrir rétti. **50**

7. maí

Heimilt er að taka til greina tilkynningar um slys, þótt dregizt hafi að senda þær, ef sannað er, að tilkynnandi á ekki sök á drættinum.

Ef sá, sem átti að tilkynna slys, hefur vanrækt það, skal það eigi vera því til fyrirstöðu, að sá, sem fyrir slysi varð, eða eftirlátnir vandamenn hans, geti gert kröfu til bóta, ef það er gert áður en ár er liðið, frá því að slysið bar að höndum.

63. gr.

Enginn getur samtímis notið nema einnar tegundar bóta samkv. lögum þessum, nema annað sé sérstaklega ákveðið. Ber hér einnig að taka tillit til atvinnuleysisbóta, ef greiddar eru.

Ef maður á rétt á fleiri en einni tegund bóta, sem ekki geta farið saman, má hann taka hærri eða hæstu bæturnar.

Ef maður, sem nýtur slysabóta samkv. 45.—58. gr., ætti rétt á hærri bótum eftir öðrum ákvæðum II. kafla, skal greiða honum mismuninn til viðbótar.

Ef bótaþegi dvelst í sjúkrahúsi eða annarri hliðstæðri stofnun, þar sem Tryggingastofnunin eða hið opinbera greiða fyrir hann að nokkru eða öllu leyti, er heimilt að lækka eða fella niður bætur, sem ætlaðar hafa verið til framfærslu hans sjálfs.

Tryggingaráð setur reglur um framkvæmd ákvæða næstu mgr. hér á undan, og séu þær endurskoðaðar eigi sjaldnar en einu sinni á ári.

64. gr.

Fastir starfsmenn skulu aldrei missa neins í af launum sínum, í hverju sem þau eru greidd, fyrstu fjórtán dagana eftir að þeir forfallast frá vinnu sökum sjúkdóma eða slysa, en njóta skulu þeir kaupgreiðslu um lengri tíma, ef svo er mælt fyrir í sérstökum lögum, samningum eða slíkt leiðir af venju í þeirri starfsgrein.

65. gr.

Tryggingastofnunin úrskurðar bætur til ákveðins tíma og aldrei lengur en til eins árs í senn. Skal því endurnýja allar umsóknir um bætur a. m. k. árlega, og athugar Tryggingastofnunin bótaréttinn á ný við hverja endurveitingu. Ef hagur bótaþega breytist á því tímabili, sem bætur eru veittar fyrir, getur Tryggingastofnunin hvenær sem er endurskoðað bótagreiðslurnar og samræmt þær þeim breytingum, sem orðið hafa.

66. gr.

Bætur skulu greiddar bótaþegum sjálfum eða fjárráðamönnum þeirra. Barnalífeyri skal þó greiða foreldrum eða forráðamönnum barna.

Ef bótaþegi getur ekki sjálfur sótt bæturnar sökum elli eða sjúkleika eða býr langt frá greiðslustað, greiðir Tryggingastofnunin öðrum bæturnar, enda hafi þeir skýrt og ótvírætt umboð bótaþega til þess að veita bótunum viðtöku.

67. gr.

Bætur skal greiða mánaðarlega eftir á. Þó má greiða sjúkrabætur og dagpeninga fyrir styttri tíma. Enn fremur má greiða bætur eftir á fyrir lengri tíma en einn mánuð, þar sem samgöngur eru erfiðar.

Úrskurðaðar bætur falla niður, ef þær eru ekki sóttar innan 12 mánaða, en hægt er að endurnýja réttinn til bótanna, ef færðar eru sönnur á, að lögleg forföll hafi hamlað því, að bætur væru sóttar á réttum tíma.

68. gr.

Óheimilt er að framselja eða veðsetja bótakröfur samkv. lögum þessum, og ekki má leggja á þær lögöld né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuld-

50 heimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokk-
7. maí urn hátt.

69. gr.

Ef bótaþegi flyzt til útlanda eða dvelst erlendis, falla bætur til hans niður, unz hann kemur aftur til landsins, en sótt getur hann þá um bætur á ný. Heimilt er þó að greiða ellilífeyri til manna, er dveljast í útlöndum í allt að 12 mánuði, og ör-orkulífeyri til manna, er fara utan til þess að fá lækningu, sem þeir eiga ekki kost á hér á landi, þó ekki lengur en hæfilegt verður að teljast í þessu skyni.

70. gr.

Nú hafa bótaþega verið greiddar hærri bætur en vera bar samkvæmt lögum þessum, og á þá Tryggingastofnunin endurkröfurétt á hendur honum eftir almenn-um reglum, eða hún getur dregið upphæðina frá bótum, sem bótaþegi síðar kynni að öðlast rétt til.

Ef greiðsla samkv. 1. mgr. stafar af sviksamlegu atferli bótaþega, getur Tryggingastofnunin látið hann endurgreiða allt að tvöfaldri þeirri fjárhæð, sem ofgreidd var. Hefur þetta engin áhrif á þá refsingu, sem bótaþegi að öðru leyti kann að hafa bakað sér.

71. gr.

Ef umsækjandi á bótakröfu á hendur manni eða stofnun, skal hann, ef Tryggingastofnunin óskar þess, framselja henni rétt sinn til bótanna.

Nú greiðast hærri skaðabætur en framlögðum tryggingabótum nemur, og skal þá bótaþegi fá mismuninn, og jafnan skal hann fá bætur, sem greiddar eru vegna þjáninga eða líkamslýta.

72. gr.

Ef bótaþegi er dæmdur til fangelsisvistar eða á annan hátt úrskurðaður til dvalar á einhverri stofnun, skulu falla niður allar bætur til hans, meðan hann dvelur þar.

Tryggingastofnunin getur þó ákveðið að greiða bæturnar eða hluta af þeim konu hans og börnum eða einhverjum þriðja aðila, sem sér um, að bæturnar komi þeim að sem mestu gagni.

73. gr.

Pegar bótaþegi andast, skulu bætur falla niður frá næstu mánaðamótum eftir andlát hans, ef um mánaðarlegar greiðslur bóta er að ræða, ella frá dánardegi. Ógreiddar bætur renna til dánarbús hins látna.

III. KAFLI

Heilsugæzla.

74. gr.

Tryggingastofnunin skal vinna að því í samráði og samvinnu við heilbrigðisstjórnina, að látin verði í té skipuleg heilsugæzla, er nái sem bezt til allra landsmanna.

Heilsugæzla merkir í lögum þessum bæði heilsuvernd og sjúkrahjálp.

75. gr.

Heilsugæzlu á vegum trygginganna annast heilsuverndarstöðvar, sjúkrahús og lækningastöðvar, sem til þess eru viðurkennd af heilbrigðisstjórninni.

Þar, sem ekki eru heilsuverndar- eða lækningastöðvar, annast héraðslæknar störf þeirra, hver í sínu umdæmi, með aðstoð annarra opinberra heilbrigðisstarfsmanna.

76. gr.

50

7. maí

Heilsuverndar- og lækningastöðvar samkvæmt 75. gr. skulu vera í öllum kaupstöðum og annars staðar þar, sem heilbrigðisstjórnin ákveður með ráði Tryggingastofnunarinnar. Skulu þær settar á stofn og reknar af hlutaðeigandi sveitarfélagi eða sveitarfélögum, ef fleiri en eitt sveitarfélag eru um stöð.

Tryggingastofnuninni er heimilt að setja á stofn og reka stofnanir, sem annast sérstaka þætti heilsugæzlu fyrir allt landið, svo sem vinnulækningar, enda fallist heilbrigðisstjórnin á tilhögun þessarar starfsemi.

77. gr.

Um framlög ríkisins til að koma upp heilsuverndar- og lækningastöðvum samkvæmt lögum þessum gilda sömu reglur og um framlög þess til að reisa sjúkrahús.

78. gr.

Í hverju sveitarfélagi, þar sem reknar eru stofnanir þær, sem um getur í 76. gr., skal starfa heilsugæzlunefnd, sem annast stjórn og rekstur þeirra svo og rekstur sjúkrahúsa, sem sveitarfélögin eiga.

Heilsugæzlunefnd skal skipuð 3 eða 5 mönnum, eftir því sem sveitarstjórn ákveður, og kosin hlutfallskosningu af sveitarstjórn eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar. Nefndin kys sér sjálf formann. Kjósa skal jafnmarga varamenn á sama hátt og til sama tíma.

Nú standa fleiri sveitarfélög en eitt að stofnunum þeim, er að framan greinir, og getur þá tryggingaráð ákveðið, að hlutaðeigandi sveitarfélög kjósi sameiginlega stjórnir þeirra.

Ef saman falla tryggingaumdæmi, sbr. 11. gr., og svæði þau, er umræddar stofnanir ná yfir, má tryggingaráð ákveða, að heilsugæzlunefnd skuli fara með störf trygginganefndar, sbr. 3. mgr. 11. gr.

79. gr.

Hlutverk sjúkrahúsa er að veita sjúklingum, er þarfnast sjúkrahúsvistar, nauðsynlega umönnun, hjúkrun og læknishjálp.

Hlutverk heilsuverndarstöðva er að rækja hvers konar heilsuverndarstarfsemi, og telst þar til mæðravernd, barna- og unglingavernd, þar með talið skólaeftirlit og eftirlit með íþróttaiðkunum, berklavarnir, holdsveiki- og sullaveikivarnir, varnir gegn kynsjúkdómum, almennar farsóttavarnir og andleg heilsuvernd. Enn fremur heilbrigðiseftirlit með vinnustöðvum, aðstoð við almennar slysavarnir, hibýlaeftirlit, matvælaeftirlit og manneldisrannsóknir.

Hlutverk lækningastöðva er að veita, hver í sínu umdæmi, almenna og sérfræðilega læknishjálp sjúklingum utan sjúkrahúsa, þar með talda tannlækningar, svo og nuddlækningar og fæðingarhjálp. Enn fremur að annast rannsóknir, er miði að sem fullkomnastri sjúkdómsgreiningu. Lækningastöðvar sjá einnig um nauðsynlega hjúkrun sjúklinga í heimahúsum, að svo miklu leyti sem Tryggingastofnunin ákveður að láta hana í té, sbr. 92. gr.

80. gr.

Sjúkrahús, þar með talin einkasjúkrahús, heilsuverndarstöðvar og lækningastöðvar skulu háð eftirliti heilbrigðisstjórnarinnar, er setur með reglugerð ákvæði um þá lágmarkspjónustu, er slíkar stofnanir skuli láta í té á hverjum stað, og önnur skilyrði fyrir því, að þær hljóti viðurkenningu, en fylgist síðan með, að öllum slíkum ákvæðum sé fylgt, og metur að öðru leyti gæði þjónustunnar á hverjum stað, sbr. 86. gr.

50

81. gr.

7. maí Heilbrigðisstjórnin getur ákveðið, að ein og sama stofnun ræki hlutverk sjúkrahúss, heilsuverndar- og lækningastöðvar, þar sem skilyrði eða staðhættir mæla með því.

82. gr.

Ríkissjóður greiðir laun allra fastra lækna heilsuverndarstöðva, lækningastöðva og opinberra sjúkrahúsa, svo og héraðslækna og sérfróðra lækna, sem falin eru sérstök störf í þágu heilsugæzlustarfseminnar eða yfirumsjón með einstökum greinum hennar.

Nú telur tryggingaráð (heilsugæzludeild), að nauðsynlegt sé, að fleiri læknar en héraðslæknir einn starfi í læknishéraði, þar sem eigi er rekin heilsuverndarstöð eða lækningastöð eða slíkar stöðvar geta eigi séð fyrir læknishjálpi í héraðinu, svo að fullnægjandi teljist að dómi heilbrigðisstjórnar, og skal þá greiða laun aukalæknis eða aukalækna úr ríkissjóði.

Laun lækna, er veita læknishjálpi utan sjúkrahúsa, skulu yfirleitt miðuð við það, að þeim sé heimilt að taka gjald af sjúklingum samkvæmt gjaldskrá, sbr. 85. gr.

Ákvæði 2. mgr. þessarar greinar gilda eigi lengur en til ársloka 1951 hvað snertir þau tryggingaumdæmi, þar sem skylt er að reka heilsuverndar- og lækningastöðvar samkvæmt 76. gr.

83. gr.

Ráðherra skipar þá lækna, er um ræðir í 82. gr., og ákveður fjölda þeirra á hverjum stað með ráði tryggingaráðs (heilsugæzludeildar). Eigi má þó fjölga föstum læknum meira en svo, að 1500 íbúar komi að meðaltali á hvern almennan lækni, er starfar að lækningum utan sjúkrahúsa, nema sérstaklega standi á.

84. gr.

Tryggingastofnunin greiðir kostnað við dvöl hinna tryggðu eftir læknisráði á viðurkenndum sjúkrahúsum, heilsuhælum og fæðingarstofnunum, þar með talin læknishjálpi, lyf og umbúðir. Greiðir hún slíkan kostnað að fullu og eins lengi og þörf krefur, enda sé nauðsyn sjúkrahúsvistar viðurkennd af tryggingayfirlækni eða öðrum trúnaðarlæknum í umboði hans.

Heimilt er Tryggingastofnuninni, ef sérstaklega stendur á, að greiða kostnað við dvöl á viðurkenndum hjúkrunarheimilum eftir reglum, sem heilbrigðisstjórnin setur.

85. gr.

Þeir, sem tryggðir eru samkvæmt lögum þessum, eiga rétt á að fá læknishjálpi utan sjúkrahúsa hjá læknum, er starfa í þjónustu hinnar opinberu heilsugæzlu, sbr. 82. gr., gegn greiðslu eftir gjaldskrá, sem heilbrigðisstjórnin setur. Gjaldskrá þessi skal miðuð við það, að hún að meðaltali svari til $\frac{1}{4}$ af hæfilegri greiðslu.

Þegar svo stendur á, að fastir læknar, héraðslæknar og aukalæknar skv. 82. gr. eru eigi nægilega margir til þess að sjá fyrir fullnægjandi læknishjálpi í læknishéraði, getur Tryggingastofnunin til bráðabirgða samið við einstaka lækna eða félagslagsskap þeirra um að sjá hinum tryggðu fyrir læknishjálpi.

Ef slíkir samningar takast ekki, getur Tryggingastofnunin ákveðið að greiða hinum tryggðu upp í kostnað við læknishjálpi $\frac{3}{4}$ hluta miðað við gjaldskrá, er heilbrigðisstjórnin setur, eða sem samsvarar þrefaldri gjaldskrá fastra lækna.

Tryggingastofnunin getur ákveðið að greiða kostnað við tannlækningar eingöngu vegna þeirra, sem eru innan 18 ára aldurs.

Tryggingastofnunin greiðir ekki læknishjálpi umfram beina heilsufarslega

nauðsyn, svo sem tannfyllingar með gulli, fegrunaraðgerðir og annað tilsvarendi, 50 og skal í reglugerð setja ákvæði til að girða fyrir það.

Þegar í hlut eiga þeir, er njóta elli- og örorkulífeyris samkvæmt 13.—19. gr., börn þeirra, munaðarleysingjar eða þeir, sem njóta slysabóta, sbr. 49.—58. gr., skal Tryggingastofnunin greiða fyrir þá læknishjálp, er þeim bæri að greiða samkvæmt gjaldskránni.

86. gr.

Tryggingastofnunin semur við sjúkrahús og aðrar slíkar stofnanir og heilsuverndar- og lækningastöðvar, sbr. 75. gr., um að annast lækninga- og heilsuverndarstarfsemi samkvæmt þessum kafla.

Ef ekki takast samningar, úrskurðar heilbrigðisstjórnin greiðslurnar, og skal þá miða við, að stofnanirnar fái greiddan eðlilegan kostnað vegna þeirrar þjónustu, er þær láta í té, að undangengnu mati samkvæmt 80. gr.

Það skal tekið fram í samningi samkvæmt 1. mgr. eða ákveðið í úrskurði samkvæmt 2. mgr., að ágóða af rekstri þeirra stofnana, er þær getur, skuli varið til að bæta og fullkomna þá þjónustu, er þær láta í té. Skal Tryggingastofnuninni heimill aðgangur að bókhaldi þeirra til að tryggja framkvæmd þessa ákvæðis.

87. gr.

Tryggingastofnunin skal greiða að fullu þau lyf, sem sjúklingum er lífsnauðsyn eða brýn nauðsyn að nota að staðaldri að dómi læknis, enda sé sannað með læknisvottorði og rannsókn, er tryggingayfirlæknir metur gilda, að um slíka nauðsyn sé að ræða. Önnur nauðsynleg lyf og umbúðir skulu greidd að hálfu. Tryggingastofnunin greiðir þó aðeins lyf og umbúðir, sem ávísað er með lyfseðli af lækni, sem hlotið hefur ótakmarkað lækningaleyfi, eða af staðgöngumanni hans.

Tryggingastofnunin lætur gera skrá um þá lyfjaflokka, sem um getur í 1. mgr., og skal hún staðfest af heilbrigðisstjórninni. Skrá þessi skal endurskoðuð eftir þörfum, þó eigi sjaldnar en annað hvert ár.

88. gr.

Tryggingastofnunin greiðir að fullu kostnað við röntgenskyggningu og töku röntgenmynda, enda séu slíkar rannsóknir framkvæmdar að fyrirlagi læknis og af læknum eða stofnunum, sem heilbrigðisstjórnin samþykkir. Enn fremur skal greiða að fullu lyf þau og efni, sem nauðsynleg eru til slíkra rannsókna.

Um greiðslur þessar fer eftir samningum. Ef samningar hafa ekki tekizt, skal endurgreitt eftir gjaldskrá, sem heilbrigðisstjórnin setur.

89. gr.

Tryggingastofnunin greiðir að fullu kostnað við röntgen- og radíumlækningar í viðeigandi tilfellum. Þó greiðist kostnaður við slíkar lækningar aðeins, ef þær eru framkvæmdar á stofnunum, sem heilbrigðisstjórnin hefur viðurkennt í þessu skyni.

90. gr.

Tryggingastofnunin greiðir að fullu kostnað við vefjarannsóknir og líffræðilegar rannsóknir, sem nauðsynlegt er, að gerðar séu á sérstökum stofnunum, enda séu þær rannsóknir gerðar að fyrirlagi læknis.

Um greiðslur þessar fer eftir samningum, en takist samningar ekki, skal endurgreiða sjúklingum eftir gjaldskrá, er heilbrigðisstjórnin setur.

Tryggingaráð ákveður, hvaða rannsóknir hér komi til greina.

91. gr.

Tryggingastofnunin greiðir ljósmæðrahjálp í heimahúsum eftir gjaldskrá, er heilbrigðisstjórnin setur.

50

7. maí

Tryggingastofnuninni er heimilt að láta í té hjúkrun eða aðstoð í heimahúsum, er nauðsyn krefur að dómi læknis. Slík aðstoð skal þó aðeins látin í té, er alveg sérstaklega stendur á, og þá eftir nánari reglum, er tryggingaráð setur.

92. gr.

Tryggingastofnuninni er heimilt að greiða styrki upp í kostnað við sjúkrahljálperlendis í sérstökum tilfellum. Slíkir styrkir skulu þó eigi greiddir nema sjúklingurinn veikist erlendis eða sé haldinn sjúkdómi, sem gildar ástæður mæla með að dómi tryggingayfirlæknis og sérfræðinganeftdar, að bót fáið ráðin á erlendis, en ekki hér á landi.

94. gr.

Stofna skal læknisvitjana- og sjúkraflutningasjóði, einn fyrir hvert sveitarfélag eða hluta úr sveitarfélagi innan tryggingaumdæmis, þar sem aðstaða til læknisvitjana og sjúkraflutninga er svo erfið, að þess sé þörf að dómi tryggingaráðs.

Trygginganeftnd umdæmisins stjórnar sjóðum þessum og veitir fé úr þeim og sendir Tryggingastofnuninni ársreikninga þeirra.

Sjóðir þessir myndast af árlegu framlagi úr tryggingasjóði, sem nemur 100000 krónum fyrir alla sjóðina samanlagt. Skiptist þessi heildarupphæð fyrst milli hinna einstöku tryggingaumdæma eftir tillögum landlæknis, og skal við þá skiptingu höfð hliðsjón af allri aðstöðu til læknisvitjana og sjúkraflutninga og enn fremur af fólksfjölda umdæmanna. Þegar hluti hvers tryggingaumdæmis hefur verið ákveðinn, skiptist hann milli hinna einstöku sjóða innan umdæmisins, og skal tryggingaráð við þá skiptingu fara eftir sömu reglum og segir í næsta málslíð hér á undan og leita tillagna trygginganeftdar umdæmisins um hana.

95. gr.

Auk sjóða þeirra, sem um getur í 94. gr., skal stofna sjóð, sem sé sameiginlegur fyrir allt landið, og skal hlutverk hans vera sem hér segir:

- a. Að taka þátt í að jafna halla, sem verða kann á einstökum læknisvitjana- og sjúkraflutningasjóðum, sbr. 96. gr., og
- b. að veita endurgreiðslur skv. 97. gr. einstaklingum, sem verða fyrir tilfinnanlegum kostnaði vegna læknisvitjana eða sjúkraflutninga, en eiga ekki rétt til endurgreiðslu úr neinum læknisvitjana- eða sjúkraflutningasjóði.

Sjóður sá, sem um getur í þessari grein, myndast af árlegu framlagi úr tryggingasjóði að upphæð 100000 kr., og er honum stjórnað af Tryggingastofnuninni. Aldrei má verja meira en $\frac{1}{2}$ af sjóðnum til þeirra nota, sem ákveðin eru í staflíð a, og aldrei meira en $\frac{1}{3}$ til þeirra nota, sem ákveðin eru í staflíð b.

96. gr.

Fé þeirra sjóða, sem um getur í 94. gr., skal varið til að endurgreiða 75% af óhjákvæmilegum kostnaði við ferðir lækna til sjúklinga, að undanskildum fyrstu 10 km, og 75% af óhjákvæmilegum kostnaði við flutning sjúklinga í sjúkrahús. Endurgreiðslur þessar eru miðaðar við það, að þess læknis hafi verið vitjað, sem er héraðslæknir á þeim stað, þar sem sjúklingurinn er búsettur, eða þess læknis í þjónustu hinnar opinberu heilsugæzlu, sem hægst og ódýrast hefði verið að vitja með tilliti til samgangna á hverjum stað. Á sama hátt eru endurgreiðslur vegna sjúkraflutnings miðaðar við, að flutningurinn sé til þess sjúkrahúss, sem stytzt er eða ódýrast að komast til, enda komi vist í því sjúkrahúsi sjúklingnum að fullum notum með tilliti til sjúkdóms hans að dómi læknis.

Ef endurgreiðslur eins árs samkv. 1. mgr. nema svo miklu, að sjóðurinn hrökkvi 50
eigi til, skal hlutaðeigandi sveitarfélag greiða hallann, en fær þá hluta af þeirri 7. maí
upphæð endurgreiddan úr sjóði þeim, sem um getur í 95. gr. staflað a, eftir því sem
sá sjóður hrekkur til, en þó aldrei yfir 50%.

97. gr.

Nú verður maður fyrir tilfinnanlegum kostnaði vegna læknisviltjana eða sjúkra-
flutninga, en á ekki rétt til greiðslu úr sjóði, sbr. 94. gr., og er Tryggingastofn-
uninni þá heimilt að greiða þann kostnað að nokkru eða öllu leyti eftir umsókn
hans, sbr. b-lið 95. gr.

IV. KAFLI

Fjárhagsákvæði.

1. Tryggingasjóðurinn.

98. gr.

Öll útgjöld almannatrygginganna samkvæmt lögum þessum skal greiða úr ein-
um allsherjar tryggingasjóði, sem Tryggingastofnunin stjórnar.

99. gr.

Í vörzlu Tryggingastofnunarinnar eru eftirtaldir sjóðir:

1. Lífeyrissjóður Íslands, sbr. 46. gr. laga nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar.
Ríkissjóður endurgreiðir tryggingasjóðnum á 10 árum upphæðir þær, sem Líf-
eyrissjóður Íslands hefur lagt út til ellilauna og örorkubóta samkvæmt 78. gr.
l. nr. 74 31. des. 1937, sbr. einnig 79. gr. sömu laga.
2. Sjóður slysatryggingadeildar Tryggingastofnunar ríkisins, sbr. I. og II. kafla
laga nr. 104 30. des. 1943, um breyting á I.—III. kafla laga um alþýðutryggingar.
3. Ellistyrktarsjóðir þeir, sem um getur í 76. gr. laga nr. 74 31. des. 1937.
4. Sjóðir sjúkrasamlaga þeirra, sem stofnuð hafa verið samkvæmt lögum um al-
þýðutryggingar.
5. Verðlækkunarskattshluti samkvæmt lögum nr. 42 14. apríl 1943.

100. gr.

Um ráðstöfun á sjóðum þeim, sem taldir eru í 1. og 2. tölulið 99. gr., gilda
eftirfarandi reglur:

Lífeyrissjóður Íslands og sjóður slysatryggingadeildar skulu sameiginlega vera
varasjóðir Tryggingastofnunarinnar, og skulu vextirnir leggjast við hann ár hvert.

Úr varasjóði má til bráðabirgða greiða halla, sem verða kann á trygginga-
sjóðnum.

Verðlækkunarskattshluti samkvæmt 5. tölul. sömu greinar skal vera áfram í
vörzlu Tryggingastofnunarinnar, þar til Alþingi setur lög um atvinnuleysistryggingar.

101. gr.

Um ráðstafanir á sjóðum þeim, sem taldir eru í 3. og 4. tölul. 99. gr., fer sem
hér segir:

Ellistyrktarsjóðunum skal varið til að koma upp elliheimilum og stofnunum
fyrir öryrkja, sbr. 17. gr.

Tryggingastofnunin skal gera heildartillögur um, hvar elliheimilum og stofn-
unum fyrir öryrkja skuli komið upp, og sé stefnt að því, að tryggingaumdæmi, eitt
eða fleiri, geti verið saman um stofnun þeirra og rekstur. Tillögur þessar skulu lagð-

50 ar fyrir félagsmálaráðherra til staðfestingar og síðan tilkynntar hlutaðeigandi sveitarfélögum. Að fenginni staðfestingu félagsmálaráðherra skal fara fram atkvæðagreiðsla um, hvort koma skuli upp slíkum stofnunum, ef Tryggingastofnunin eða sveitarstjórnir eins eða fleiri sveitarfélaga óska þess. Atkvæðagreiðslan fer fram á sameiginlegum fundi sveitarstjórna í því umdæmi, er hlut á að máli. Ef meiri hluti er því fylgjandi, að komið verði upp slíkum stofnunum, getur ráðherra ákveðið, að samþykktin sé bindandi fyrir öll sveitarfélög innan umdæmisins eða umdæmanna, ef fleiri eru, og að þau sameiginlega skuli koma á fót slíkri stofnun innan þess tíma, er ráðherra ákveður. Jafnframt er þá Tryggingastofnuninni skylt að greiða upphæðir þær, sem standa í ellistyrktarsjóðum hlutaðeigandi sveitarfélaga, upp í stofnkostnaðinn.

Heilsugæzlunefndir eða trygginganefndir, þar sem heilsugæzlunefndir eru ekki, skulu annast um rekstur stofnana þessara á ábyrgð hlutaðeigandi sveitarfélaga.

Sjóðum sjúkrasamlaga skal varið til þess að tryggja sem fullkomnasta heilsugæzlustarfsemi í umdæmum samlaganna, og skal afhenda þá hlutaðeigandi heilsugæzlunefndum, þegar upp hefur verið komið og ákveðið að reka heilsuverndar- og lækningastöðvar, sbr. 76. gr. Skulu sjóðirnir vera varasjóðir stofnananna, og er heilsugæzlunefndum heimilt með samþykki Tryggingastofnunarinnar að veita úr þeim lán til hlutaðeigandi sveitarfélaga til þess að koma stofnunum á fót.

Nú hafa verið fleiri en eitt sjúkrasamlag á svæði, sem verður tryggingaumdæmi, eða ekki verið nein samlög í nokkrum hluta umdæmisins, og skal þá leita samkomulags við hlutaðeigandi sveitarfélög um, að þau leggi fram blutfallslegt fé til stofnananna miðað við íbúatölu. Ef ekki næst samkomulag um slík framlög, getur ráðherra sett, að fengnum tillögum tryggingaráðs, reglur, sem tryggi, að íbúar þeirra svæða, er komið hafa upp sjóðunum, njóti betri kjara hjá stofnunum, eftir því sem hæfilegt þykir með hliðsjón af þeim mismun, sem er á stofnframlagi þessara aðila.

Tryggingastofnunin ávaxtar fé sjóðanna, unz þeim hefur verið ráðstafað á þann hátt, er hér greinir, og skulu vextir lagðir við höfuðstól.

Félagsmálaráðherra setur að öðru leyti reglur um greiðslur úr tryggingasjóðnum skv. þessari grein til stofnana þeirra, er að framan greinir, að fengnum tillögum tryggingaráðs.

102. gr.

Þessar eru tekjur tryggingasjóðs:

1. Iðgjöld hinna tryggðu, sbr. 105.—111. gr.
2. Iðgjöld atvinnurekenda, sbr. 112. gr.
3. Sérstök áhættuiðgjöld atvinnurekenda vegna slysabóta, sbr. 113. gr.
4. Framlög sveitarfélaga til trygginganna, sbr. 114.—115. gr.
5. Framlag rikissjóðs til trygginganna, sbr. 116. gr.
6. Sektir, sem greiddar eru fyrir brot á ákvæðum laga þessara, sbr. 139. gr.
7. Aðrar tekjur, svo sem endurgreiðslur og annað, sem sjóðnum kann að áskotnast.

103. gr.

Fé tryggingasjóðs skal jafnan vera handbært, svo að hægt sé að inna af hendi á réttum tíma lögboðnar greiðslur úr honum.

Forstjóra ber að láta tryggingaráði í té yfirlit um hag sjóðsins að liðnum hverjum ársfjórðungi og áætlun um skuldbindingar þær, er á honum hvíla á næsta ársfjórðungi.

104. gr.

Heimilt er að veita sveitarfélögum byggingarlán úr varasjóði sem hér segir:

- a) Til að koma upp elliheimilum og öryrkjastofnunum, sbr. 101. gr., þó ekki yfir

40% af þeim hluta varasjóðsins, sem myndaður er úr Lífeyrissjóði Íslands. 50

b) Til að koma upp á sama hátt lækningastöðvum, heilsuverndarstöðvum og öðrum hliðstæðum stofnunum, er starfa í sambandi við tryggingarnar. 7. maí

Lán samkvæmt a- og b-lið skulu veitt gegn ríkisábyrgð, öruggu fasteignaveði eða annarri fullnægjandi tryggingu eftir ákvörðun tryggingaráðs, og má heildarupphæð þeirra aldrei fara fram úr helmingi varasjóðsins.

Enn fremur er heimilt að verja fé úr varasjóði til að reisa skrifstofubyggingar fyrir Tryggingastofnunina og til að koma á fót stofnunum, sem annast sérstaka þætti heilsugæzlunnar eða forsjá gamalmenna, að svo miklu leyti sem ekki er nauðsynlegt að hafa fé varasjóðs handbært vegna útgjalda Tryggingastofnunarinnar.

2. Iðgjöld hinna tryggðu.

105. gr.

Allir íslenskir ríkisborgarar, búsettir hér á landi, 16 til 67 ára, skulu greiða iðgjöld til almannatrygginganna, nema þeir séu sérstaklega undanþegnir í lögum þessum. Iðgjöld giftrar konu telst með iðgjaldi eiginmanns hennar, enda sé hann gjaldskyldur, ella greiði hún sem ógift væri.

106. gr.

Ákveða skal með reglugerð, er ráðherra setur að fengnum tillögum tryggingaráðs, á hvern hátt íslenskir ríkisborgarar, sem dveljast erlendis, geti haldið réttindum sínum og hve há iðgjöld þeir skuli greiða, sbr. og 137. gr.

107. gr.

Iðgjöld skulu vera sem hér segir:

Á 1. verðlagssvæði.

Kvæntir karlar	kr. 180.00 á ári
Ókvæntir karlar	— 144.00 — —
Ógiftar konur	— 108.00 — —

Á 2. verðlagssvæði.

Kvæntir karlar	kr. 138.00 á ári
Ókvæntir karlar	— 108.00 — —
Ógiftar konur	— 84.00 — —

108. gr.

Meistarar í iðnaði og stofnanir, er veita verklega kennslu, skulu greiða iðgjöld fyrir nema sína, og er óheimilt að draga iðgjöldin frá kaupum þeirra.

109. gr.

Nú sækir maður til sveitarstjórnar um, að sveitarsjóður greiði fyrir hann iðgjöld hans, sakir þess að hann sé ekki fær um það af eigin rammleik, og tekur þá sveitarstjórn ákvörðun um umsóknina með tilliti til ástæðna hluaðeiganda. Þó á iðgjaldsgreiðandi jafnan rétt á því, að sveitarsjóður greiði fyrir hann iðgjöldin, ef tekjur hans og eignir eru svo rýrar, að honum beri ekki að greiða tekjuskatt né eignarskatt það ár, og má aldrei krefja hann um hærri hluta iðgjaldsins en svo, að nemi helmingi skattskyldra tekna hans, unz fullu iðgjaldi er náð. Greiðir sveitarsjóður það, sem á vantar fullt iðgjald. Slíkar iðgjaldagreiðslur úr sveitarsjóði teljast ekki framfærslustyrkur.

Ákvæði 1. málsgreinar taka aðeins til launþega og einyrkja.

50 Sveitarstjórn tilkynnir innheimtumanni, sbr. 117. gr., fyrir hverja sveitarsjóður 7. maí greiðir iðgjöld og að hve miklu leyti samkvæmt þessari grein.

Sveitarfélagi ber þó eigi að greiða iðgjöld samkvæmt þessari grein, ef hlutað-eigandi hefur notið bóta samkvæmt II. kafla laga þessara 2 mánuði eða lengur eða dvalizt í sjúkrahúsi eða hæli á kostnað trygginganna jafnlangan tíma á skattárinu. Í þessu sambandi telst þó eigi bótaþegi sá, sem aðeins nýtur fjölskyldubóta samkvæmt 30. gr.

110. gr.

Auk þess, sem segir um iðgjaldaundanþágur í 109. gr., getur tryggingaráð samkvæmt einróma ákvörðun veitt iðgjaldaundanþágu til ákveðins tíma, ef hagar um-sækjanda er svo bágborinn, að honum sé um megn að greiða iðgjöld sín án þess að þurfa að leita opinberrar aðstoðar eða þola skort.

111. gr.

Iðgjöld, sem veitt er undanþága fyrir samkvæmt 109. og 110. gr., teljast ekki vangreidd iðgjöld, sbr. 132. gr.

3. Iðgjaldagreiðslur atvinnurekenda.

112. gr.

Hver sá, er hefur í þjónustu sinni launþega, einn eða fleiri, sem rétt eiga til slysaþóta, sbr. 45.—58. gr., skal greiða iðgjald, að fjárhæð sem samsvarar kr. 1.50 fyrir hverja vinnuviku, sem unnin er í þjónustu hans. Með reglugerð skal kveða sérstaklega á um, hversu meta skuli til vinnuvikna störf barna og fósturbarna yfir 16 ára aldur, sem dvelja hjá foreldrum og taka ekkert eða aðeins óverulegt kaup umfram fæði og dvalarkostnað.

113. gr.

Auk iðgjalds samkvæmt 112. gr. skulu allir þeir, sem gjaldskyldir eru samkvæmt henni, einnig greiða sérstakt áhættuiðgjald til þess að standast útgjöld vegna slysaþóta, sbr. 45.—58. gr., og kostnað vegna nauðsynlegrar sjúkrahjálpar umfram þá, sem lätin er í té samkvæmt III. kafla laga þessara.

Upphæð áhættuiðgjalda ber að miða við slysaþættuna. Skal skipta störfum og starfsgreinum í áhættuflokka og ákveða sérstök iðgjöld fyrir hvern flokk. Starfs-tíminn er talinn í vikum, og telst vikan eining við iðgjaldaákvörðunina. Sé um tímavinnu að ræða, teljast 48 klukkustundir í viku. Skal við ákvörðun iðgjaldanna miða við, að þau hrökkvi fyrir þeim bótum og kostnaði, sem Tryggingastofnuninni ber að greiða vegna slysa. Ef erfitt er að skipa starfseminni í áhættuflokka samkvæmt framansögðu, getur Tryggingastofnunin þó ákveðið meðaliðgjald fyrir allt fyrirtækið.

Um skiptingu í áhættuflokka og iðgjöld fyrir hvern flokk skal ákveðið með reglugerð, er ráðherra setur að fengnum tillögum Tryggingastofnunarinnar.

4. Framlög sveitarfélaga.

114. gr.

Öll sveitarfélög á landinu skulu greiða til tryggingasjóðs samtals 4½ millj. kr. á ári. Greiðslur sveitarfélaga samkvæmt 109. gr. teljast ekki í framlagi þessu, ekki heldur framlag þeirra til læknisvitjunarsjóðs, sbr. 94. gr.

Framlagi þessu skal skipta niður á tryggingaumdæmi þau, sem ákveðin verða samkvæmt 11. gr., á eftirfarandi hátt:

1. Tveimur fimmtu hlutum framlagsins skal skipta niður í beinu hlutfalli við samanlögð útgjöld Tryggingastofnunarinnar í hverju tryggingaumdæmi fyrir sig. 50
7. maí
2. Tveimur fimmtu hlutum í hlutfalli við skattskyldar tekjur einstaklinga og félaga í umdæminu samkvæmt síðasta skattaframtali.
3. Einum fimmta hluta í hlutfalli við tölu íbúa á aldrinum 16—67 ára í umdæminu. Innan hvers tryggingaumdæmis skiptist framlagið á milli þeirra sveitarfélaga, sem eru á svæðinu, ef fleiri eru en eitt, eftir þessum reglum:
 1. Einn þriðji skiptist í beinu hlutfalli við skattskyldar tekjur einstaklinga og félaga í sveitarfélaginu árið áður.
 2. Einn þriðji í hlutfalli við fasteignamat allra eigna í sveitarfélaginu.
 3. Einn þriðji skiptist í hlutfalli við fjölda íbúa á aldrinum 16—67 ára í sveitarfélaginu.

Ef sveitarfélagi hefur verið skipt á milli fleiri en eins tryggingaumdæmis, greiðast framlög af hverjum hluta sveitarfélagsins eftir reglum þess tryggingaumdæmis, er hann fylgir.

115. gr.

Framlög sveitarfélaga skal greiða ársfjórðungslega. Tryggingastofnunin áætlaframlag hvers sveitarfélags í ársbyrjun, og eru gjalddagar síðasta dag hvers ársfjórðungs, en lokaskil skulu gerð, þegar hlutur hvers sveitarfélags hefur verið endanlega ákveðinn samkvæmt 114. gr.

Ríkissjóður ábyrgist framlag sveitarfélaganna. Ef verulegur dráttur verður á greiðslu framlags, snýr Tryggingastofnunin sér til eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna, en hann gerir ráðstafanir til þess að koma greiðslunum í lag.

Nú dregst greiðsla framlags af hálfu sveitarfélags 3 mánuði eða lengur fram yfir gjalddaga, og skal þá greiða dráttarvexti $\frac{1}{2}$ af hundraði á mánuði frá gjalddaga til greiðsludags.

5. Framlag ríkissjóðs.

116. gr.

Ríkissjóður ábyrgist greiðslu bóta og kostnaðar af heilsugæzlu samkvæmt lögum þessum og leggur fram til tryggingasjóðs það, sem á vantar, að aðrar tekjur hans nægi til þess að inna af höndum árlegar greiðslur. Skal taka í hver fjárlög áætlunarpfæð í þessu skyni eftir áætlun tryggingaráðs, allt að 7½ millj. kr. að viðbætti verðlagsuppbót.

Ábyrgð ríkissjóðs umfram hámark hins árlega framlags samkvæmt 1. málsg. tekur þó eigi til hærri fjárhæðar en 75% framlagsins nemur.

Nú verður halli á rekstri tryggingasjóðs og framlag ríkissjóðs fer fram úr hámarki samkvæmt 1. málsg., svo að taka þarf til þriðjungs eða meira af ábyrgðarupphæðinni samkvæmt 2. málsg., og getur þá ríkisstjórnin, ef hallinn stafar af ástæðum, sem ætla má að verði varanlegar, lagt fyrir tryggingaráð að hækka iðgjöld samkvæmt 107. og 112. gr. um allt að 10% og lækka tekjumark það, er lífeyrisfrádráttur samkvæmt 1. bráðabirgðaákvæði miðast við, um allt að 50% til þess að jafna hallann. Fáist hallinn ekki jafnaður á þann hátt, skal ríkisstjórnin í samráði við tryggingaráð leggja fyrir Alþingi tillögur um endurskoðun laganna.

6. Innheimta iðgjaldanna.

117. gr.

Öll iðgjöld samkvæmt lögum þessum skulu innheimt af þeim innheimtumönnum ríkisins, sem innheimta tekju- og eignarskatt, sbr. þó 121. og 123. gr. Skulu

- 50 ákvæði laga nr. 6 9. janúar 1935, um tekjuskatt og eignarskatt, þar á meðal um
7. maí dráttarvexti, gilda um innheimtu iðgjaldanna, að svo miklu leyti sem við getur
átt og ekki er um að ræða í lögum þessum sérákvæði, er lengra gangi.

Innheimtumaður, sem annast innheimtu á endurgreiðslukröfu vegna barna-
lífeyris, getur leitað aðstoðar lögreglunnar til þess að ná til skuldarans.

118. gr.

Sveitarstjórnir skulu fyrir 1. marz (í Reykjavík fyrir 1. maí) ár hvert gera skrá í tveim eintökum yfir alla þá, sem eru heimilisfastir innan hlutaðeigandi sveitarfélags og í byrjun almanaksársins hafa náð 16 ára aldri, en yngri eru en 67 ára. Skráin skal greina nöfn, heimili, atvinnu, fæðingarár og dag allra þeirra, sem á hana eru færðir, og enn fremur aðrar þær upplýsingar, er varða iðgjaldagreiðslur hlutaðeigenda.

Skráin skal síðan send hlutaðeigandi skattanevnd eða skattstjóra, sem ákveður, hve mikið hverjum gjaldanda ber að greiða í iðgjald. Annað eintak gjaldskrárinnar sendist innheimtumönnum, sbr. 117. gr., hitt eintakið Tryggingastofnuninni.

Afrit af gjaldskrá skal liggja frammi almenningi til sýnis samtímis skattskrá.

Kæra má til yfirskattanevndar og ríkisskattanevndar eftir sömu reglum og gilda um kærur út af tekjuskatti.

119. gr.

Ákveða skal í reglugerð gjalddaga iðgjalda, og má hafa þá mismunandi eftir því sem Tryggingastofnunin telur hentugast á hverjum stað.

120. gr.

Atvinnurekendur skulu að jafnaði halda eftir iðgjöldum launþega, þegar kaup er greitt, sbr. 125. gr., og greiða síðan til innheimtumanna, sbr. 117. gr.

Atvinnurekendur og aðrir, sem ekki starfa í annarra þjónustu, skulu greiða iðgjöld sín með tekju- og eignarskatti, nema aðrir gjalddagar séu ákveðnir með reglugerð.

Innheimtumenn skulu gefa iðgjaldsgreiðendum greinilegar kvittanir fyrir iðgjaldagreiðslum svo og viðurkenningu um iðgjaldaundanþágu.

121. gr.

Til þess að auðvelda innheimtu iðgjalda samkvæmt 105. gr., er fjármálaráðherra heimilt að gefa út tryggingamerki, sem aðeins má nota í þessum tilgangi.

Merki þessi líma atvinnurekendur á skirteini þau, er um ræðir í 127. gr., þegar kaup er greitt. Einnig er þeim sjálfum heimilt að kaupa slík merki og líma á skirteini sín, er þeir síðan sýna innheimtumanni eftir settum reglum.

Merkin skulu jafnan vera til sölu í skrifstofum Tryggingastofnunarinnar, í skrifstofum innheimtumanna, póstafgreiðslustöðvum og annars staðar þar, sem henta þykir, og skal kveða nánar á um meðferð þeirra og sölu í reglugerð, er fjármálaráðherra setur.

122. gr.

Iðgjöld atvinnurekenda samkvæmt 112. gr. skulu á lögð með tekju- og eignarskatti af skattanevnd eða skattstjóra, og sömuleiðis iðgjöld samkvæmt 113. gr., í samræmi við gildandi iðgjaldaskrá og áhættuflokkun á hverjum tíma, og skulu innheimt í einu lagi í heilum krónum. Þó skulu iðgjöld af lögskráðum sjómönnum lögð á og innheimt fyrirfram af lögskráningarstjórum og iðgjöld af ökumönnum bifreiða lögð á af innheimtumönnum bifreiðaskatts og innheimt eftir á fyrir hvert bifreiðaskattsár ásamt bifreiðaskatti og skoðunargjaldi bifreiða.

Framtalsskýrslur skulu þannig úr garði gerðar, að skýrt sé fram tekið, fyrir 50
hversu margar tryggingarvikur atvinnurekanda beri að greiða. Þyki vafi leika á, að 7. maí
framtal tryggingarvikna sé rétt, skal áætla tölu þeirra eftir öðrum upplýsingum, er
framtalið sýnir, en séu þær ófullnægjandi eða hafi framtali ekki verið skilað, þá
eftir mati skattanefndar eða skattstjóra.

123. gr.

Skattfrjálsir aðilar, er hafa í þjónustu sinni launþega, sem rétt eiga til slysa-
bóta samkvæmt 45.—58. gr., skulu senda hlutaðeigandi skattayfirvaldi framtöl um
tryggingarvikur á sama hátt og skattskyldir atvinnurekendur.

Innheimtumenn krefja þessa aðila um iðgjöld með sama hætti og atvinnurek-
endur samkvæmt 122. gr. Þó skal skattanefnd eða skattstjóri tilkynna iðgjöld, sem
ríkissjóði eða ríkisstofnunum ber að greiða, beint til Tryggingastofnunarinnar þegar
er álagningu tekju- og eignarskatts er lokið, og annast þá Tryggingastofnunin sjálf
innheimtuna.

124. gr.

Um innheimtulaun af iðgjöldum samkvæmt lögum þessum fer eftir launalögum.

125. gr.

Fjármálaráðherra setur reglugerð um innheimtu iðgjaldanna. Í reglugerð þessari
skal m. a. kveða nánar á um skyldu atvinnurekenda til að halda eftir iðgjöldum
starfsmanna sinna, þegar kaup er greitt, svo og um tilkynningarskyldu innheimtu-
manna til kaupgreiðenda, hliðstætt því, er segir í 29. og 30. gr. laga nr. 66 12. apríl
1945, enda sé heimild 121. gr. hér að framan eigi notuð. Þá skal og fjármálaráðherra
setja reglur um reikningsskil innheimtumanna við tryggingasjóð.

V. KAFLI

Ýmis ákvæði.

1. Skráning og réttindaskirteini.

126. gr.

Allir íslenzkir ríkisborgarar, búsettir hér á landi, skulu skrásettir hjá Trygginga-
stofnuninni. Þeim, sem eru 16 ára eða eldri, er skylt að koma til skráningar, ef þess
er krafist, og láta Tryggingastofnuninni eða umboðsmönnum hennar í té allar þær
upplýsingar, sem nauðsynlegar eru taldar í þessu skyni. Foreldrum eða forráðamönnum
barna yngri en 16 ára er skylt að gefa allar upplýsingar, er lúta að skráningu
þeirra.

Aðilum þeim, er um ræðir í 1. mgr., er enn fremur skylt að tilkynna Trygginga-
stofnuninni jafnóðum allar þær breytingar á högum sínum, er máli skipta um bóta-
og iðgjaldagreiðslur.

Ef maður vanrækir að koma til skrásetningar eða veita fullnægjandi upplýsing-
ar samkv. 1. og 2. mgr., má beita dagsektum allt að 10 kr., unz skyldunni er fullnægt.
Dagsektirnar má Tryggingastofnunin ákveða með ábyrgðarbréfi til hlutaðeiganda.

127. gr.

Gera skal tryggingarskirteini fyrir alla þá, sem skráðir eru samkvæmt 126. gr.
Á skirteini þessi skal skrá öll helztu réttindi, er menn njóta samkvæmt lögum þess-
um, takmarkanir á réttindum vegna vanskila á iðgjöldum, sbr. 132. gr., og undan-
þágur frá iðgjaldagreiðslum, sbr. 109.—110. gr.

Tryggingarskirteini skulu afhent í janúarmánuði ár hvert, eftir nánari ákvörð-

50 un Tryggingastofnunarinnar. Í fyrsta sinn skulu skirteinin þó afhent í desember-
7. maí mánuði 1946 og gilda þá frá áramótum þar til ný afhending hefur farið fram, sbr. 128. gr.

Í fyrsta sinn sem tryggingarskirteini eru afhent, sbr. 2. mgr., skulu allir iðgjalds-greiðendur, sbr. 105. gr., greiða sérstakt skirteinagjald, er nemi kr. 40.00 fyrir karla 21 árs og eldri og kr. 25.00 fyrir konur og fyrir karla innan 21 árs. Gjald þetta greiðist beint til Tryggingastofnunarinnar eða umboðsmanna hennar.

128. gr.

Tryggingarskirteini gilda frá og með 1. janúar það ár, sem afhending fer fram, og til loka þess árs. Skal ætíð sýna skirteinið, þegar leitað er eftir bótagreiðslum eða sjúkrahjálpi. Óheimilt er að veita hlunnindi samkv. lögum þessum, nema skirteini sýni, að hlutaðeigandi eigi rétt til þeirra, sbr. og 132. gr.

2. Vanræksla á iðgjaldagreiðslu.

129. gr.

Nú hefur atvinnurekanda verið gert að skyldu að halda eftir iðgjöldum af kaupum launþega, sbr. 120. og 125. gr., og skulu þá launþegar einskis í missa af réttindum sínum, þótt atvinnurekandi vanræki þessa skyldu. Sama máli gegnir, ef atvinnurekandi vanrækir iðgjaldagreiðslu samkvæmt 112. og 113. gr.

130. gr.

Ef atvinnurekandi hefur látið undir höfuð leggjast að halda eftir eða skila iðgjöldum, sbr. 120. og 125. gr., öðlast Tryggingastofnunin sama rétt á hendur honum sem sveitarstjórn á hendur kaupgreiðanda samkv. l-lið 29. gr. laga nr. 66 12. apríl 1945. Hafi hann vanrækt að greiða iðgjöld samkvæmt 112. og 113. gr., getur Tryggingastofnunin valið á milli þess að láta hann greiða þreföld hin vangoldnu iðgjöld eða fjárhæð, sem svarar til þeirra bóta, sem greiða hefur þurft vegna hins tryggða eða fjölskyldu hans. Um innheimtu þess fjár fer samkvæmt 117. gr.

131. gr.

Atvinnurekandi, sem vanrækt hefur að draga iðgjöld launþega frá launum hans, getur aldrei krafist hann eftir á um hærri fjárhæð en hann hefði átt að greiða í iðgjöld, og aldrei eftir lengri tíma en tólf mánuði frá gjalddaga.

132. gr.

Um þá, sem sjálfir eiga að greiða iðgjöld sín, en hafa vanrækt það, gilda eftirfarandi reglur:

- a. Réttur til sjúkrabóta, sbr. 39.—43. gr., og sjúkrahjálpar, sbr. III. kafla, skerðist um sama hundraðshluta og vangreidd iðgjöld á næsta tryggingarári á undan nema af heildariðgjöldum ársins. Gildir þetta einnig fyrir konu hins tryggða og börn hans innan 16 ára aldurs. Réttindaskerðingar þessarar skal getið á tryggingarskirteinum þeim, sem um getur í 127. gr. Nú ber að greiða iðgjöld mánaðarlega, og getur þá Tryggingastofnunin ákveðið, að réttur til sjúkrabóta og sjúkrahjálpar falli niður, ef vanskil verða á iðgjöldum lengur en einn mánuð. Þar, sem ekki er mánaðarleg innheimta, skal og vera heimilt að fella niður réttindi þessi einum mánuði eftir gjalddaga iðgjalda, ef vanskil verða.
- b. Ellilífeyri og örorkulífeyri getur Tryggingastofnunin lækkað um allt að sama hundraðshluta og hin vangreiddu iðgjöld nema af þeim heildariðgjöldum, er hlutaðeigandi hefur borið að greiða.

- c. Aðrar bætur en þær, sem um ræðir undir staflið a. og b., getur Tryggingastofnunin lækkað um allt að sama hundraðshluta og hin vangreiddu iðgjöld eru af þeim iðgjöldum, er þar að greiða. Skal Tryggingastofnunin hafa hliðsjón af öllum efnahagsástæðum umsækjanda við slíka úrskurði. Er honum skylt að gefa Tryggingastofnuninni allar nauðsynlegar upplýsingar um fjárhag sinn, ef hann sækir um fullar bætur. Aldrei skal þó lækka fæðingarstyrk, sbr. 34. gr., bætur samkv. 35. gr. né slysabætur samkv. II. kafla laganna.

50
7. maí

3. Sérstakir lífeyrissjóðir.

133. gr.

Tryggingastofnunin skal veita viðurkenningu sérstökum lífeyrissjóðum, sem stofnaðir hafa verið eða stofnaðir kunna að verða til þess að láta í té elli-, örorku-, ekkju- og barnalífeyri, enda uppfylli þeir þau skilyrði, sem Tryggingastofnunin setur fyrir slíkri viðurkenningu. Það skal m. a. sett sem skilyrði, að þeir veiti félagsmönnum sínum elli-, örorku-, ekkju- og barnalífeyri, er ekki sé lægri en tryggður er með lögum þessum. Félagsmenn sérsjóðanna greiði til Tryggingastofnunarinnar iðgjald, er sé helmingur þess iðgjalds, sem ákveðið er í 107. gr. Tryggingaráð getur krafist þess, að iðgjaldið sé innheimt af sérsjóðunum, svo og að þeir skuldbindi sig til þess að gera Tryggingastofnunina skaðlausa af þeim félagsmönnum, sem hverfa úr sérsjóðunum til almannatrygginganna.

4. Frjálsar tryggingar.

134. gr.

Heimilt er atvinnurekendum og einnig þeim, er starfa sjálfstætt án þess að hafa launþega í þjónustu sinni, að tryggja sér slysabætur samkvæmt ákvæðum II. kafla.

Tryggingastofnunin ákveður sérstök iðgjöld fyrir slíkar tryggingar, og miðast þau við, að þeir, sem tryggja sig, eigi rétt á bótagreiðslum eftir sömu reglum og launþegar.

Trygging samkvæmt þessari grein er því aðeins heimil, að hún sé til ákveðins tíma og bundin við tiltekin nöfn, og því aðeins gild, að hún hafi verið tilkynnt og iðgjöld greidd fyrir fram. Ef um er að ræða tryggingu við óskyld og misjafnlega áhættusöm störf, sem erfitt er að aðgreina og skipta í sérstaka áhættuflokka, má ákveða meðaltalsiðgjöld fyrir hverja viku tryggingartímabilsins.

135. gr.

Heimilt er Tryggingastofnuninni að taka að sér frjálsar slysatryggingar á einstökum mönnum, og nær það einnig til þeirra, sem tryggðir eru samkvæmt lögum þessum. Skal þá jafnan gefa út sérstakt vátryggingarskírteini fyrir hvern einstakling. Jafnframt er Tryggingastofnuninni heimilt að taka að sér slysatryggingar farþega í bifreiðum, þar á meðal einkabifreiðum, flugvélum og skipum, þótt hinir tryggðu séu eigi nafngreindir. Trygging samkvæmt þessari grein getur einnig náð til greiðslu sjúkrabóta. Enn fremur getur Tryggingastofnunin, með samþykki ráðherra, tekið að sér persónulegar ábyrgðartryggingar.

Ráðherra ákveður með reglugerð alla nánari tilhögun á tryggingum samkvæmt þessari grein, þar á meðal, að hve miklu leyti skuli endurtryggja þá áhættu, sem Tryggingastofnunin tekur á sig.

5. Önnur ákvæði.

136. gr.

Öll iðgjöld, sem um ræðir í lögum þessum, önnur en fyrir tryggingar samkvæmt 135. gr., koma til frádráttar við ákvörðun skattskyldra tekna samkvæmt lögum um tekjuskatt og eignarskatt.

Heimilt er ráðherra að semja við erlendar tryggingastofnanir um gagnkvæm réttindi íslenskra og erlendra þegna um þau hlunnindi, sem almannatryggingarnar veita.

137. gr.

138. gr.

Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga að fengnum tillögum Tryggingastofnunarinnar.

139. gr.

Ef maður gefur ranga skýrslu eða reynir á annan hátt að blekkja starfsmenn trygginganna í þeim tilgangi að afla sér eða öðrum bóta samkvæmt lögum þessum, varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 árum. Fara skal með mál út af brotum samkvæmt þessari málsgrein að hætti sakamála.

Óheimilt er að taka við greiðslu fyrir aðstoð við innheimtu bóta, nema tryggingaráð hafi synjað um greiðslu þeirra, og varðar sektum, ef út af er brugðið.

Að öðru leyti varða brot gegn lögum þessum og reglugerðum settum samkvæmt þeim sektum allt að 10000 krónum til tryggingasjóðs, og skal fara með þau sem almenn lögreglumál.

140. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1947 (sbr. þó 10. tölul. ákvæða til bráðabirgða), en ákvæði II. kafla um sjúkrabætur koma þó ekki til framkvæmda fyrr en 1. júlí 1947 og ákvæði III. kafla (heilsugæzla) ekki fyrr en 1. janúar 1948.

Með lögum þessum eru úr gildi numin:

1. L. nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar, IV.—VII. kafli.
2. L. nr. 92 14. maí 1940, um breyting á lögum nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar, 16.—20. gr.
3. L. nr. 56 27. júní 1941, um viðauka við og breytingar á lögum nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar.
4. L. nr. 104 30. des. 1943, um breyting á I.—III. kafla laga um alþýðutryggingar. Þó heldur III. kafli þeirra laga gildi sínu, þar til III. kafli þessara laga kemur til framkvæmda.
5. L. nr. 105 30. des. 1943, um breyting á lögum nr. 56 27. júní 1941, um viðauka við og breyting á lögum nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar.
6. L. nr. 64 1. des. 1944, um heilsuverndarstöðvar, þó ekki fyrr en III. kafli þessara laga kemur til framkvæmda.
7. Framfærslulög, nr. 52 12. febrúar 1940, III. kafli.

Enn fremur þau ákvæði laga nr. 46 27. júní 1921, um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna, og laga nr. 78 23. júní 1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla, svo og öll önnur lög eða lagaákvæði, sem í bága fara við lög þessi.

Ákvæði til bráðabirgða.

1. Greiðslur ellilífeyris samkv. 15. gr., örorkulífeyris samkv. 18. gr. og barnalífeyris samkv. 20. gr. eru um næstu 5 ár háðar þeim takmörkunum, sem hér segir:

Fullur elli- og örorkulífeyrir samkv. 15. gr. skal því aðeins greiddur, að aðrar tekjur hlutaðeiganda fari ekki fram úr fullum lífeyri. Séu tekjurnar hærri, lækkar lífeyririnn um helming þess, sem umframtekjurnar nema, og fellur niður, þegar þær ásamt lífeyrinum hafa náð upphæð, sem er jafnhá þreföldum lífeyri.

Heimilt er ríkisstjórninni að ákveða með reglugerð takmörkun á lífeyri barna, sem hafa sjálfstæðar tekjur, barna ekkna og barna örorku- og lífeyrisþega. Þó má ekki takmarka þessar greiðslur meira en svo, að lífeyrir og aðrar

tekjur nái hámarksupphæð þeirri, sem næsta málsgrein hér á undan ákveður, að viðbættum fullum barnalífeyri.

50

7. maí

Takmörkun þessi skal miðast við síðasta skattaframtal bótaþega. Færi hann gild rök fyrir því, að tekjur hans rýrni verulega á því ári, sem bæturnar eiga að greiðast, skal taka tillit til þess við ákvörðun bótanna.

2. Meðan vísitala kauplagsnefndar er 110 eða hærri, skal greiða verðlagsuppbót á allar bótaupphæðir samkvæmt II. kafla og á framlag Tryggingastofnunarinnar til læknisvitjana- og sjúkraflutningasjóðs samkv. 94. og 95. gr. Enn fremur skulu iðgjöld samkv. 107. og 112. gr. innheimt með álagi samkvæmt meðalvísitölu næsta árs á undan, svo og framlag sveitarfélaga samkv. 114. gr. og ríkissjóðs samkv. 116. gr. Með reglugerð má ákveða, að öll iðgjöld skuli lögð á og innheimt í heilum krónum.
 3. Meðan ekki eru sett lög um opinbera aðstoð til öryrkja, sem misst hafa 50—75% starfsorku sinnar, er Tryggingastofnuninni heimilt að verja úr tryggingasjóði allt að 400 þús. kr. auk verðlagsuppbótar á ári til styrktar slíkum mönnum, eftir reglum, er tryggingaráð setur og ráðherra staðfestir.
 4. Ákvæði 19. gr. laga nr. 104 30. des. 1943 gilda framvegis að því er varðar stríðs-slysabætur.
 5. Það er borgaraleg skylda að veita Tryggingastofnuninni alla nauðsynlega aðstoð við skráningu þá, er fram skal fara samkvæmt 126. gr. eftir gildistöku þessara laga.
 6. Þar, sem saman falla tryggingaumdæmi og umdæmi sjúkrasamlaga, sbr. 28. og 29. gr. laga nr. 104 30. des. 1943, um breytingar á I.—III. kafla laga um alþýðu-tryggingar, skulu stjórnir sjúkrasamlaganna hver í sínu umdæmi annast störf heilsugæzlunefnda samkv. 78. gr. og gegna þeim þar til kosning heilsugæzlunefnda hefur farið fram að afstöðnum næstu sveitarstjórnarkosningum eftir gildistöku laganna.
- Þar, sem sjúkrasamlög hafa verið starfandi í öllum sveitarfélögum í tryggingaumdæmi, getur ráðherra ákveðið, að stjórnir þeirra skuli sameiginlega kjósa heilsugæzlunefnd umdæmisins til sama tíma og í 1. málsg. segir, eftir reglum, sem ráðherra setur.
7. Eins fljótt og verða má skal ríkisstjórnin láta fram fara rannsókn á raunverulegum framfærslukostnaði á hæfilega mörgum stöðum á landinu. Að þeirri rannsókn lokinni og eigi síðar en fyrir árslok 1950 skal endurskoða ákvæðin um bótaupphæðir og skiptingu í verðlagssvæði með hliðsjón af niðurstöðum þessarar rannsóknar.
 8. Á árinu 1946 skal ríkisstjórnin láta fram fara endurskoðun á framfærslulögum, nr. 52 1940, lögum um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna, nr. 46 1921, lögum um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla, nr. 78 1936, svo og lögum um tekju- og eignarskatt, nr. 6 1935, sbr. 1. nr. 20 1942, og öðrum þeim lögum, sem þörf er á að samræma ákvæðum þessara laga, og leggja árangur endurskoðunarinnar fyrir Alþingi.
 9. Á meðan ákvæði III. kafla laga þessara koma ekki til framkvæmda, er ríkisstjórninni heimilt, að fengnum tillögum tryggingaráðs, að lækka iðgjöld skv. 107. gr. um allt að 30%, þó aldrei meira en sjúkrasamlagsiðgjaldi gjaldanda nemur. Þar, sem ekki er sjúkrasamlag, skal slík iðgjaldalækkun nema sjúkrasamlagsiðgjaldi eins og það er lægst á landinu.
 10. Kosning tryggingaráðs samkv. 6. gr. skal í fyrsta sinn fram fara á Alþingi því, er setur þessi lög, og gildir sú kosning þar til að afstöðnum öðrum almennum alþingiskosningum eftir staðfestingu laganna. Um leið og kosið er tryggingaráð í fyrsta sinn, fellur niður umboð tryggingaráðs þess, er kosið var til 31. des. 1947, samkv. 7. gr. laga nr. 104 1943.

- 50 Þau ákvæði í lögum þessum, er varða undirbúning framkvæmda sam-
7. maí kvæmt þeim, svo sem ákvæði 2. mgr. 6. gr., 11. gr., 126. og 127 gr., skulu koma
í gildi á árinu 1946 eftir ákvörðun ríkisstjórnarinnar.
11. Til ársloka 1947 skulu stjórnir sjúkrasamlaga í kaupstöðum utan Reykjavíkur
annast störf trygginganefnda samkv. 11. gr. og jafnframt annast skrifstofuhald
og umboðsstörf fyrir Tryggingastofnunina, samkv. samningum, er trygginga-
ráð samþykkir.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Finnur Jónsson.

51
7. maí

L Ö G

um breyting á lögum nr. 68 12. apríl 1945, um atvinnu við siglingar
á íslenskum skipum.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með sam-
þykki mínu:

1. gr.

Fyrir „300“ í 20. gr. laganna kemur: 600.

2. gr.

Fyrir „300“ í 21. gr. laganna kemur: 600.

3. gr.

Fyrir „300“ í 22. gr. laganna kemur: 600.

4. gr.

Fyrir „300“ í 23. gr. laganna kemur: 600.

5. gr.

Fyrir „300“ í 24. gr. laganna kemur: 600, — og fyrir „800“ á tveim stöðum
kemur: 1200.

6. gr.

Fyrir „300“ í 25. gr. laganna kemur: 600, — og fyrir „800“ á tveim stöðum
kemur: 1200.

7. gr.

Fyrir „300“ í 26. gr. laganna kemur: 600, — og fyrir „800“ á tveim stöðum
kemur: 1200.

8. gr.

Fyrir „300“ á þrem stöðum í 27. gr. laganna kemur: 600, — og fyrir „800“ á
þrem stöðum kemur: 1200.

9. gr.

Fyrir „800“ í 28. gr. laganna kemur: 1200.

10. gr.

51

Fyrir „800“ á þrem stöðum í 29. gr. laganna kemur: 1200, — og fyrir „300“ 7. maí kemur: 600.

11. gr.

Fyrir „150“ í 31. gr. laganna kemur: 250.

12. gr.

Fyrir „150“ í 32. gr. laganna kemur: 250.

13. gr.

Fyrir orðin „150 hestafla“ í 33. gr. laganna kemur: 250 hestafla.

14. gr.

Fyrir orðin „150 hestafla“ í 34. gr. laganna kemur: 250 hestafla.

15. gr.

Fyrir „150“ í 35. gr. laganna kemur: 250, — og fyrir „400“ kemur: 600.

16. gr.

Fyrir „150“ í 36. gr. laganna kemur: 250, — og fyrir „400“ kemur: 600.

17. gr.

Fyrir „150“ í 37. gr. laganna kemur: 250, — og fyrir „400“ kemur: 600.

18. gr.

Fyrir „150“ á tveim stöðum í 38. gr. laganna kemur: 250, — og fyrir „400“ kemur: 600.

19. gr.

Fyrir „400“ á tveim stöðum í 39. gr. laganna kemur: 600, — og fyrir „900“ kemur: 1300.

20. gr.

Fyrir „400“ á tveim stöðum í 40. gr. laganna kemur: 600, — og fyrir „900“ kemur: 1300.

21. gr.

Fyrir „400“ í 41. gr. laganna kemur: 600, — og fyrir „900“ á tveim stöðum kemur: 1300.

22. gr.

Fyrir „400“ á fjórum stöðum í 42. gr. laganna kemur: 600, — og fyrir „900“ á þrem stöðum kemur: 1300.

23. gr.

Fyrir „900“ í 43. gr. laganna kemur: 1300.

24. gr.

Fyrir „900“ á þrem stöðum í 44. gr. laganna kemur: 1300, — og fyrir „400“ kemur: 600.

25. gr.

a. Fyrir „150“ í c-lið 48. gr. laganna kemur: 250.

b. Fyrir „150“ í d-lið sömu lagagreinar kemur: 250.

26. gr.

Á eftir 56. gr. laganna kemur ný grein, er verður 57. gr., svo hljóðandi: Ráðherra heimilast að ákveða með reglugerð, að hið minna vélstjóranám við

- 51 vélstjóraskólann í Reykjavík skuli lengt um tvo mánuði, hið minna mótórvélstjóránám Fiskifélags Íslands um þrjár vikur og hið meira mótórvélstjóránám Fiskifélags Íslands um tvo mánuði. — Reglugerðin skal sett að fengnum tillögum skólastjóra Vélstjóraskólans, Fiskifélags Íslands, Vélstjórafélags Íslands og Mótórvélstjórafélags Íslands.

27. gr.

Á eftir 3. málsg. í ákvæðum til bráðabirgða (l. nr. 68 12. apríl 1945) komi tvær nýjar málsg., svo hljóðandi:

Í næstu 3 ár eftir að lög þessi hafa öðlazzt gildi, skulu þeir, er lokið hafa hinu minna vélstjóraprófi við Vélstjóraskólann í Reykjavík eða hinu minna mótórvélstjóraprófi Fiskifélags Íslands, og þeir, er lokið hafa hinu meira mótórvélstjóraprófi Fiskifélags Íslands, eiga þess kost að njóta hinna auknu réttinda, sem með þessum lögum eru veitt þeim þrem flokkum vélstjóra, er hér eiga hlut að máli, gegn því, að þeir saki sérstakt tveggja mánaða námskeið, sem efnt skal til í þessu skyni, og ljúki þar prófi.

Ráðherra heimilast að ákveða reglur fyrir námskeið þetta að fengnum tillögum skólastjóra Vélstjóraskólans í Reykjavík, Fiskifélags Íslands, Vélstjórafélags Íslands og Mótórvélstjórafélags Íslands. — Þó skulu þeir, sem hafa siglt sem vélstjórar í samtals 4 ár frá þeim tíma, er þeir öðluðust réttindi sem vélstjórar, og til þess er lög þessi ganga í gildi, verða aðnjótandi þeirra aukinna réttinda, sem með þessum lögum eru veitt þeim, er staðizt hafa hið minna mótórvélstjórapróf Fiskifélags Íslands án undangengins viðauka náms eða prófs.

28. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og skal fella meginmál þeirra inn í lög nr. 68 12. apríl 1945, um atvinnu við siglingar á islenzkum skipum, og gefa þau út svo breytt.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

52

7. maí

L Ö G

um sameining Selfossbyggðar í eitt hreppsfélag.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Selfossbyggð í Árnessýslu, sem vaxið hefur upp á mótum þriggja hreppsfélaga við Ölfusá, skal verða sérstakt sveitarfélag, er nefnist Selfosshreppur. Í hinum nýja hreppi eru þessar jarðir: Selfoss og Hagí ásamt Bjarkarspildu úr Sandvíkurhreppi, Hellir ásamt Fosnesi úr Ölfushreppi og sneið af Laugardælalandi í Hraungerðishreppi, er markast af beinni línu frá Virkisvörðu til hæsta klettsins á nyrzta ferjuholti í Hellislandi. Að öðru leyti eru landamerki jarða þeirra, sem að ofan eru taldar, hreppamörk hins nýja Selfosshrepps.

2. gr.

Flóagafllstorfan í Sandvíkurhreppi skal leggjast til Eyrarbakkahrepps.

3. gr.

Selfosshreppur tekur að sér framfærslu allra þeirra, er öðlazi hafa eða öðlast 7. maí kunna framfærslurétt á svæði því, er hreppurinn tekur yfir.

52

4. gr.

Skipti milli Selfosshrepps og Sandvíkurhrepps á sameiginlegum eignum og skuldum núverandi Sandvíkurhrepps skal fara fram samkvæmt því, sem fyrir er mælt í sveitarstjórnarlögum.

Ölfushreppi og Hraungerðishreppi greiðir Selfosshreppur og fullar bætur fyrir missi tekna af þeim landsvæðum, sem frá þeim hreppum eru tekin og lögð til hins nýja Selfosshrepps.

Á sama hátt greiðir Eyrarbakkaheppur Sandvíkurhreppi (hinum nýja) fullar bætur fyrir missi tekna af því landsvæði, sem frá Sandvíkurhreppi er tekið og lagt til Eyrarbakkahepps.

5. gr.

Nú næst ekki samkomulag milli hreppsnefndar Selfosshrepps og hreppsnefndanna í Ölfushreppi og Hraungerðishreppi, eða milli hreppsnefndarinnar í Sandvíkurhreppi hinum nýja og hreppsnefndarinnar í Eyrarbakkaheppi um bætur þær, er í 4. gr. getur, eða önnur ákvæði, er skiptin varða, og skal þá leggja ágreininginn í gerð. Skulu 5 menn skipa gerðardóminn. Þrjá þeirra kveður hæstiréttur og skipar einn þeirra formann dómsins, hreppsnefnd Selfosshrepps tilnefnir einn og hreppsnefndir hinna hreppanna, Ölfushrepps og Hraungerðishrepps, sinn manninn hvor, eftir því sem þeir hreppar eiga hlut að gerðinni. Á sama hátt tilnefnir hreppsnefnd Sandvíkurhrepps og hreppsnefnd Eyrarbakkahepps sinn manninn hvor í dóminn, að því er gerðin tekur til skipta þessara hreppa.

Ágreiningsmálum milli Selfosshrepps og Sandvíkurhrepps, er skiptin varða, má og skjóta til gerðardóms þessa, en þá tilnefnir hreppsnefnd Sandvíkurhrepps og hreppsnefnd Selfosshrepps sinn manninn hvor af sinni hálfu til að taka sæti í dómnum.

Úrskurður gerðardómsins er bindandi fyrir þá aðila, sem að honum standa, og verður honum ekki áfrýjað.

Kostnað af gerðardóminum, að því er tekur til stækkunar Selfosshrepps, greiðir Selfosshreppur eftir ákvörðun dómsins, þar með talin þóknun til fyrirsvarsmanna málsaðila.

Á sama hátt greiðir Eyrarbakkaheppur kostnað af gerðardóminum að því er varðar skiptin milli Eyrarbakkahepps og Sandvíkurhrepps hins nýja.

6. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1947. Allir, sem búsettir eru 1. janúar 1947 á svæði því, sem hinn nýi Selfosshreppur tekur yfir, öðlast þar samtímis kosningarrétt í sveitarstjórnarmálum, enda tekur Selfosshreppur á sig allar skyldur gagnvart þeim mönnum, sem lögmaetu heimilisfangi fylgja.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Finnur Jónsson.

53

L Ö G

7. maí

um viðauka við og breyting á lögum nr. 84 6. júlí 1932, um bifreiðaskatt o. fl.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Auk þess innflutningsgjalds af benzini, sem innheimta skal samkvæmt fyrir-mælum a-liðar 1. gr. laga nr. 84 6. júlí 1932, 4 auro af hverjum lítra, skal innheimta 5 auro innflutningsgjald af hverjum lítra frá og með 1. janúar 1946 til ársloka 1947. Ákvæði nefndra laga nr. 84 1932 gilda um innheimtu og endurgreiðslu þessa við-bótarinnflutningsgjalds.

2. gr.

1. málsg. 4. gr. laga nr. 84 6. júlí 1932 orðist svo:

Eindagi gjalds þessa, sem um ræðir í 1. gr. c- og d-lið, er 1. apríl ár hvert, og gjaldið innheimtist þar, sem bifreið er skrásett. Gjaldskylda telst frá því er bifreiðarmerki er afhent, ef um nýskrásetta bifreið er að ræða, en ella fyrir síðastliðið ár á undan gjalddaga, og reiknast skatturinn hlutfallslega fyrir hluta úr ári, hvort sem svo stendur á, að merki hefur verið afhent á gjaldárinu eða gjaldskyld bifreið hefur ónýtt.

Skatturinn telst aðeins fyrir heila mánuði, þannig að 15 dagar eða meira telst heill mánuður, en minna broti er sleppt.

3. gr.

Á eftir 2. málsgrein 4. gr. laga nr. 84 1932 kemur ný málsgrein, er hljóðar svo, og breytist röð síðari málsgreina í greininni eftir því:

Við aðalskoðun bifreiðar ár hvert skal eigandi hennar eða umráðamaður færa sönnur á, að greiddur hafi verið af henni bifreiðaskattur fyrir síðastliðið skattár, svo og skoðunargjald og váttryggingariðgjald ökumanns fyrir sama tímabil.

Að öðrum kosti skal skoðunarmaður neita um skoðun á henni, taka af henni einkennismerki hennar og afhenda þau lögreglustjóra, en lögreglustjóri skal ekki afhenda þau aftur, fyrr en færðar hafa verið sönnur á greiðslu framangreindra gjalda.

Sé ekki komið með bifreið til skoðunar á tilsettum tíma og gjöldin af henni eru ekki greidd, skal lögreglustjóri eftir kröfu skattheimtumanns eða skoðunarmanns stöðva bifreiðina, hvar sem hún hittist, og taka merki hennar til geymslu, svo sem að framan segir.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Með þeim eru úr gildi númer lög nr. 126 30. desember 1943.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

L Ö G

54

7. maí

um breyting á lögum nr. 48 23. febr. 1945, um skipakaup ríkisins.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

1. gr. laganna orðist þannig:

Ríkisstjórninni er heimilt að kaupa eða láta smíða fiskiskip, erlendis eða innanlands, með það fyrir augum, að þau verði seld einstaklingum, félagasamtökum eða bæjar- og sveitarfélögum.

2. gr.

1. mgr. 2. gr. laganna orðist þannig:

Til framkvæmda samkvæmt 1. gr. er ríkisstjórninni heimilt að taka allt að 30 milljóna króna lán, er greiðist upp, er skipin hafa verið seld.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Áki Jakobsson.

L Ö G

55

7. maí

um breytingar á lögum nr. 12 9. jan. 1935 og nr. 40 27. júní 1941,
um iðnlánasjóð.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Í stað „65000 kr.“ í 1. gr. laga nr. 40/1941 komi: 300000 kr.

2. gr.

Á eftir 1. gr. laga nr. 12/1935 bætist ný grein, er orðist svo:

Iðnlánasjóði er heimilt að taka lán, með útgáfu handhafavaxtabréfa eða á annan hátt, með samþykki ráðherra, og má hann jafnan skulda samtals allt að þreföldum höfuðstól þeim, er hann hefur á hverjum tíma. Lánin skulu tryggð með eignum sjóðsins og ábyrgð ríkissjóðs.

3. gr.

Síðari málslíður 4. gr. sömu laga („Lánin má ekki o. s. frv.) falli burt.

55

7. maí

4. gr.

5. gr. sömu laga orðist þannig:

Beiðnir um lán úr iðnlánasjóði skulu vera skriflegar, og fylgi þeim:

- a. Ýtarleg umsögn um það, hvernig verja eigi lánsupphæðinni, hvaða vélar á að kaupa og kaupverð þeirra, hvar þær eigi að setja niður og til hvers þær skuli nota.
- b. Efnahagsreikningur lánbeiðanda og enn fremur rekstrarreikningur síðasta árs, ef um eldra fyrirtæki er að ræða.
- c. Upplýsingar um aldur, menntun, iðnréttindi og iðnstarfsaldur lánbeiðanda.
- d. Aðrar upplýsingar, sem lánbeiðandi telur máli skipta eða sjóðurinn kann að óska eftir.

5. gr.

2.—3. málsl. 6. gr. sömu laga orðist svo: Ekkert lán má þó vera hærra en sem nemur $\frac{1}{5}$ — einum fimmta hluta — þess fjármagns, sem sjóðurinn getur haft til umráða til útlána á árinu, þegar lántökuheimild hans er meðtalin.

6. gr.

8. gr. sömu laga orðist svo:

Lánstíminn er allt að 15 árum. Lánin má veita afborgunarlaust 2 fyrstu árin, en eftir það afborgist þau með jöfnum afborgunum. Atvinnumálaráðherra ákveður vaxtafót lánanna.

7. gr.

9. gr. sömu laga breytist þannig, að á eftir orðinu „stjórn“ í síðasta málslíð komi: og rekstur.

8. gr.

11. gr. sömu laga falli burt, röð síðari greina breytist samkvæmt því.

9. gr.

Með lögum þessum falla úr gildi 2., 5. og 6. gr. l. nr. 40 27. júní 1941.

10. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

11. gr.

Þá er lög þessi hafa hlotið staðfestingu, skal fella meginmál þeirra, ásamt meginmáli laga nr. 40 27. júní 1941 inn í lög nr. 12 9. jan. 1935, um iðnlánasjóð, og gefa þau út svo breytt.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

L Ö G

56

7. maí

um breyting á lögum nr. 80 7. sept. 1942, um kosningar til Alþingis.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

13. gr. laganna orðist svo:

Kjörstjórar við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda samkvæmt lögum þessum eru sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti), fulltrúar þeirra, sendiherrar og sendifulltrúar, sendiráðsritarar og attachés, útsendir aðalræðismenn, útsendir ræðismenn og vararæðismenn Íslands erlendis, hreppstjórar og skipstjórar á íslenskum skipum. Nú eru sýslumaður og hreppstjóri búsettir á sama stað, og skal þá sýslumaður vera kjörstjóri.

2. gr.

65. gr. laganna orðist svo:

Atkvæðagreiðsla utan kjörfundar er því aðeins gild, að notuð séu hin fyrirskipuðu kjörblöð og umslög og að kosningin fari fram í skrifstofu sýslumanns eða bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta), í skrifstofu sendiráðs eða útsends aðalræðismanns, útsends ræðismanns eða vararæðismanns Íslands, í skrifstofu eða heimili hreppstjóra eða um borð í íslenskum skipi, þar sem skipstjóri hefur fengið afhent kjörgögn samkvæmt 48. gr., enda sé þá kjósandinn skrásettur á skipinu.

3. gr.

Við 137. gr. bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Sendiráð og ræðismannsskrifstofur skulu strax að afstöðnum hverjum kosningum senda dómsmálaráðuneytinu fyrir milligöngu utanríkisráðuneytisins skilagrein yfir notuð kjörgögn ásamt skýrslu um það, sem ónotað er. Hin ónotuðu kjörgögn skulu fylgja skýrslunni.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Finnur Jónsson.

57

7. maí

L Ö G

um breyting á lögum nr. 93 25. sept. 1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

2. gr. laganna orðist þannig:

Til byrjunarframkvæmda samkvæmt 1. gr., sem hefst svo fljótt sem ástæður leyfa, heimilast ríkisstjórninni að taka lán innanlands, fyrir hönd ríkissjóðs, að upphæð allt að 27 millj. króna.

2. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi fallin lög nr. 46 23. febrúar 1945, um breyting á lögum nr. 93 25. sept. 1942.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Áki Jakobsson.

58

7. maí

L Ö G

um menntaskóla.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

I. KAFLI

Skólarnir, markmið þeirra og skipulag.

1. gr.

Menntaskólar eru tveir, annar í Reykjavík, hinn á Akureyri. Stofna skal hinn þriðja í sveit, þegar fé er veitt til þess í fjárlögum.

Kostnaður við stofnun og rekstur menntaskóla greiðist úr ríkissjóði.

2. gr.

Það er markmið skólanna að efla þroska nemenda sinna, veita þeim framhaldsmenntun að loknu miðskólanámi og búa þá undir háskólanám.

3. gr.

Í skólanum eru 4 ársbekkir. Greinast 3 efstu bekkirnir í 2 deildir: máladeild og stærðfræðideild. Heimilt er fræðslumálastjórn að stofna fleiri deildir við skólana samkvæmt tillögum hlutaðeigandi skólastjórnar.

4. gr.

Skólarnir eru jafnt fyrir pílta og stúlkur.

58

7. maí

II. KAFLI

Um inntöku nemenda í skólana.

5. gr.

Skólastjórn úrskurðar um inntöku nemenda í skóla.

6. gr.

Þessi eru almenn inntökuskilyrði:

1. að nemandi, sem tekinn er í 1. bekk, sé fullra 16 ára um næstu áramót. Aldurs-ákvæði samkvæmt þessu gilda um inntöku í aðra bekki. Skólastjórn getur veitt undanþágu frá þessum ákvæðum;
2. að hann hafi engan næman sjúkdóm eða kvilla, sem öðrum geti að meini orðið;
3. að hann sé óspilltur að siðferði;
4. að hann leggi fram vottorð þau, sem reglugerð ákveður.

7. gr.

Rétt til inngöngu í 1. bekk skólanna veitir miðskólapróf bóknámsdeildar með lágmarkseinkunn, sem ákveðin er í reglugerð.

8. gr.

Til þess að verða tekinn í aðra bekki skólanna, verður nemandi að hafa staðizt miðskólapróf í bóknámsdeild með ákveðinni lágmarkseinkunn og árspróf næsta bekkjar fyrir neðan þann, er hann sækir um inntöku í. Auk þess verður hann að sýna, annaðhvort með prófi eða skilríkjum, er skólastjórn tekur gild, að hann hafi numið það, sem kennt er í þeim bekkjum, er hann kann að hafa hlaupið yfir.

III. KAFLI

Um kennsluna.

9. gr.

Í skólunum skal kenna: íslenzku og íslenzk fræði, dönsku, ensku, þýzku, frönsku, latínu, sögu og félagsfræði, kristin fræði, náttúrufræði, eðlisfræði og efnafræði, stærðfræði og stjörnufræði, bókfærslu, íþróttir og söng.

Heimilt er stjórnunum skólanna að fjölga kennslugreinum eða fækka að fengnu samþykki yfirstjórnar þeirra.

IV. KAFLI

Um próf og einkunnir.

10. gr.

Í hverjum bekk skal að jafnaði halda próf í lok skólaárs, og er próf 4. bekkjar stúdentspróf. Árspróf veitir nemanda, er stentzt það, rétt til að setjast í næsta bekk fyrir ofan. Það getur verið lokapróf í einstökum greinum, eftir því sem fyrir verður mælt í reglugerð.

11. gr.

Stúdentspróf veitir rétt til inngöngu í háskóla, með þeim takmörkunum, sem settar eru í lögum hans og reglugerð.

- 58 Menntaskólar einir hafa rétt til að brautskrá stúdenta.
 7. maí Ákvæði 2. málsg. raskar ekki þeim réttindum, sem einstakir skólar hafa þegar fengið.

12. gr.

Við árspróf dæma kennarar skólanna um úrlausnir hver hjá öðrum. Við stúdentspróf og próf í þeim greinum, sem fyrr er lokið og til þess teljast, dæma hlutaðeigandi kennarar og prófdómendur, skipaðir af yfirstjórn skólanna að fengnum tilögum háskólaráðs og forstöðumanna skólanna.

13. gr.

Um próf að öðru leyti og um einkunnir segir í reglugerð.

V. KAFLI

Um kennara skólanna.

14. gr.

Skólastjórar og fastir kennarar eru embættismenn ríkisins og taka laun samkvæmt launalögum. Þeir skulu skipaðir af forseta Íslands. Leita skal áður umsagnar skólastjórnar.

Tölu fastra kennara skal miða við það, að einn fastur kennari komi að jafnaði á hverja bekkjardeild.

Skólastjórar ráða stundakennara og annað starfsfólk skólanna með samþykki fræðslumálastjórnar.

15. gr.

Þeir einir geta orðið fastir kennarar skólanna, sem lokið hafa fullnaðarprófi við háskóla eða aðra sambærilega stofnun í aðalgreinum þeim, er þeir eiga að kenna. Þeir skulu einnig hafa numið uppeldisfræði og stundað kennsluæfingar.

Þessi ákvæði ná eigi til þeirra, sem nú eru fastir kennarar skólanna.

Undanþágur frá þessum ákvæðum má enn fremur veita, er sérstaklega stendur á og þörf krefur, samkvæmt nánari fyrirmælum í reglugerð.

16. gr.

Skýlt er kennara að kenna allt að 27 kennslustundum á viku, en fækka má kennslustundum hans niður í 22, er hann verður 55 ára, og 17, er hann verður 60 ára.

Kennari skal starfa með nemendum utan kennslustunda í samráði við skólastjóra og vinna önnur störf í þágu skólans, eftir því sem aðstæður leyfa og ákveðið er í reglugerð og erindisbréfi. Má þá fækka skyldustundum kennara, ef þörf gerist, svo og vegna mikillar heimavinnu, eða taka tillit til slíkra aukastarfa, þegar ákveðin er lengd árlegs starfstíma kennara. Fræðslumálastjórn ákveður kennsluskyldu skólastjóra.

Þegar nefnd er kennslustund í lögum þessum, er ætíð átt við 45 mínútna kennslustund.

17. gr.

Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum kennara skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal send fræðslumálastjóra með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsári skuli varið,

en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, 58
að viðlögðum launamissi fyrir það ár.

7. maí

Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólans eða torveldi þau.

18. gr.

Nánari ákvæði um réttindi kennara og skyldur standa í reglugerð.

VI. KAFLI

Um stjórn skólanna og yfirstjórn.

19. gr.

Fræðslumálastjórn er yfirstjórn skólanna.

Skólastjóri og fastir kennarar skipa skólastjórn, eftir því sem nánara er ákveðið í reglugerð.

VII. KAFLI

Ýmis ákvæði.

20. gr.

Yfirstjórn skólanna skipar, í samráði við skólayfirlækni og skólastjóra, skólalækna til 5 ára í senn og ákveður þeim þóknun fyrir starfann.

Skólalæknar skulu hafa eftirlit með heilbrigði nemenda og hollustuháttum í skólunum.

21. gr.

Um skólatíma og leyfi, nemendur, reglu og aga skal ákveðið í reglugerð.

VIII. KAFLI

Um gildistöku laganna.

22. gr.

Lög þessi ganga þegar í gildi.

Eru með þeim numin úr gildi lög nr. 32 19. maí 1930, um menntaskóla á Akureyri, lög um breyting á þeim lögum, nr. 89 19. júní 1933, og lög nr. 19 24. marz 1944, og önnur ákvæði, er fara í bág við þessi lög. Þó skulu gilda ákvæði eldri laga og reglugerða um námsefni og námstillhögun fyrir þá nemendur, er þegar hafa gengið inn í skólana.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Brynjólfur Bjarnason.

L Ö G

um sérstakar fyrningarafskriftir.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Þær eftirtalðar eignir, sem teknar eru í fyrstu notkun á árunum 1944—1948 incl., má í stað venjulegra fyrningarafskrifta afskrifa um 20% á ári í 3 ár frá því er þær eru teknar í notkun, þó ekki fyrr en frá 1. janúar 1946 að telja: fiskiskip og önnur veiðiskip, flutningaskip, sildarverksmiðjur, dráttarbrautir og vinnslustöðvar fyrir sjávarafurðir og landbúnaðarafurðir. Þó skulu þau fyrirtæki, er njóta styrks úr ríkissjóði, ekki njóta þessara sérstöku afskrifta, svo fremi að styrkurinn sé jafnhár eða hærri en afskriftum þessum nemur. Sé styrkurinn hins vegar lægri, má afskrifa eignir þessar þannig, að styrkur að viðbættum afskriftum nemi 20% á ári í 3 ár.

2. gr.

Þegar afskrift er í fyrsta sinn ákvæðin samkvæmt 1. gr., skulu skattayfirvöld ákveða heildarafskriftarupphæð hverrar eignar.

Nú gengur eign kaupum og sölum, og skal þá hinn síðari eigandi aldrei njóta hærri afskrifta en hinn fyrsti hefði notið.

3. gr.

Ef lán hefur verið tekið úr Stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands til kaupa á eign, sem afskrifuð er samkvæmt lögum þessum, er afskriftin því skilyrði bundin, að öll afskriftarupphæðin gangi til afborgunar á láninu, enda hafi hlutaðeigandi tekjuafgang sem afskriftinni nemur.

4. gr.

Tap það, sem kann að orsakast af afskriftunum, má flytja á milli ára og draga frá skattskyldum tekjum, unz því hefur verið náð upp.

Fyrir árslok 1947 skal ákveða með reglugerð, hver skuli vera fyrningarhundraðshluti þeirra eigna, sem afskrifaðar hafa verið samkvæmt lögum þessum, eftir að afskrift samkvæmt þeim hefur verið lokið.

5. gr.

Afskriftahækkarnir samkvæmt lögum þessum skerða í engu rétt bæjar- og sveitarfélaga til útsvarsálagningar á aðila þá, sem afskriftanna njóta.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 7. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

BRÁÐABIRGÐALÖG

60

14. maí

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast rekstrarlán fyrir Landssmiðjuna.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Atvinnumálaráðherra hefur tjáð mér, að Landssmiðjan hafi orðið að leggja stórfé í húsakynni handa smiðjunni, sem hafi verið orðin með öllu óviðunandi. Enn fremur hafi hún orðið að kaupa dýra lóð undir húsið og athafnasvæði smiðjunnar. Loks hafi hún einkum vegna bátasmiða fyrir ríkið orðið að reisa dýra bátasmiðastöð við Elliðaárvog, auk þess sem hún verði jafnan að hafa fyrirbyggjandi ýmislegt smiðaeefni fyrir mörg hundruð þúsundir króna. Þar sem smiðjan þannig hafi orðið að festa mjög mikið fé, sé hún erfiðlega sett með rekstrarfé og ekki annað fært en að veita henni ríkis-ábyrgð fyrir láni í því skyni, sem muni verða að nema 1 500 000 krónum. Hefur ráðherrann farið fram á, að veitt verði heimild handa ríkisstjórninni til þessarar ábyrgðar með bráðabirgðalögum.

Með því að ég fellst á að ekki verði hjá því komið að veita þessa ríkis-ábyrgð, set ég samkvæmt 28. gr. stjórnarskrárinnar bráðabirgðalög á þessa leið:

1. gr.

Ríkisstjórninni veitist heimild til að ábyrgjast rekstrarlán fyrir Landssmiðjuna allt að 1 500 000 króna.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 14. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Áki Jakobsson.

BRÁÐABIRGÐALÖG

61

14. maí

um breyting á lögum nr. 81 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Félagsmálaráðherra hefur tjáð mér það, sem hér fer á eftir:

Í 4. gr. laga nr. 81 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar, er svo ákveðið, að í þeim hreppum þar sem $\frac{3}{4}$ hlutar íbúanna eru ekki búsettir í kaптúni, skuli hreppsnefndarkosningar fara fram síðasta sunnudag í júní-mánuði.

Þar sem miklir annmarkar eru á því að láta hreppsnefndarkosningar fara fram samtímis alþingiskosningunum, er að þessu sinni fara fram 30. júní n. k., verður að telja nauðsynlegt að fresta þeim um vikutíma eða til 7. júlí 1946.

61
14. maí

Með því að ég fellst á, að brýna nauðsyn beri til að setja bráðabirgðalög um téð efni samkvæmt 28. gr. stjórnarskrárinnar set ég bráðabirgðalög á þessa leið:

1. gr.

Hreppsnefndarkosningum þeim, sem ákveðnar eru síðasta sunnudag í júnímánuði 1946, skal frestað, og skulu þær fara fram 7. júlí 1946.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 14. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Finnur Jónsson.

62
21. maí

BRÁÐABIRGÐALÖG

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að framlengja fiskveiða- og atvinnuréttindi Dana á Íslandi.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Dómsmálaráðherra hefur tjáð mér, að samkvæmt lögum nr. 18 24. marz 1944, hafi réttindi danskra ríkisborgara á Íslandi, er þeim voru áskilin í 6. gr. sambandsлага Íslands og Danmerkur 30. nóvember 1918, fallið niður 5. marz 1946, en hann telji rétt, að danskir ríkisborgarar njóti áfram þeirra fiskveiða- og atvinnuréttinda hér á landi, er þeir hafa notið hingað til, eftir nánari ákvörðun ríkisstjórnarinnar, þar til samningum þeim vegna niðurfellingar sambandslaganna, sem nú standa yfir, er lokið.

Með því að ég fellst á, að brýna nauðsyn beri til að setja bráðabirgðalög samkvæmt 28. gr. stjórnarskrárinnar um framangreint efni, gef ég út bráðabirgðalög samkvæmt 28. gr. stjórnarskrárinnar á þessa leið:

1. gr.

Meðan eigi er lokið samningum þeim, er nú standa yfir vegna niðurfellingar dansk-íslenska sambandslagasamningsins 30. desember 1918, heimilast ríkisstjórn Íslands að gera þær ráðstafanir, sem þörf er á, til að láta danska ríkisborgara njóta áfram þeirra fiskveiða- og atvinnuréttinda hér á landi, er þeir hafa notið hingað til, þó eigi lengur en til 30. september 1946.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 21. maí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Finnur Jónsson.

BRÁÐABIRGÐALÖG

um tilraunastöð á Keldum.

63

4. júní

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Landbúnaðarráðherra hefur tjáð mér, að í frumvarpi til laga um atvinnudeild Háskólans, sem síðasta Alþingi hafði til meðferðar, en ekki náði fram að ganga, hafi verið ákveðið, að tilraunastöðin á Keldum skuli lúta læknadeild Háskólans. Jafnframt upplýsir ráðherrann, að Rockefellerstofnunin í Bandaríkjunum hafi gefið Háskóla Íslands nálega eina milljón króna til væntanlegrar stofnunar til rannsókna á búfjársjúkdómum, og er ætlað nú þegar að reisa hús yfir stofnunina.

Í samræmi við skilyrði Rockefellerstofnunarinnar og tillögur nefndar þeirrar, sem undirbjó framangreint frumvarp, verður að teljast nauðsynlegt að koma þeirri skipan á nú þegar, að tilraunastöðin á Keldum skuli lúta læknadeildinni.

Með því að ég fellst á, að brýna nauðsyn beri til að setja bráðabirgðalög um téð efni samkvæmt 28. gr. stjórnarskrárinnar, set ég bráðabirgðalög á þessa leið:

1. gr.

Tilraunastöðin í sjúkdómafræði á Keldum í Mosfellssveit lýtur læknadeild Háskólans, enda skipar ráðherra sá, er fer með mál hans, þar forstöðumann og starfsfólk, að fengnum tillögum læknadeildar og yfirdýralæknis. Hann setur, að fengnum tillögum forstöðumanns, þær reglur um stofnun þessa, er nauðsynlegar kunna að vera.

Um lagning vegar að tilraunastöðinni á Keldum frá þjóðveginum um Mosfellsveit gilda ákvæði IV. kafla vegalaga, nr. 101 1933.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 4. júní 1946.

nn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

BRÁÐABIRGÐALÖG

um lántökuheimild fyrir ríkisstjórnina til að reisa lýsisherzluverksmiðju.

64

12. júní

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Atvinnumálaráðherra hefur tjáð mér, að rannsókn þeirri, sem gert er ráð fyrir í niðurlagi 1. gr. laga nr. 93 25. september 1942, til undirbúnings því að reisa verksmiðju til herzlu sildarlýsis, sé nú það langt komið, að ekkert sé því til fyrirstöðu, að hafið verði að reisa verksmiðjuna, þegar fé er fyrir hendi í því skyni. Telur ráðherrann þetta þeim mun meira aðkallandi sem vitanlegt sé, að alls staðar sé hinn mesti feitmetisskortur og skortur á

64
12. júní

hvers konar feiti, en lýsi þurfi yfirleitt að vera hreinsað og hert til þess að vera nothæf vara, hvort sem sé til manneldis eða iðnaðarnota. Auk þess sé verð á hertu lýsi stórum hærra en á lýsinu eins og það kemur fyrir sem hráefni og því von um miklu hærra verð og meiri erlendan gjaldeyri fyrir lýsið, ef það verði hert. Tími hafi ekki unnizt til að hafa líkið undirbúningi málsins svo snemma, að það gæti orðið lagt fyrir síðasta Alþingi, en málið þoli ekki bið til næsta þings. Til þess að koma verksmiðjunni upp þurfi mikið fé og sé því óhjákvæmilegt, að ríkisstjórnin fái heimild til að taka lán í því skyni, en það mun verða að nema allt að 7 milljónum króna, og óskar ráðherrann heimildar til þessa í bráðabirgðalögum.

Með því að ég fellst á, að brýna nauðsyn beri til þess að veita ríkisstjórninni ofangreinda lánsheimild, set ég samkvæmt 28. gr. stjórnarskrárinnar bráðabirgðalög á þessa leið:

1. gr.

Ríkisstjórninni heimilast að taka að láni f. h. ríkissjóðs allt að 7 milljónir króna til greiðslu stofnkostnaðar lýsisherzluverksmiðju.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 12. júní 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Áki Jakobsson.

65
12. marz

AUGLÝSING

um viðskiptasamning milli Íslands og Tékkóslóvakíu.

Hinn 28. febrúar 1946 var undirskrifaður í Praha viðskipta- og greiðslusamningur milli Íslands og Tékkóslóvakíu. Samkvæmt samningi þessum lofa ríkisstjórnir beggja landa að veita gagnkvæmt innflutnings- og útflutningsleyfi fyrir þeim vörutegundum, sem sérstaklega eru tilgreindar í vörulistum, sem fylgja samningnum. Greiðslurnar skulu fara fram samkvæmt sérstökum greiðslusamningi, sem einnig fylgir viðskiptasamningnum.

Hvorug ríkisstjórnin er skyld samkvæmt samningnum að veita einstaklingum eða fyrirtækjum innflutnings- eða útflutningsleyfi, ef þessir aðilar eiga ekki rétt á slíkum leyfum samkvæmt gildandi reglum í hlutaðeigandi ríki.

Ríkisstjórnirnar heita hvor annarri að stuðla að því að koma á viðskiptum milli innflytjenda og útflytjenda í hvoru ríki um sig og að greiða að öðru leyti fyrir viðskiptum milli ríkjanna innan þeirra takmarka, sem samningurinn setur.

Af Íslands hálfu er samið um að selja til Tékkóslóvakíu þessar vörur: Saltsíld, hraðfrystan fisk, saltfisk, hertan fisk, sildarmjöl, fiskimjöl, sildarlýsi, þorskalýsi, niðursoðinn fisk, ull og gærur.

Af hálfu Tékkóslóvakíu er samið um að selja til Íslands þessar vörur: Sykur, kemiskar vörur, liti, leirflisar, annað einangrunarefni, leirsmiðamuni, verkfæri, emaljruð eldhúsáhöld, vélar og varahluti, landbúnaðarvélar og varahluti, keðjur, reiðhjól og varahluti, pípur og pípusamskeyti, nagla, dósablikk, gler og glervörur, sjóntæki, skrifstofuáhöld, hljóðfæri, lyfjavörur og áhöld.

Þessi kaup eru því háð, að ríkisstjórn hvors lands hafi samþykkt verð og gæði þess varnings, sem samningurinn er gerður um. 65
Samningurinn gildir til 28. febrúar 1947. 12. marz

Þetta er hér með gjört kunnugt.

Utanríkisráðuneytið, 12. marz 1946.

Ólafur Thors.

L Ö G

um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum.

66

17. júlí

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Að ég samkvæmt 28. gr. laga nr. 51 7. maí 1946, um breyting á lögum nr. 68 12. apríl 1945, um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum, hef látið fella meginmál þeirra inn í téð lög nr. 68 12. apríl 1945 og gef þau þannig út svo breytt:

I. KAFLI

Inngangur og orðaskýringar.

1. gr.

Hverjum íslenskum ríkisborgara, sem fullnægir þeim skilyrðum, sem sett eru í lögum þessum, er heimilt að leita sér atvinnu við siglingar á íslenskum skipum. Sama gildir um þá erlenda ríkisborgara, sem jafnrétti hafa við íslenska ríkisborgara að lögum.

2. gr.

- a. *Skip* merkir í lögum þessum hvert það far, sem er 6 rúmlestir eða stærra og skráð er á skipaskrár, án tillits til þess, hvort það gengur fyrir seglum eða vél eða hvoru tveggja.
- b. Rúmlest er brúttórúmlest = 100 teningsfet ensk = 2.83 teningsmetrar.
- c. Mánuður er 30 náttu mánuður, eins og ákveðið er með sjómannaalögum, nr. 41 19. maí 1930, um kaupgreiðslur á sjó.
- d. *Fiskiskip* merkir hvert það skip, sem skrásett er sem fiskiskip, án tillits til stærðar, og notað er mestan hluta ársins til veiða, þótt það sé jafnframt notað til flutninga til útlanda á eigin afla eða keyptum afla.
- e. *Verzlunarskip* merkir hvert það skip, sem skrásett er sem verzlunarskip, án tillits til stærðar, og siglir með varning frá landinu og til þess og milli hafna innanlands eða flytur farþega eða hvort tveggja.
- f. *Innanlandssigling* er sigling og fiskveiðar við strendur Íslands og á hafinu kringum landið allt að 60 sjómílur frá sjálfa landinu.
- g. *Utanlandssigling* er hver sú ferð, sem farin er til annarra landa eða til fiskimiða annarra landa, þótt hafna sé ekki leitað.
- h. *Fullgildur háseti* á verzlunarskipi eða varðskipi er sá einn, er sannar með sjóferðabók,

að hann hafi siglt sem skipsdrengur, óvaningur eða viðvaningur á verzlunarskipi eða varðskipi yfir 100 rúmlestir í 36 mánuði samtals, þó þar af eigi skemur en 12 mánuði sem viðvaningur og eigi lengur en 6 mánuði sem skipsdrengur,

66
17. júlí

eða að hann hafi siglt sem háseti á skipi yfir 60 rúmlestir í 30 mánuði og sem viðvaningur á verzlunarskipi eða varðskipi yfir 100 rúmlestir í 12 mánuði.

Siglingatími sem timburmaður eða bátsmaður telst jafngildur siglingatíma sem fullgildur háseti.

- i. Á meðan engar sérstakar reglur eru til hér á landi um útreikning *hestafla* einvéla eða mótorá skipum, skal við framkvæmd þessara laga fara eftir framleiddum (indiceret) hestöflum, skammstafað f. h. ö., þegar um einvélar er að ræða, en virkum (effectiv) hestöflum, skammstafað v. h. ö., þegar um mótör er að ræða, og skal reiknað með mesta hestaflafjölda, sem vélin getur haft, miðað við 4 klukkustunda siglingu.

Verði reglur settar hér á landi um útreikning *hestafla* í skipum, skal fara eftir þeim.

- j. *Siglingar innan fjarða eða flóa* ber að skilja sem siglingar með skipum, sem eru staðbundin við ákveðna firði eða flóa og eigi er ætlað að fara út fyrir þau takmörk.
- k. *Vélavörður* nefnist sá, sem hefur rétt til þess að gæta véla, sem eigi hafa yfir 15 hestöfl, en *vélstjóri* nefnist hver sá, sem rétt hefur til að stjórna aflvél samkvæmt lögum þessum.

3. gr.

- a. Próf þau og siglingatími, sem krafzt er í lögum þessum til þess að öðlast skirteini, eru hið lægsta, sem þarf í hverju einstöku tilfelli. Æðra próf í sömu greinum gildir einnig fyrir þau skirteini, sem lægra próf þarf til að öðlast.

Ráðherra sá, sem fer með kennslumál, setur reglugerð um það, hvernig kennslu skipstjórnarmanna og vélamanna skuli hagað, svo og um inntöku-skilyrði í skóla fyrir þá, próf og skilyrði þau, sem sett eru fyrir prófum.

- b. Siglingatími vélamanna telst sá tími, sem maðurinn er lögskráður á skip og vinnur við það, að meðtöldum lögskráningardegi og afskráningardegi. Siglingatími stýrimanna og háseta telst aðeins sá tími, sem þeir eru skráðir á skip, sem er í förum. Sé skipi lagt upp án þess að afskráning fari fram, skal geta þess í sjóferðabók, og má þá telja til siglingatíma stýrimanna og háseta allt að $\frac{1}{5}$ hluta þess tíma, sem skipið hefur legið um kyrrt. Siglingatíma skal sanna með sjóferðabók, innlendri eða útlendri.

Til siglingatíma háseta getur aldrei talizt sá tími, sem hann er skráður á fiskiskip, en vinnur í landi að verkun afla eða veiðarfæra.

II. KAFLI

Skipstjórnarmenn á fiskiskipum.

4. gr.

Rétt til að vera skipstjóri eða stýrimaður í innanlandssiglingum á islenzku skipi, 6—30 rúmlestir að stærð, hefur sá einn, er leggur fram vottorð frá siglingafróðum manni, tilnefndum af atvinnumálaráðuneytinu til 5 ára í senn eftir tillögum skólastjóra stýrimannaskólans í Reykjavík, um að hann:

- a. Þekki á áttavita og kunni að leiðrétta stefnur og miðanir fyrir segulskekkju og misvísun,
- b. kunni alþjóðareglur til að forðast ásiglingu og þekki neyðarþendingar og kunni að nota þær,
- c. kunni að setja stefnur og miðanir á sjókort,
- d. kunni að nota vegmæli og djúpmæli í sambandi við sjókort,

- e. hafi þekkingu á vitakerfi landsins og björgunarstöðvum og kunni að nota algengustu björgunartæki,
- f. kunni að finna, hvenær flóð verður og fjara,
- g. þekki reglur um lífgun druknaðra manna,
- h. sanni með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir skipstjórnamenn,
- i. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningsáliti,
- j. sanni með sjóferðabók eða vottorðum, að hann hafi verið háseti eftir 15 ára aldur á skipi yfir 6 rúmlestir í 18 mánuði.
- k. sé 18 ára að aldri, en sé skipið stærra en 15 rúmlestir, skal aldurstakmarkið fyrir skipstjóra vera 21 ár, enda hafi hann þá verið stýrimaður á skipi yfir 15 rúmlestir í 6 mánuði eða formaður á skipi yfir 6 rúmlestir í 6 mánuði.

Hinir siglingafróðu menn, sem um getur í upphafi þessarar greinar, skulu skipaðir fyrir takmörkuð svæði, sem atvinnumálaráðuneytið tiltekur.

Gegn slíku vottorði og vottorði um sundkunnáttu gefur lögreglustjóri út skírteini, sem veitir rétt til að vera skipstjóri á skipum allt að 15 rúmlestir og stýrimaður á skipum allt að 30 rúmlestir, eða skipstjóraskírteini á skipi allt að 30 rúmlestir samkvæmt þessari grein.

5. gr.

Rétt til að vera skipstjóri í utan- og innanlandssiglingum á íslenzku fiskiskipi af hverri stærð sem er hefur sá einn, er fengið hefur hið meira skipstjóraskírteini á fiskiskipi.

6. gr.

Sá einn getur fengið hið meira skipstjóraskírteini á fiskiskipi, sem:

- a. staðizt hefur fiskimannapróf við stýrimannaskólann í Reykjavík;
- b. hefur verið í 18 mánuði einn stýrimaður eða yfirstýrimaður á skipi yfir 30 rúmlestir;
 - eða: hefur verið 12 mánuði einn stýrimaður eða yfirstýrimaður og 12 mánuði undirstýrimaður á skipi yfir 30 rúmlestir;
 - eða: hefur verið 12 mánuði einn stýrimaður eða yfirstýrimaður á skipi yfir 30 rúmlestir og skipstjóri á skipi yfir 15 rúmlestir í 6 mánuði;
 - eða: hefur verið einn stýrimaður eða yfirstýrimaður á skipi yfir 30 rúmlestir í 6 mánuði og skipstjóri á skipi yfir 15 rúmlestir í 12 mánuði;
- c. er lögráður;
- d. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningsáliti;
- e. sannar með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir skipstjórnamenn.

7. gr.

Rétt til að vera stýrimaður í utan- og innanlandssiglingum á fiskiskipi af hverri stærð sem er hefur sá einn, er fengið hefur hið meira stýrimannsskírteini á fiskiskipi.

8. gr.

Sá einn getur fengið hið meira stýrimannsskírteini á fiskiskipi, sem:

- a. staðizt hefur fiskimannapróf við stýrimannaskólann í Reykjavík;
- b. hefur eftir 16 ára aldur verið 36 mánuði háseti á skipi 30 rúmlestir eða stærra;
 - eða: hefur verið 6 mánuði skipstjóri eða 12 mánuði stýrimaður á skipi yfir 15 rúmlestir og 12 mánuði á skipi yfir 60 rúmlestir;
- c. er lögráður;
- d. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningsáliti;
- e. sannar með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir skipstjórnamenn.

III. KAFLI

Skipstjórnarmenn á verzlunarskipum og varðskipum ríkisins.

9. gr.

Rétt til að vera skipstjóri í innanlandssiglingum á íslenzku verzlunarskipi eigi yfir 400 rúmlestir að stærð hefur sá einn, sem fengið hefur hið minna skipstjóra-skírteini á verzlunarskipi.

10. gr.

Sá einn getur fengið hið minna skipstjóraskírteini á verzlunarskipi, sem auk þess að fullnægja skilyrðum 6. greinar þessara laga, stafl, a, c, d og e:

hefur verið stýrimaður á verzlunarskipi eða varðskipi yfir 100 rúmlestir í 18 mánuði, og þar af 12 mánuði einn stýrimaður eða yfirstýrimaður;

eða: hefur verið einn stýrimaður eða yfirstýrimaður á verzlunarskipi eða varðskipi yfir 100 rúmlestir í 12 mánuði og stýrimaður á fiskiskipi yfir 100 rúmlestir í 12 mánuði.

eða: hefur verið einn stýrimaður eða yfirstýrimaður á verzlunarskipi eða varðskipi yfir 100 rúmlestir í 6 mánuði, og auk þess einn stýrimaður eða yfirstýrimaður á fiskiskipi yfir 100 rúmlestir í 18 mánuði;

eða: hefur verið einn stýrimaður eða yfirstýrimaður á verzlunarskipi eða varðskipi yfir 100 rúmlestir í 6 mánuði og auk þess skipstjóri á fiskiskipi yfir 30 rúmlestir í 18 mánuði.

11. gr.

Rétt til að vera stýrimaður í innanlandssiglingum á íslenzku verzlunarskipi eigi yfir 400 rúmlestir að stærð hefur sá einn, sem fengið hefur hið minna stýrimannsskírteini á verzlunarskipi.

12. gr.

Sá einn getur fengið hið minna stýrimannsskírteini á verzlunarskipi, sem auk þess að fullnægja skilyrðum 8. gr. þessara laga, stafl, a, c, d og e:

hefur verið háseti eftir 16 ára aldur í 48 mánuði á skipi yfir 100 rúmlestir, og þar af 12 mánuði fullgildur háseti á verzlunarskipi eða varðskipi;

eða: hefur verið 12 mánuði skipstjóri á skipi yfir 15 rúmlestir og auk þess fullgildur háseti í 6 mánuði eða viðvaningur í 12 mánuði á verzlunarskipi eða varðskipi yfir 100 rúmlestir;

eða: hefur verið 12 mánuði stýrimaður á skipi yfir 30 rúmlestir og auk þess fullgildur háseti á verzlunarskipi eða varðskipi yfir 100 rúmlestir í 6 mánuði eða viðvaningur á slíku skipi í 12 mánuði.

13. gr.

Rétt til að vera skipstjóri í innan- eða utanlandssiglingum á íslenzku verzlunarskipi af hvaða stærð sem er, hefur sá einn, er fengið hefur hið meira skipstjóraskírteini á verzlunarskipi.

14. gr.

Sá einn getur fengið hið meira skipstjóraskírteini á verzlunarskipi, sem:

- a. hefur staðizt farmannapróf við stýrimannaskólann í Reykjavík;
- b. hefur verið stýrimaður í 36 mánuði á verzlunarskipi yfir 400 rúmlestir og af þeim tíma 12 mánuði yfirstýrimaður;

eða: hefur verið stýrimaður í 36 mánuði á verzlunarskipi yfir 100 rúmlestir og af þeim tíma 24 mánuði sem einn stýrimaður eða yfirstýrimaður og auk þess yfirstýrimaður í 12 mánuði á verzlunarskipi yfir 400 smálestir;

eða: hefur verið skipstjóri í 18 mánuði á verzlunarskipi yfir 100 rúmlestir og 12 mánuði yfirstýrimaður á verzlunarskipi yfir 400 rúmlestir;

- eða*: hefur verið skipstjóri í 24 mánuði á fiskiskipi yfir 100 rúmlestir og 66 auk þess stýrimaður á verzlunarskipi yfir 400 rúmlestir í 18 mánuði, og af 17. júlí þeim tíma 12 mánuði yfirstýrimaður;
- c. er 25 ára að aldri;
 - d. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningi;
 - e. sannar með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir skipstjórnarmenn.

Til þess að vera skipstjóri í utanlandssiglingum á verzlunarskipi af ótakmarkaðri stærð skal hlutaðeigandi sanna með sjóferðabók, að hann hafi siglt sem yfirstýrimaður á verzlunarskipi yfir 400 rúmlestir í 12 mánuði í utanlandssiglingum.

Geta skal þess á skirteini, sem gefið er út samkvæmt þessari grein, hvort það gildir fyrir utan- eða innanlandssiglingar eða fyrir hvorttveggja.

15. gr.

Rétt til að vera stýrimaður í utan- og innanlandssiglingum á íslenzku verzlunarskipi eða varðskipi af hverri stærð sem er hefur sá einn, er fengið hefur hið meira stýrimannsskirteini á verzlunarskipi.

16. gr.

- Sá einn getur fengið hið meira stýrimannsskirteini á verzlunarskipi, sem:
- a. hefur staðizt farmannapróf við stýrimannaskólann í Reykjavík;
 - b. hefur verið háseti eftir 16 ára aldur á verzlunar- eða varðskipi yfir 100 rúmlestir í 48 mánuði, og af þeim tíma 12 mánuði sem fullgildur háseti, timburmaður eða bátsmaður í utanlandssiglingum;
- eða*: hefur verið háseti eftir 16 ára aldur á verzlunar- eða varðskipi yfir 100 rúmlestir í 24 mánuði, og af þeim tíma 12 mánuði sem fullgildur háseti, bátsmaður eða timburmaður í utanlandssiglingum, og auk þess háseti á fiskiskipi yfir 30 rúmlestir í 24 mánuði;
- c. er lögráður;
 - d. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningi;
 - e. sannar með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir stýrimenn.

17. gr.

Rétt til að vera skipstjóri á varðskipum ríkisins allt að 100 rúmlestir hefur sá einn, er:

- a. fullnægir skilyrðum þeim, er sett kunna að verða um próf;
- b. hefur siglt sem stýrimaður á varðskipum í 24 mánuði og þar af eigi skemur en 12 mánuði sem einn stýrimaður eða yfirstýrimaður;
- c. er lögráður;
- d. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningi;
- e. sannar með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir skipstjórnarmenn.

18. gr.

Rétt til að vera skipstjóri á varðskipum ríkisins yfir 100 rúmlestir hefur sá einn, er:

- a. fullnægir skilyrðum þeim, er sett kunna að verða um próf;
 - b. hefur siglt sem stýrimaður á varðskipum í 36 mánuði og þar af eigi skemur en 12 mánuði sem yfirstýrimaður á varðskipi yfir 100 rúmlestir;
- eða*: hefur siglt sem skipstjóri á varðskipi allt að 100 rúmlestir í 6 mánuði og sem yfirstýrimaður á varðskipi yfir 100 rúmlestir í 6 mánuði;
- c. er 25 ára að aldri;

- 66 d. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningssáliti;
 17. júlí e. sannar með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir skipstjórnarmenn.

19. gr.

Sá, er öðlalt hefur réttindi sem skipstjóri á varðskipum ríkisins yfir 100 rúmlestir, á rétt á að vera skipstjóri í utan- og innanlandssiglingum á íslenzku verzlunarskipi af ótakmarkaðri stærð, en þó því aðeins í utanlandssiglingum, að hann hafi siglt í 12 mánuði sem stýrimaður í utanlandssiglingum á verzlunarskipi yfir 400 rúmlestir.

Hins vegar getur sá, er fengið hefur hið meira skipstjóraskírteini á verzlunarskipi, öðlalt réttindi til þess að vera skipstjóri á varðskipum ríkisins, ef hann hefur siglt í 12 mánuði sem stýrimaður á varðskipi yfir 100 rúmlestir og fullnægir að öðru leyti þeim skilyrðum, sem sett kunna að verða fyrir því að vera skipstjóri á varðskipum ríkisins.

IV. KAFLI

Vélamenn á eimskipum.

20. gr.

Sá einn hefur rétt til þess að vera undirvélstjóri á eimskipi með 600 hestafla vél eða minni, sem hefur öðlalt skírteini það, sem ræðir um í 21. gr.

21. gr.

Sá einn getur öðlalt undirvélstjóraskírteini á eimskipi með 600 hestafla vél eða minni, sem:

- hefur staðizt hið minna vélstjórapróf við vélstjóraskólann í Reykjavík;
- hefur verið kyndari á eimskipi í 12 mánuði;
- hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningssáliti;
- sannar með læknisvottorði, að heyrn hans sé sæmileg.

22. gr.

Sá einn hefur rétt til þess að vera yfirvélstjóri á eimskipi með 600 hestafla vél eða minni, sem hefur öðlalt skírteini það, sem ræðir um í 23. gr.

23. gr.

Sá einn getur öðlalt yfirvélstjóraskírteini á eimskipi með 600 hestafla vél eða minni, sem eftir að hafa öðlalt skírteini það, sem ræðir um í 21. gr.:

- hefur siglt sem undirvélstjóri á eimskipi í 24 mánuði;
- hefur lokið smíðaprófi fyrir vélstjóra;
- hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningssáliti;
- er lögráður;
- sannar með læknisvottorði, að heyrn hans sé sæmileg.

24. gr.

Sá einn hefur rétt til þess að vera undirvélstjóri á eimskipi með meira en 600, en ekki yfir 1200 hestafla vél, eða aðstoðarvélstjóri á eimskipi með yfir 1200 hestafla vél, sem öðlalt hefur skírteini það, sem ræðir um í 25. gr.

25. gr.

Sá einn getur öðlalt undirvélstjóraskírteini á eimskipi með meira en 600, en ekki yfir 1200 hestafla vél, eða aðstoðarvélstjóraskírteini á eimskipi með meira enn 1200 hestafla vél, sem:

- a. hefur staðizt hið meira vélstjórapróf við vélaskólann í Reykjavík;
- b. hefur verið kyndari á eimskipi í 12 mánuði;
- c. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningsáliti;
- d. sannar með læknisvottorði, að heyrn hans sé sæmileg.

66

17. júlí

26. gr.

Sá einn hefur rétt til að vera yfirvélstjóri á eimskipi með meira en 600, en ekki yfir 1200 hestafla vél, eða undirvélstjóri á eimskipi með meira en 1200 hestafla vél, sem öðlazzt hefur skirteini það, sem um ræðir í 27. gr.

27. gr.

Sá einn getur öðlazzt yfirvélstjóraskirteini á eimskipi með meira en 600, en ekki yfir 1200 hestafla vél, eða undirvélstjóraskirteini á eimskipi með meira en 1200 hestafla vél, sem eftir að hafa öðlazzt skirteini það, sem ræðir um í 25. gr.:

- a. hefur siglt sem undirvélstjóri á eimskipi með yfir 600 hestafla vél í 24 mánuði, eða sem aðstoðarvélstjóri á eimskipi með meira en 1200 hestafla vél í 36 mánuði, þó aldrei minna en 12 mánuði undirvélstjóri á eimskipi með meira en 600 hestafla vél, ef um yfirvélstjóraskirteini er að ræða;
- b. hefur lokið smíðaprófi fyrir vélstjóra;
- c. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningsáliti;
- d. er lögráður;
- e. sannar með læknisvottorði, að heyrn hans sé sæmileg.

28. gr.

Sá einn hefur rétt til þess að vera yfirvélstjóri á eimskipi með yfir 1200 hestafla vél, sem öðlazzt hefur skirteini það, sem ræðir um í 29. gr.

29. gr.

Sá einn getur öðlazzt yfirvélstjóraskirteini á eimskipi með yfir 1200 hestafla vél, sem:

- a. hefur eftir að hafa öðlazzt skirteini það, sem ræðir um í 27. gr., siglt sem undirvélstjóri á eimskipi með yfir 1200 hestafla vél í 24 mánuði, þar af sem 2. vélstjóri í 12 mánuði, eða sem yfirvélstjóri á eimskipi með yfir 600 hestafla vél í 12 mánuði og 2. vélstjóri á eimskipi með yfir 1200 hestafla vél í 12 mánuði;
- b. hefur staðizt próf í rafmagnsfræði fyrir vélstjóra við vélstjóraskólann í Reykjavík;
- c. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningsáliti;
- d. er 25 ára að aldri;
- e. sannar með læknisvottorði, að heyrn hans sé sæmileg.

Þeim, sem tekið höfðu hið meira vélstjórapróf við vélstjóraskólann í Reykjavík, áður en rafmagnsdeildin var sett við hann, og komnir eru í starf á skipi í sérfræðigrein sinni áður en lög þessi öðlast gildi, veitir próf þeirra sömu réttindi og hið mesta vélstjórapróf samkvæmt lögum þessum, að rafmagnsfræðinni meðtalinni.

V. KAFLI

Vélamenn á mótorskipum.

30. gr.

Sá einn hefur rétt til að vera vélayörður á mótorskipi með 15 hestafla vél eða minna, sem sýnt getur lögskráningarstjóra vottorð frá manni, er atvinnumálaráðuneytið tekur gildan, um, að hann sé fær um að gæta vélarinnar.

66

17. júlí

31. gr.

Sá einn hefur rétt til að vera vélstjóri á mótorskipi með meira en 15, en ekki yfir 50 hestafla vél, eða undirvélstjóri á mótorskipi með meira en 50, en ekki yfir 250 hestafla vél, sem öðlazzt hefur skirteini það, sem ræðir um í 32. gr.

32. gr.

Sá einn getur öðlazzt vélstjóraskirteini á mótorskipi með meira en 15, en ekki yfir 50 hestafla vél, eða undirvélstjóraskirteini á mótorskipi með meira en 50, en ekki yfir 250 hestafla vél, sem:

- a. hefur staðizt hið minna móturvélstjórapróf Fiskifélags Íslands;
- b. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningssáliti;
- c. sannar með læknisvottorði, að heyrn hans sé sæmileg.

33. gr.

Sá einn hefur rétt til að vera yfirvélstjóri á mótorskipi með 50, en ekki yfir 250 hestafla vél, sem öðlazzt hefur skirteini það, sem ræðir um í 34. gr. þessara laga.

34. gr.

Sá einn getur öðlazzt yfirvélstjóraskirteini á mótorskipi með meira en 50, en ekki yfir 250 hestafla vél, sem:

- a. hefur siglt sem undirvélstjóri á mótorskipi með yfir 50 hestafla vél í 12 mánuði, eða vélstjóri á eigin spýtur á mótorskipi með yfir 15 hestafla vél í 12 mánuði.
- b. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningssáliti;
- c. sannar með læknisvottorði, að heyrn hans sé sæmileg.

35. gr.

Sá einn hefur rétt til að vera undirvélstjóri á íslenzku mótorskipi með meira en 250, en ekki yfir 600 hestafla vél, sem öðlazzt hefur skirteini það, sem ræðir um í 36. gr. þessara laga.

36. gr.

Sá einn getur öðlazzt undirvélstjóraskirteini á mótorskipi með meira en 250, en ekki yfir 600 hestafla vél, sem:

- a. hefur staðizt hið meira móturvélstjórapróf Fiskifélags Íslands;
- b. hefur siglt sem yfirvélstjóri á mótorskipi með yfir 50 hestafla vél í 12 mánuði;
- c. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningssáliti;
- d. sannar með læknisvottorði, að heyrn hans sé sæmileg.

37. gr.

Sá einn hefur rétt til að vera yfirvélstjóri á mótorskipi með meira en 250, en ekki yfir 600 hestafla vél, sem fullnægir skilyrðum þeim, sem sett eru í 38. gr.

38. gr.

Sá einn getur öðlazzt yfirvélstjóraskirteini í mótorskipi með meira en 250, en ekki yfir 600 hestafla vél, sem:

- a. hefur siglt sem undirvélstjóri á mótorskipi með yfir 250 hestafla vél í 12 mánuði, eftir að hafa öðlazzt skirteini það, sem ræðir um í 36. gr.;
- b. hefur verið kyndari eða aðstoðarvélamaður á eimskipi í 3 mánuði, eða aðstoðarvélamaður á mótorskipi, sem hefur eimketil, í 3 mánuði;
- c. hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningssáliti;
- d. er lögráður;
- e. sannar með læknisvottorði, að heyrn hans sé sæmileg.

Ákvæði b-liðar nær þó ekki til þeirra manna, sem öðlast réttindi á mótorskip, sem engan eimketil hafa, og skal geta þess í skirteinum þeim, sem veitt eru samkvæmt þessari grein, hvort þau gilda fyrir skip með eimkatli eða ekki. 66 17. júlí

39. gr.

Sá einn hefur rétt til að vera aðstoðarvélstjóri á mótorskipi með meira en 600 hestafla vél, eða undirvélstjóri á mótorskipi með meira en 600, en ekki yfir 1300 hestafla vél, sem öðlazzt hefur skirteini það, sem ræðir um í 40. gr.

40. gr.

Sá einn hefur rétt til að vera aðstoðarvélstjóri á mótorskipi með meira en 600 hestafla vél, eða undirvélstjóri á mótorskipi með meira en 600, en ekki yfir 1300 hestafla vél, sem:

- hefur staðizt hið meira vélstjórapróf við vélskólann í Reykjavík;
- hefur staðizt próf í rafmagnsfræði fyrir vélstjóra við vélskólann í Reykjavík, sbr. þó 54. gr.;
- hefur verið kyndari eða aðstoðarmaður á eimskipi í 4 mánuði;
- hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningsáliti;
- sannar með læknisvottorði, að heyrn hans sé sæmileg.

41. gr.

Sá einn hefur rétt til að vera yfirvélstjóri á mótorskipi með meira en 600, en ekki yfir 1300 hestafla vél, eða undirvélstjóri á mótorskipi með meira en 1300 hestafla vél, sem öðlazzt hefur skirteini það, sem ræðir um í 42. gr.

42. gr.

Sá einn getur öðlazzt yfirvélstjóraskirteini á mótorskipi með meira en 600, en ekki yfir 1300 hestafla vél, eða undirvélstjóraskirteini á mótorskipi með meira en 1300 hestafla vél, sem:

- hefur eftir að hafa öðlazzt skirteini það, sem ræðir um í 40. gr., siglt sem undirvélstjóri á mótorskipi með yfir 600 hestafla vél í 24 mánuði, eða aðstoðarvélstjóri á mótorskipi með yfir 600 hestafla vél í 24 mánuði og undirvélstjóri á mótorskipi með yfir 600 hestafla vél í 12 mánuði, eða sem aðstoðarvélstjóri á mótorskipi með yfir 1300 hestafla vél í 36 mánuði;
- hefur staðizt smíðapróf fyrir vélstjóra;
- hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningsáliti;
- er lögráður, ef um yfirvélstjóraskirteini er að ræða;
- sannar með læknisvottorði, að heyrn hans sé sæmileg.

43. gr.

Sá einn hefur rétt til að vera yfirvélstjóri á mótorskipi með yfir 1300 hestafla vél, sem öðlazzt hefur skirteini það, sem ræðir um í 44. gr.

44. gr.

Sá einn getur öðlazzt yfirvélstjóraskirteini á mótorskipi með yfir 1300 hestafla vél, sem:

- hefur eftir að hafa öðlazzt skirteini það, sem ræðir um í 42. gr., siglt sem undirvélstjóri á mótorskipi með yfir 1300 hestafla vél í 24 mánuði, þar af annar vélstjóri í 12 mánuði, eða yfirvélstjóri á mótorskipi með yfir 600 hestafla vél í 12 mánuði og sem undirvélstjóri á mótorskipi með yfir 1300 hestafla vél í 12 mánuði;
- hefur ekki verið dæmdur fyrir verk, sem svívirðilegt er að almenningsáliti;
- er 25 ára að aldri;
- sannar með læknisvottorði, að heyrn hans sé sæmileg.

VI. KAFLI

Almenn ákvæði.

45. gr.

Ekkert íslenzkt skip, sem stærra er en 20 rúmlestir, má afgreiða frá nokkurri höfn hér á landi til ferða á milli Íslands og annarra landa eða í innanlandssiglingum, nema á því sé til starfa, auk skipstjóra, einn eða fleiri stýrimenn, samkvæmt eftirfarandi ákvæðum:

- a. Á fiskiskipi allt að 300 rúmlestir og á verzlunarskipi allt að 200 rúmlestir í utan- og innanlandssiglingum sé einn stýrimaður að minnsta kosti;
- b. á fiskiskipi 300 rúmlestir og stærra í innan- og utanlandssiglingum og verzlunarskipi 200 rúmlestir og stærra í utanlandssiglingum séu að minnsta kosti tveir stýrimenn. Hið sama gildir um verzlunarskip í innanlandssiglingum, er flytur farþega og póst.
- c. á verzlunarskipi í innan- og utanlandssiglingum, er flytur farþega og póst og er 400 rúmlestir eða stærra, séu að minnsta kosti 3 stýrimenn. Sama gildir um skip, sem eru undir 1500 rúmlestir og stærri, þó þau flytji ekki farþega. Skip, sem eru undir 1500 rúmlestir, þurfa þó eigi að hafa þriðja stýrimanninn, nema þau hafi rúm fyrir 12 farþega.

Undanþegin ákvæði 1. málsg. þessarar greinar um skyldu til að hafa stýrimann auk skipstjóra eru fiskiskip og bátar undir 30 rúmlestum, ef þeim er ætlað að leggja afla sinn á land daglega.

46. gr.

Á varðskipum ríkisins yfir 200 rúmlestir séu að minnsta kosti 3 stýrimenn. Á varðskipum undir 60 rúmlestir sé að minnsta kosti einn stýrimaður, og á varðskipum 60—200 rúmlestir 2 stýrimenn. Rétt til skipstjórnar og stýrimennsku á skipum þessum geta þeir einir öðlazzt, er lokið hafa farmannaprófi.

47. gr.

- a. Á eimskipi með meira en 50, en ekki yfir 300 hestafla vél, skal vera að minnsta kosti einn yfirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skírteini samkvæmt 23. gr., og einn undirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skírteini samkvæmt 21. gr.
- b. Á eimskipi með meira en 300, en ekki yfir 800 hestafla vél, skal vera að minnsta kosti einn yfirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skírteini samkvæmt 27. gr., einn undirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skírteini samkvæmt 25. gr., og ef vél skipsins er yfir 500 hestöfl, einn aðstoðarmaður, sem öðlazzt hefur skírteini samkvæmt 23. gr.

Undanþegin ákvæðinu um aðstoðarmann í vél eru þó öll fiskiskip, sem hafa minni vél en 800 hestafla.

Ef skipið er notað til farþegaflutninga, skal í stað aðstoðarmannsins koma aðstoðarvélstjóri, sem öðlazzt hefur skírteini samkvæmt 25. gr.

Ef ferðir skipsins eru aðeins innan fjarða eða flóa, er nægilegt, að á því séu tveir vélstjórar, sem öðlazzt hafa skírteini samkvæmt 25. gr. og 27. gr.

- c. Á eimskipi með meira en 800, en ekki yfir 1200 hestafla vél, skal vera að minnsta kosti einn yfirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skírteini samkvæmt 29. gr., einn undirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skírteini samkvæmt 27. gr., og einn aðstoðarvélstjóri, sem öðlazzt hefur skírteini samkvæmt 25. gr.

Ef skipið er farþegaskip, varðskip eða björgunarskip, skal á því vera að minnsta kosti einn yfirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skírteini samkvæmt 29. gr., tveir undirvélstjórar, sem öðlazzt hafa skírteini samkvæmt 27. gr., og einn aðstoðarvélstjóri, sem öðlazzt hefur skírteini samkvæmt 25. gr.

- d. Á eimskipi með meira en 1200, en ekki yfir 2500 hestafla vél, skal vera í 66 minnsta lagi einn yfirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkvæmt 29. gr., 17. júlí og tveir undirvélstjórar, sem öðlazzt hafa skirteini samkvæmt 27. gr.

Sé skipið farþegaskip og vél þess yfir 1800 hestafla, skal það auk þess hafa einn aðstoðarvélstjóra, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 25. gr.

- e. Á eimskipi með yfir 2500 hestafla vél skal vera að minnsta kosti einn yfirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 29. gr., tveir undirvélstjórar, sem öðlazzt hafa skirteini samkv. 27. gr., og einn aðstoðarvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkvæmt 25. gr.

Sé skipið farþegaskip, komi einn aðstoðarvélstjóri að auki, sem öðlazzt hefur skirteini samkvæmt 25. gr.

48. gr.

- a. Á mótorskipi með 15 hestafla vél eða minna skal vera í minnsta lagi einn vélavörður, sem öðlazzt hefur réttindi samkv. 30. gr.
- b. Á mótorskipi með meira en 15, en ekki yfir 50 hestafla vél, skal vera í minnsta lagi einn vélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 32. gr., og einn aðstoðarmaður, sem öðlazzt hefur réttindi samkvæmt 30. gr. Aðstoðarmaður þessi má þó jafnframt gegna öðrum starfa á skipinu.
- c. Á mótorskipi með meira en 50, en ekki yfir 250 hestafla vél skal vera í minnsta lagi einn vélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkvæmt 34. gr., og einn undirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkvæmt 32. gr. Fiskiskip og bátar, sem ætlað er að koma daglega að landi með afla sinn, eru þó ekki skyld til að hafa undirvélstjóra, ef skipstjóri hefur öðlazzt vélgæzluréttindaskirteini samkvæmt 32. gr.
- d. Á mótorskipi með meira en 250, en ekki yfir 400 hestafla vél, skal vera í minnsta lagi einn yfirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 38. gr., og einn undirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 36. gr.
- e. Á mótorskipi með meira en 400, en ekki yfir 900 hestafla vél, skal vera í minnsta lagi einn yfirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 42. gr., einn undirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 40. gr., og ef vél skipsins er meira en 600 hestöfl, einn aðstoðarvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkvæmt 40. gr.

Ef skipið er notað til farþegaflutninga, skal að auki vera á því einn aðstoðarvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkvæmt 40. gr.

- f. Á mótorskipi með meira en 900, en ekki yfir 1300 hestafla vél, skal vera í minnsta lagi einn yfirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 44. gr., einn undirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkvæmt 42. gr., og einn aðstoðarvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 40. gr.

Ef skipið er farþegaskip, varðskip eða björgunarskip, skal á því vera í minnsta lagi einn yfirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 44. gr., tveir undirvélstjórar, sem öðlazzt hafa skirteini samkv. 42. gr., og einn aðstoðarvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 40. gr.

- g. Á mótorskipi með meira en 1300, en ekki yfir 2600 hestafla vél, skal vera í minnsta lagi einn yfirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 44. gr., tveir undirvélstjórar, sem öðlazzt hafa skirteini samkv. 42. gr., og einn aðstoðarvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 40. gr.

Ef skipið er farþegaskip, varðskip eða björgunarskip og vél þess er yfir 1900 hestöfl, skal á því vera í minnsta lagi einn yfirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 44. gr., þrír undirvélstjórar, sem öðlazzt hafa skirteini samkv. 42. gr., og einn aðstoðarvélstjóri, sem öðlazzt hefur skirteini samkv. 40. gr.

- h. Á mótorskipi með meira en 2600 hestafla vél skal vera í minnsta lagi einn

66
17. júlí

yfirvélstjóri, sem öðlazzt hefur skírteini samkvæmt 44. gr., þrír undirvélstjórar, sem öðlazzt hafa skírteini samkv. 42. gr., og tveir aðstoðarvélstjórar, sem öðlazzt hafa skírteini samkv. 40. gr.

Ef skipið er farþegaskip, komi einn aðstoðarvélstjóri að auki, sem öðlazzt hefur skírteini samkvæmt 40. gr.

49. gr.

Dráttarbátar, sem aðeins eru notaðir á höfnum inni, svo og grafvélar og aðrar fleytur, sem hafa vélar innanborðs, en ekki eru knúnar áfram með vélafli, skulu vera undanþegnar ákvæðum þessara laga um fjölda vélstjóra. Þó skal á þessum fleytum vera að minnsta kosti einn vélstjóri, sem hefur umsjón með vélunum.

50. gr.

Hver sá, sem fullnægir skilyrðum þeim, sem sett eru í 4., 6., 8., 10., 12., 14., 16., 17., 18., 21., 23., 25., 29., 30., 34., 36., 38., 40., 42. og 44. gr. þessara laga, á heimtingu á að fá þau skírteini, sem þar um getur. Skírteinin skulu gefin út af lögreglustjóra, og skulu þau rituð á þar til gerð eyðublað, eftir fyrirmynd, sem atvinnumálaráðuneytið semur. Skírteinið gildir um óákveðinn tíma frá dagsetningu þess, nema skírteinishafi fyrirgeri því, sbr. 52. gr.

Fyrir skírteini greiðist:

Skírteini, er veitir rétt til skipstjórnar á skipi, 6—15 rúmlesta, og til stýrimannsku á skipi allt að 30 rúmlestir, kr. 2.00.

Skírteini, er veitir rétt til skipstjórnar á skipi allt að 30 rúmlesta, kr. 5.00.

Hið meira skipstjóraskírteini á fiskiskipi, hið minna skipstjóraskírteini á varðskipi og hið minna skipstjóraskírteini á verzlunarskipi kr. 20.00.

Hið meira skipstjóraskírteini á verzlunarskipi og hið meira skipstjóraskírteini á varðskipi kr. 30.00.

Hið meira stýrimannsskírteini á fiskiskipi kr. 10.00.

Hið minna stýrimannsskírteini á verzlunarskipi kr. 10.00.

Hið meira stýrimannsskírteini á verzlunarskipi kr. 15.00.

Vélavarðarskírteini kr. 2.00.

Hið minna undirvélstjóraskírteini kr. 5.00.

Hið minna yfirvélstjóraskírteini kr. 10.00.

Aðstoðarvélstjóraskírteini kr. 10.00.

Hið meira undirvélstjóraskírteini kr. 15.00.

Hið meira yfirvélstjóraskírteini kr. 20.00.

Andvirði skírteina rennur í ríkissjóð.

51. gr.

Nú vill einhver ekki hlíta úrskurði lögreglustjóra um útgáfu skírteinis, og getur hann þá lagt málið undir úrskurð atvinnumálaráðuneytisins. Við það skerðist þó ekki réttur hans til þess að leita dómsúrskurðar um málið.

52. gr.

Nú hefur skírteinishafi hlotið dóm fyrir verk, sem svivirðilegt er að almenningsáliti, og hefur hann þá fyrirgert skírteini sínu.

Verði skírteinishafi með dómi fundinn sekur um vanrækslu eða kunnáttuleysi í starfi sínu, svo tjón hlýzt af, má jafnframt dæma hann til að hafa fyrirgert skírteini sínu um stundarsakir, enda liggi ekki þyngri refsing við að lögum.

VII. KAFLI

Ákvæði ýmislegs efnis.

66

17. júlí

53. gr.

Allir þeir, er öðlazzt hafa rétt til atvinnu við siglingar á íslenskum skipum áður en lög þessi öðlast gildi, halda réttindum sínum óskertum.

Þetta ákvæði tekur þó ekki til réttinda skipstjórnar á varðskipum ríkisins, nema þau séu fengin með siglingatíma á þess konar skipum, innlendum eða erlendum, samkvæmt ákvæðum 17.—19. gr. þessara laga.

Sá, sem öðlazzt hefur vélgæzlu- eða vélstjóráskírteini á íslenzku skipi áður en lög þessi öðlast gildi, á rétt á að fá skírteini sínu breytt í vélavarðar- eða vélstjóráskírteini fyrir vél með sama hestaflafjölda, samkvæmt lögum þessum, en geta skal þess á hinu nýja skírteini, að það sé gefið út samkvæmt þessu ákvæði.

54. gr.

- a. Sá, sem öðlazzt hefur undirvélstjóráskírteini á íslenzku eimskipi með meira en 700 hestafla vél, eða yfirvélstjóráskírteini á eimskipi með 300 til 700 hestafla vél, samkvæmt lögum nr. 43 3. nóv. 1915, um atvinnu við vélgæzlu á gufuskipum, og hefur síðan siglt samkvæmt því í 10 ár áður en lög þessi öðlast gildi, skal eiga rétt á að öðlast skírteini það, sem ræðir um í 42. gr. þessara laga, ef hann hefur siglt sem undirvélstjóri eða aðstoðarvélstjóri á mótorskipi með yfir 400 hestafla vél í 12 mánuði.
- b. Sá, sem hefur öðlazzt yfirvélstjóráskírteini á eimskipi með meira en 700 hestafla vél samkvæmt téðum lögum, nr. 43 3. nóv. 1915, og siglt sem yfirvélstjóri á eimskipi með yfir 700 hestafla vél í 10 ár áður en lög þessi öðlast gildi, skal eiga rétt á að öðlast skírteini það, sem ræðir um í 44. gr. þessara laga, ef hann hefur siglt sem undirvélstjóri eða aðstoðarvélstjóri á mótorskipi með yfir 400 hestafla vél í 12 mánuði.
- c. Sá, sem öðlazzt hefur yfirvélstjóráskírteini á mótorskipi með 150 hestafla vél og þar yfir samkvæmt 5. gr. laga nr. 50 7. júní 1924, um atvinnu við vélgæzlu á íslenskum mótorskipum, áður en lög þessi öðlast gildi, á rétt á að öðlast skírteini það, sem ræðir um í 44. gr.
- d. Þeir menn, sem fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í stafl. a og b þessarar greinar, að undanskildu atkvæðinu um siglingu á mótorskipi, skoðast fullnægja öllum þeim skilyrðum, sem sett eru í 40. gr. þessara laga, en geta skal þess á skírteinum þeim, sem þeim eru veitt samkvæmt lögum þessum, að þau séu veitt samkvæmt heimild þessarar greinar.

55. gr.

Atvinnumálaráðherra er heimilt, þegar skortur er á vélstjórum, að veita æfðum kyndurum leyfi til þess að gegna undirvélstjórástarfi við eimvél í skipum allt að 300 hestafla og aðstoðarmannsstarfi á eimskipum með vél allt að 800 hestafla.

Áður en undanþága er veitt, skal leita umsagnar skipaskoðunarstjórans og Vélstjórafélags Íslands.

56. gr.

Atvinnumálaráðuneytið semur sjóferðabók þá, sem um getur í 2. gr. þessara laga, stafl. h, og er lögskráningarstjóra skylt að afhenda slíka bók hverjum skipverja í fyrsta sinn, sem hann er lögskráður á íslenzkt skip, eða síðar, ef sjóferðabók hefur glatazt eða er útnotuð. Skal sjóferðabókin ávallt sýnd við lögskráningu og þegar sanna á siglingatíma þann, sem ræðir um í 3. gr. stafl. b.

Í sjóferðabókina skal rita fullt nafn skipverja, fæðingardag og fæðingarár, fæðingarstað (sýslu eða kaupstað). Svo skal og vera þar stutt lýsing á útliti hans, vexti og sérkennum, ef einhver eru.

66 Í bókinni skal enn fremur skýrt frá stöðu skipverjans á skipinu, nafni, tegund og stærð skipsins, í hvaða ferðum það er og hvenær skipverjinn er skráður í skiprúm og úr skiprúmi. Einnig skal sjóferðabókin bera með sér, hve mikinn hluta lögskráningartímans skipverjinn hefur verið í förum með skipinu.

Skipstjóra ber að útfylla og undirskrifa sjóferðabækur skipverja. Skal sjóferðabók hvers skipverja við lögskráningu merkt með embættisstimpli lögskráningarstjóra. Skipstjóra er skylt að afhenda skipverja sjóferðabók hans undirritaða um leið og hann fer úr skiprúmi, eða þegar skráning úr skiprúmi fer fram. Vanræksla í þessum efnum varðar skipstjóra sektum frá 25 til 100 krónum, nema skipverji hafi hlaupizt burt af skipinu án vitundar hans.

57. gr.

Ráðherra heimilast að ákveða með reglugerð, að hið minna vélstjóranám við vélstjóraskólann í Reykjavík skuli lengt um tvo mánuði, hið minna mótórvélstjóranám Fiskifélags Íslands um þrjár vikur og hið meira mótórvélstjóranám Fiskifélags Íslands um tvo mánuði. — Reglugerðin skal sett að fengnum tillögum skólustjóra Vélstjóraskólans, Fiskifélags Íslands, Vélstjórafélags Íslands og Mótórvélstjórafélags Íslands.

58. gr.

Brot gegn lögum þessum, önnur en um ræðir í lok 56. gr., varða sektum allt að kr. 300.00, ef um fyrsta brot er að ræða. Sé brotið itrekað, varðar það sektum frá kr. 300.00, til 1000.00. Sektir renna í ríkissjóð.

Brot gegn lögum þessum sæta opinberri rannsókn, og skal farið með mál út af þeim sem almenn lögreglumál.

59. gr.

Lög nr. 40 19. júní 1922, um atvinnu við siglingar, lög nr. 49 27. júní 1925 og lög nr. 31 8. sept. 1931, um breyting á nefndum lögum, lög nr. 43 3. nóv. 1915, um atvinnu við siglingar á gufuskípum, lög nr. 14 15. júní 1926 og lög nr. 72 19. júní 1933, um breyting á þeim lögum, lög nr. 50 7. júní 1924, um atvinnu við vélgæzlu á íslenskum mótorskipum, lög nr. 23 9. jan. 1935, um breyting á þeim lögum, svo og öll önnur ákvæði, sem koma í bága við lög þessi, eru hér með úr gildi numin.

Ákvæði til bráðabirgða.

Í næstu 5 ár, eftir að lagabreytingar þessar koma til framkvæmda, skal þeim, er lokið hafa hinu minna fiskimannaprófi samkv. lögum nr. 104 frá 1936 eða smáskipaprófi samkv. lögum nr. 40 frá 1922, gefinn kostur á að ganga undir sérstakt próf við stýrimannaskólann í Reykjavík, er veiti sömu réttindi og núverandi meira fiskimannapróf, enda hafi þeir siglt sem skipstjórar eða stýrimenn í 36 mánuði að minnsta kosti og hafi náð 30 ára aldri.

Atvinnumálaráðherra setur reglugerð um próf þetta, að fengnum tillögum skólustjóra stýrimannaskólans í Reykjavík og fulltrúa frá Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands.

Þeir menn, sem öðlzt hafa skipstjórnarréttindi samkv. l. nr. 104 23. júní 1936 á skipum allt að 75 rúmlestum, eru 35 ára, hafa verið skipstjórar eða stýrimenn á skipi yfir 30 rúmlestir í 5 ár, þegar lög þessi öðlast gildi, skulu öðlast rétt til að vera skipstjórar eða stýrimenn á skipi allt að 85 rúmlestum.

Í næstu 3 ár eftir að lög þessi hafa öðlzt gildi, skulu þeir, er lokið hafa hinu minna vélstjóraprófi við Vélstjóraskólann í Reykjavík eða hinu minna mótórvélstjóraprófi Fiskifélags Íslands, og þeir, er lokið hafa hinu meira mótórvélstjóraprófi Fiskifélags Íslands, eiga þess kost að njóta hinna auknu réttinda, sem með þessum lögum eru veitt þeim þrem flokkum vélstjóra, er hér eiga hlut að máli, gegn

því, að þeir sæki sérstakt tveggja mánaða námskeið, sem efnt skal til í þessu skyni, 66
og ljúki þar prófi. 17. júlí

Ráðherra heimilast að ákveða reglur fyrir námskeið þetta að fengnum tillögum skólastjóra Vélstjóraskólans í Reykjavík, Fiskifélags Íslands, Vélstjórafélags Íslands og Mótórvélstjórufélags Íslands. — Þó skulu þeir, sem hafa siglt sem vélstjórar í samtals 4 ár frá þeim tíma, er þeir öðluðust réttindi sem vélstjórar, og til þess er lög þessi ganga í gildi, verða aðnjótandi þeirra auknu réttinda, sem með þessum lögum eru veitt þeim, er staðizt hafa hið minna mótórvélstjórapróf Fiskifélags Íslands án undangengins viðauka náms eða prófs.

Gjört í Reykjavík, 17. júlí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

L Ö G

um iðnlánasjóð.

67

17. júlí

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Að ég samkvæmt 11. gr. laga nr. 55 7. maí 1946, um breytingar á lögum nr. 12 9. jan. 1935 og nr. 40 27. júní 1941, um iðnlánasjóð, hef látið fella meginmál hinna fyrstnefndu laga og laga nr. 40 27. júní 1941 inn í téð lög nr. 12 9. jan. 1935 og gef þau þannig út svo breytt:

1. gr.

Hlutverk iðnlánasjóðs er að styðja iðju og iðnað í landinu með hagkvæmum lán-um, og leggur rikissjóður fram til hans árlega 300000 kr.

2. gr.

Iðnlánasjóði er heimilt að taka lán, með útgáfu handhafavaxtabréfa eða á annan hátt, með samþykki ráðherra, og má hann jafnan skulda samtals allt að þreföldum höfuðstól þeim, er hann hefur á hverjum tíma. Lánin skulu tryggð með eignum sjóðsins og ábyrgð rikissjóðs.

3. gr.

Atvinnumálaráðherra hefur á hendi yfirstjórn iðnlánasjóðs, en skal fela Útvegsbanka Íslands, eða annarri hliðstæðri stofnun, með sérstökum samningi stjórn hans og meðferð, svo sem lánveitingar, vörzlu, bókhald, innheimtu og útborganir. Lán úr sjóðnum skal veita eftir tillögum frá stjórn Landssambands iðnaðarmanna og eftir þeim reglum, sem hér fara á eftir.

Um allar lánbeiðnir úr sjóðnum skal leita umsagnar þriggja manna nefndar, sem ráðherra skipar til þriggja ára í senn. Skal einn nefndarmanna skipaður eftir tilnefningu stjórnar Landssambands iðnaðarmanna og annar eftir tilnefningu stjórnar Félags íslenzkra iðnrekenda.

4. gr.

Lánin veitast iðnrekendum og iðjurekendum, sem erfitt eiga um lántöku á ann-
an hátt, til kaupa á vélum og stærri áhöldum (ekki handverkfærum), og einnig til rekstrar, ef sérstaklega stendur á og viðunandi trygging er í boði.

5. gr.

Við afgreiðslu lánanna skal þess gætt, að lánveitingin styðji ekki að óheilbrigðri og óeðlilegri samkeppni við önnur starfandi innlend samiðnarfyrirtæki.

6. gr.

Beiðnir um lán úr iðnlánasjóði skulu vera skriflegar, og fylgi þeim:

- a. Ýtarleg umsögn um það, hvernig verja eigi lánsupphæðinni, hvaða vélar á að kaupa og kaupverð þeirra, hvar þær eigi að setja niður og til hvers þær skuli nota.
- b. Efnahagsreikningur lánbeiðanda og enn fremur rekstrarreikningur síðasta árs, ef um eldra fyrirtæki er að ræða.
- c. Upplýsingar um aldur, menntun, iðnréttindi og iðnstarfsaldur lánbeiðanda.
- d. Aðrar upplýsingar, sem lánbeiðandi telur máli skipta eða sjóðurinn kann að óska eftir.

7. gr.

Upphæð lánanna ákveðst eftir því, til hvers það á að notast. Ekkert lán má þó vera hærra en sem nemur $\frac{1}{5}$ — einum fimmta hluta — þess fjármagns, sem sjóðurinn getur haft til umráða til útlána á árinu, þegar lántökuheimild hans er meðtalin.

8. gr.

Lánin skulu tryggð með veði í hinum keyptu munum, tryggum sölusamningum, ef um rekstrarlán er að ræða, sjálfskuldarábyrgð, ábyrgð rekstrarlánafélags iðnaðarmanna, þar sem hver félagsmaður ábyrgist frá 100—1000 kr., eða á annan hátt, sem sjóðstjórnin telur jafntryggan.

9. gr.

Lánstíminn er allt að 15 árum. Lánin má veita afborgunarlaust 2 fyrstu árin, en eftir það afborgist þau með jöfnum afborgunum. Atvinnumálaráðherra ákveður vaxtafót lánanna.

10. gr.

Sjóðstjórnin getur heimtað allar þær upplýsingar, sem hún telur þurfa til þess að geta ákveðið, hvort óhætt sé og réttmætt að veita umbeðið lán. Hún getur látið rannsaka rekstur lánbeiðanda og endurskoða reikningshald hans, og einnig leitað álits sérfræðinga. Kostnað við slíka rannsókn greiðir lánbeiðandi. Annar kostnaður við stjórn og rekstur iðnlánasjóðs greiðist af tekjum sjóðsins.

11. gr.

Óheimilt er stjórn sjóðsins, stjórn Landssambands iðnaðarmanna, stjórn Félags íslenzkra iðnrekenda og trúnaðarmönnum þeirra að láta óviðkomandi í té nokkuð af þeim upplýsingum, sem gefnar eru í sambandi við lántökur þessar.

12. gr.

Þegar lánin eiga að notast til að kaupa vélar eða áhöld, greiðast þau til seljanda, en ekki lántakanda sjálfs, og er lántakandi jafnan skyldur að hlíta þeim ákvæðum, er sjóðstjórnin kann að setja um gerð og tegund vélanna.

13. gr.

Til þess að tryggja það, að vélum þeim, sem settar eru að veði fyrir lánnum úr iðnlánasjóði, sé jafnan haldið vel við og í veðhæfu ástandi, skal ráðuneytið fela vélaeftirlitsmanni ríkisins að hafa sérstakt eftirlit með vélum þessum og gefa árlega skýrslu um ástand þeirra. Sannist það, að vélum þessum sé ekki haldið vel við, svo að hætta geti verið á, að þær verði ekki næg trygging fyrir láni því, sem út á þær er veitt, getur sjóðstjórnin sagt upp láninu fyrirvaralaust.

14. gr.

Reikningar iðnlánasjóðs skulu endurskoðaðir af tveimur mönnum, er ráðherra skipar.

Gjört í Reykjavík, 17. júlí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

BRÁÐABIRGÐALÖG

68

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka leigunámi barnaheimilið Sólheima í Hverakoti í Grímsnesi.

12. sept.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Menntamálaráðherrann hefur tjáð mér, að þar sem eigi hafi náðst samkomulag um rekstur barnaheimilisins Sólheima í Hverakoti í Grímsnesi, en þörfin fyrir rekstur slíks heimilis sé brýn, telji hann nauðsynlegt að ríkisstjórnin fái heimild til að taka heimilið leigunámi.

Með því að ég fellst á að brýna nauðsyn beri til að setja bráðabirgðalög samkv. 28. gr. stjórnarskrárinnar um framangreint efni, tel ég rétt að gefa út bráðabirgðalög á þessa leið:

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að taka leigunámi barnaheimilið Sólheima í Hverakoti í Grímsnesi, sem er sjálfseignarstofnun, ásamt jörðinni Hverakoti með húsum öllum og mannvirkjum, búpeningi, innanstokksmunum, ásamt annarri búslóð og öðru því, er stofnun þessari tilheyrir og ástæða þykir til að nota við rekstur heimilisins.

Um framkvæmd leigunáms þessa skal farið eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóv. 1917.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 12. september 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Brynjólfur Bjarnason.

BRÁÐABIRGÐALÖG

69

um breyting og viðauka við lög nr. 65 11. júní 1938, um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl.

12. sept.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Fjármálaráðherra hefur tjáð mér, að brýna nauðsyn beri til þess að breyta nú þegar gildandi lagaákvæðum um skattgreiðslur útlendinga, sem hverfa héðan af landi burt, og færa ákvæði þessi til samræmis við tilsvarende reglur útsvarslaga (nr. 66 1945). Sé þess vegna óhjákvæmilegt að heimila álagningu og innheimtu skatta hjá útlendingum og erlendis búsettum aðilum, þegar við brottför héðan af landi, í stað þess að slíku er nú frestað fram yfir næstu áramót eftir brottförina.

Fyrir því eru hér með sett bráðabirgðalög, samkvæmt heimild 28. gr. stjórnarskrárinnar, á þessa leið:

69

12. sept.

Í stað orðanna „en hafa fasta atvinnu“ í 1. gr. laganna komi: en hafa hér atvinnutekjur.

1. gr.

2. gr.

Upphaf 2. gr. laganna verði þannig:

Hafi útlendingur dvalið hér eða haft hér atvinnutekjur 3 mánuði eða lengur, skapar það honum skattskyldu, og ber kaupgreiðanda hans o. s. frv.

3. gr.

Aftan við 6. gr. bætist:

Kaupgreiðandi skal tilkynna skattstjóra eða skattanefnd mánaðarlega kaupgreiðslu til manna þeirra, sem um ræðir í 1. og 2. gr.

4. gr.

Á eftir 6. gr. laganna komi 3 nýjar greinar, sem verði 7.—9. gr., og breytist greinatala samkvæmt því.

5. gr.

7. gr. laganna verði þannig:

Nú er einhver þeirra, sem um ræðir í 1. og 2. gr., á förum af landi burt, og skal honum þá skyld að tilkynna hlutaðeigandi skattstofu eða skattanefnd um það, með a. m. k. einnar viku fyrirvara. Sé kaupgreiðanda kunnugt um brottförina, ber honum einnig að tilkynna hana framangreindum aðilum. Jafnframt gefur kaupgreiðandi skattstofu eða skattanefnd skýrslu um allar kaupgreiðslur til gjaldanda hér á burtfararárinu til brottfarardags.

6. gr.

8. gr. laganna hljóði svo:

Skattstofa eða skattanefnd ákveður tekjuskatt gjaldanda af tekjum hans hér á burtfararárinu, frá komudegi til brottfarardags, og tilkynnir kaupgreiðanda, gjaldanda sjálfum og innheimtumanni skatts um álagninguna þegar í stað.

7. gr.

9. gr. laganna verði svo hljóðandi:

Tekjuskattur þeirra, sem hér um ræðir, ákveðst þannig: Hreinar tekjur gjalda, deilanlegar með 50, margfaldast með tölunni 12 og deilast síðan með fjölda þeirra mánaða, er hann hefur dvalizt hér á burtfararárinu. Brot úr mánuði telst heill mánuður.

Þegar tekjufjárhæð hefur verið hækkuð samkvæmt ofangreindu hlutfalli, skal tekjuskattur reiknaður eftir þeim reglum sem ákveðnar eru í 14. gr. laga nr. 20 frá 1942, þó án þess að persónufrádráttur sé leyfður.

Tekjuskatturinn reiknaður samkvæmt framansögðu deilist með tölunni 12 og margfaldist með fjölda þeirra mánaða, sem gjaldandi hefur dvalizt hér á burtfararárinu. Tekjuskatturinn má þó aldrei vera lægri en 5% af skattskyldum tekjum.

8. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 12. september 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

FORSETABRÉF

70

17. júlí

um að Alþingi skuli koma saman til aukafundar mánudaginn 22. júlí 1946.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt:

Að ég hef ákveðið, að Alþingi skuli koma saman til aukafundar mánudaginn 22. júlí 1946.

Um leið og ég birti þetta, er öllum, sem setu eiga á Alþingi, boðið að koma nefndan dag til Reykjavíkur og verður þá Alþingi sett eftir að guðsþjónusta hefur farið fram í dómkirkjunni, og hefst hún kl. 10 árdegis.

Ritað í Reykjavík, 17. júlí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Ólafur Thors.

FORSETABRÉF

71

23. júlí

um frestun á fundum Alþingis.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt:

Að ég, að tilskildu samþykki Alþingis, veiti forsætisráðherra umboð til þess að fresta um sinn fundum Alþingis, 65. löggjafarþings, frá 25. júlí 1946, enda verði þingið kvatt til framhaldsfunda eigi síðar en 28. september 1946.

Ritað í Reykjavík, 23. júlí 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Ólafur Thors.

AUGLÝSING

72

13. ágúst

um viðskiptasamkomulag, sem gert var í París, hinn 15. júní 1946,
milli Íslands og Frakklands.

Með erindum, dags. 15. júní 1946, hafa sendiherra Íslands í París og utanríkisráðherra Frakklands gert svo hljóðandi samkomulag um viðskipti milli landanna. Fara erindin hér á eftir í íslenskum og frönskum textum.

72 Herra sendiherra,

13. ágúst Við samningaumleitanir þær, sem fram hafa farið í París, hafa samninganefndir Frakka og Íslendinga komið sér saman um eftirfarandi, fyrir tímabilið frá deginum í dag til 30. júní 1947:

1) Ríkisstjórn Íslands mun leyfa útflutning til frankasvæðisins á vörum þeim, sem nefndar eru í meðfylgjandi vörulista, að magni eða verði, svo sem þar segir; ríkisstjórn Frakklands mun veita innflutningsleyfi fyrir þessum vörum.

Greiðslu fyrir vörur þessar og kostnað í sambandi við þær skal leggja inn á reikning í frönkum, sem opnaður verður í Frakklandsbanka á nafn Landsbanka Íslands.

2) Fé það, sem greitt er inn á þennan reikning, má nota til greiðslna á vörum, sem fluttar eru frá franka-svæðinu til Íslands og á aukakostnaði í því sambandi.

Ríkisstjórn Frakklands mun taka til velviljaðrar athugunar umsóknir um útflutningsleyfi, sem henni kunna að berast í þessu tilefni.

3) Þegar greiðslur fara fram, mun Frakklandsbanki og Landsbanki Íslands fara eftir gengi á franka og íslenskri krónu, sem sé í samræmi við opinbert meðalgengi sterlingspunds í París og Reykjavík.

Ef gengi frankans miðað við sterlingspundið skyldi breytast, skal inneigninni á reikningi þeim, sem opnaður er fyrir Landsbanka Íslands, breytt í samræmi við gengisbreytinguna.

Ég væri yður þakklátur, ef þér vilduð gera svo vel að staðfesta samþykki ríkisstjórnar Íslands á því, er að framan segir.

Ég leyfi mér, herra sendiherra, að votta yður sérstaka virðingu mína.

(sign) Georges Bidault.

Monsieur le Ministre,

Au cours des négociations qui viennent d'avoir lieu à Paris, des délégations françaises et islandaises sont convenues de ce qui suit, pour la période de ce jours au 30 juin 1947:

1) Le Gouvernement islandais autorisera l'exportation vers la zone franc des marchandises reprises à la liste ci-annexée, pour les quantités ou valeur y figurant; des licences d'importation correspondantes seront délivrées par le Gouvernement français.

Le règlement de ces marchandises et des frais accessoires sera effectué par versement à un compte en francs ouvert à la Banque de France au nom de la Banque Nationale d'Islande.

2) Les fonds versés à ce compte pourront être utilisés pour le règlement de marchandises exportées de la zone franc à destination de l'Islande et des frais accessoires y afférents.

Le Gouvernement français examinera avec bienveillance les demandes de licences d'exportation qui lui seraient soumises à cet effet.

3) Pour l'exécution des règlements, la Banque de France et la Banque Nationale d'Islande appliqueront le cours de change entre le franc et la couronne islandaise qui ressortira des cours moyens officiels de la livre sterling à Paris et à Reykjavik.

Si le cours du franc par rapport à la livre sterling venait à être modifié, le solde 'créditeur en francs du compte ouvert à la Banque Nationale d'Islande serait ajusté dans la proportion de la modification intervenue.

Je vous serais obligé de bien vouloir me confirmer l'accord du Gouvernement islandais sur ce qui précède.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les assurances de ma haute considération.

(sign) Georges Bidault.

Herra utanríkisráðherra,

Ég hef þann heiður að viðurkenna mót-töku á bréfi yðar, dags. í dag, svo hljóð-andi:

„Við samningaumleitanir þær, sem fram hafa farið í París, hafa samninga-nefndir Frakka og Íslendinga komið sér saman um eftirfarandi, fyrir tímabilið frá deginum í dag til 30. júní 1947:

1) Ríkisstjórn Íslands mun leyfa út-flutning til frankasvæðisins á vörum þeim, sem nefndar eru í meðfylgjandi vörulista, að magni eða verði, svo sem þar segir; ríkisstjórn Frakklands mun veita innflutningsleyfi fyrir þessum vör-um.

Greiðslu fyrir vörur þessar og kostnað í sambandi við þær skal leggja inn á reikning í frönkum, sem opnaður verður í Frakklandsbanka á nafn Landsbanka Íslands.

2) Fé það, sem greitt er inn á þennan reikning, má nota til greiðslna á vörum, sem fluttar eru frá frankasvæðinu til Íslands og á auka-kostnaði í því sambandi.

Ríkisstjórn Frakklands mun taka til velviljaðrar athugunar umsóknir um út-flutningsleyfi, sem henni kunna að ber-ast í þessu tilefni.

3) Þegar greiðslur fara fram, mun Frakklandsbanki og Landsbanki Íslands fara eftir gengi á franka og íslenskri krónu, sem sé í samræmi við opinbert meðalgengi sterlingspunds í París og Reykjavík.

Ef gengi frankans miðað við sterlings-pundið skyldi breytast, skal inneigninni á reikning þeim, sem opnaður er fyrir Landsbanka Íslands, breytt í samræmi við gengisbreytinguna.“

Ég hef þann heiður að staðfesta, að ríkisstjórn mín er samþykk því, sem að framan segir.

Monsieur le Ministre,

J'ai l'honneur de vous accuser la re-ception de votre lettre, en date d'au-jourddui, par laquelle vous m'avez écrit ce qui suit:

„Au cours des négociations qui vien-nent d'avoir lieu à Paris, les délégations francaises et islandaises sont convenues de ce qui suit, pour la periode de ce jour au 30 juin 1947:

1) Le Gouvernement islandais autori-sera l'exportation vers la zone franc des marchandises reprises à la liste ci-an-nexée, pour les quantités ou valeur y figurant; des licences d'importation cor-respondantes seront délivrées par le Gouvernement francais.

Le règlement de ces marchandises et des frais accessoires sera effectué par versement à un compte en francs ouvert à la Banque de France au nom de la Banque Nationale d'Islande.

2) Les fonds versés à ce compte pour-ront être utilisés pour le règlement de marchandises exportées de la zone franc à destination de l'Islande et des frais accessoires y afférents.

Le Gouvernement francais examinera avec bienveillance les demandes de lic-ences d'exportation qui lui seraient sou-mises à cet effet.

3) Pour l'exécution des règlements, la Banque de France et la Banque Nationale d'Islande appliqueront le cours de change entre le franc et la couronne islandaise qui ressortira des cours moyens officiels de la livre sterling à Paris et à Reykjavík.

Si le cours du franc par rapport à la livre sterling venait à être modifié, le solde créateur en francs du compte ou-vert à la Banque Nationale d'Islande serait ajusté dans le proportion de la modification intervenue.“

J'ai l'honneur de vous confirmer l'ac-cord de mon Gouvernement sur ce qui précède.

72

13. ágúst

72 Ég leyfi mér, herra utanríkisráðherra,
13. ágúst að votta yður sérstaka virðingu mína.

(sign) Pétur Benediktsson.

Listi yfir íslenzkar útflutningsvörur
til Frakklands.

	Stykki	Verð í 1000 fr.
Saltaðar gærur ..	100 000 stykki	
Fiskur		60 000
Porskalýsi	300 smál.	
Silfurberg	10 kg	

Veillez agréer, Monsieur le Ministre,
les assurances de ma très haute con-
sédération.

(sign) Pétur Benediktsson.

Liste des exportations Islandaises
vers la France.

	Quantités mill. francs	Valeur en
Peaux de mountons salées		
	100 000 pièces	
Poissons		60 000
Huile de foie de morue ..	300 T.	
Spath d'Islande	10 kgs.	

Þetta er hér með gert almenningi kunnugt.

Utanríkisráðuneytið, Reykjavík, 13. ágúst 1946.

Ólafur Thors.

73

20. sept.

AUGLÝSING

um verzlunarsamning milli Íslands og Svíþjóðar.

Í þeim tilgangi að auka viðskipti milli Íslands og Svíþjóðar hefur eftirfarandi samningur verið gerður:

1. gr.

Sænska ríkisstjórnin leyfir útflutning til Íslands, og íslenska ríkisstjórnin leyfir innflutning á þeim vörum frá Svíþjóð, sem nefndar eru í meðfylgjandi skrá I.

2. gr.

Íslenska ríkisstjórnin leyfir útflutning til Svíþjóðar, og sænska stjórnin leyfir innflutning á þeim vörum frá Íslandi, sem nefndar eru í meðfylgjandi skrá II.

3. gr.

Skuldbindingar íslenzku og sænsku ríkisstjórnanna í 1. og 2. gr. hafa ekki í för með sér skyldu til að veita útflutnings- og innflutningsleyfi til fyrirtækja og einstaklinga, nema í samræmi við gildandi ákvæði hér að lútandi á Íslandi og í Svíþjóð. Viðkomandi íslensk og sænsk stjórnarvöld áskilja sér rétt til að taka einnig tillit til verðs varanna, þegar ákvörðun er tekin um innflutningsleyfisumsókn.

4. gr.

Báðar ríkisstjórnirnar munu, að svo miklu leyti sem hin innlenda vöruþörf beggja landanna leyfir, greiða fyrir, eins og unnt er, innflutningsleyfi og útflutningsleyfi, einnig á öðrum vörum en því vörumagni og þeim vörutegundum, sem nefnt er í skrá I. og II.

5. gr.

Báðar ríkisstjórnirnar lýsa því yfir, að þær séu reiðubúnar gagnkvæmt að veita gjaldeyrisleyfi til greiðslu á þeim vörum, sem um er getið í þessum samningi.

6. gr.

Þessi samningur gengur í gildi eftir að sérstök bréfaskipti hafa farið fram milli íslenzku og sænsku ríkisstjórnanna, og gildir til og með 31. marz 1947. Þangað til

slík bréfaskipti hafa farið fram, skal samningurinn til bráðabirgða hagnýttur frá og með þeim degi, sem hann er undirritaður. 73

20. sept.

Gjört í Stokkhólmi í tveimur samhljóða eintökum á íslenzku og sænsku.

18. maí 1946.

Fyrir Ísland:
Vilhj. Finsen (sign.)

Fyrir Svíþjóð:
Nils Stahlo (sign.)

Skrá I.

Vörutegund	Magn	Verð í s. krónum	Athugasemdir
Eldspýtur		200 000	
Simast. og staurar til rafveitu	1 025 stds.		
Girðingastaurar	300 —		
Sagað og hefllað timbur ...	1 875 —		
Timburhús	150		{ Hér með eru ekki talin þau timburhús, sem pönt- uð voru á síðastl. samn- ingstímabili. { Svo að unnt sé að flytja inn jafnmargar tunnur af síld. Aukning á þessu magni verður tekin til athugunar síðar.
Síldartunnur	75 000		
Pappi og pappír	4 000 lestir		
Viðarkolasteypujárn	125 —	100 000	
Stálblöndur		100 000	
Kanthal-efni			
Pípuhlutar (aducerade)	50 —		
Verkfæri og áhöld		500 000	
Hnifar og skæri		125 000	
Rakvélar, rakhnifar og rakbl.		20 000	
Kúlu- og keflisleg		500 000	
Bátamótorar		1 250 000	
Varahlutir í bátamótora smíð- aða í Svíþjóð		40 000	
Vélar til iðnaðar		275 000	
Landbúnaðarvélar		400 000	
Skilvindur og strokkar		250 000	
Saumavélar		125 000	
Þrjónavélar og hlutar í þær		90 000	
Kæliskápar og frystiskápar		100 000	
Þvotta- og strauvélar		30 000	
Síldarolíuskilvindur		500 000	
Vélar og tæki til raforku- vera og rafveitna		6 700 000	Fyrirvari um pípukatla.
Rafm.mótorar og tilh. efni ..		500 000	
Rafmagnsvélar til heimilis- notkunar, snældur og ryk- sugur		250 000	

73
20. sept.

Vörutegund	Magn	Verð í s. krónur	Athugasemdir
Símaefni		1 500 000	
Reiðhjól og hlutar í reiðhjól		10 000	
Skip	8		{ Eftirstöðvar frá s. 1 { samningstímabili.
Fiskibátar (úr eik) m/vélum og búnaði	30		{ Eftirstöðvar frá s. 1 { samningstímabili.
Efni til vita		300 000	
Mælitæki		35 000	
Byssur og haglaskothylki ..		15 000	
Skrifstofuvélar		150 000	
Eldavélar		150 000	
Krossviður (plywood)	1 000 000 ferfet		{ Skilyrði fyrir aukningu á þessu magni verða tekin til athugunar síðar.
Wallboard (panel)	1 000 000 —		
Dyr og gluggar		250 000	
Ýmsar vörur		2 000 000	

Aths. Yfirleitt er fyrirvari settur um afgreiðslutíma.

Skrá II.

Vörutegund	Magn	Verð í s. krónum	Athugasemdir
Síld	125 000 tonnur		
Harðfiskur	100 lestir		
Saltfiskur	200 —		{ Sænskt innflutningsleyfi háð athugun, þegar inn er flutt.
Þorskrogn	200 —		{ Svíar hafa áhuga á inn- flutningi 10 000 lesta með því skilyrði, að sam- komulag náist um verð, að innflutningurinn geti átt sér stað án þess að dregið verði frá þeim kvóta fyrir aðrar feiti- hrávörur, sem Combin- ed Food Board hefur úthlutað Svíum.
Síldarolia			{ Af hálfu Íslendinga hef- ur verið lýst yfir því, að þeir geti ekki nú sem stendur tekið afstöðu til þessarar óskar Svía.
Gærur og óunnin skinnavara af sauðfé	200 000 stk.		
Ull	200 lestir		

Þetta er hér með gert almenningi kunnugt.

Útanríkisráðuneytið, 20. september 1946.

Ólafur Thors.

TILSKIPUN

74

12. sept.

um breyting á tilskipun nr. 112 20. ágúst 1938, um gerð og afgreiðslu sérlyfja.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Að ég hér með skipa svo fyrir sem hér segir:

1. gr.

Síðasta málsg. 10. gr. tilskipunarinnar hljóði svo:

Sérlyf er þó jafnan leyfilegt að afgreiða, ef verð þess er ekki hærra, og skylt, ef verð þess er lægra en verð samsvarandi lyfs samkvæmt lyfjaskrá eða viðurkenndu lyfseðlasafni.

2. gr.

Tilskipun þessi gengur þegar í gildi.

Gjört í Reykjavík, 12. september 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Finnur Jónsson.

AUGLÝSING

75

19. sept.

um staðfestingu forseta Íslands á breytingu á reglugerð fyrir Háskóla Íslands, nr. 47 30. júní 1942.

Samkvæmt tillögu menntamálaráðuneytisins hefur forseti Íslands í dag staðfest eftirfarandi breytingu á reglugerð fyrir Háskóla Íslands:

5. tölul. 32. gr. orðist þannig:

Dönsku, ensku, frakknesku, latínu, sænsku og þýzku. Kennslan miðar að því að veita stúdentum haldgóða þekkingu í þessum tungumálum, með það fyrir augum, að þeir geti lokið baccalaureorum artium samkvæmt 52. gr.

1. málsgrein 52. gr. orðist þannig:

Prófgreinar eru þessar:

1. Íslenska.
2. Danska.
3. Enska.
4. Frakkneska.
5. Latína.
6. Sænska.
7. Þýzka.

Þetta tilkynnist öllum, er hlut eiga að máli.

Menntamálaráðuneytinu, 19. september 1946.

Brynjólfur Bjarnason.

Birgir Thorlacius.

76

30. sept.

L Ö G

um breyting á lögum nr. 119 31. des. 1945, um samkomudag Alþingis 1946.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Fyrir „1. dag októbermánaðar“ í 1. gr. laganna kemur: 10. dag októbermánaðar.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 30. september 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Ólafur Thors.

77

14. sept.

FORSETABRÉF

um að Alþingi skuli koma saman til framhaldsfunda.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt:

Ég hef ákveðið samkvæmt tillögu forsætisráðherra, að Alþingi skuli koma saman til framhaldsfunda fimmtudaginn 19. september 1946, kl. 14.

Ritað í Reykjavík, 14. september 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Ólafur Thors.

78

21. sept.

AUGLÝSING

um niðurfelling samkomulags milli Íslands og Noregs um innflutning á söltuðu íslenzku kindakjöti til Noregs og um aðstöðu norskra síldveiða við Ísland.

Samkomulagi því milli Íslands og Noregs, um innflutning á söltuðu íslenzku kindakjöti til Noregs og um aðstöðu norskra síldveiða við Ísland, sem birt var með auglýsingu nr. 5 10. marz 1939, hefur ríkisstjórn Íslands sagt upp samkvæmt heimild í 15. gr. samkomulagsins.

Samkvæmt uppsögn þessari fellur samningurinn úr gildi hinn 21. september 1946. 78
21. sept.

Þetta er hér með gert almenningi kunnugt.

Útanríkisráðuneytið, 21. september 1946.

Ólafur Thors.

FORSETABRÉF

79

9. okt.

um þinglausnir.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt:

Að ég hef ákveðið, samkvæmt tillögu forsætisráðherra, að Alþingi, 65. lög-gjafarþingi, skuli slitið miðvikudaginn 9. október 1946.

Mun ég því slíta Alþingi þann dag.

Ritað í Reykjavík, 9. október 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Ólafur Thors.

FORSETABRÉF

80

9. okt.

um að reglulegt Alþingi 1946 skuli koma saman til fundar
fimmtudaginn 10. október 1946.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt:

Að ég hef ákveðið, samkvæmt tillögu forsætisráðherra, að reglulegt Alþingi 1946 skuli koma saman til fundar fimmtudaginn 10. október 1946.

Um leið og ég birti þetta, er öllum, sem setu eiga á Alþingi, boðið að koma nefndan dag til Reykjavíkur, og verður þá Alþingi sett eftir að guðsþjónusta hefur farið fram í dómkirkjunni og hefst hún kl. 13,30.

Ritað í Reykjavík, 9. október 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Ólafur Thors.

81

9. okt.

L Ö G

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast rekstrarlán fyrir Landssmiðjuna.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórninni veitist heimild til að ábyrgjast rekstrarlán fyrir Landssmiðjuna allt að 1500000 króna.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 9. október 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Áki Jakobsson.

82

9. okt.

L Ö G

um lántökuheimild fyrir ríkisstjórnina til að reisa lýsisherzluverksmiðju.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórninni heimilast að taka að láni f. h. ríkissjóðs allt að 7 milljónir króna til greiðslu stofnkostnaðar lýsisherzluverksmiðju.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 9. október 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Áki Jakobsson.

L Ö G

83

9. okt.

um breyting á lögum nr. 81 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Hreppsnefndarkosningum þeim, sem ákveðnar eru síðasta sunnudag í júnímánuði 1946, skal frestað, og skulu þær fara fram 7. júlí 1946.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 9. október 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Finnur Jónsson.

L Ö G

84

9. okt.

um breyting og viðauka við lög nr. 65 11. júní 1938, um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Í stað orðanna „en hafa fasta atvinnu“ í 1. gr. laganna komi: en hafa hér atvinnutekjur.

2. gr.

Upphaf 2. gr. laganna verði þannig:

Hafi útlendingur dvalið hér eða haft hér atvinnutekjur 3 mánuði eða lengur, skapar það honum skattskyldu, og ber kaupgreiðanda hans o. s. frv.

3. gr.

Aftan við 6. gr. bætist:

Kaupgreiðandi skal tilkynna skattstjóra eða skattanefnd mánaðarlega kaupgreiðslu til manna þeirra, sem um ræðir í 1. og 2. gr.

4. gr.

Á eftir 6. gr. laganna komi 3 nýjar greinar, sem verði 7.—9. gr., og breytist greinatala samkvæmt því.

7. gr. laganna verði þannig:

Nú er einhver þeirra, sem um ræðir í 1. og 2. gr., á förum af landi burt, og skal honum þá skylt að tilkynna hlutaðeigandi skattstofu eða skattanefnd um það, með a. m. k. einnar viku fyrirvara. Sé kaupgreiðanda kunnugt um brottförina, ber honum einnig að tilkynna hana framangreindum aðilum. Jafnframt gefur kaupgreiðandi skattstofu eða skattanefnd skýrslu um allar kaupgreiðslur til gjaldanda hér á burtfararárinu til brottfarardags.

6. gr.

8. gr. laganna hljóði svo:

Skattstofa eða skattanefnd ákveður tekjuskatt gjaldanda af tekjum hans hér á burtfararárinu, frá komudegi til brottfarardags, og tilkynnir kaupgreiðanda, gjaldanda sjálfum og innheimtumanni skatts um álagninguna þegar í stað.

7. gr.

9. gr. laganna verði svo hljóðandi:

Tekjuskattur þeirra, sem hér um ræðir, ákveðst þannig: Hreinar tekjur gjaldanda, deilanlegar með 50, margfaldast með tölunni 12 og deilast síðan með fjölda þeirra mánaða, er hann hefur dvalizt hér á burtfararárinu. Brot úr mánuði telst heill mánuður.

Þegar tekjufjárhæð hefur verið hækkuð samkvæmt ofangreindu hlutfalli, skal tekjuskattur reiknaður eftir þeim reglum, sem ákveðnar eru í 14. gr. laga nr. 20 frá 1942, þó án þess að persónufrádráttur sé leyfður.

Tekjuskatturinn reiknaður samkvæmt framansögðu deilist með tölunni 12 og margfaldist með fjölda þeirra mánaða, sem gjaldandi hefur dvalizt hér á burtfararárinu. Tekjuskatturinn má þó aldrei vera lægri en 5% af skattskyldum tekjum.

8. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 9. október 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

L Ö G

um ráðstafanir í sambandi við skilnað Íslands og Danmerkur.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

1. gr. l. nr. 18 24. marz 1944 verði svolátandi:

Þeir, er danskan rikishorgararétt hafa öðlast samkvæmt þeim reglum, er giltu fyrir 9. apríl 1940, eða öðlast hann síðar eftir sömu reglum og búsettir voru á Íslandi 6. marz 1946 eða hafa verið þar búsettir einhvern tíma á síðustu 10 árunum fyrir þann tíma, skulu, þegar þeir dvelja hér á landi, njóta þess jafnréttis við íslenzka

rikisborgara, er þeim var áskilið í 6. gr. sambandslaga Íslands og Danmerkur 85
30. nóv. 1918.

9. okt.

2. gr.

Meðan eigi er lokið samningum þeim, er nú standa yfir vegna niðurfellingar dansk-íslenska sambandslagasamningsins 30. nóvember 1918, heimilast ríkisstjórn Íslands að gera þær ráðstafanir, sem þörf er á til að láta Færeyinga halda þeim rétti, er þeir hafa haft til fiskveiða með handfæri á þilskipum með eða án gangvéla og opnum bátum hér við land fyrst um sinn, þó eigi lengur en til ársloka 1947.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 9. október 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Finnur Jónsson.

L Ö G

86

um rannsóknarstofnun háskólans í búfjármeinafræði.

9. okt.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Að Keldum í Mosfellssveit skal stofna rannsóknarstöð, er vinni að rannsóknum á búfjárjúkdómum og öðrum skyldum verkefnum, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð. Stofnun þessi nefnist: Rannsóknarstofnun háskólans í búfjármeinafræði, og skal hún lúta læknadeild háskólans.

2. gr.

Menntamálaráðherra heimilast, að fengnum tillögum læknadeildarforstöðumanns og yfirdýralæknis, að ráða til stofnunarinnar dýralækna og sérfræðinga, eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum hverju sinni.

3. gr.

Menntamálaráðherra ákveður, að fengnum tillögum læknadeildar háskólans, hversu margir dýralæknar og aðrir sérfræðingar vinni við stofnunina og skipar þá, að fengnum tillögum forstöðumanns og yfirdýralæknis.

4. gr.

Forstöðumaður tekur laun eftir 5. flokki launalaga, en aðrir sérfræðingar samkvæmt 6. flokki. Laun annarra starfsmanna ákveðast af forstöðumanni, að fengnu samþykki fjármálaráðuneytisins.

5. gr.

Menntamálaráðherra setur, að fengnum tillögum læknadeildar háskólans og tilraunaráðs búfjárræktar, reglugerð um starfsemi og starfssvið rannsóknarstofnunarinnar, shr. 1. gr.

86

9. okt.

Þau ákvæði laga nr. 64 frá 7. maí 1940, sem koma í bága við þessi lög, eru úr gildi fallin.

6. gr.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 9. október 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

87

11. okt.

AUGLÝSING

um niðurfelling hverndarsamningsins við Bandaríki Ameríku frá 1941 o. fl.

Samkvæmt heimild í ályktun Alþingis, hinn 5. október 1946, og að fenginni heimild forseta Íslands á ríkisráðsfundi hinn 7. október s. á., hefur með erindum forsætis- og utanríkisráðherra Íslands og sendiherra Bandaríkja Ameríku í Reykjavík, dags. 7. október s. á., verið gerður samningur um niðurfelling hverndarsamningsins frá 1941 o. fl.

Fara erindin hér á eftir í íslenskum og enskum texta.

Háttvirtu sendiherra.

Ég leyfi mér að vísa til erindis yðar nr. 616, dags. 19. september 1946, þar sem stungið er upp á samkomulagi um niðurfelling hverndarsamningsins frá 1. júlí 1941, heimkvaðningu þess herliðs Bandaríkjanna, sem nú er á Íslandi, og framtíðarafnot Keflavíkurflugvallarins.

Í samræmi við frekari umræður, sem fram hafa farið milli fulltrúa ríkisstjórnar Íslands og fulltrúa ríkisstjórnar Bandaríkja Ameríku, leyfi ég mér að stinga upp á, að uppkasti því að samningi milli beggja ríkisstjórnanna, sem fram var sett í framangreindu erindi yðar, verði breytt og orðist þannig:

Excellency:

I have the honor to acknowledge the receipt of Your Excellency's note of today's date in the following terms:

„I have the honour to refer to Your Excellency's note nr. 616 dated September 19, 1946, proposing certain arrangements with regard to the termination of the defense agreement of July 1, 1941, the withdrawal of the United States Armed Forces now in Iceland, and the future use of the Keflavik airport.

„In accordance with further conversations that have taken place between representatives of the Government of Iceland and representatives of the Government of the United States I have the honour to suggest that the proposals for an agreement between the two Governments, set forth in Your Excellency's note above mentioned be amended to read as follows:

1. Ríkisstjórn Íslands og ríkisstjórn Bandaríkjanna fallast á, að hverndar-samningurinn, sem gerður var 1. júlí 1941, skuli niður falla, og falli hann úr gildi með gildistöku samnings þessa.

2. Flugvallarhverfið við Keflavík og flugvöllirnir, sem hér eftir nefnast flugvöllurinn, ásamt öllum óhreyfanlegum mannvirkjum, er Bandaríkin hafa reist þar og talin verða upp í sameiginlegri skrá, er íslensk og bandarísk yfirvöld skulu gera samtímis afhendingu flugvallarins, skulu afhent íslensku stjórninni. Skal flugvöllurinn þá verða skýlaus eign íslenska ríkisins, samkvæmt þeim skuldbindingum, er Bandaríkin hafa áður tek-
izt á hendur þar að lútandi.

3. Stjórn Bandaríkjanna mun svo fljótt sem auðið er flytja á brott það herlið og sjólið Bandaríkjanna, sem nú er í Reykjavík, og innan 180 daga frá gildistöku samnings þessa mun hún smátt og smátt flytja á brott allt herlið og sjólið Bandaríkjanna, sem nú er á Íslandi.

4. Flugförum þeim, sem rekin eru af Bandaríkjastjórn eða á hennar vegum í sambandi við framkvæmd þeirrar skyldu, er Bandaríkin hafa tekizt á hendur, að hafa á hendi herstjórn og eftirlit í Þýskalandi, skulu áfram heimil afnot af Keflavíkurflugvöllum. Í þessu skyni skal stjórn Bandaríkjanna heimilt að halda uppi á flugvöllum á eigin kostnað, beinlínis eða á eigin ábyrgð, þeirri starfsemi, þeim tækjum og því starfslíði, sem nauðsynlegt kann að vera til slíkra afnota. Taka skal tillit til sérstöðu slíkra flugfara og áhafna þeirra að því er varðar tolla, landvistarleyfi og önnur formsat-
riði. Engin lendingargjöld skal greiða af slíkum flugföllum.

1. The Government of Iceland and the Government of the United States agree to the abrogation of the defense agreement of July 1, 1941, which shall terminate upon the coming into force of the present agreement.

87

11. okt.

2. The Keflavik area and the airfields, hereinafter referred to as the airport, and the immovable installations constructed thereon by the United States which will be listed in a joint Icelandic-United States inventory to be prepared concurrently with the transfer of the airport, will be transferred to the Government of Iceland. The airport shall then become the undisputed property of the Icelandic State in fulfilment of the undertakings of the Government of the United States with respect thereto.

3. The Government of the United States will withdraw as promptly as possible United States military and naval personnel now in the city of Reykjavik and during a period of 180 days commencing upon the coming into force of the present agreement will progressively withdraw all United States military and naval personnel now in Iceland.

4. The Keflavik airport will continue to be available for use by aircraft operated by or on behalf of the Government of the United States in connection with the fulfilment of United States obligations to maintain control agencies in Germany. To this end the Government of the United States shall have the right to and may, at its expense, maintain at the airport either directly or under its responsibility the services, facilities and personnel necessary to such use. The special character of these aircraft and their personnel will be respected as far as customs, immigration and other formalities are concerned. No landing fees shall be charged such aircraft.

87 5. Hvorki ákvæðin í næstu grein á und-
11. okt. an né nein önnur ákvæði í samningi þess-
um raska fullveldisrétti né úrslita yfir-
ráðum lýðveldisins Íslands varðandi um-
ráð og rekstur flugvallarins, mannvirkja-
gerð eða athafnir þar.

6. Í sambandi við rekstur flugvallar-
ins munu Bandaríkin þjálfa íslenska
starfsmenn í tækni flugvallarekstrar, svo
að Ísland geti í vaxandi mæli tekið að sér
rekstur flugvallarins.

7. Ríkisstjórn Íslands setur, að höfðu
samráði við ríkisstjórn Bandaríkjanna,
reglur um rekstur, öryggi og því líkt, er
varðar not allra flugfara af flugvælinum.

8. Stjórnir Íslands og Bandaríkjanna
koma sér saman um grundvöll, er báðar
geti við unað, að sanngjarnri skiptingu
sín á milli á kostnaði þeim, er af viðhaldi
og rekstri flugvallarins stafar, þó þannig,
að hvorugri ríkisstjórninni skuli skylt að
leggja í nokkurn þann kostnað af viðhaldi
og rekstri flugvallarins, sem hún telur
sér ekki nauðsynlegan vegna eigin þarfa.

9. Eigi skal leggja neina tolla eða önn-
ur gjöld á efni það, útbúnað, nauðsynjar
eða vörur, sem inn er flutt til afnota fyrir
stjórn Bandaríkjanna eða umboðsmenn
hennar samkvæmt þessum samningi eða
til afnota fyrir starfslið það, sem dvelur
á Íslandi vegna starfa, sem leiðir af fram-
kvæmd samnings þessa. Útflutningsgjalda
skal heldur eigi krefjast af útflutningi
tédra vara.

10. Eigi skal leggja tekjuskatt á þær
tekjur þess starfsliðs Bandaríkjanna, sem
á Íslandi dvelur við störf, er leiðir af
framkvæmd samnings þessa, er koma frá
aðilum utan Íslands.

5. Neither the stipulations in the fore-
going paragraph nor any other stipul-
ations in this agreement shall impair the
sovereign rights or the ultimate authority
of the Republic of Iceland with regard to
the control and operation of the airport
or any construction or activities there.

6. In connection with the operation of
the airport the United States will train
Icelandic personnel in airport techniques
to enable Iceland to assume progressively
the operation of the airport.

7. The Government of Iceland after hav-
ing consulted the Government of the
United States will place in effect opera-
tional, safety, and similar rules to govern
use of the airport by all aircraft.

8. The Government of Iceland and the
Government of the United States will de-
termine a mutually satisfactory formula
for the equitable distribution between
them of the cost of maintenance and
operation of the airport, provided, how-
ever, that neither Government shall be
obligated to incur any expense with re-
gard to the maintenance and operation of
the airport which it does not deem neces-
sary to meet its own needs.

9. No duty or other taxes shall be
charged on material, equipment, supplies
or goods imported for the use of the
Government of the United States, or its
agents, under the agreement or for the
use of personnel in Iceland by reason of
employment pursuant to the agreement.
No export tax shall be charged on the re-
moval of such articles.

10. No personnel of the United States
resident on the territory of Iceland by
reason of employment pursuant to the
agreement shall be liable to pay income
tax on income derived from sources out-
side of Iceland.

11. Þegar samningi þessum lýkur, skal stjórn Bandaríkjanna heimilt að flytja af flugvellinum öll hreyfanleg mannvirki og útbúnað, sem þau eða umboðsmenn þeirra hafa látið gera eða lagt til eftir gildistöku samnings þessa, nema svo semjist, að ríkisstjórn Íslands kaupi mannvirki þessi og útbúnað.

12. Samningur þessi skal gilda á meðan á stjórn Bandaríkjanna hvílir sú skuldbinding að halda uppi herstjórn og eftirliti í Þýskalandi; þó má hvor stjórnin um sig hvenær sem er, eftir að fimm ár eru liðin frá gildistöku samnings þessa, fara fram á endurskoðun hans. Skulu þá stjórnirnar hefja viðræður svo fljótt sem auðið er. Leiði slíkar viðræður eigi til samkomulags innan sex mánaða frá því að fyrst kom fram beiðni um endurskoðun, er hvorri stjórninni um sig heimilt, hvenær sem er að þeim tíma liðnum, að tilkynna skriflega þá fyrirætlun sína að segja upp samningnum. Skal samningurinn þá falla úr gildi tólf mánuðum eftir dagsetningu slíkrar uppsagnar

Ef ríkisstjórn Bandaríkjanna fellst á breytingar þær, er að framan greinir, skal staðfesting yðar á því, ásamt þessu erindi, skoðast sem samningur milli ríkisstjórnanna um þessi mál.

Ég leyfi mér, háttvirtu sendiherra, að votta yður sérstaka virðingu mína.

Ólafur Thors (sign.).

Þetta gerist hér með almenningi kunnugt.

Utanríkisráðuneytið, hinn 11. október 1946.

Ólafur Thors.

11. Upon the termination of the present agreement the Government of the United States shall have the right to remove from the airport all movable installations and equipment which have been constructed or provided by the United States or its agents after the date of the agreement unless by agreement such installations and equipment are bought by the Government of Iceland.

12. The agreement shall continue in effect until the obligations of the Government of the United States to maintain control agencies in Germany shall have been fulfilled; provided, however, that at any time after the lapse of five years from the coming into force of the present agreement, either Government may propose a review of the agreement. In such case the two Governments shall consult as soon as possible. If no agreement is reached as a result of such consultation within a period of six months from the date of original notification, either Government may at any time thereafter give notice in writing of intention to denounce the agreement which shall then terminate twelve months from the date of such notice.

Should the Government of the United States accept the amended wording set forth above, the affirmative reply of Your Excellency shall constitute, together with this note, the agreement of the two Governments in these matters."

I have the honor to inform Your Excellency that the Government of the United States accepts the agreement set out in Your Excellency's note quoted above.

Accept, Excellency, the renewed assurances of my highest consideration.

Louis G. Dreyfus jr. (sign.).

88

30. nóv.

L Ö G

um breyting á lögum nr. 91 30. nóv. 1945, um innflutning og gjaldeyrismeðferð.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Aftan við 1. mgr. 6. gr. laganna komi ný málsgrein, svo hljóðandi:
Gjald þetta skal greitt við afhending leyfanna.

2. gr.

2. mgr. 9. gr. laganna hljóði svo:
Lög þessi falla úr gildi 1. febr. 1947.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 30. nóvember 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

89

6. des.

L Ö G

um viðauka við lög nr. 50 7. maí 1946, um almannatryggingar.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða:

1. að iðgjöld samkvæmt 107. og 112. gr. og framlög sveitarfélaga samkvæmt 114. gr. skuli á árinu 1947 innheimtast með vísitöluálagi, er miðist við 300 stig;
2. að skirteinagjald samkv. 3. málsg. 127. gr. skuli á árinu 1947 vera 30 kr. (jafnt fyrir karla og konur) og afhending skirteina í fyrsta sinn, sbr. 2. málsg. 127. gr., fram fara í janúar 1947;
3. að iðgjöld atvinnurekenda samkv. 112. og 113. gr., sem á eru lögð með tekju- og eignarskatti 1947, skuli eigi innheimt, ef hlutaðeigendur hafa hætt rekstri fyrir árslok 1946;
4. að vangreiðslur sjúkrasamlagsiðgjalda á árinu 1947 skuli varða skerðingu eða missi réttinda til sjúkrahjálp á árinu 1948 samkv. 132. gr.;
5. að lágmarksiðgjald sjúkrasamlaga, annarra en skólasamlaga, skuli á árinu 1947 vera 5 kr. á mánuði.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 6. desember 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Emil Jónsson.

L Ö G

90

17. des.

um breyting á lögum nr. 98 9. júlí 1941, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana og tekjuöflunar vegna dýrtíðar og erfiðleika atvinnuveganna.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Heimildir þær, sem ríkisstjórninni voru veittar með ákvæðum 3. gr. laga nr. 98 9 júlí 1941, sbr. lög nr. 118 31. des. 1945, skulu gilda til ársloka 1947.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 17. desember 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

A U G L Ý S I N G

91

9. des.

um að Ísland hafi gengið að sáttmála hinna sameinuðu þjóða.

Samkvæmt heimild í ályktun Alþingis, hinn 25. júlí 1946, gekk Ísland hinn 19. nóvember 1946 að sáttmála hinna sameinuðu þjóða, er hér með birtist ásamt íslenskri þýðingu.

Sáttmáli hinna sameinuðu þjóða.

Charter of the United Nations

Vér, hinar sameinuðu þjóðir, staðráðnar í að bjarga komandi kynslóðum undan hörmungum ófriðar, sem tvisvar á ævi vorri hefur leitt ósegjanlegar þjáningar yfir mannkynið,

að staðfesta að nýju trú á grundvallaréttindi manna, virðingu þeirra og gildi, jafnrétti karla og kvenna og allra þjóða, hvort sem stórar eru eða smáar,

að skapa skilyrði fyrir því, að hægt sé að halda uppi réttlæti og virðingu fyrir skyldum þeim, er af samningum leiðir og öðrum heimildum þjóðaréttar,

að stuðla að félagslegum framförum og bættum lífskjörum án frelsisskerðingar,

We, the peoples of the United Nations, determined to save succeeding generations from the scourge of war, which twice in our lifetime has brought untold sorrow to mankind, and

to reaffirm faith in fundamental human rights, in the dignity and worth of the human person, in the equal rights of men and women and of nations large and small, and

to establish conditions under which justice and respect for the obligations arising from treaties and other sources of international law can be maintained, and

to promote social progress and better standards of life in larger freedom,

- 91 og ætlum í þessu skyni
 9. des. að sýna umburðarlyndi og lifa saman í friði, svo sem góðum nágrönnum sæmir, að sameina mátt vörn til að varðveita heimsfrið og öryggi, að tryggja það með samþykki grundvallarreglna og skipulagsstofnun, að vopnavaldi skuli eigi beita, nema í þágu sameiginlegra hagsmuna, og að starfrækja alþjóðaskipulag til eflingar fjárhagslegum og félagslegum framförum allra þjóða, höfum orðið ásaðttar um að sameina krafta vora til að ná þessu markmiði. Því hafa ríkisstjórnir vorar, hver um sig, fyrir milligöngu fulltrúa, er saman eru komnir í borginni San Francisco og lagt hafa fram umboðsskjöl sín, er reynzt hafa í góðu og réttu lagi, komið sér saman um þennan sáttmála hinna sameinuðu þjóða og stofna hér með alþjóðabandalag, sem bera skal heitið hinar sameinuðu þjóðir.

I. KAFLI

Markmið og grundvallarreglur.

1. gr.

Markmið hinna sameinuðu þjóða er:

1. að varðveita heimsfrið og öryggi og gera í því skyni virkar, sameiginlegar ráðstafanir til að koma í veg fyrir og eyða hættu á friðrofi og til að bæla niður árásaðgerðir eða friðrof og til að á friðsamlegan hátt og í samræmi við grundvallarreglur réttvísí og þjóðaréttar koma á sættum eða lausn milliríkja deilumála eða ástands, sem leiða kann til friðrofs,

2. að efla vinsamlega sambúd þjóða á milli, er byggð sé á virðingu fyrir grundvallaratriði jafnréttis og sjálfsákvörðunarréttar og að gera aðrar hæfilegar ráðstafanir til að styrkja alheimsfrið,

3. að koma á alþjóðasamvinnu um lausn alþjóðavandamála, fjárhagslegs, félagslegs, menningarlegs og mannúðarlegs eðlis, og að styrkja og stuðla að virðingu fyrir mannréttindum og grundvallarfrelsisréttindum allra án tillits til kynþáttar, kyns, tungu eða trúarbragða, og

4. að vera miðstöð til samræmingar

and for these ends

to practise tolerance and live together in peace with one another as good neighbours, and

to unite our strength to maintain international peace and security, and

to ensure, by the acceptance of principles and the institution of methods, that armed force shall not be used, save in the common interest, and

to employ international machinery for the promotion of the economic and social advancement of all peoples

have resolved to combine our efforts to accomplish these aims.

Accordingly, our respective Governments, through representatives assembled in the City of San Francisco, who have exhibited their full powers found to be in good and due form, have agreed to the present Charter of the United Nations and do hereby establish an international organisation to be known as the United Nations.

Chapter I.—Purposes and Principles

Article 1

The Purposes of the United Nations are:—

1. To maintain international peace and security, and to that end: to take effective collective measures for the prevention and removal of threats to the peace and for the suppression of acts of aggression or other breaches of the peace, and to bring about by peaceful means, and in conformity with the principles of justice and international law, adjustment or settlement of international disputes or situations which might lead to a breach of the peace;

2. To develop friendly relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples, and to take other appropriate measures to strengthen universal peace;

3. To achieve international co-operation in solving international problems of an economic, social, cultural, or humanitarian character, and in promoting and encouraging respect for human rights and

á aðgerðum þjóða til að ná þessu sameiginlega markmiði.

for fundamental freedoms for all without distinctions as to race, sex, language, or religion; and 91 9. des.

4. To be a centre for harmonising the actions of nations in the attainment of these common ends.

2. gr.

Bandalagið og meðlimir þess skulu í viðleitni sinni til að ná því markmiði, er um getur í 1. grein, fara eftir þessum grundvallarreglum:

1. Bandalagið byggist á grundvallarreglunni um fullvalda jafnræði allra meðlima þess.

2. Í því skyni að tryggja öllum meðlimum þau réttindi og hlunnindi, er af þátttöku leiðir, skulu allir meðlimir trúlega standa við skuldbindingar þær, sem þeir hafa á sig tekið með sáttmála þessum.

3. Allir meðlimir skulu leysa milliríkjadeilur sínar á friðsamlegan hátt, þannig að heimsfriði, öryggi og réttvísi sé ekki í hættu stofnað.

4. Allir meðlimir skulu í milliríkja-skiptum varast hótanir um valdbeitingu eða beitingu valds gegn landamærahelgi eða stjórn málasjálfstæði nokkurs ríkis eða á neinn annan hátt, sem kemur í bága við markmið hinna sameinuðu þjóða.

5. Meðlimir skulu veita hinum sameinuðu þjóðum alla aðstoð í sérhverju starfi, sem þær framkvæma samkvæmt þessum sáttmála, og skulu ekki aðstoða nokkurt ríki, sem hinar sameinuðu þjóðir beita hindrunar- eða þvingunarráðstöfunum.

6. Bandalagið skal tryggja að ríki, sem ekki eru meðlimir hinna sameinuðu þjóða, starfi í samræmi við þessar grundvallarreglur, að svo miklu leyti sem það er nauðsynlegt til varðveislu heimsfriði og öryggi.

7. Ekkert ákvæði þessa sáttmála heimil hinum sameinuðu þjóðum að skipta sér af málum, sem koma í aðalatriðum undir eigin lögsögu ríkis eða skyldar meðlimi til að leggja slík mál fyrir til lausnar samkvæmt þessum sáttmála; þessi grundvallarregla skal samt ekki hindra framkvæmd þvingunaraðgerða samkvæmt VII. kafla.

Article 2

The Organisation and its Members, in pursuit of the purposes stated in Article 1, shall act in accordance with the following principles:

1. The Organisation is based on the principle of the sovereign equality of all its members.

2. All Members, in order to ensure to all of them the rights and benefits resulting from membership, shall fulfil in good faith the obligations assumed by them in accordance with the present Charter.

3. All Members shall settle their international disputes by peaceful means in such a manner that international peace and security, and justice, are not endangered.

4. All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any State, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations.

5. All Members shall give the United Nations every assistance in any action it takes in accordance with the present Charter, and shall refrain from giving assistance to any State against which the United Nations is taking preventive or enforcement action.

6. The Organisation shall ensure that States which are not Members of the United Nations act in accordance with these Principles so far as may be necessary for the maintenance of international peace and security.

7. Nothing contained in the present Charter shall authorise the United Nations to intervene in matters which are essentially within the domestic jurisdiction of any State or shall require the Members to submit such matters to settlement under the present Charter; but this principle shall not prejudice the application of enforcement measures under Chapter VII.

II. KAFLI

Pátttaka.

3. gr.

Stofnmeðlimir hinna sameinuðu þjóða eru þau ríki, sem tóku þátt í ráðstefnu hinna sameinuðu þjóða um alþjóðabandalag í San Francisco eða hafa áður undirritað yfirlýsingu hinna sameinuðu þjóða frá 1. janúar 1942, og undirrita þennan sáttmála og staðfesta í samræmi við 110. gr.

4. gr.

1. Pátttaka í hinum sameinuðu þjóðum er heimil öllum friðsömum ríkjum, sem takast á hendur skuldbindingarnar í þessum sáttmála og að álit bandalagsins eru hæf og fús til að fullnægja þessum skuldbindingum.

2. Allsherjarþingið tekur ákvörðun um inngöngu hvers slíks ríkis eftir tillögu frá öryggisráðinu.

5. gr.

Nú hefur öryggisráðið beitt meðlim hindrunar- og þvingunarráðstöfunum, og getur allsherjarþingið þá eftir tillögu öryggisráðsins tekið af honum heimild til að nota réttindi og sérréttindi meðlima. Öryggisráðið getur veitt á ný heimild til að nota þessi réttindi og sérréttindi.

6. gr.

Allsherjarþingið getur eftir tillögu öryggisráðsins rekið úr bandalaginu meðlim, sem hefur hvað eftir annað brotið grundvallarreglur þessa sáttmála.

III. KAFLI

Stofnanir.

7. gr.

1. Þessar eru aðalstofnanir hinna sameinuðu þjóða: Allsherjarþing, öryggisráð, fjárhags- og félagsmálaráð, gæzluverndarráð, alþjóðadómstóll og skrifstofa.

2. Þær undirstofnanir, sem kunna að

Chapter II.—Membership

Article 3

The original members of the United Nations shall be the states which, having participated in the United Nations Conference on International Organisation at San Francisco, or having previously signed the Declaration by United Nations of January 1, 1942, sign the present Charter and ratify it in accordance with Article 110.

Article 4

1. Membership in the United Nations is open to all other peace-loving states which accept the obligations contained in the present Charter and, in the judgment of the Organisation, are able and willing to carry out these obligations.

2. The admission of any such state to membership in the United Nations will be effected by a decision of the General Assembly upon the recommendation of the Security Council.

Article 5

A Member of the United Nations against which preventive or enforcement action has been taken by the Security Council may be suspended from the exercise of the rights and privileges of membership by the General Assembly upon the recommendation of the Security Council. The exercise of these rights and privileges may be restored by the Security Council.

Article 6

A Member of the United Nations which has persistently violated the Principles contained in the present Charter may be expelled from the Organisation by the General Assembly upon the recommendation of the Security Council.

Chapter III.—Organs

Article 7

1. There are established as the principal organs of the United Nations: a General Assembly, a Security Council, an Economic and Social Council, a Trusteeship Council, an International Court of Justice and a Secretariat.

verða nauðsynlegar, má setja á fót samkvæmt þessum sáttmála.

8. gr.

Hinar sameinuðu þjóðir skulu ekki setja neinar takmarkanir á val karla og kvenna til þátttöku í hvaða störfum sem er, við jöfn skilyrði, hjá aðal- og undirstofnunum þeirra.

IV. KAFLI

Allsherjarþingið. Skipan.

9. gr.

1. Allsherjarþingið er skipað meðlimum hinna sameinuðu þjóða.

2. Hver meðlimur skal ekki hafa fleiri en fimm fulltrúa á allsherjarþinginu.

Störf og völd.

10. gr.

Allsherjarþingið má fjalla um öll mál og málefni, sem koma undir þennan sáttmála eða snerta vald og störf allra stofnana, sem um ræðir í þessum sáttmála, og að undanskildu því, sem segir í 12. grein, er heimilt að gera tillögur til meðlima hinna sameinuðu þjóða eða öryggisráðsins eða hvort tveggja varðandi öll slík mál og málefni.

11. gr.

1. Allsherjarþinginu er heimilt að fjalla um hinar almennu grundvallarreglur fyrir samstarfi til varðveislu heimsfriðar og öryggis, þar með taldar þær grundvallarreglur, sem gilda um afvopnun og skipan herbúnaðar, og er heimilt að gera tillögu varðandi þessar grundvallarreglur til meðlimanna eða öryggisráðsins eða hvort tveggja.

2. Allsherjarþinginu er heimilt að ræða öll mál varðandi varðveislu heimsfriðar og öryggis, sem eru lögð fyrir það af sérhverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða eða öryggisráðinu eða ríki, sem er ekki meðlimur hinna sameinuðu þjóða, sbr. 35. gr., 3. lið, og er heimilt, að undanskildu því, sem getið er í 12. gr., að gera

2. Such subsidiary organs as may be found necessary may be established in accordance with the present Charter. 91 9. des.

Article 8

The United Nations shall place no restrictions on the eligibility of men and women to participate in any capacity and under conditions of equality in its principal and subsidiary organs.

Chapter IV.—The General Assembly—Composition

Article 9

1. The General Assembly shall consist of all the Members of the United Nations.

2. Each Member shall have not more than five representatives in the General Assembly.

Functions and Powers

Article 10

The General Assembly may discuss any questions or any matters within the scope of the present Charter or relating to the powers and functions of any organs provided for in the present Charter and, except as provided in Article 12, may make recommendations to the members of the United Nations or to the Security Council or to both on any such questions or matters.

Article 11

1. The General Assembly may consider the general principles of co-operation in the maintenance of international peace and security, including the principles governing disarmament and the regulation of armaments, and may make recommendations with regard to such principles to the Members or to the Security Council or both.

2. The General Assembly may discuss any questions relating to the maintenance of international peace and security brought before it by any Member of the United Nations, or by the Security Council, or by a state which is not a member of the United Nations in accordance with Article 35, paragraph two, and, except as

91 9. des. tillögu um öll mál til viðkomandi ríkis eða ríkja eða til öryggisráðsins eða hvort tveggja. Sérhverju máli, sem þarf framkvæmdar við, skal allsherjarþingið vísa til öryggisráðsins annaðhvort fyrir eða eftir að umræður hafa farið fram.

3. Allsherjarþingið má vekja athygli öryggisráðsins á ástandi, sem getur stofnað heimsfriði og öryggi í hættu.

4. Þau völd allsherjarþingsins, sem um ræðir í þessari grein, takmarka ekki ákvæði 10. greinar.

12. gr.

1. Á meðan öryggisráðið fer með það vald, sem því er falið í þessum sáttmála, út af deilumáli eða ástandi, skal allsherjarþingið ekki gera neina tillögu viðvikjandi sömu deilumálum og ástandi, nema öryggisráðið fari þess á leit.

2. Aðalforstjórinn skal með samþykki öryggisráðsins skýra allsherjarþinginu við hvert þinghald frá öllum málum varðandi varðveizlu heimsfriðar og öryggis, sem öryggisráðið hefur til afgreiðslu, og skal einnig tilkynna allsherjarþinginu eða meðlimum hinna sameinuðu þjóða, ef allsherjarþingið stendur ekki yfir, strax og öryggisráðið hættir að fjalla um slík mál.

13. gr.

1. Allsherjarþingið skal koma á stað rannsóknnum og gera tillögur með það fyrir augum að:

- a. efla alþjóðasamvinnu á sviði stjórn mála og stuðla að þróun þjóðaréttar og flokkun hans.
- b. efla alþjóðasamvinnu á sviði fjárhags- og félagsmála, menningar, menntamála og heilbrigðismála, og stuðla að framkvæmd mannréttinda og grundvallarfrelsis fyrir alla án tillits til kynþáttar, kyns, tungu og trúarbragða.

2. Frekari ábyrgðar, starfa og valda allsherjarþingsins, að því er snertir mál um-

provided in Article 12, may make recommendations with regard to any such questions to the state or states concerned or to the Security Council or to both. Any such question, on which action is necessary, shall be referred to the Security Council by the General Assembly either before or after discussion.

3. The General Assembly may call the attention of the Security Council to situations which are likely to endanger international peace and security.

4. The powers of the General Assembly set forth in this Article shall not limit the general scope of Article 10.

Article 12

1. While the Security Council is exercising in respect of any dispute or situation the functions assigned to it in the present Charter, the General Assembly shall not make any recommendation with regard to that dispute or situation unless the Security Council so requests.

2. The Secretary-General, with the consent of the Security Council, shall notify the General Assembly at each session of any matters relative to the maintenance of international peace and security which are being dealt with by the Security Council and shall similarly notify the General Assembly, or the Members of the United Nations if the General Assembly is not in session, immediately the Security Council ceases to deal with such matters.

Article 13

1. The General Assembly shall initiate studies and make recommendations for the purpose of:

- (a) Promoting international co-operation in the political field and encouraging the progressive development of international law and its codification;
- (b) Promoting international co-operation in the economic, social, cultural, educational, and health fields, and assisting in the realisation of human rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion.

rædd í 1. lið hér að ofan, er getið í IX. og X. kafla.

14. gr.

Með þeim takmörkunum, sem felast í ákvæðum 12. greinar, er allsherjarþingiinu heimilt að mæla með aðgerðum, er miða að friðsamlegri lausn á vandamáli, án tillits til uppruna þess, sem það álitur að geti líklega spilt almennri hagsæld og vinsamlegri sambúð þjóða á milli, þar með talin brot á ákvæðum þessa sáttmála um markmið og grundvallarreglur hinna sameinuðu þjóða.

15. gr.

1. Allsherjarþingið tekur á móti og athugar árlegar og sérstakar skýrslur frá öryggisráðinu. Í skýrslum þessum skal gerð grein fyrir þeim ráðstöfunum, sem öryggisráðið hefur samþykkt til varðveislu heimsfriði og öryggi.

2. Allsherjarþingið tekur á móti og athugar skýrslur frá öðrum stofnunum hinna sameinuðu þjóða.

16. gr.

Allsherjarþingið framkvæmir þau störf í sambandi við alþjóða gæzluverndarkerfið, sem því er falið samkvæmt XII. og XIII. kafla, þar með samþykki gæzluverndarsamninganna fyrir landsvæði, sem ekki teljast hafa hernaðarlega þýðingu.

17. gr.

1. Allsherjarþingið athugar og samþykkir fjárhagsáætlun bandalagsins.

2. Meðlimirnir bera kostnað við bandalagið samkvæmt skiptingu allsherjarþingsins.

3. Allsherjarþingið athugar og samþykkir ráðstafanir varðandi fjármál og fjárhagsáætlanir, sem gerðar eru við sérstofnanir þær, sem um getur í 57. grein, og fer yfir rekstraráætlun þessara sérstofnana með það fyrir augum að gera tillögur til hlutaðeigandi stofnana.

2. The further responsibilities, functions, and powers of the General Assembly with respect to matters mentioned in paragraph 1 (b) above are set forth in Chapters IX and X. 91 9. des.

Article 14

Subject to the provisions of Article 12, the General Assembly may recommend measures for the peaceful adjustment of any situation, regardless of origin, which it deems likely to impair the general welfare or friendly relations among nations including situations resulting from a violation of the provisions of the present Charter setting forth the Purposes and Principles of the United Nations.

Article 15

1. The General Assembly shall receive and consider annual and special reports from the Security Council; these reports include an account of the measures that the Security Council has decided upon or taken to maintain international peace and security.

2. The General Assembly shall receive and consider reports from the other organs of the United Nations.

Article 16

The General Assembly shall perform such functions with respect to the international trusteeship system as are assigned to it under Chapters XII and XIII, including the approval of the trusteeship agreements for areas not designated as strategic.

Article 17

1. The General Assembly shall consider and approve the budget of the Organisation.

2. The expenses of the Organisation shall be borne by the Members as apportioned by the General Assembly.

3. The General Assembly shall consider and approve any financial and budgetary arrangements with specialised agencies referred to in Article 57 and shall examine the administrative budgets of such specialised agencies with a view to making recommendations to the agencies concerned.

91

Atkvæðagreiðsla.

9. des.

18. gr.

1. Hver meðlimur allsherjarþingsins hefur eitt atkvæði.

2. Ákvarðanir allsherjarþingsins í þýðingarmiklum málum skulu samþykktar með atkvæðum tveggja þriðju hluta þeirra meðlima, sem viðstaddir eru og greiða atkvæði. Til þeirra mála teljast: tillögur varðandi varðveizlu heimsfriðar og öryggis, kosning þeirra meðlima öryggisráðsins, sem ekki eiga þar fast sæti, kosning meðlima í fjárhags- og félagsmálaráðið, kosning meðlima í gæzluverndarráðið, sbr. lið 1 c 86. greinar, inntaka nýrra meðlima í hinar sameinuðu þjóðir, afnám til bráðabirgða á réttindum og sérréttindum, sem fylgir þátttöku, brottrekstur meðlima, mál varðandi framkvæmd gæzluverndarkerfisins og mál varðandi fjárhagsáætlanir.

3. Ákvarðanir um önnur mál, þar með talin ákvörðunin um aðra málaflokka til viðbótar, sem taka skal ákvörðun um með tveimur þriðju hlutum atkvæða, skulu hafa atkvæði meiri hluta þeirra meðlima, sem viðstaddir eru og atkvæði greiða.

19. gr.

Nú skuldar meðlimur hinna sameinuðu þjóða framlag til bandalagsins, og skal hann þá ekki hafa atkvæðisrétt á allsherjarþingi, ef skuldin er jöfn eða meiri en framlög þau, sem honum ber að greiða fyrir tvö undanfarin ár. Samt sem áður getur allsherjarþingið heimilað slíkum meðlimi að greiða atkvæði, ef það er fullvissað um, að vanskilin orsakast af ástandi, sem meðlimurinn ræður ekki við.

Þingsköp.

20. gr.

Allsherjarþingið kemur saman árlega til reglulegs þings, en til aukalags eins og ástæður krefjast. Aðalforstjórinn kveður saman aukalag eftir tilmælum öryggisráðsins eða meiri hluta hinna sameinuðu þjóða.

Voting

Article 18

1. Each member of the General Assembly shall have one vote.

2. Decisions of the General Assembly on important questions shall be made by a two-thirds majority of the members present and voting. These questions shall include: recommendations with respect to the maintenance of international peace and security, the election of the non-permanent members of the Security Council, the election of the members of the Economic and Social Council, the election of members of the Trusteeship Council in accordance with paragraph 1 (c) of Article 86, the admission of new Members to the United Nations, the suspension of the rights and privileges of membership, the expulsion of Members, questions relating to the operation of the trusteeship system, and budgetary questions.

3. Decisions on other questions, including the determination of additional categories of questions to be decided by two-thirds majority, shall be made by a majority of the members present and voting.

Article 19

A Member of the United Nations which is in arrears in the payment of its financial contributions to the Organisation, shall have no vote in the General Assembly if the amount of its arrears equals or exceeds the amount of the contributions due from it for the preceding two full years. The General Assembly may, nevertheless, permit such a Member to vote if it is satisfied that the failure to pay is due to conditions beyond the control of the Member.

Procedure

Article 20

The General Assembly shall meet in regular annual sessions and in such special sessions as occasion may require. Special sessions shall be convoked by the Secretary-General at the request of the Security Council or of a majority of the Members of the United Nations.

21. gr.

Allsherjarþingið setur sér sjálft þingskóp. Það kýs forseta fyrir hvert þing.

22. gr.

Allsherjarþinginu er heimilt að setja á fót þær undirstofnanir, sem það telur nauðsynlegar til að framkvæma störf sín.

V. KAFLI

Öryggisráðið.
Skipan.

23. gr.

Öryggisráðið skipa ellefu meðlimir hinna sameinuðu þjóða. Lýðveldið Kína, Frakkland, Sovétríkin, Sameinaða konungsríki Stóra Bretlands og Norður-Írlands og Bandaríki Ameríku eiga fast sæti í öryggisráðinu. Allsherjarþingið kýs í öryggisráðið sex aðra meðlimi hinna sameinuðu þjóða, og eiga þeir þar eigi fast sæti, og skal í fyrsta lagi tekið tillit til þess, hversu meðlimir hinna sameinuðu þjóða hafa stuðlað að varðveislu heimsfriðar og öryggis og unnið að markmiði bandalagsins að öðru leyti, og enn fremur til jafnrar dreifingar eftir línattstöðu.

2. Meðlimir öryggisráðsins, sem ekki eiga þar fast sæti, eru kosnir til tveggja ára. Við fyrstu kosningar þessara meðlima skulu þó þrír kosnir til eins árs. Fráfarandi meðlim er ekki heimilt að endurkjósa strax.

3. Hver meðlimur öryggisráðsins hefur einn fulltrúa.

Störf og völd.

24. gr.

1. Til þess að tryggja skjótar og haldgóðar aðgerðir af hálfu hinna sameinuðu þjóða, fela meðlimir þeirra öryggisráðinu aðalábyrgð á varðveislu heimsfriðar og öryggis og eru ásattir um, að öryggisráðið starfi fyrir þeirra hönd, þegar það

Article 21

91

The General Assembly shall adopt its own rules of procedure. It shall elect its President for each session.

Article 22

The General Assembly may establish such subsidiary organs as it deems necessary for the performance of its functions.

Chapter V.—The Security Council—
Composition

Article 23

1. The Security Council shall consist of 11 Members of the United Nations. The Republic of China, France, the Union of Soviet Socialist Republics, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the United States of America shall be permanent members of the Security Council. The General Assembly shall elect six other Members of the United Nations to be non-permanent members of the Security Council, due regard being specially paid, in the first instance to the contribution of Members of the United Nations to the maintenance of international peace and security and to the other purposes of the Organisation, and also to equitable geographical distribution.

2. The non-permanent members of the Security Council shall be elected for a term of two years. In the first election of the non-permanent members, however, three shall be chosen for a term of one year. A retiring member shall not be eligible for immediate re-election.

3. Each member of the Security Council shall have one representative.

Functions and Powers

Article 24

1. In order to ensure prompt and effective action by the United Nations, its Members confer on the Security Council primary responsibility for the maintenance of international peace and security, and agree that in carrying out its duties

91 framkvæmir skyldustörf sín í samræmi
9. des. við þessa ábyrgð.

2. Öryggisráðið skal við framkvæmd skyldustarfa sinna starfa í samræmi við markmið og grundvallarreglur hinna sameinuðu þjóða. Hin ákveðnu völd, sem öryggisráðinu eru veitt til framkvæmdar þessum skyldustörfum, eru skilgreind í VI., VII., VIII. og XII. kafla.

3. Öryggisráðið skal leggja fyrir allsherjarþingið til athugunar ársskýrslu og, þegar nauðsynlegt þykir, sérstakar skýrslur.

25. gr.

Meðlimir hinna sameinuðu þjóða eru ásáttir um að fallast á og framkvæma ákvarðanir öryggisráðsins í samræmi við ákvæði þessa sáttmála.

26. gr.

Í þeim tilgangi að stuðla að því að koma á fót og varðveita heimsfrið og öryggi, þannig að sem minnst af mannafla og fjárhagslegri orku heimsins fari í framleiðslu hergagna, skal öryggisráðið, með aðstoð herforingjanefndarinnar, sem getið er í 47. gr., bera ábyrgð á samningu áætlana um stofnun kerfis fyrir skipan herbúnaðar, og skulu þær lagðar fyrir meðlimi hinna sameinuðu þjóða.

Atkvæðagreiðsla.

27. gr.

1. Hver meðlimur öryggisráðsins hefur eitt atkvæði.

2. Til ákvarðana öryggisráðsins í málum um fundarsköp þarf jákvæð atkvæði sjö meðlima ráðsins.

3. Til ákvarðana í öllum öðrum málum þarf jákvæð atkvæði sjö meðlima, að meðtöldum atkvæðum hinna föstu meðlima, þó með því skilyrði, að í ákvörðunum mála, sem nefnd eru í VI. kafla og í 3. lið 52. gr., skuli deiluaðili sitja hjá við atkvæðagreiðslu.

Fundarsköp.

28. gr.

1. Öryggisráðið skal þannig skipulagt, að það sé ætíð starfhæft. Hver meðlimur

under this responsibility the Security Council acts on their behalf.

2. In discharging these duties the Security Council shall act in accordance with the Purposes and Principles of the United Nations. The specific powers granted to the Security Council for the discharge of these duties are laid down in Chapters VI, VII, VIII and XII.

3. The Security Council shall submit annual and, when necessary, special reports to the General Assembly for its consideration.

Article 25

The Members of the United Nations agree to accept and carry out the decisions of the Security Council in accordance with the present Charter.

Article 26

In order to promote the establishment and maintenance of international peace and security with the least diversion for armaments of the world's human and economic resources, the Security Council shall be responsible for formulating, with the assistance of the Military Staff Committee referred to in Article 47, plans to be submitted to the Members of the United Nations for the establishment of a system for the regulation of armaments.

Voting.

Article 27

1. Each member of the Security Council shall have one vote.

2. Decisions of the Security Council on procedural matters shall be made by an affirmative vote of seven members.

3. Decisions of the Security Council on all other matters shall be made by an affirmative vote of seven members including the concurring votes of the permanent members; provided that, in decisions under Chapter VI and under paragraph 3 of Article 52, a party to a dispute shall abstain from voting.

Procedure

Article 28

1. The Security Council shall be so organised as to be able to function con-

öryggisráðsins skal í þessu skyni ætíð hafa fulltrúa á aðsetursstað bandalagsins.

2. Öryggisráðið heldur við og við fundi, þar sem hverjum meðlim ráðsins er heimilt, ef hann óskar þess, að láta stjórnarmeðlim eða annan sérstaklega tilnefndan mann mæta sem fulltrúa sinn.

3. Öryggisráðinu er heimilt að halda fundi á þeim stöðum, öðrum en aðsetursstað bandalagsins, sem eftir dómi ráðsins munu á beztan hátt auðvelda störf þess.

29. gr.

Öryggisráðinu er heimilt að setja á fót undirstofnanir sér til aðstoðar í starfi sínu, eftir því sem það álitur nauðsynlegt.

30. gr.

Öryggisráðið setur sér fundarsköp, þar með fyrirkomulag um val forseta þess.

31. gr.

Sérhverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða, sem ekki er meðlimur öryggisráðsins, er heimilt, án atkvæðagreiðslu, að taka þátt í umræðum um sérhvert mál, sem lagt er fyrir öryggisráðið, þegar hið síðarnefnda álitur, að slíkt snerti hagsmuni þess meðlims sérstaklega.

32. gr.

Sérhverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða, sem á ekki sæti í öryggisráðinu, eða sérhverju ríki, sem er ekki meðlimur í hinum sameinuðu þjóðum, skal boðið, ef það er aðili að deilumáli, sem er til athugunar hjá öryggisráði, að taka þátt í umræðum um það deilumál, án atkvæðisréttar.

Öryggisráðið getur sett þau skilyrði, sem það telur réttmæt, fyrir þátttöku ríkis, sem ekki er meðlimur í hinum sameinuðu þjóðum.

VI. KAFLI

Friðsamleg lausn deilumála.

33. gr.

1. Aðilar að sérhverju deilumáli, sem með áframhaldi gæti stofnað í hættu

tinuously. Each member of the Security Council shall for this purpose be represented at all times at the seat of the Organisation. 91 9. des.

2. The Security Council shall hold periodic meetings at which each of its members may, if it so desires, be represented by a member of the government or by some other specially designated representative.

3. The Security Council may hold meetings at such places other than the seat of the organisation as in its judgment will best facilitate its work.

Article 29

The Security Council may establish subsidiary organs as it deems necessary for the performance of its functions.

Article 30

The Security Council shall adopt its own rules of procedure, including the method of selecting its President.

Article 31

Any Member of the United Nations which is not a member of the Security Council may participate, without vote, in the discussion of any question brought before the Security Council whenever the latter considers that the interests of that Member are specially affected.

Article 32

Any Member of the United Nations which is not a member of the Security Council or any state which is not a Member of the United Nations, if it is a party to a dispute under consideration by the Security Council, shall be invited to participate, without vote, in the discussion relating to the dispute.

The Security Council shall lay down such conditions as it deems just for the participation of a state which is not a Member of the United Nations.

Chapter VI.—Pacific Settlement of Disputes.

Article 33

1. The parties to any dispute, the continuance of which is likely to endanger

91 heimsfriði og öryggi, skulu fyrst leita
9. des. lausnar á deilumálinu með samninga-
leitunum, rannsókn, miðlun, sættargerð,
gerðardómi, dómsúrskurði, afnotum
svæðisstofnana eða samninga, eða með
öðrum friðsamlegum aðferðum, skv. eig-
in vali.

2. Ef öryggisráðinu þykir nauðsyn
krefja, skal það kveðja deiluaðila til að
leita lausnar á deilumáli sínu á slíkan
hátt.

34. gr.

Öryggisráðinu er heimilt að rannsaka
sérhvert deilumál eða sérhvert vanda-
mál, sem gæti leitt til millirikja árekst-
urs eða valdið deilu, til þess að ganga úr
skugga um, hvort áframhald deilunnar
eða vandamálsins sé líklegt til þess að
stofna heimsfriði og öryggi í hættu.

35. gr.

1. Hverjum meðlim hinna sameinuðu
þjóða er heimilt að vekja athygli örygg-
isráðsins eða allsherjarþingsins á hverju
slíku deilumáli eða vandamáli, sem um
getur í 34. grein.

2. Nú er ríki ekki meðlimur hinna
sameinuðu þjóða, og er því þá heimilt
að vekja athygli öryggisráðsins eða alls-
herjarþingsins á hverri þeirri deilu, sem
það er aðili að, ef það fyrirfram skuld-
bindur sig til að fylgja reglum þeim um
friðsamlega lausn deilumála, sem settar
eru í þessum sáttmála.

3. Þingstörfum allsherjarþingsins í
meðferð mála, sem athygli þess hefur
verið vakin á, samkvæmt ákvæðum
þessarar greinar, skal hagað í samræmi
við ákvæði 11. og 12. gr.

36. gr.

1. Heimilt er öryggisráði, á hvaða stigi
máls sem er, að mæla með hæfilegum að-
gerðum eða aðferðum til leiðréttingar á
deilumáli eða vandamáli þess eðlis, sem
um ræðir í 33. gr.

2. Öryggisráðinu ber að taka til greina
allar þær aðferðir til lausnar deilumáls-
ins, sem deiluaðilar hafa þegar tekið upp.

3. Er öryggisráðið gerir tillögur sínar
samkvæmt grein þessari, skal það einnig
taka til greina, að fylgja skal þeirri
venju, að deiluaðilar leggi lagadeilur

the maintenance of international peace
and security, shall, first of all, seek a
solution by negotiation, inquiry, media-
tion, conciliation, arbitration, judicial
settlement, resort to regional agencies or
arrangements, or other peaceful means
of their own choice.

2. The Security Council shall, when it
deems necessary, call upon the parties to
settle their dispute by such means.

Article 34

The Security Council may investigate
any dispute, or any situation which might
lead to international friction or give rise
to a dispute, in order to determine wheth-
er the continuance of the dispute or situ-
ation is likely to endanger the mainte-
nance of international peace and security.

Article 35

1. Any Member of the United Nations
may bring any dispute or any situation
of the nature referred to in Article 34 to
the attention of the Security Council or
of the General Assembly.

2. A state which is not a Member of the
United Nations may bring to the attention
of the Security Council or of the General
Assembly any dispute to which it is a
party, if it accepts in advance, for the
purposes of the dispute, the obligations
of pacific settlement provided in the pre-
sent Charter.

3. The proceedings of the General As-
sembly in respect to matters brought to
its attention under this article will be
subject to the provisions of Article 11 and
12.

Article 36

1. The Security Council may, at any
stage of a dispute of the nature referred
to in Article 33 or of a situation of like
nature, recommend appropriate proce-
dures or methods of adjustment.

2. The Security Council should take in-
to consideration any procedures for the
settlement of the dispute which have al-
ready been adopted by the parties.

3. In making recommendations under
this Article the Security Council should
also take into consideration that legal dis-

fyrir alþjóðadómstólinn, í samræmi við ákvæði samþykktar dómstólsins.

37. gr.

1. Ef aðilum að deilu þess eðlis, sem um ræðir í 33. grein, tekst ekki að leysa deiluna á einhvern þann hátt, sem um getur í þeirri grein, skulu þeir vísa deilumálinu til öryggisráðsins.

2. Nú álitur öryggisráðið, að framhald deilunnar muni að líkindum stofna heimsfriði og öryggi í hættu, og skal það þá ákveða, hvort það skuli hefja aðgerðir skv. 36. gr. eða gera þær tillögur um lausn málsins, sem það álitur heppilegar.

38. gr.

Ef báðir eða allir deiluaðilar óska þess, er öryggisráðinu heimilt að gera tillögur með friðsamlega lausn deilumálsins fyrir augum, án þess að það komi í bága við 33.—37. gr.

VII. KAFLI

Aðgerðir vegna ófriðarhættu, friðrofa og árása.

39. gr.

Öryggisráðið skal úrskurða, hvort fyrir hendi sé ófriðarhætta, friðrof eða árás, og skal gera tillögur um, eða ákveða, hvaða ráðstafanir skuli gerðar í samræmi við 41. og 42. grein, til þess að varðveita eða koma á aftur heimsfriði og öryggi.

40. gr.

Til þess að koma í veg fyrir, að ástandið verði alvarlegra, er öryggisráðinu heimilt, áður en það gerir tillögur þær eða ráðstafanir, sem tilgreindar eru í 39. gr., að fara þess á leit við deiluaðila, að þeir hegði sér í samræmi við bráðabirgðaráðstafanir, sem ráðið telur nauðsynlegar eða æskilegar.

Slíkar bráðabirgðaráðstafanir skulu ekki skerða réttindi, kröfur eða aðstöðu hlutaðeigandi aðila. Öryggisráðið skal

91
9. des.
putes should as a general rule be referred by the parties to the International Court of Justice in accordance with the provisions of the Statute of the Court.

Article 37

1. Should the parties to a dispute of the nature referred to in Article 33 fail to settle it by the means indicated in that article, they shall refer it to the Security Council.

2. If the Security Council deems that the continuance of the dispute is in fact likely to endanger the maintenance of international peace and security, it shall decide whether to take action under Article 36 or to recommend such terms of settlement as it may consider appropriate.

Article 38

Without prejudice to the provisions of Articles 33—37, the Security Council may, if all the parties to any dispute so request, make recommendations to the parties with a view to a pacific settlement of the dispute.

Chapter VII—Action with Respect to Threats to Peace, Breaches of the Peace, and Acts of Aggression.

Article 39

The Security Council shall determine the existence of any threat to the peace, breach of the peace, or act of aggression and shall make recommendations, or decide what measures shall be taken in accordance with Articles 41 and 42, to maintain or restore international peace and security.

Article 40

In order to prevent an aggravation of the situation, the Security Council may, before making the recommendations or deciding upon the measures provided for in Article 39, call upon the parties concerned to comply with such provisional measures as it deems necessary or desirable. Such provisional measures shall be without prejudice to the rights, claims or position of the parties concerned. The Security Council shall duly take account

91 taka fullt tillit til þess, ef misbrestur verður á að framfylgja slíkum bráðabirgðaráðstöfunum.

41. gr.

Öryggisráðinu er heimilt að ákveða, hvaða aðgerðir, aðrar en hernaðaraðgerðir, skuli viðhafðar til þess að framfylgja ákvörðunum þess, og getur það kvatt félaga hinna sameinuðu þjóða til þess að beita slíkum aðgerðum. Aðgerðir þessar mega vera fólgnar í því að slíta viðskiptasambandi að nokkru eða öllu leyti og rjúfa samgöngur með járnbrautum, á sjó, í lofti, einnig póst-, síma- og loftskiptasamband, og slíta stjórnmálambandi.

42. gr.

Nú álitur öryggisráðið, að ráðstafanir þær, sem um getur í 41. gr., mundu verða ónógar eða hafi reynzt ófullnægjandi, og getur ráðið þá gripið til hernaðaraðgerða með lofther, flota eða landher, eftir því sem nauðsyn krefur, til að varðveita eða koma á aftur heimsfriði og öryggi. Slíkar aðgerðir mega vera fólgnar í ögrun, hafnbanni og öðrum aðgerðum lofthers, flota eða landhers meðlima hinna sameinuðu þjóða.

43. gr.

1. Í því skyni að stuðla að varðveizlu heimsfriðar og öryggis, takast allir meðlimir hinna sameinuðu þjóða á hendur að láta öryggisráðinu í té, þegar það krefst þess, samkvæmt sérstökum samningi eða samningum, herlið, aðstoð og friðindi, þar með talinn réttur til yfirferðar, eins og nauðsynlegt er til varðveizlu heimsfriði og öryggi.

2. Slíkur samningur eða samningar skulu ákveða tölu og tegundir liðsveita, viðbúnað þeirra og almennt aðsetur, og eðli friðinda þeirra og aðstoðar, sem láta skal í té.

3. Gera skal samninginn eða samningana eins fljótt og hægt er, og skal öryggisráðið hafa frumkvæðið. Þeir skulu gerðir milli öryggisráðsins við einstaka meðlimi eða milli öryggisráðsins og meðlimahópa og skulu síðan staðfestir af samningsríkjum samkv. stjórnskipunarvenjum í hverju landi.

of failure to comply with such provisional measures.

Article 41

The Security Council may decide what measures not involving the use of armed force are to be employed to give effect to its decisions, and it may call upon the Members of the United Nations to apply such measures. These may include complete or partial interruption of economic relations and of rail, sea, air, postal, telegraphic, radio, and other means of communication, and the severance of diplomatic relations.

Article 42

Should the Security Council consider that measures provided for in Article 41 would be inadequate or have proved to be inadequate, it may take such action by air, sea, or land forces as may be necessary to maintain or restore international peace and security. Such action may include demonstrations, blockade and other operations by air, sea, or land forces of Members of the United Nations.

Article 43

1. All Members of the United Nations, in order to contribute to the maintenance of international peace and security, undertake to make available to the Security Council, on its call and in accordance with a special agreement or agreements, armed forces, assistance, and facilities, including rights of passage, necessary for the purpose of maintaining international peace and security.

2. Such agreement or agreements shall govern the numbers and types of forces, their degree of readiness and general location, and the nature of the facilities and assistance to be provided.

3. The agreement or agreements shall be negotiated as soon as possible on the initiative of the Security Council. They shall be concluded between the Security Council and Members or between the Security Council and groups of Members and shall be subject to ratification by the signatory states in accordance with their respective constitutional processes.

44. gr.

Nú hefur Öryggisráðið ákveðið að beita valdi, og skal það þá, áður en það krefst þess, að meðlimur, sem ekki á sæti í ráðinu, leggi fram herlið í samræmi við þær skuldbindingar, sem hann hefur tekið á hendur skv. 43. gr., þjóða þeim meðlim, ef hann óskar þess, að eiga þátt í ákvörðunum Öryggisráðsins um beitingu þess herliðs, sem hann leggur fram.

45. gr.

Til þess að gera hinum sameinuðu þjóðum kleift að hefja aðkallandi hernaðaraðgerðir, skulu meðlimir ætíð hafa reiðubúnað eigin loft hersveitir til sameiginlegra alþjóðlegra þvingunaraðgerða. Öryggisráðið skal, með aðstoð herforingjanefndarinnar, ákvarða, innan takmarka þeirra sérstöku samninga, sem um getur í 43. gr., styrk og viðbúnað þessara sveita og áætlanir um sameiginlegar aðgerðir þeirra.

46. gr.

Öryggisráðið skal, með aðstoð herforingjanefndarinnar, gera áætlanir um notkun herafla.

47. gr.

1. Setja skal á stofn herforingjanefnd til þess að gefa Öryggisráðinu aðstoð og ráðleggingar um öll þau mál, sem varða hernaðarþarfir Öryggisráðsins til varðveislu heimsfriðar og öryggis, notkun og stjórn herja þeirra, sem það fær til umráða, ákvæði um skipan herbúnaðar og hugsanlega afvopnun.

2. Herforingjanefndina skipa foringjar herforingjaráða hinna föstu meðlima Öryggisráðsins, eða fulltrúar þeirra. Hverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða, sem ekki á fast sæti í herforingjanefndinni, skal af nefndinni boðið að vinna með henni, þegar samstarf þess meðlims er nauðsynlegt til að tryggja góðan árangur af skyldustörfum nefndarinnar.

3. Herforingjanefndin skal bera ábyrgð gagnvart Öryggisráðinu á hernaðarlegri stjórn þeirra herja, sem fengnir eru Öryggisráðinu til umráða. Síðan skulu

Article 44

When the Security Council has decided to use force it shall, before calling upon a Member not represented on it to provide armed forces in fulfilment of the obligations assumed under Article 43, invite that member, if the member so desires, to participate in the decisions of the Security Council concerning the employment of contingents of that Member's armed forces.

Article 45

In order to enable the United Nations to take urgent military measures, Members shall hold immediately available national air-force contingents for combined international enforcement action. The strength and degree of readiness of these contingents and plans for their combined action shall be determined, within the limits laid down in the special agreement or agreements referred to in Article 43 by the Security Council with the assistance of the Military Staff Committee.

Article 46

Plans for the application of armed force shall be made by the Security Council with the assistance of the Military Staff Committee.

Article 47

1. There shall be established a Military Staff Committee to advise and assist the Security Council on all questions relating to the Security Council's military requirements for the maintenance of international peace and security, the employment and command of forces placed at its disposal, the regulation of armaments, and possible disarmament.

2. The Military Staff Committee shall consist of the Chiefs of Staff of the permanent members of the Security Council or their representatives. Any member of the United Nations not permanently represented on the Committee shall be invited by the Committee to be associated with it when the efficient discharge of the Committee's responsibilities requires the participation of that Member in its work.

3. The Military Staff Committee shall

91

9. des.

91 teknað ákvarðanir um forustu slíkra her-
9. des. sveita.

4. Samkv. heimild frá öryggisráðinu og í samráði við hlutaðeigandi svæðisstofnanir getur herforingjaneindin sett á stofn undirnefndir fyrir einstök svæði.

48. gr.

1. Eftir því sem öryggisráðið ákveður, skulu allir meðlimir hinna sameinuðu þjóða, eða aðeins sumir þeirra, taka þátt í aðgerðum þeim, sem nauðsynlegar eru til að framfylgja ákvörðunum ráðsins til varðveislu heimsfriðar og öryggis.

2. Slíkum ákvörðunum skal framfylgja af meðlimum hinna sameinuðu þjóða beint, svo og með aðgerðum þeirra í hlutaðeigandi alþjóðastofnunum, þar sem þeir eru meðlimir.

49. gr.

Meðlimir hinna sameinuðu þjóða skulu taka höndum saman og veita hver öðrum gagnkvæma hjálp í framkvæmd þeirra aðgerða, sem öryggisráðið hefur ákveðið.

50. gr.

Nú hefur öryggisráðið hindrunar- eða þvingunarráðstafanir gegn einhverju ríki, og skal þá hvaða annað ríki sem er, hvort sem það er meðlimur hinna sameinuðu þjóða eða ekki, sem telur sig hafa mætt sérstökum fjárhagslegum vandamálum vegna framkvæmda þessara ráðstafana, hafa rétt til að leita ráða öryggisráðsins um lausn á vandamálum þessum.

51. gr.

Engin ákvæði þessa sáttmála skulu takmarka hinn órjúfana rétt ríkis til sjálfsvarnar, eitt sér eða með öðrum ríkjum, ef ráðizt er með herveldi á meðlim hinna sameinuðu þjóða, þangað til öryggisráðið hefur gert þær ráðstafanir, sem nauðsynlegar eru til varðveislu heimsfriðar og öryggis. Ráðstafanir, gerðar af meðlimum við framkvæmd

be responsible under the Security Council for the strategic direction of any armed forces placed at the disposal of the Security Council. Questions relating to the command of such forces shall be worked out subsequently.

4. The Military Staff Committee, with the authorisation of the Security Council and after consultation with appropriate regional agencies, may establish regional sub-committees.

Article 48

1. The action required to carry out the decisions of the Security Council for the maintenance of international peace and security shall be taken by all the Members of the United Nations or by some of them, as the Security Council may determine.

2. Such decisions shall be carried out by the Members of the United Nations directly and through their action in the appropriate international agencies of which they are members.

Article 49

The Members of the United Nations shall join in affording mutual assistance in carrying out the measures decided upon by the Security Council.

Article 50

If preventive or enforcement measures against any State are taken by the Security Council, any other State, whether a Member of the United Nations or not, which finds itself confronted with special economic problems arising from the carrying out of those measures, shall have the right to consult the Security Council with regard to a solution of those problems.

Article 51

Nothing in the present Charter shall impair the inherent right of individual or collective self-defence if an armed attack occurs against a Member of the United Nations, until the Security Council has taken the measures necessary to maintain international peace and security. Measures taken by Members in the exercise of this right of self-defence shall be

þessa sjálfsvarnarréttar, skulu undireins tilkynntar öryggisráðinu, og skulu þær á engan hátt skerða vald og ábyrgð öryggisráðsins samkv. þessum sáttmála til að hefja, hvenær sem er, þær aðgerðir, sem það álitur nauðsynlegar til að varðveita eða koma á aftur heimsfriði og öryggi.

VIII. KAFLI

Svæðissamningar.

52. gr.

1. Í þessum sáttmála eru engin þau ákvæði, sem útiloka, að gera megi svæðissamninga eða stofna svæðisstofnanir til meðferðar á málum til varðveisnu heimsfriði og öryggi, sem hæfileg þykja til svæðisframkvæmda, svo fremi sem slíkir samningar eða stofnanir og störf þeirra valdi stendur, til þess að friðsamvið markmið og reglur hinna sameinuðu þjóða.

2. Þeir meðlimir hinna sameinuðu þjóða, sem gera slíka samninga eða setja á fót stofnanir, skulu gera allt, sem í þeirra að öðru leyti séu í fullu samræmi leg lausn deilumála á staðnum fáið fyrir atbeina þessara svæðissamninga eða stofnana, áður en sú leið er farin að visa heim til aðgerða öryggisráðsins.

3. Öryggisráðið skal vinna að því, að friðsamleg lausn deilumála á staðnum fáið, fyrir atbeina svæðissamninga eða stofnana, annaðhvort að frumkvæði þeirra ríkja, sem hlut eiga að máli, eða samkvæmt tilvísun öryggisráðsins.

4. Þessi grein takmarkar á engan hátt 34. og 35. gr.

53. gr.

1. Þar sem það á við skal öryggisráðið hagnýta sér slíka svæðissamninga eða svæðisstofnanir til þvingunarráðstafana, að svo miklu leyti sem vald þess nær til, en engar þvingunaraðgerðir má framkvæma í skjóli slíkra svæðissamninga eða fyrir atbeina slíkra svæðisstofnana með heimild öryggisráðsins, að undanteknum ráðstöfunum gegn óvinaríki, sbr. skýringu í 2. lið þessarar gr., eins og ráð er fyrir gert samkv. 107. gr. eða í svæðissamningum, sem beinast gegn endurnýjðri árársarstefnu af hendi slíks ríkis,

immediately reported to the Security Council and shall not in any way affect the authority and responsibility of the Security Council under the present Charter to take at any time such action as it deems necessary in order to maintain or restore international peace and security. 91 9. des.

Chapter VIII.—Regional Arrangements

Article 52

1. Nothing in the present Charter precludes the existence of regional arrangements or agencies for dealing with such matters relating to the maintenance of international peace and security as are appropriate for regional action, provided that such arrangements or agencies and their activities are consistent with the Purposes and Principles of the United Nations.

2. The members of the United Nations entering into such arrangements or constituting such agencies shall make every effort to achieve pacific settlement of local disputes through regional arrangements or by such regional agencies before referring them to the Security Council.

3. The Security Council shall encourage the development of pacific settlement of local disputes through such regional arrangements or by such regional agencies either on the initiative of the states concerned or by reference from the Security Council.

4. This Article in no way impairs the application of Articles 34 and 35.

Article 53

1. The Security Council shall, where appropriate, utilise such regional arrangements or agencies for enforcement action under its authority. But no enforcement action shall be taken under regional arrangements, or by regional agencies without the authorisation of the Security Council, with the exception of measures against any enemy State, as defined in paragraph 2 of this Article, provided for pursuant to Article 107 or in regional arrangements directed against renewal of aggressive policy on the part of any such

91 þar til bandalaginu kann, samkv. beiðni 9. des. þeirra ríkisstjórna, sem hlut eiga að máli, að vera fengið það hlutverk að koma í veg fyrir frekari árásaraðgerðir af hendi slíks ríkis.

2. Orðið óvinaríki í 1. lið þessarar gr. á við sérhvert það ríki, sem í síðari heimsstyröldinni hefur verið óvinur einhvers þess ríkis, sem er aðili að undirskrift þessa sáttmála.

54. gr.

Ætíð skal gera öryggisráðinu fulla grein fyrir framkvæmdum til varðveislu heimsfriðar og öryggis, sem gerðar eru eða áformaðar samkvæmt svæðissamningum eða af svæðisstofnunum.

IX. KAFLI

Alþjóðasamvinna í fjárhags- og félagsmálum.

55. gr.

Í þeim tilgangi að skapa það jafnvægis- og velmegunarástand, sem er skilyrði fyrir friðsamlegri og vinsamlegri sambúð á milli þjóðanna og grundvallast á virðingu fyrir jafnréttishugsjóninni og sjálfsákvörðunarrétti þjóða, skulu sameinuðu þjóðirnar vinna að:

a. bættum lífsskjörum, fullri atvinnu og aðstæðum til fjárhagslegra og félagslegra framfara og þróunar,

b. lausn alþjóðafjárhagsmála, félagsmála, heilbrigðismála og mála, sem þeim eru skyld, alþjóðasamvinnu í menningar- og menntamálum og

c. að efla og halda í heiðri mannréttindum og grundvallarfrelshugsjónum án tillits til kynþáttar, kyns, tungu eða trúarbragða.

56. gr.

Allir meðlimir skulu skuldbinda sig sameiginlega og hver í sínu lagi til að starfa í samvinnu við stofnunina að því að ná því marki, sem um ræðir í 55. gr.

57. gr.

1. Hinar ýmsu sérstofnanir, sem settar hafa verið á fót með samkomulagi ríkisstjórna og hafa á hendi viðtækar alþjóðaskyldur, svo sem ráð er fyrir gert í starfs-

state, until such time as the Organisation may, on request of the governments concerned, be charged with the responsibility for preventing further aggression by such a state.

2. The term enemy State as used in paragraph 1 of this Article applies to any state which during the Second World War has been an enemy of any signatory of the present Charter.

Article 54

The Security Council shall at all times be kept fully informed of activities undertaken or in contemplation under regional arrangements or by regional agencies for the maintenance of international peace and security.

Chapter IX.—International Economic and Social Co-operation

Article 55

With a view to the creation of conditions of stability and well-being which are necessary for peaceful and friendly relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples, the United Nations shall promote:—

(a) Higher standards of living, full employment, and conditions of economic and social progress and development;

(b) solutions of international economic, social, health and related problems; and international cultural and educational co-operation; and

(c) universal respect for, and observance of, human rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language or religion.

Article 56

All Members pledge themselves to take joint and separate action in co-operation with the Organisation for the achievement of the purposes set forth in Article 55.

Article 57

1. The various specialised agencies, established by inter-government agreement and having wide international responsibilities, as defined in their basic instru-

reglum, sem þeim eru settar, í fjárhagsmálum, félagsmálum, menningarmálum, menntamálum, heilbrigðismálum og málum, sem þeim eru skyld, skulu ná til hinna sameinuðu þjóða samkv. því, sem segir í 63. gr.

2. Stofnanir, sem þannig eru komnar í samband við hinar sameinuðu þjóðir, skulu hér eftir kallaðar sérstofnanir.

58. gr.

Bandalagið skal gera tillögur um samræmingu starfsaðferða og framkvæmda sérstofnananna.

59. gr.

Nú þykir æskilegt, að settar séu á fót sérstofnanir til viðbótar til þess að ná því marki, sem um ræðir í 55. gr., og skal bandalagið í því skyni hefja samninga við þau ríki, sem hlut eiga að máli.

60. gr.

Allsherjarþingið svo og fjárhags- og félagsmálaráðið, sem starfar undir stjórn þess og nýtur í því skyni réttinda samkv. X. kafla, ber ábyrgð á, að þau störf bandalagsins, sem um ræðir í þessum kafla, séu unnin.

X. KAFLI

Fjárhags- og félagsmálaráðið. Skipan.

61. gr.

1. Fjárhags- og félagsmálaráðið skipa 18 meðlimir hinna sameinuðu þjóða, kjörnir af allsherjarþinginu.

2. Samkvæmt ákvæðum 3. liðs skulu 6 meðlimir í fjárhags- og félagsmálaráði kjörnir ár hvert til þriggja ára. Nú vikur meðlimur úr ráðinu, og er þá heimilt að endurkjósa hann strax.

3. Við fyrstu kosningu skal kjósa 18 meðlimi fjárhags- og félagsmálaráðsins. Kjörtímabil 6 manna, sem kosnir eru á þennan hátt, rennur út eftir 1 ár, annarra 6 eftir 2 ár, samkvæmt reglum, sem allsherjarþingið setur.

ments, in economic, social, cultural, educational, health and related fields, shall be brought into relationship with the United Nations in accordance with the provisions of Article 63.

2. Such agencies thus brought into relationship with the United Nations are hereinafter referred to as specialised agencies.

Article 58

The Organisation shall make recommendations for the co-ordination of the policies and activities of the specialised agencies.

Article 59

The Organisation shall, where appropriate, initiate negotiations among the states concerned for the creation of any new specialised agencies required for the accomplishment of the purposes set forth in Article 55.

Article 60

Responsibility for the discharge of the functions of the Organisation set forth in this Chapter shall be vested in the General Assembly and, under the authority of the General Assembly, in the Economic and Social Council, which shall have for this purpose the powers set forth in Chapter X.

Chapter X.—The Economic and Social Council—Composition

Article 61

1. The Economic and Social Council shall consist of 18 Members of the United Nations elected by the General Assembly.

2. Subject to the provisions of paragraph 3, six members of the Economic and Social Council shall be elected each year for a term of three years. A retiring member shall be eligible for immediate re-election.

3. At the first election, 18 members of the Economic and Social Council shall be chosen, the term of office of six members so chosen shall expire at the end of one year, and of six other members at the end

91 4. Sérhver meðlimur fjárhags- og félagsmálaráðs skal hafa einn fulltrúa.

Störf og völd.

62. gr.

1. Fjárhags- og félagsmálaráð getur gert rannsóknir og gefið skýrslur eða átt frumkvæði að rannsóknum og skýrslugerð varðandi alþjóðleg fjárhags- og félagsmál, menningar-, mennta- og heilbrigðismál og mál, sem þeim eru skyld, og gert tillögur um slík mál til allsherjarþingsins, til meðlima hinna sameinuðu þjóða og til þeirra sérstofnana, sem hlut eiga að máli.

2. Það getur gert tillögur, sem miða að því að efla og halda í heiðri virðingunni fyrir mannréttindum og grundvallarfrelsishugsjónum öllum til handa.

3. Það getur gert uppkast að samningum, sem leggja skal fyrir allsherjarþingið varðandi málefni, sem undir það heyra.

4. Það getur kvatt saman alþjóðafundi í samræmi við þær reglur, sem hinar sameinuðu þjóðir hafa sett, til að fjalla um málefni, sem undir það heyra.

63. gr.

1. Fjárhags- og félagsmálaráðið getur gert samning við hverja þá stofnun, sem um getur í 57. gr., um þá skilmála, sem uppfylla þarf þegar koma á þeirri stofnun, sem um er að ræða, í samband við hinar sameinuðu þjóðir. Slíkir samningar skulu háðir samþykki allsherjarþingsins.

2. Það getur samræmt störf sérstofnanna með því að ráðgast við og gera tillögur til slíkra stofnana og með því að ráðgast við og gera tillögur til allsherjarþingsins og meðlima hinna sameinuðu þjóða.

64. gr.

1. Fjárhags- og félagsmálaráðið getur gert þær ráðstafanir, sem við eiga, til þess að fá skýrslur reglulega frá sérstofnununum. Það getur gert samkomulag við meðlimi hinna sameinuðu þjóða og sérstofnanirnar um að fá skýrslur um

of two years, in accordance with arrangements made by the General Assembly.

4. Each member of the Economic and Social Council shall have one representative.

Functions and Powers

Article 62

1. The Economic and Social Council may make or initiate studies and reports with respect to international, economic, social, cultural, educational, health and related matters and may make recommendations with respect to any such matters to the General Assembly, to the Members of the United Nations, and to the specialised agencies concerned.

2. It may make recommendations for the purpose of promoting respect for, and observance of human rights and fundamental freedoms for all.

3. It may prepare draft conventions for submission to the General Assembly, with respect to matters falling within its competence.

4. It may call, in accordance with the rules prescribed by the United Nations, international conferences on matters falling within its competence.

Article 63

1. The Economic and Social Council may enter into agreements with any of the agencies referred to in Article 57, defining the terms on which the agency concerned shall be brought into relationship with the United Nations. Such agreements shall be subject to approval by the General Assembly.

2. It may co-ordinate the activities of the specialised agencies through consultation with and recommendations to such agencies and through recommendations to the General Assembly and to the Members of the United Nations.

Article 64

1. The Economic and Social Council may take appropriate steps to obtain regular reports from specialised agencies. It may make arrangements with the Members of the United Nations and with the specialised agencies to obtain reports on

þær ráðstafanir, sem gerðar hafa verið til framkvæmda á þess eigin tillögum og tillögum allsherjarþingsins um mál, sem undir það heyra.

2. Það getur tilkynnt allsherjarþinginu athugasemdir sínar um skýrslur þessar.

65. gr.

Fjárhags- og félagsmálaráðið getur útvegað öryggisráðinu upplýsingar og skal vera öryggisráðinu til aðstoðar, ef það óskar þess.

66. gr.

1. Við framkvæmd tillagna allsherjarþings skal fjárhags- og félagsmálaráðið vinna þau störf, sem undir þess svið heyra.

2. Það getur með samþykki allsherjarþings framkvæmt störf samkvæmt beiðni meðlima hinna sameinuðu þjóða og sérstofnana.

3. Að öðru leyti skal það vinna störf samkvæmt því, sem annars staðar er tilgreint í sáttmála þessum eða því kunna að verða falin af allsherjarþinginu.

Atkvæðagreiðsla.

67. gr.

1. Hver meðlimur fjárhags- og félagsmálaráðsins hefur eitt atkvæði.

2. Ákvarðanir fjárhags- og félagsmálaráðsins skulu samþykktar af meiri hluta þeirra, sem viðstaddir eru og atkvæði greiða.

Fundarsköp.

68. gr.

Fjárhags- og félagsmálaráðið skal skipa nefndir, er fjalla um fjárhags- og félagsmál og eflingu mannréttinda, auk þeirra annarra nefnda, sem þurfa þykir til að framkvæma þau störf, sem ráðinu hafa verið falin.

69. gr.

Nú er mál þannig vaxið, að það skiptir miklu einhvern meðlim hinna sameinuðu þjóða, og skal þá fjárhags- og félagsmálaráðið þjóða þeim meðlim þátttöku án atkvæðisréttar í fundum sínum um það mál.

the steps taken to give effect to its own recommendations and to recommendations on matters falling within its competence made by the General Assembly.

2. It may communicate its observations on these reports to the General Assembly.

Article 65

The Economic and Social Council may furnish information to the Security Council and shall assist the Security Council upon its request.

Article 66

1. The Economic and Social Council shall perform such functions as fall within its competence in connection with the carrying out of the recommendations of the General Assembly.

2. It may, with the approval of the General Assembly, perform services at the request of Members of the United Nations and at the request of specialised agencies.

3. It shall perform such other functions as are specified elsewhere in the present Charter or as may be assigned to it by the General Assembly.

Voting

Article 67

1. Each member of the Economic and Social Council shall have one vote.

2. Decisions of the Economic and Social Council shall be made by a majority of the members present and voting.

Procedure

Article 68

The Economic and Social Council shall set up commissions in economic and social fields and for the promotion of human rights, and such other commissions as may be required for the performance of its functions.

Article 69

The Economic and Social Council shall invite any Member of the United Nations to participate, without vote, in its deliberations on any matter of particular concern to that Member.

91

9. des. Fjárhags- og félagsmálaráðið getur séð svo um, að fulltrúar sérstofnananna geti án atkvæðisréttar tekið þátt í fundarhöldum þess og í fundarhöldum þeirra nefnda, sem skipaðar eru af ráðinu. Einnig skal fulltrúum ráðsins heimil þátttaka í fundarhöldum sérstofnananna.

70. gr.

Fjárhags- og félagsmálaráðið getur gert þær ráðstafanir, sem við eiga, til þess að ráðgast við stofnanir, sem ekki eru ríkisstofnanir, en fjalla um mál, sem undir það heyra. Slíkt má koma sér saman um við alþjóðastofnanir og, þegar það á við, við stofnanir í tilteknu landi, eftir að hafa ráðgast við þann meðlim hinna sameinuðu þjóða, sem hlut á að máli.

71. gr.

1. Fjárhags- og félagsmálaráðið setur sér sjálft þingsköp, þar með talið, hvernig skuli kjósa forseta þess.

2. Fjárhags- og félagsmálaráðið skal koma saman eftir því sem krafist er samkvæmt reglum þess, en í þeim skulu vera ákvæði um fundarboð samkvæmt beiðni meiri hluta meðlima þess.

XI. KAFLI

Yfirlýsing varðandi lendur, sem ekki ráða sér sjálfar.

72. gr.

Meðlimir hinna sameinuðu þjóða, sem hafa á hendi eða taka að sér forræði lendna, þar sem íbúarnir hafa ekki enn öðlazzt fulla sjálfsstjórn, viðurkenna þá grundvallarreglu, að hagsmunir íbúa þessara lendna séu fyrir öllu og telja sér það heilaga skyldu að stuðla af fremsta megni að vellíðan íbúa þessara lendna, innan þess kerfis til varðveislu heimsfriðar og öryggis, sem stofnað er til með sáttmála þessum og í því skyni:

- a. að tryggja með fullu tilliti til menningar þeirra þjóða, sem hlut eiga að máli, stjórnmála-, fjárhags-, félagsmála- og menntunarframfarir þeirra, réttláta meðferð á þeim og vernd gegn misnotkun;

Article 70

The Economic and Social Council may make arrangements for representatives of the specialised agencies to participate, without vote, in its deliberations and in those of the commissions established by it, and for its representatives to participate in the deliberations of the specialised agencies.

Article 71

The Economic and Social Council may make suitable arrangements for consultation with non-governmental organisations which are concerned with matters within its competence.

Such arrangements may be made with international organisations and, where appropriate, with national organisations after consultation with the Member of the United Nations concerned.

Article 72

1. The Economic and Social Council shall adopt its own rules of procedure including the method of selecting its President.

2. The Economic and Social Council shall meet as required in accordance with its rules, which shall include provision for the convening of meetings on request of a majority of its members.

Chapter XI.—Declaration Regarding Non-Self-Governing Territories.

Article 73

Members of the United Nations which have or assume responsibilities for the administration of territories whose peoples have not yet attained a full measure of self-government recognise the principle that the interests of the inhabitants of these territories are paramount, and accept as a sacred trust the obligation to promote to the utmost, within the system of international peace and security established by the present Charter, the well-being of the inhabitants of these territories, and to this end:—

- (a) To ensure, with due respect for the culture of the peoples concerned, their political, economic, social and educational advancement, their just

- b. að þroska þær til sjálfsstjórnar, að taka réttmætt tillit til stjórnmála-
legra óska þjóðanna og aðstoða þær
að því er snertir framþróun hinna
frjálsu stjórnmálalegu stofnana
þeirra í samræmi við hina sérstöku
staðhætti hverrar lendu, aðstæður
íbúa hennar og hið mismunandi
þroskastig þeirra;
- c. að stuðla að varðveislu heimsfriðar
og öryggis.
- d. að gera ráðstafanir til eflingar fram-
fara og þróunar, stuðla að vísinda-
starfsemi og hafa með sér samvinnu,
og hvar og hvenær sem við á að hafa
samvinnu við sérstakar alþjóðastofn-
anir í því skyni að framkvæma á
sem haganlegastan hátt félagslegt,
fjárhagslegt og vísindalegt markmið,
sem um getur í þessari grein, og
- e. að senda aðalforstjóranum reglu-
lega til leiðbeininga, að því leyti sem
öryggisástæður og stjórnarfarsleg
ákvæði leyfa, upplýsingar hagfræði-
legar og teknilegar varðandi fjár-
hags-, félagsmála- og menntunar-
ástand lendnanna, sem þeir hver um
sig hafa forræði yfir, en nær þó ekki
til þeirra lendna, sem XII. og XIII.
kafla taka til.

74. gr.

Meðlimir hinna sameinuðu þjóða eru einnig á einu máli um það, að starfsaðferðir þeirra að því er þær lendur varðar, sem þessi kafla tekur til, skuli ekki síður en í þeirra eigin löndum grundvallast á hinni almennu meginreglu um vinsamlega sambúð, að tillit skuli tekið til hagsmuna og velliðanar annarra þjóða í félagslegum, fjárhagslegum og viðskiptalegum eignum.

XII. KAFLI

Alþjóða gæzluverndarkerfi.

75. gr.

Hinar sameinuðu þjóðir setja á stofn samkvæmt valdi sínu alþjóða gæzluverndarkerfi til stjórnar og eftirlits með slíkum lendum, sem þær kunna að fá for-

reatment, and their protection 91
against abuses;

9. des.

- (b) To develop self-government, to take due account of the political aspirations of the peoples, and to assist them in the progressive development of their free political institutions, according to the particular circumstances of each territory and its peoples and their varying stages of advancement;
- (c) To further international peace and security;
- (d) To promote constructive measures of development, to encourage research, and to co-operate with one another and, when and where appropriate, with specialised international bodies with a view to the practical achievement of the social, economic and scientific purposes set forth in this Article; and
- (e) To transmit regularly to the Secretary-General for information purposes subject to such limitation as security and constitutional considerations may require, statistical and other information of a technical nature relating to economic, social and educational conditions in the territories for which they are respectively responsible other than those territories to which Chapters XII and XIII apply.

Article 74

Members of the United Nations also agree that their policy in respect of the territories to which this Chapter applies, no less than in respect of their metropolitan areas, must be based on the general principle of good neighbourliness due account being taken of the interests and well-being of the rest of the world, in social, economic and commercial matters.

Chapter XII.—International Trusteeship System

Article 75

The United Nations shall establish under its authority an international trusteeship system for the administration and supervision of such territories as may be

91. des. ræði yfir samkvæmt síðari sérstaklega gerðum samningum. Hér á eftir verða þessar lendar nefndar gæzluverndar-lendar.

76. gr.

Megintilgangur gæzluverndarkerfisins samkvæmt aðaltilgangi hinna sameinuðu þjóða, eins og hann er skilgreindur í 1. gr. þessa sáttmála, skal vera:

- a. að efla heimsfrið og öryggi;
- b. að stuðla að framförum íbúa gæzluverndarlendnanna á sviði stjórn-mála, fjármála, félagsmála og menntamála, og að vaxandi þróun þeirra til sjálfsstjórnar eða sjálf-stæðis eins og hæfilegt kann að þykja með tilliti til hinna sérstöku kringumstæðna í sérhverri lendu og þeirra þjóða, sem þar eru, og eigin óska hlutaðeigandi þjóða, sem þeim er frjálst að láta í ljós, svo og samkvæmt þeim skilmálum, sem settir verða í sérhverjum gæzluverndar-samningi;
- c. að auka virðingu fyrir mannréttindum og grundvallarfrelsisréttindum fyrir alla án tillits til kynþáttar, kyns, tungu eða trúarbragða, og til að auka viðurkenningu á gagnkvæmri samheldni milli þjóða heimsins, og
- d. að tryggja sömu meðferð til handa öllum meðlimum hinna sameinuðu þjóða og ríkisborgara þeirra í félags-, fjárhags- og viðskiptamálum, og einnig sömu meðferð fyrir hina síðarnefndu í réttarfarsmálum, án þess þó að spilla fyrir því, að framan-greindur tilgangur náist, svo og með tilliti til ákvæða 80. gr.

77. gr.

1. Gæzluverndarkerfið skal ná til þeirra lendna í eftirfarandi flokkaskipun, sem verða lagðar undir það samkvæmt gæzluverndarsamningum:

- a. lendna, sem nú eru umboðssvæði;
- b. lendna, sem verða aðskildar frá óvinaríkjum vegna síðari heimsstyrjaldarinnar, og
- c. lendna, sem af frjálsum vilja eru settar undir kerfið af ríkjum, sem bera ábyrgð á stjórn þeirra.

placed thereunder by subsequent individual agreements. These territories are hereinafter referred to as Trust Territories.

Article 76

The basic objectives of the trusteeship system, in accordance with the Purposes of the United Nations laid down in Article 1 of the present Charter, shall be:—

- (a) To further international peace and security;
- (b) To promote the political, economic, social and educational advancement of the inhabitants of the Trust Territories, and their progressive development towards self-government or independence as may be appropriate to the particular circumstances of each territory and its peoples and the freely expressed wishes of the people concerned, and as may be provided by the terms of each trusteeship agreement;
- (c) To encourage respect for human rights and for fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion, and to encourage recognition of the interdependence of the peoples of the world; and
- (d) To ensure equal treatment in social, economic and commercial matters for all Members of the United Nations and their nationals, and also equal treatment for the latter in the administration of justice, without prejudice to the attainment of the foregoing objectives and subject to the provisions of Article 80.

Article 77

1. The trusteeship system shall apply to such territories in the following categories as may be placed thereunder by means of trusteeship agreements:—

- (a) Territories now held under mandate;
- (b) Territories which may be detached from enemy states as a result of the Second World War; and
- (c) Territories voluntarily placed under the system by states responsible for their administration.

2. Það fer eftir samningi síðar, hvaða lendur í framangreindri flokkaskipun skulu heimfærðar undir gæzluverndarkerfið og samkvæmt hvaða skilmálum.

78. gr.

Gæzluverndarkerfið nær ekki til lendna, sem hafa orðið meðlimir hinna sameinuðu þjóða, en sambandið milli hinna síðarnefndu skal byggt á virðingu fyrir þeirri grundvallarreglu, sem felst í jafnræði fullvalda ríkja.

79. gr.

Ákvæðin um gæzluvernd fyrir sérhverja lendu, sem setja skal undir gæzluverndarkerfið, þar á meðal sérhver breyting eða leiðrétting, skulu samþykkt af þeim ríkjum, sem málið skiptir beint, þar á meðal umboðsríkinu, þegar um lendu er að ræða, sem meðlimur hinna sameinuðu þjóða hefur sem umboðssvæði, og skulu þau samþykkt eins og fyrir er mælt í 83. og 85. gr.

80. gr.

1. Að undanteknu því, sem samið kann að verða um í einstökum gæzluverndarsamningum, gerðum samkvæmt ákvæðum 77., 79. og 81. gr., sem setja sérhverja lendu undir gæzluverndarkerfið, og þar til slíkir samningar hafa verið gerðir, skal ekkert í þessum kafla beint eða óbeint skýrt þannig, að það á nokkurn hátt breyti þeim réttindum, hvers kyns sem þau eru, nokkurra ríkja eða nokkurra þjóða eða ákvæðum gildandi alþjóðasamninga, sem meðlimir hinna sameinuðu þjóða kunna að vera aðilar að.

2. 1. liður þessarar greinar skal ekki skýrður þannig, að í honum felist ástæða til tafar eða frestunar samningaumleitunar og samningagerðar viðvikjandi heimfærslu umboðssvæðis eða annarra lendna undir gæzluverndarkerfið samkvæmt fyrir mælum 77. gr.

81. gr.

Í gæzluverndarsamningnum skulu í sérhverju tilfelli vera ákvæði, sem gæzluverndarlendunni skal stjórnað eftir, og þar skal mælt fyrir um þau stjórnarvöld, sem hafa skulu framkvæmda-

2. It will be a matter for subsequent agreement as to which territories in the foregoing categories will be brought under the trusteeship system and upon what terms. 91 9. des.

Article 78

The trusteeship system shall not apply to territories which have become Members of the United Nations, relationship among which shall be based on respect for the principle of sovereign equality.

Article 79

The terms of trusteeship for each territory to be placed under the trusteeship system, including any alteration or amendment, shall be agreed upon by the states directly concerned, including the mandatory power in the case of territories held under mandate by a Member of the United Nations, and shall be approved as provided for in Articles 83 and 85.

Article 80

1. Except as may be agreed upon in individual trusteeship agreements, made under Articles 77, 79 and 81, placing each territory under the trusteeship system, and until such agreements have been concluded, nothing in this Chapter shall be construed in or of itself to alter in any manner the rights whatsoever of any states or any peoples or the terms of existing international instruments to which Members of the United Nations may respectively be parties.

2. Paragraph 1 of this Article shall not be interpreted as giving grounds for delay or postponement of the negotiation and conclusion of agreements for placing mandated and other territories under the trusteeship system as provided for in Article 77.

Article 81

The trusteeship agreement shall in each case include the terms under which the trust territory will be administered and designate the authority which will exercise the administration of the trust terri-

9. des. 91 stjórn í gæzluverndarlendunni á hendi. Þessi stjórnarvöld, sem hér á eftir verða nefnd framkvæmdastjórnin, geta verið eitt eða fleiri ríki eða bandalagið sjálft.

82. gr.

Heimilt er að ákveða eitt eða fleiri hernaðarleg svæði í sérhverjum gæzluverndarsamningi, sem geta náð yfir hluta af eða alla gæzluverndarlenduna, sem samningurinn gildir um, en slíkt skal þó eigi brjóta í bága við neinn sérsamning eða sérsamninga, sem gerðir eru samkvæmt 43. gr.

83. gr.

1. Öll störf hinna sameinuðu þjóða viðvikjandi hernaðarlegum svæðum, þar á meðal samþykki á ákvæðum gæzluverndarsamninganna og breytingum eða leiðréttingum á þeim, skulu framkvæmd af öryggisráðinu.

2. Sá megintilgangur, sem nefndur er í 76. gr., skal ná til íbúanna á sérhverju hernaðarlegu svæði.

3. Öryggisráðið skal samkvæmt ákvæðum gæzluverndarsamninganna og án þess að slíkt komi í bága við það tillit, sem taka þarf til öryggis, færa sér í nyt aðstoð gæzluverndarráðsins við framkvæmd þeirra starfa hinna sameinuðu þjóða samkvæmt gæzluverndarkerfinu, sem snerta stjórnsmál, fjárhagsmál, félagsmál og menntamál á hernaðarlegu svæðunum.

84. gr.

Framkvæmdastjórninni ber skylda til að tryggja, að gæzluverndarlendan taki sinn þátt í að varðveita heimsfrið og öryggi. Í þeim tilgangi heimilast framkvæmdastjórninni að færa sér í nyt sjálfbóðalið, friðindi og aðstoð frá gæzluverndarlendunni við framkvæmd þeirra skuldbindinga gagnvart öryggisráðinu, sem framkvæmdastjórnin hefur tekizt á hendur í þessu tilliti, svo og til varnar ákveðnum tilteknum stöðum og viðhalds lögum og rétti innan gæzluverndarlendunnar.

85. gr.

1. Allsherjarþingið hefur með höndum störf hinna sameinuðu þjóða sam-

tory. Such authority, hereinafter called the administering authority, may be one or more states or the Organisation itself.

Article 82

There may be designated, in any trusteeship agreement, a strategic area or areas which may include part or all of the trust territory to which the agreement applies, without prejudice to any special agreement or agreements made under Article 43.

Article 83

1. All functions of the United Nations relating to strategic areas, including the approval of the terms of the trusteeship agreements and of their alteration or amendment, shall be exercised by the Security Council.

2. The basic objectives set forth in Article 76 shall be applicable to the people of each strategic area.

3. The Security Council shall, subject to the provisions of the trusteeship agreements and without prejudice to security considerations, avail itself of the assistance of the Trusteeship Council to perform those functions of the United Nations under the trusteeship system relating to political, economic, social, and educational matters in the strategic areas.

Article 84

It shall be the duty of the administering authority to ensure that the trust territory shall play its part in the maintenance of international peace and security. To this end the administering authority may make use of volunteer forces, facilities, and assistance from the trust territory in carrying out the obligations towards the Security Council undertaken in this regard by the administering authority, as well as for local defence and the maintenance of law and order within the trust territory.

Article 85

1. The functions of the United Nations with regard to trusteeship agreements

kvæmt gæzluverndarsamningum fyrir öll svæði, sem ekki hefur verið ákveðið, að séu hernaðarleg svæði, þar á meðal samþykkt ákvæða gæzluverndarsamninganna og breytingar eða leiðréttingar á þeim.

2. Gæzluverndarráðinu, sem starfar í umboði allsherjarþingsins, ber að aðstoða allsherjarþingið við framkvæmd þessara starfa.

XIII. KAFLI

Gæzluverndarráðið.

Skipan.

86. gr.

1. Gæzluverndarráðið skal skipa þessum meðlimum hinna sameinuðu þjóða:
 - a. þeim meðlimum, sem fara með stjórn gæzluverndarlendna;
 - b. þeim meðlimum þeirra, sem nefndir eru með nafni í 23. gr. og ekki fara með stjórn gæzluverndarlendna, og
 - c. svo mörgum öðrum meðlimum, kjörnum til þriggja ára af allsherjarþinginu, sem nauðsynlegt kann að vera til að tryggja það, að heildartala meðlima gæzluverndarráðsins skiptist að jöfnu milli þeirra hinna sameinuðu þjóða, sem fara með stjórn gæzluverndarlendna, og hinna, sem ekki gera það.
2. Hver meðlimur gæzluverndarráðsins skal tilnefna einn mann, sérstaklega til þess hæfan, að vera fulltrúi sinn í ráðinu.

Störf og völd.

87. gr.

Til að framkvæma störf sín er allsherjarþinginu og gæzluverndarráðinu í umboði þess heimilt:

- a. að athuga skýrslur lagðar fram af framkvæmdastjórninni;
- b. að taka við bænaskrá og rannsaka þær í samráði við framkvæmdastjórnina;
- c. að sjá öðru hverju um heimsóknir til hinna ýmsu gæzluverndarlendna, og hafi verið samið um heimsóknartímann við framkvæmdastjórnina; og
- d. að haga þessum og öðrum framkvæmdum í samræmi við ákvæði gæzluverndarsamninganna.

for all areas not designated as strategic, 91 including the approval of the terms of the trusteeship agreements and of their alteration or amendment, shall be exercised by the General Assembly. 9. des.

2. The Trusteeship Council, operating under the authority of the General Assembly, shall assist the General Assembly in carrying out these functions.

Chapter XIII.—The Trusteeship Council—Composition

Article 86

1. The Trusteeship Council shall consist of the following Members of the United Nations:

- (a) Those Members administering trust territories;
- (b) Such of those members mentioned by name in Article 23 as are not administering trust territories; and
- (c) As many other Members elected for three-year terms by the General Assembly as may be necessary to ensure that the total number of members of the Trusteeship Council is equally divided between those Members of the United Nations which administer trust territories and those which do not.

2. Each member of the Trusteeship Council shall designate one specially qualified person to represent it therein.

Functions and Powers.

Article 87

The General Assembly and, under its authority, the Trusteeship Council, in carrying out their functions, may:—

- (a) Consider reports submitted by the administering authority;
- (b) Accept petitions and examine them in consultation with the administering authority;
- (c) Provide for periodic visits to the respective Trust Territories at times agreed upon with the administering authority; and
- (d) Take these and other actions in conformity with the terms of the trusteeship agreements.

91

9. des.

88. gr.
Gæzluverndarráðið skal semja spurningaskrá um stjórn mála-, fjárhags-, félagsmála- og menntunarframfarir íbúanna í hverri gæzluverndarlendu, og framkvæmdastjórnin í hverri gæzluverndarlendu, sem undir allsherjarþingið fellur, skal gefa allsherjarþinginu árlega skýrslu á grundvelli þessarar spurningaskrár.

Atkvæðagreiðsla.

89. gr.

1. Hver meðlimur gæzluverndarráðsins hefur eitt atkvæði.

2. Ákvarðanir gæzluverndarráðsins skulu teknar af meiri hluta meðlima, sem viðstaddir eru og atkvæði greiða.

Fundarsköp.

90. gr.

1. Gæzluverndarráðið skal sjálft ákveða fundarsköp sín og starfsreglur, þar með talið, hvernig forseta ráðsins skuli kjósa.

2. Gæzluverndarráðið skal koma saman eftir þörfum samkvæmt því, er starfsreglur þess ákveða, en í þeim skulu vera ákvæði um kvaðningu til funda að ósk meiri hluta meðlima þess.

91. gr.

Gæzluverndarráðið skal, þegar henta þykir, færa sér í nyt aðstoð fjárhags- og félagsmálaráðsins og sérstofnananna um þau mál, sem þessa aðila varða sérstaklega.

XIV. KAFLI

Alþjóðadómstóllinn.

92. gr.

Alþjóðadómstóllinn skal vera aðal-
dómstóll hinna sameinuðu þjóða. Hann skal starfa samkvæmt hjálagðri samþykkt, sem byggð er á samþykktinni fyrir milliríkjadómstóllinn og er óaðskiljanlegur hluti þessa sáttmála.

93. gr.

1. Allir meðlimir hinna sameinuðu þjóða eru *ipso facto* aðilar að samþykkt alþjóðadómstólsins.

Article 88

The Trusteeship Council shall formulate a *questionnaire* on the political, economic, social and educational advancement of the inhabitants of each trust territory, and the administering authority for each trust territory within the competence of the General Assembly shall make an annual report to the General Assembly upon the basis of such a *questionnaire*.

Voting

Article 89

1. Each member of the Trusteeship Council shall have one vote.

2. Decisions of the Trusteeship Council shall be made by a majority of the members present and voting.

Procedure

Article 90

1. The Trusteeship Council shall adopt its own rules and procedure, including the method of selecting its President.

2. The Trusteeship Council shall meet as required in accordance with its rules, which shall include provision for the convening of meetings on the request of a majority of its members.

Article 91

The Trusteeship Council shall, when appropriate, avail itself of the assistance of the Economic and Social Council and of the specialised agencies in regard to matters with which they are respectively concerned.

Chapter XIV.—The International Court of Justice

Article 92

The International Court of Justice shall be the principal judicial organ of the United Nations. It shall function in accordance with the annexed Statute, which is based upon the Statute of the Permanent Court of International Justice and forms an integral part of the present Charter.

Article 93

1. All Members of the United Nations are *ipso facto* parties to the Statute of the International Court of Justice.

2. Ríki, sem ekki telst til hinna sameinuðu þjóða, getur orðið aðili að samþykkt alþjóðadómstólsins með skilyrðum, sem ákveða skal í hverju sérstöku tilfelli af allsherjarþinginu að tilögu öryggisráðsins.

94. gr.

1. Sérhver meðlimur hinna sameinuðu þjóða skuldbindur sig til þess að hlíta úrskurði alþjóðadómstólsins í hverju því máli, sem hann er aðili að.

2. Láti nokkur aðili að máli bregðast að framkvæma þær skuldbindingar, sem honum ber samkv. dómsúrskurði alþjóðadómstólsins, getur hinn aðilinn skotið máli sínu til öryggisráðsins, sem getur, ef því þykir nauðsynlegt, gert tillögur eða ákveðið aðgerðir til þess að dómnum verði fullnægt.

95. gr.

Ekkert í þessum sáttmála getur hindrað meðlim hinna sameinuðu þjóða í því að fela öðrum dómstólum að útkljá deilumál sín samkvæmt samningum, er áður hafa verið gerðir eða gerðir kunna að verða.

96. gr.

1. Allsherjarþinginu eða öryggisráðinu er heimilt að æskja þess af alþjóðadómstólnum, að hann láti í té til leiðbeiningar álit sitt um sérhvert lagalegt atriði.

2. Aðrar stofnanir hinna sameinuðu þjóða og sérstofnanir, sem allsherjarþingið getur á hverjum tíma veitt slíka heimild, mega einnig æskja álitssgerða af dómstólnum til leiðbeiningar varðandi lagaleg atriði, er fram kunna að koma á verksviði þeirra.

XV. KAFLI

Skrifstofan.

97. gr.

Skrifstofan skal skipuð aðalforstjóra og því starfslíði, sem bandalagið þarfnast. Aðalforstjórinn skal skipaður af allsherjarþinginu samkvæmt tillögu öryggisráðsins. Hann hefur aðalframkvæmdastjórn bandalagsins með höndum.

2. A state which is not a Member of the United Nations may become a party to the Statute of the International Court of Justice on conditions to be determined in each case by the General Assembly upon the recommendation of the Security Council.

91
9. des.

Article 94

1. Each Member of the United Nations undertakes to comply with the decision of the International Court of Justice in any case to which it is a party.

2. If any party to a case fails to perform the obligations incumbent upon it under a judgment rendered by the Court, the other party may have recourse to the Security Council, which may, if it deems necessary, make recommendations or decide upon measures to be taken to give effect to the judgment.

Article 95

Nothing in the present Charter shall prevent Members of the United Nations from entrusting the solution of their differences to other tribunals by virtue of agreements already in existence or which may be concluded in the future.

Article 96

1. The General Assembly or the Security Council may request the International Court of Justice to give an advisory opinion on any legal question.

2. Other organs of the United Nations and specialised agencies, which may at any time be so authorised by the General Assembly, may also request advisory opinion of the Court on legal questions arising within the scope of their activities.

Chapter XV.—The Secretariat

Article 97

The Secretariat shall comprise a Secretary-General and such staff as the Organisation may require. The Secretary-General shall be appointed by the General Assembly upon the recommendation of the Security Council. He shall be the chief administrative officer of the Organisation.

91

9. des.

Aðalforstjórinn skal sem slíkur sitja alla fundi allsherjarþingsins, öryggisráðsins, fjárhags- og félagsmálaráðsins og gæzluverndarráðsins og annast önnur þau störf, sem honum eru falin af þessum stofnunum. Aðalforstjórinn skal gefa allsherjarþinginu árlega skýrslu um starf bandalagsins.

98. gr.

Aðalforstjórinn getur vakið athygli öryggisráðsins á hverju því máli, sem að hans dómi kann að stofna í hættu varðveislu heimsfriðar og öryggis.

99. gr.

100. gr.

1. Við skyldustörf sín skal aðalforstjórinn og starfsliðið hvorki leita fyrir-mæla né taka við fyrir-mælum frá nokkurri stjórn né nokkru öðru yfirvaldi utan bandalagsins. Þeir skulu varast hverja þá athöfn, sem er ósamrýmanleg stöðu þeirra sem alþjóðaembættismenn, er ábyrgir eru einvörðungu fyrir bandalaginu.

2. Sérhver meðlimur hinna sameinuðu þjóða skuldbindur sig til þess að virða hið algera alþjóðlega eðli þeirrar ábyrgðar, sem á aðalforstjóranum og starfsmönnum hans hvílir, og reyna ekki að hafa áhrif á þá við framkvæmd skyldustarfa þeirra.

101. gr.

1. Aðalforstjórinn skal skipa starfsmenn samkvæmt reglugerðum, er allsherjarþingið setur.

2. Hæfilegt fast starfslið skal ráðið til fjárhags- og félagsmálaráðsins, gæzluverndarráðsins og eftir þörfum annarra stofnana hinna sameinuðu þjóða. Þessi starfslið teljast hluti skrifstofunnar.

3. Höfuðatriðið við ráðningu starfsmanna og ákvörðun um starfskjör skal vera að tryggja, að fullnægt sé ýrustu kröfum um dugnað, hæfni og heiðarleik. Gæta skal tilhlýðilega mikilvægi þess, að starfsmenn séu ráðnir á eins breiðum grundvelli landfræðilega og unnt er.

Article 98

The Secretary-General shall act in that capacity in all meetings of the General Assembly, of the Security Council, of the Economic and Social Council, and of the Trusteeship Council, and shall perform such other functions as are entrusted to him by these organs. The Secretary-General shall make an annual report to the General Assembly on the work of the Organisation.

Article 99

The Secretary-General may bring to the attention of the Security Council any matter which in his opinion may threaten the maintenance of international peace and security.

Article 100

1. In the performance of their duties the Secretary-General and the staff shall not seek or receive instructions from any government or from any other authority external to the Organisation. They shall refrain from any action which might reflect on their position as international officials, responsible only to the Organisation.

2. Each Member of the United Nations undertakes to respect the exclusively international character of the responsibilities of the Secretary-General and the staff and not to seek to influence them in the discharge of their responsibilities.

Article 101

1. The staff shall be appointed by the Secretary-General under regulations established by the General Assembly.

2. Appropriate staff shall be permanently assigned to the Economic and Social Council, the Trusteeship Council, and, as required, to other organs of the United Nations. These staffs shall form a part of the Secretariat.

3. The paramount consideration in the employment of the staff and in the determination of the conditions of service shall be the necessity of securing the highest standards of efficiency, competence and integrity. Due regard shall be paid to the importance of recruiting the staff on as wide a geographical basis as possible.

XVI. KAFLI Ýmis ákvæði.

102. gr.

1. Allir sáttmálar og allir alþjóðasamningar, sem einhver meðlimur hinna sameinuðu þjóða kann að gerast aðili að eftir að þessi sáttmáli tekur gildi, skal skrásettur hjá skrifstofunni eins fljótt og unnt er og birtur af henni.

2. Enginn aðili að slíkum sáttmála eða alþjóðasamningi, sem ekki hefur verið skrásettur samkvæmt ákvæðum 1. liðs þessarar greinar, getur áskilið sér not af þeim sáttmála eða samningi fyrir nokkurri stofnun hinna sameinuðu þjóða.

103. gr.

Ef svo ber til, að árekstur verði milli kvaða meðlima hinna sameinuðu þjóða samkvæmt þessum sáttmála og kvaða þeirra samkvæmt einhverjum öðrum alþjóðasamningi, skulu kvaðir þeirra samkvæmt þessum sáttmála sitja í fyrirrúmi.

104. gr.

Bandalagið skal njóta á umráðasvæði sérhvers meðlimanna þeirrar réttarstöðu, sem nauðsynleg kann að vera til framkvæmdar starfsemi þess og tilgangi.

105. gr.

1. Bandalagið skal njóta á umráðasvæði sérhvers meðlima þess þeirra sérreittinda og friðhelgi, sem nauðsyn er til þess að það nái tilgangi sínum.

2. Fulltrúi meðlima hinna sameinuðu þjóða og embættismenn bandalagsins skulu sömuleiðis njóta þeirra sérreittinda og friðhelgi, sem nauðsynleg er til þess að þeir geti óháðir unnið störf sín í sambandi við bandalagið.

3. Allsherjarþingið getur gert tillögur í því skyni að ákveða í hverju atriði, hvernig framkvæma skuli ákvæði 1. og 2. liðs þessarar greinar, eða lagt tillögur um samþykktir í þessu skyni fyrir meðlimi hinna sameinuðu þjóða.

Chapter XVI.—Miscellaneous Provisions

Article 102

1. Every treaty and every international agreement entered into by any Member of the United Nations after the present Charter comes into force shall as soon as possible be registered with the Secretariat and published by it.

2. No party to any such treaty or international agreement which has not been registered in accordance with the provisions of paragraph 1 of this Article may invoke that treaty or agreement before any organ of the United Nations.

Article 103

In the event of a conflict between the obligations of the Members of the United Nations under the present Charter and their obligations under any other international agreement, their obligations under the present Charter shall prevail.

Article 104

The Organisation shall enjoy in the territory of each of its Members such legal capacity as may be necessary for the exercise of its functions and the fulfilment of its purposes.

Article 105

1. The Organisation shall enjoy in the territory of each of its Members such privileges and immunities as are necessary for the fulfilment of its purposes.

2. Representatives of the Members of the United Nations and officials of the Organisation shall similarly enjoy such privileges and immunities as are necessary for the independent exercise of their functions in connection with the Organisation.

3. The General Assembly may make recommendations with a view to determining the details of the application of paragraphs 1 and 2 of this Article or may propose conventions to the Members of the United Nations for this purpose.

XVII. KAFLI

Millibils-öryggisákvæði.

106. gr.

Þar til gildi taka þeir sérstöku samningar, sem vikið er að í 43. gr. og að dómi öryggisráðsins heimila því að hefja störf sín samkvæmt 42. gr., skulu aðilarnir að fjögurra þjóða yfirlýsingunni, sem undirrituð var í Moskva 30. október 1943, svo og Frakkland, ráðgast hver við annan samkvæmt ákvæðum 5. gr. þeirrar yfirlýsingar, og eftir því sem ástæða er til við aðra meðlimi hinna sameinuðu þjóða, í því skyni að framkvæma sameiginlega fyrir hönd bandalagsins þær aðgerðir, sem nauðsynlegar kunna að vera til þess að varðveita heimsfrið og öryggi.

107. gr.

Ekkert í þessum sáttmála skal ógilda eða koma í veg fyrir aðgerð, sem varðar eitthvert ríki, er í síðari heimsstyrjöldinni hefur verið óvinur einhvers þess aðila, er undirritað hefur þennan sáttmála enda hafi hún verið framkvæmd eða heimiluð sökum þeirrar styrjaldar af ríkisstjórnnum, sem ábyrgar eru fyrir slíkri aðgerð.

XVIII. KAFLI

Breytingar.

108. gr.

Tillögur til breytinga á þessum sáttmála skulu ganga í gildi fyrir alla meðlimi hinna sameinuðu þjóða, þegar þær hafa verið samþykktar með atkvæðum tveggja þriðju hluta af meðlimum allsherjarþingsins og staðfestar samkvæmt stjórnskipunarvenjum hvers um sig af tveim þriðju hlutum meðlima hinna sameinuðu þjóða, þar í taldir allir fastir meðlimir öryggisráðsins.

109. gr.

1. Halda má allsherjarráðstefnu meðlima hinna sameinuðu þjóða í því skyni að endurskoða sáttmála þennan á þeim stað og stundu, sem ákveðið er með tveimur þriðju hlutum atkvæða fulltrúa á allsherjarþinginu og með atkvæðum 7

Chapter XVII.—Transitional Security Arrangements

Article 106

Pending the coming into force of such special agreements referred to in Article 43 as in the opinion of the Security Council enable it to begin the exercise of its responsibilities under Article 42, the parties to the Four-Nation Declaration, signed at Moscow, 30th October, 1943, and France, shall, in accordance with the provisions of paragraph 5 of that Declaration, consult with one another and as occasion requires with other Members of the United Nations with a view to such joint action on behalf of the Organisation as may be necessary for the purpose of maintaining international peace and security.

Article 107

Nothing in the present Charter shall invalidate or preclude action, in relation to any state which during the Second World War has been an enemy of any signatory to the present Charter, taken or authorised as a result of that war by the Governments having responsibility for such action.

Chapter XVIII.—Amendments

Article 108

Amendments to the present Charter shall come into force for all members of the United Nations when they have been adopted by a vote of two-thirds of the members of the General Assembly and ratified in accordance with their respective constitutional processes by two-thirds of the members of the United Nations, including all the permanent members of the Security Council.

Article 109

1. A General Conference of the Members of the United Nations for the purpose of reviewing the present Charter may be held at a date and place to be fixed by a two-thirds vote of the members of the General Assembly and by a vote of any

fulltrúa í öryggisráðinu. Sérhver meðlimur hinna sameinuðu þjóða hefur eitt atkvæði á ráðstefnunni.

2. Hver sú breyting á sáttmála þessum, sem tveir þriðju hlutar atkvæða á ráðstefnunni mæla með, tekur gildi, er hún hefur verið staðfest samkvæmt stjórnskipunarvenjum hvers um sig af tveimur þriðju hlutum meðlima hinna sameinuðu þjóða, þar með taldir allir hinir föstu meðlimir öryggisráðsins.

3. Hafi slík ráðstefna eigi verið haldin áður en tíunda árlega allsherjarþingið kemur saman til fundar eftir að sáttmáli þessi gengur í gildi, skal tillaga um að boða til slíkrar ráðstefnu sett á dagskrá þess allsherjarþings, og ráðstefnan haldin, ef meiri hluti fulltrúa allsherjarþingsins greiðir því atkvæði og sjö meðlimir öryggisráðsins.

XIX. KAFLI

Staðfesting og undirskriftir.

110. gr.

1. Sáttmáli þessi skal staðfestur af samningsaðilum samkvæmt stjórnskipunarvenjum hvers um sig.

2. Staðfestingar skulu fengnar til varðveislu ríkisstjórn Bandaríkja Ameríku, sem tilkynna skal öllum samningsaðilum hverja staðfestingu, svo og aðalforstjóra bandalagsins, þegar hann hefur verið skipaður.

3. Sáttmáli þessi skal ganga í gildi, er lagðar hafa verið fram staðfestingar lýðveldisins Kína, Frakklands, Sovétríkjanna, hins Sameinaða konungsríkis Stóra Bretlands og Norður-Írlands, Bandaríkja Ameríku og meiri hluta annarra samningsaðila. Ríkisstjórn Bandaríkja Ameríku skal því næst láta skrá í gerðabók þær staðfestingar, sem frá hafa verið lagðar, og senda afrit af henni til allra samningsaðila.

4. Aðilar að sáttmála þessum, sem staðfesta hann eftir að hann hefur gengið í gildi, verða stofnmeðlimir hinna sameinuðu þjóða á þeim degi, er þeir leggja fram staðfestingu sína.

seven members of the Security Council. 91
Each Member of the United Nations shall 9. des.
have one vote in the conference.

2. Any alteration of the present Charter recommended by a two-thirds vote of the conference shall take effect when ratified in accordance with their respective constitutional processes by two-thirds of the Members of the United Nations including all the permanent members of the Security Council.

3. If such a conference has not been held before the tenth annual session of the General Assembly following the coming into force of the present Charter, the proposal to call such a conference shall be placed on the agenda of that session of the General Assembly, and the conference shall be held if so decided by a majority vote of the members of the General Assembly and by a vote of any seven members of the Security Council.

Chapter XIX.—Ratification and Signature

Article 110

1. The present Charter shall be ratified by the signatory states in accordance with their respective constitutional processes.

2. The ratification shall be deposited with the Government of the United States of America, which shall notify all the signatory states of each deposit as well as the Secretary-General of the Organisation when he has been appointed.

3. The present Charter shall come into force upon the deposit of ratifications by the Republic of China, France, the Union of Soviet Socialist Republics, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the United States of America, and by a majority of the other signatory states. A protocol of the ratifications deposited shall thereupon be drawn up by the Government of the United States of America which shall communicate copies thereof to all the signatory States.

4. The states signatory to the present Charter which ratify it after it has come into force will become original members of the United Nations on the date of the deposit of their respective ratifications.

91

111. gr.

9. des. Sáttmáli þessi, sem gerður er á kínversku, frönsku, rússnesku, ensku og spönsku, og allir textarnir jafngildir, skal varðveittur í skjalasafni ríkisstjórnar Bandaríkjá Ameríku. Sú ríkisstjórn skal senda ríkisstjórnunum annarra samningsaðila staðfest afrit af sáttmálunum.

Til staðfestu því hafa fulltrúar ríkisstjórna hinna sameinuðu þjóða* undirritað þennan sáttmála.

Gert í borginni San Francisco hinn tuttugasta og sjötta dag júnímánaðar árið eitt þúsund niuhundruð fjörutíu og fimm.

Samþykktir milliríkjadómsins.

1. gr.

Milliríkjadómurinn, sem stofnaður er samkvæmt stofnskrá sameinuðu þjóðanna og er aðaldómstóll þeirra, skal vera skipaður og starfa samkvæmt samþykktum þessum.

I. KAFLI

Skipun dómstólsins.

2. gr.

Dómstóllinn skal vera skipaður óháðum dómendum. Eigi skiptir þjóðerni þeirra máli, enda skulu þeir vera vammlausir menn og búnir þeim kostum, sem heimtaðir eru í landi hvers þeirra um sig til skipunar í æðstu lögfræðiemætti eða vera viðurkenndir sérfræðingar í þjóðarétti.

* *Aths.* Fulltrúar þessara ríkisstjórna undirrituðu sáttmálann: Kína. Sovétríkin. Hið Sameinaða konungsríki Stóra Bretland og Norður-Írland. Frakkland. Argentína. Ástralía. Belgía. Bólvía. Brazílía. Hvíta Rússland. Kanada. Chile. Colombía. Costa Rica. Kúba. Tékkóslóvakía. Danmörk. Dominíska lýðveldið. Ecuador. Egyptaland. Salvador. Abessinía. Grikkland. Guatemala. Haití. Honduras. Indland. Iran. Irak. Líbanon. Líbería. Luxemburg. Mexíkó. Holland. Nýja Sjáland. Nicaragua. Noregur. Panama. Paraguay. Perú. Filippseyjar. Saudí Arabía. Sýrland. Tyrkland. Úkraína. Suður-Afríka. Uruguay. Venezuela. Jugoslavía. Bandaríki Ameríku.

Article 111

The present Charter of which the Chinese, French, Russian, English and Spanish texts are equally authentic, shall remain deposited in the archives of the Government of the United States of America. Duly certified copies thereof shall be transmitted by that Government to the Governments of the other signatory states.

In faith whereof the representatives of the Governments of the United Nations* have signed the present Charter.

Done at the City of San Francisco the twenty-sixth day of June, one thousand nine hundred and forty-five.

Statute of the International Court of Justice

Article 1

The international Court of Justice established by the Charter of the United Nations as the principal judicial organ of the United Nations shall be constituted and shall function in accordance with the provisions of the present Statute.

Chapter I.—Organisation of the Court

Article 2

The Court shall be composed of a body of independent judges, elected regardless of their nationality from among persons of high moral character, who possess the qualifications required in their respective countries for appointment to the highest judicial offices, or are jurisconsults of recognised competence in international law.

* *Note.*—Representatives of the following Governments signed the Charter:—China. Union of Soviet Socialist Republics. United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. France. Argentina. Australia. Belgium. Bolivia. Brazil. Byelo-Russian S.S.R. Canada. Chile. Columbia. Costa Rica. Cuba. Czechoslovakia. Denmark. Dominican Republic. Ecuador. Egypt. El Salvador. Ethiopia. Greece. Guatemala. Haiti. Honduras. India. Iran. Iraq. Lebanon. Liberia. Luxembourg. Mexico. Netherlands. New Zealand. Nicaragua. Norway. Panama. Paraguay. Peru. Philippine Commonwealth. Saudi Arabia. Syria. Turkey. Ukrainian S.S.R. Union of South Africa. Uruguay. Venezuela. Yugoslavia. United States of America.

3. gr.

1. Dómstóllinn skal vera skipaður fimmtán dómendum, enda mega engir tveir þeirra vera þegnar sama ríkis.

2. Nú kann að mega telja einhvern þeirra, er til greina má koma til kjörs í dómstólinn, þegn tveggja eða fleiri ríkja, og skal þá meta hann þegn þess ríkis, þar sem hann neytir að jafnaði borgaralegra og þjóðlegra réttinda.

4. gr.

1. Þing (General Assembly) hinna sameinuðu þjóða og öryggisráð (Security Council) velur dómendur úr mönnum, sem dómaranefndir hvers ríkis í fasta gerðardóminum í Haag hafa tilnefnt, samkvæmt fyrirmælum þeim, sem hér fara á eftir.

2. Nú er félagi í bandalagi sameinuðu þjóðanna ekki aðili um fasta gerðardóminn, og skulu dómaranefni þá tilnefnd af dómaranefndum, er hlutaðeigandi ríkisstjórnir nefna með þeim hætti, sem mælt er um dómendur fasta gerðardómsins í 44. gr. samþykktarinnar í Haag frá 1907, um friðsamlega lausn milliríkjadeilna.

3. Nú er ríki aðili um milliríkjadóminn, en ekki félagi í bandalagi hinna sameinuðu þjóða, og skal þá þing þeirra ákveða eftir tillögum öryggisráðsins, með hverjum hætti ríkið megi taka þátt í kjöri dómara í milliríkjadóminn, enda hafi ekki verið samið um það sérstaklega.

5. gr.

1. Framkvæmdastjóri hinna sameinuðu þjóða skal að minnsta kosti þremur mánuðum fyrir dómarakjörið senda aðilum fasta gerðardómsins, sem eru einnig aðilar um milliríkjadóminn, og dómaranefndum, skipuðum svo sem í 4. gr. 2. tölul. greinir, skrifleg tilmæli um það, að þeir tilnefni innan tiltekins tíma, hver nefnd fyrir sig, hæfa menn til setu í dómstólnum.

2. Engin dómaranefnd má tilnefna fleiri en fjóra, enda mega ekki fleiri en tveir vera samþegnar hennar. Og aldrei mega tilnefndir dómendur vera meira en

Article 3

91

9. des.

1. The Court shall consist of fifteen members, no two of whom may be nationals of the same state.

2. A person who for the purposes of membership in the Court could be regarded as a national of more than one state shall be deemed to be a national of the one in which he ordinarily exercises civil and political rights.

Article 4

1. The members of the Court shall be elected by the General Assembly and by the Security Council from a list of persons nominated by the national groups in the Permanent Court of Arbitration, in accordance with the following provisions.

2. In the case of Members of the United Nations not represented in the Permanent Court of Arbitration, candidates shall be nominated by national groups appointed for this purpose by their Governments under the same conditions as those prescribed for members of the Permanent Court of Arbitration by Article 44 of the Convention of The Hague of 1907 for the pacific settlement of international disputes.

3. The conditions under which a state which is a party to the present Statute but is not a Member of the United Nations may participate in electing the members of the Court shall, in the absence of a special agreement, be laid down by the General Assembly upon recommendation of the Security Council.

Article 5

1. At least three months before the date of the election, the Secretary-General of the United Nations shall address a written request to the members of the Permanent Court of Arbitration belonging to the states which are parties to the present Statute, and to the members of the national groups appointed under Article 4, paragraph 2, inviting them to undertake, within a given time, by national groups, the nomination of person in a position to accept the duties of a member of the Court.

2. No group may nominate more than

91
9. des.

tvöfalt fleiri en þau dómaraæti, er í skal skipa.

6. gr.

Mælt er til þess, að sérhver dómara-nefnd ráðfæri sig við æðsta dómstól sinn, lagadeildir sínar og lagaskóla og háskóla sína og deildir alþjóða háskóla, þar sem laganám er stundað, áður en hún tilnefni dómaraefni.

7. gr.

1. Framkvæmdastjóri (General Secretary) sameinuðu þjóðanna skal gera skrá í stafrófsröð um öll tilnefnd dómaraefni, enda skulu þau ein vera kjör-geng, sbr. þó ákvæði 12. gr. 2. tölul.

2. Framkvæmdastjóri skal leggja skrána fyrir þing sameinuðu þjóðanna og öryggisráðið.

8. gr.

Þing hinna sameinuðu þjóða og öryggisráð skulu hvort öðru óháð vinna að kjöri dómenda.

9. gr.

Pegar velja skal dómendur, þá skulu kjósendur jafnan bæði gæta þess, að dómaraefni séu hvert um sig búin þeim kostum, sem krafist er, og einnig að tryggt sé, að í dóminum í heild sinni verði málsvavar höfuðmenningartegunda og höfuðlögskipana heimsins.

10. gr.

1. Dómaraefni, sem algeran meiri hluta atkvæða hafa hlotið á þingi sameinuðu þjóðanna og í öryggisráði, skal telja kjörna.

2. Um atkvæðagreiðslu í öryggisráði er svo mælt, að engan mun skal gera á atkvæðum fastra eða lausra félaga þess, hvort sem um er að tefla kjör dómenda eða tilnefningu til samkomu þeirrar, er í 12. gr. segir.

3. Nú fá fleiri en einn þegn sama ríkis algeran meiri hluta atkvæða bæði

four persons, not more than two of whom shall be of their own nationality. In no case may the number of candidates nominated by a group be more than double the number of seats to be filled.

Article 6

Before making these nominations, each national group is recommended to consult its highest court of justice, its legal faculties and schools of law, and its national academies and national sections of international academies devoted to the study of law.

Article 7

1. The Secretary-General shall prepare a list in alphabetical order of all the persons thus nominated. Save as provided in Article 12, paragraph 2, these shall be the only persons eligible.

2. The Secretary-General shall submit this list to the General Assembly and to the Security Council.

Article 8

The General Assembly and the Security Council shall proceed independently of one another to elect the members of the Court.

Article 9

At every election, the electors shall bear in mind not only that the persons to be elected should individually possess the qualifications required, but also that in the body as a whole the representation of the main forms of civilisation and of the principal legal systems of the world should be assured.

Article 10

1. Those candidates who obtain an absolute majority of votes in the General Assembly and in the Security Council shall be considered as elected.

2. Any vote of the Security Council, whether for the election of judges or for the appointment of members of the conference envisaged in Article 12, shall be taken without any distinction between permanent and non-permanent members of the Security Council.

3. In the event of more than one na-

þings og öryggisráðs, og skal þá einungis hinn eldri eða elzti þeirra teljast kjörinn.

11. gr.

Nú verða eitt eða fleiri sæti laus eftir að fyrsti kjörfundur hefur verið haldinn, og skal þá halda annan fund eða hinn þriðja, ef nauðsyn ber til.

12. gr.

1. Nú verða eitt eða fleiri sæti auð eftir þriðja fundarhaldið, og má þá eftir kröfu þings eða öryggisráðs hvenær sem er efna til sameiginlegrar samkomu, er skipuð sé 6 mönnum, enda nefni þing og öryggisráð sína þrjá hvort. Á samkoma þessi að tilnefna með algerum meiri hluta atkvæða einn mann í hvert autt sæti, enda skal kjörið lagt fyrir þing og ráð til samþykkis þeirra hvors um sig.

2. Nú tilnefnir sameiginlega samkoman með öllum atkvæðum dómara, sem er öllum lögmæltum kostum búinn, og getur hún þá sett hann á dómarskrá, enda þótt hann sé ekki á skrá dómaraefna, þeirri er í 7. gr. getur.

3. Nú hefur sameiginlega samkoman gengið úr skugga um það, að henni muni ekki heppnast að leiða kjörið til lykta, og skulu þá þeir dómendur milliríkjadómsins, sem þegar hafa verið kjörnir, gera gangskör að því að skipa í auðu sætin innan þess tíma, er öryggisráð ákveður, enda skal velja dómendur úr dómaraefnum þeim, sem annaðhvort hafa fengið atkvæði á þingi eða í öryggisráði.

4. Nú verða atkvæði dómenda jafnmörg hvorum megin, og ræður þá atkvæði elzta dómarsins.

13. gr.

1. Dómara milliríkjadóms skal velja til 9 ára, enda má endurkjósa þá. Þó er svo mælt, að fimm þeirra dómenda, sem fyrsta sinni voru kjörnir, skuli fara frá að þremur árum liðnum, og að aðrir fimm dómendur skuli fara frá eftir sex ár.

2. Dómendur þeir, er fara skulu frá að

tional of the same state obtaining an absolute majority of the votes both of the General Assembly and of the Security Council, the eldest of these only shall be considered as elected.

91
9. des.

Article 11

If, after the first meeting held for the purpose of the election, one or more seats remain to be filled, a second and, if necessary, a third meeting shall take place.

Article 12

1. If, after the third meeting, one or more seats still remain unfilled, a joint conference consisting of six members, three appointed by the General Assembly and three by the Security Council, may be formed at any time at the request of either the General Assembly or the Security Council, for the purpose of choosing by the vote of an absolute majority one name for each seat still vacant, to submit to the General Assembly and the Security Council for their respective acceptance.

2. If the joint conference is unanimously agreed upon any person who fulfils the required conditions, he may be included in its list, even though he was not included in the list of nominations referred to in Article 7.

3. If the joint conference is satisfied that it will not be successful in procuring an election, those members of the Court who have already been elected shall, within a period to be fixed by the Security Council, proceed to fill the vacant seats by selection from among those candidates who have obtained votes either in the General Assembly or in the Security Council.

2. In the event of an equality of votes among the judges, the eldest judge shall have a casting vote.

Article 13

1. The members of the Court shall be elected for nine years and may be re-elected; provided, however, that of the judges elected at the first election, the terms of five judges shall expire at the end of three years and the terms of five more judges shall expire at the end of six years.

91 liðnum áður nefndum þremur og sex ára
9. des. upphafstímabilum, skulu dregnir út með
hlutkesti af framkvæmdastjóra þegar
eftir lok fyrstu kosningar.

3. Dóمندur skulu gegna störfum sínum þar til er sæti þeirra hafa verið skipuð af nýju. Lúka skulu þeir þó hverju því máli, er þeir hafa byrjað á, enda þótt annar komi í sæti þeirra.

4. Nú beiðist dómari lausnar, og skal hann þá stíla lausnarbeiðni sína til forseta dómsins, enda sé hún send áfram til framkvæmdastjóra. Verður sætið autt, er hún er þangað komin.

14. gr.

Skipa skal í sæti, er laust verður, með sama hætti og mælt var um kosningu fyrsta sinni, svo sem hér segir: Framkvæmdastjóri skal innan mánaðar eftir að sæti varð laust, senda tilmæli samkvæmt 5. gr., enda skal öryggisráð ákveða kjördag.

15. gr.

Dómandi, sem kjörinn hefur verið í stað dómara, sem ekki hefur endað kjörtíma sinn, skal gegna stöðunni, þar til er kjörtími formanns hans er liðinn.

16. gr.

1. Enginn dómari má gegna nokkru starfi í þágu framkvæmdavalds eða stjórn mála, né heldur taka þátt í nokkru atvinnusýslan.

2. Dómurinn sker úr sérhverjum vafa í þessu efni.

17. gr.

1. Enginn dómari má vera umboðsmaður, ráðunautur eða talsmaður í nokkru máli.

2. Enginn dómari má taka þátt í meðferð máls, þar sem hann hefur áður verið umboðsmaður, ráðunautur eða talsmaður annars hvors aðila eða dómari í dómi einhvers ríkis eða í milliríkjadómi, í rannsóknarnefnd eða starfað að því með nokkrum öðrum hætti.

2. The judges whose terms are to expire at the end of the above-mentioned initial periods of three and six years shall be chosen by lot to be drawn by the Secretary-General immediately after the first election has been completed.

3. The members of the Court shall continue to discharge their duties until their places have been filled. Though replaced, they shall finish any cases which they may have begun.

4. In the case of the resignation of a member of the Court, the resignation shall be addressed to the President of the Court for transmission to the Secretary-General. This last notification makes the place vacant.

Article 14

Vacancies shall be filled by the same method as that laid down for the first election, subject to the following provision: The Secretary-General shall, within one month of the occurrence of the vacancy, proceed to issue the invitations provided for in Article 5, and the date of the election shall be fixed by the Security Council.

Article 15

A member of the Court elected to replace a member whose term of office has not expired shall hold office for the remainder of his predecessor's term.

Article 16

1. No member of the Court may exercise any political or administrative function, or engage in any other occupation of a professional nature.

2. Any doubt on this point shall be settled by the decision of the Court.

Article 17

1. No member of the Court may act as agent, counsel or advocate in any case.

2. No member may participate in the decision of any case in which he has previously taken part as agent, counsel, or advocate for one of the parties, or as a member of a national or international court, or of a commission of enquiry, or in any other capacity.

3. Dómur sker sjálfur úr sérhverjum vafa í þessu efni.

18. gr.

1. Eigi verður dómanda vikið úr stöðu sinni, nema hann hafi samkvæmt einróma álit samdómenda sinna misst lög-mælt skilyrði til setu í dómi.

2. Þetta skal tilkynnt framkvæmdastjóra í embættisnafni.

3. Sæti dómarans verður autt, er tilkynning hefur farið fram.

19. gr.

Dómendur skulu, er þeir gegna störfum í þarfir dómsins, njóta sérréttinda og friðhelgi stjórn málaerindreka ríkja.

20. gr.

Sérhver dómandi skal gefa hátiðlega yfirlýsingu um það fyrir dómi í heyranda hljóði, áður en hann tekur til starfa, að hann skuli gegna stöðu sinni óhlutdrægt og samvirkusamlega.

21. gr.

1. Dómurinn velur forseta sinn og varaforseta til þriggja ára. Þá má endurkjósa.

2. Dómurinn skipar ritara sinn og sér um skipun annarra starfsmanna eftir þörfum.

22. gr.

1. Dómurinn skal hafa aðsetur í Haag. Þetta skal þó ekki vera því til fyrirstöðu, að dómurinn heyri dómþing og gegni störfum hvar sem vera skal, hvenær sem hann telur það æskilegt.

2. Forseti dómsins og ritari skulu sitja á aðsetursstað hans.

23. gr.

1. Dómurinn skal stöðugt vera starfskyldur, nema í dómleyfum, enda kveður dómurinn á um það, hvenær leyfi skuli vera og hversu löng.

2. Dómendum eru heimil leyfi um stundarsakir, enda lætur dómur mælt um það, hvenær og hversu löng leyfi skuli vera, og skal þá hafa hliðsjón af fjarlægðinni milli Haag og heimilis dómanda.

3. Dómendum skal skylt að vera stöð-

3. Any doubt on this point shall be settled by the decision of the Court. 91 9. des.

Article 18

1. No member of the Court can be dismissed unless, in the unanimous opinion of the other members, he has ceased to fulfil the required conditions.

2. Formal notification thereof shall be made to the Secretary-General by the Registrar.

3. This notification makes the place vacant.

Article 19

The members of the Court, when engaged on the business of the Court, shall enjoy diplomatic privileges and immunities.

Article 20

Every member of the Court shall, before taking up his duties, make a solemn declaration in open court that he will exercise his powers impartially and conscientiously.

Article 21

1. The Court shall elect its President and Vice-President for three years; they may be re-elected.

2. The court shall appoint its Registrar and may provide for the appointment of such other officers as may be necessary.

Article 22

1. The seat of the Court shall be established at The Hague. This, however, shall not prevent the Court from sitting and exercising its functions elsewhere whenever the Court considers it desirable.

2. The President and the Registrar shall reside at the seat of the Court.

Article 23

1. The Court shall remain permanently in session, except during the judicial vacations, the dates and durations of which shall be fixed by the Court.

2. Members of the Court are entitled to periodic leave, the dates and duration of which shall be fixed by the Court, having in mind the distance between The Hague and the home of each judge.

3. Members of the Court shall be bound, unless they are on leave or prevented

91. des. ugt viðbúnir störfum í dómsins þágu, nema þeir eigi leyfi eða sjúkdómur eða aðrar alvarlegar nauðsynjar banni, enda sé forseta gerð viðeigandi grein fyrir þeim.

24. gr.

1. Nú telur dómandi sérstaka ástæðu til þess, að hann taki ekki þátt í meðferð tiltekins máls, og skal hann þá tjá forseta það.

2. Nú telur forseti sérstaka ástæðu til þess, að dómandi taki ekki þátt í meðferð tiltekins máls, og skal hann þá tjá dómanda hana.

3. Nú kemur hlutaðeigandi dómara og forseta ekki saman, og skal dómurinn þá skera úr.

25. gr.

1. Dómendur skulu allir taka þátt í meðferð máls, nema berum orðum sé öðruvísi mælt í samþykktum þessum.

2. Í reglugerð dómstólsins má kveða svo á, að leysa megí dómanda, einn eða fleiri, undan þátttöku í málsmeðferð eftir kringumstæðum og til skiptis, enda verði þeir dómendur, er dómþing heyja, aldrei færri en ellefu.

3. Rétt er að setja dómþing með níu dómendum.

26. gr.

1. Dómstólnum er rétt að skipa sér við og við í deildir, eina eða fleiri, skipaðar þremur dómendum eða fleiri eftir ákvörðun sinni, til þess að fara með sérstök mál, svo sem verkamál og samgöngumál.

2. Dómstólnum er rétt hvenær sem er að skipa sér í deildir til meðferðar einstakra mála. Dómurinn ákveður dómendafjölda í slíkri deild með samþykki málsaðila.

3. Deild samkvæmt þessari grein rannsakar og úrskurðar mál, ef aðilar krefjast þess.

27. gr.

Dóm, kveðinn upp af deild samkvæmt 26. og 29. grein, skal meta svo sem dómstóllinn hefði kveðið hann upp.

from attending by illness or other serious reasons duly explained to the President, to hold themselves permanently at the disposal of the Court.

Article 24

1. If, for some special reason, a member of the court considers that he should not take part in the decision of a particular case, he shall so inform the President.

2. If the President considers that for some special reason one of the members of the Court should not sit in a particular case, he shall give him notice accordingly.

3. If in any such case the member of the Court and the President disagree, the matter shall be settled by the decision of the Court.

Article 25

1. The full Court shall sit except when it is expressly provided otherwise in the present Statute.

2. Subject to the condition that the number of judges available to constitute the Court is not thereby reduced below eleven, the Rules of the Court may provide for allowing one or more judges, according to circumstances and in rotation, to be dispensed from sitting.

3. A quorum of nine judges shall suffice to constitute the Court.

Article 26

1. The Court may from time to time form one or more chambers, composed of three or more judges as the Court may determine, for dealing with particular categories of cases; for example, labour cases and cases relating to transit and communications.

2. The Court may at any time form a chamber for dealing with a particular case. The number of judges to constitute such a chamber shall be determined by the Court with the approval of the parties.

3. Cases shall be heard and determined by the chambers provided for in this Article if the parties so request.

Article 27

A judgment given by any of the chambers provided for in Articles 26 and 29 shall be considered as rendered by the Court.

28. gr.

Deildir samkvæmt 26. og 29. gr. mega, ef aðilar samþykkja, heyja dómþing og fara með störf sín hvar sem er utan Haagborgar.

29. gr.

Dómstóllinn skal árlega skipa deild fimm dómenda, er rannsaka skuli og úrskurða, samkvæmt kröfu aðila, mál með skjótlegrri meðferð, til þess að flýta fyrir afgreiðslu dómstarfanna. Til viðbótar skal velja tvo dómendur til þess að koma í stað dómenda, sem telja sér ómögulegt að taka þátt í meðferð máls.

30. gr.

1. Dómstóllinn skal setja reglugerð um framkvæmd starfa sinna. Sérstaklega skal þar kveða á um meðferð mála.

2. Í reglugerð dómstólsins má setja ákvæði um atkvæðislausu aukamenn, er taki sæti í dómstólnum eða deildum hans.

31. gr.

1. Dómandi sama þjóðernis sem annar hvor mál aðila skal halda rétti sínum til þátttöku í meðferð máls fyrir dómi.

2. Nú situr dómandi sama þjóðernis sem annar aðila í dómi, og má þá hinn aðilinn kjósa sér mann til meðferðar dómstarfa í því máli. Slíkan dómandi skal einkum velja úr þeim, sem hafa verið tilnefndir dómaraefni samkvæmt 4. og 5. gr.

3. Nú situr enginn maður í dómi sama þjóðernis sem aðilar, og er þá hvorum þeirra rétt að velja dómara svo sem mælt er í 2. tölul. þessarar greinar.

4. Ákvæði þessarar greinar skulu og taka til tilvika þeirra, er í 26. og 29. gr. segir. Og skal þá forseti biðja einn eða, ef þörf krefur, tvo þeirra dómenda, er deild skipa, að vikja fyrir dómendum sama þjóðernis sem aðilar, og ef enginn er slíkur eða hann getur ekki tekið sæti, þá fyrir dómendum, er aðilar hafa sérstaklega kjörið.

5. Nú eru aðilar fleiri en einn að sama hagsmunamáli, og skal þá um framangreind ákvæði telja þá einn og sama aðila. Dómurinn sker úr sérhverju slíku vafaatriði.

6. Dómendur, kjörnir samkvæmt 2., 3.

Article 28

The chambers provided for in Articles 26 and 29 may, with the consent of the parties, sit and exercise their functions elsewhere than at The Hague.

Article 29

With a view to the speedy dispatch of business, the Court shall form annually a chamber composed of five judges which, at the request of the parties, may hear and determine cases by summary procedure. In addition, two judges shall be selected for the purpose of replacing judges who find it impossible to sit.

Article 30

1. The Court shall frame rules for carrying out its functions. In particular, it shall lay down rules of procedure.

2. The Rules of the Court may provide for assessors to sit with the Court or with any of its chambers, without the right to vote.

Article 31

1. Judges of the nationality of each of the parties shall retain their right to sit in the case before the Court.

2. If the Court includes upon the Bench a judge of the nationality of one of the parties, any other party may choose a person to sit as judge. Such person shall be chosen preferably from among those persons who have been nominated as candidates as provided in Articles 4 and 5.

3. If the Court includes upon the Bench no judge of the nationality of the parties, each of these parties may proceed to choose a judge as provided in paragraph 2 of this Article.

4. The provisions of this Article shall apply to the case of Articles 26 and 29. In such cases, the President shall request one or, if necessary, two of the members of the Court forming the chamber to give place to the members of the Court of the nationality of the parties concerned, and, failing such or if they are unable to be present, to the judges specially chosen by the parties.

5. Should there be several parties in the same interest, they shall, for the purpose of the preceding provisions, be reckoned as one party only. Any doubt upon

91 og 4. tölulið þessara greinar, skulu full-nægja skilyrðum þeim, sem krafizt er í 2. gr., 17. gr. (2. tölul.), 20. og 24. gr. samþykkt þessara. Þeir skulu taka þátt í dómsúrlausn með öllum sömu réttindum sem starfsbræður þeirra.

32. gr.

1. Dómandi hver skal fá árleg laun.
2. Forseti skal fá sérstaka árlega viðbót.
3. Varaforseti skal fá sérstaka viðbót fyrir hvern dag, er hann gegnir forsetastörfum.
4. Dómendur kjörnir samkvæmt 31. gr., aðrir en reglulegir dómendur, skulu fá þóknun fyrir hvern dag, er þeir gegna dómstörfum.
5. Laun þessi, launabætur og þóknun skal þingið ákveða.
6. Laun dómritara skal þingið ákveða eftir tillögum dómstólsins.
7. Þingið skal setja ákvæði um skilyrði til greiðslu eftirlauna til dómenda og dómritara og skilyrði til endurgreiðslu ferðakostnaðar til dómenda og dómritara.
8. Framangreind laun, launaviðbætur og þóknun skulu vera undan öllum sköttum þegin.

33. gr.

Hinar sameinuðu þjóðir greiða allan kostnað af dóminum með þeim hætti, er þingið ákveður.

II. KAFLI

Valdsvið dómstólsins.

34. gr.

1. Ríki ein mega vera aðilar mála fyrir dómstólnum.
2. Dómstóllinn getur, eftir fyrirmælum í reglugerð sinni og samkvæmt þeim, krafizt upplýsinga af opinberum alþjóða-

this point shall be settled by the decision of the Court.

6. Judges chosen as laid down in paragraphs 2, 3 and 4 of this Article shall fulfil the conditions required by Articles 2, 17 (paragraph 2), 20 and 24 of the present Statute. They shall take part in the decision on terms of complete equality with their colleagues.

Article 32

1. Each member of the Court shall receive an annual salary.

2. The President shall receive a special annual allowance.

3. The Vice-President shall receive a special allowance for every day on which he acts as President.

4. The judges chosen under Article 31, other than members of the Court, shall receive compensation for each day on which they exercise their functions.

5. These salaries, allowances, and compensation shall be fixed by the General Assembly. They may not be decreased during the term of office.

6. The salary of the Registrar shall be fixed by the General Assembly on the proposal of the Court.

7. Regulations made by the General Assembly shall fix the conditions under which retirement pensions may be given to members of the Court and to the Registrar, and the conditions under which members of the Court and the Registrar shall have their travelling expenses refunded.

8. The above salaries, allowances, and compensation shall be free of all taxation.

Article 33

The expenses of the Court shall be borne by the United Nations in such a manner as shall be decided by the General Assembly.

Chapter II.—Competence of the Court.

Article 34

1. Only states may be parties in cases before the Court.

2. The Court, subject to and in conformity with its Rules, may request of public international organisations infor-

stofnunum varðandi mál, sem fyrir honum eru, enda skulu slíkar stofnanir veita dómstólnum þess konar upplýsingar ótilkvaddar.

3. Hvenær sem túlkun á stofnskrá opinberrar alþjóðastofnunar eða á milliríkjasamningi, gerðum í sambandi við hana, ber undir dóminn, þá skal dómritari tilkynna það hlutaðeigandi opinberri alþjóðastofnun og fá henni í hendur eftirrit af öllum málsskjölunum.

35. gr.

1. Dómurinn skal heimill öllum ríkjum, sem aðilar eru að samþykktum þessum.

2. Öryggisráðið ákveður skilyrði þess, að dómurinn megi heimill verða öðrum ríkjum, enda sé gætt sérákvæða í gildandi milliríkjasamningum, en aldrei má setja skilyrði, er raski jafnrétti aðila fyrir dómi.

3. Nú er ríki, sem ekki er félagi í bandalagi hinna sameinuðu þjóða, aðili sakar, og skal þá dómstóllinn ákveða fjárhæð, er aðili greiði upp í dómkostnaðinn. Ákvæði þetta á þó ekki við, ef slíkur aðili greiðir sinn ákveðna hluta af kostnaði vegna dómstólsins.

36. gr.

1. Dómurinn hefur lögsögu í öllum málum, sem aðilar að samþykktum þessum leggja til hans, og í málum þeim öllum, sem sérstaklega greinir í stofnskrá hinna sameinuðu þjóða eða í gildandi milliríkjasamningum.

2. Ríki, sem aðilar eru að samþykktum þessum, geta hvenær sem er lýst yfir því, að þau skuldbindi sig *ipso facto* og án sérstaks samkomulags gagnvart hverju öðru ríki, er gengst undir sömu skuldbindingu, til þess að hlíta lögsögu dómstólsins um allan lagalegan ágreining varðandi:

- Túlkun samninga;
- Hvert vafamál um milliríkjarétt;
- Hvort staðreynd hafi gerzt, sem, ef sönnuð væri, mundi fela í sér brot á skyldu í skiptum ríkja.
- Hvers konar og hve miklar bætur gjalda skuli fyrir brot á skyldu í skiptum ríkja.

mation relevant to cases before it, and shall receive such information presented by such organisations on their own initiative.

3. Whenever the construction of the constituent instrument of a public international organisation or of an international convention adopted thereunder is in question in a case before the Court, the Registrar shall so notify the public international organisation concerned and shall communicate to it copies of all the written proceedings.

Article 35

1. The Court shall be open to the states parties to the present Statute.

2. The conditions under which the Court shall be open to other states shall, subject to the special provisions contained in treaties in force, be laid down by the Security Council, but in no case shall such conditions place the parties in a position of inequality before the Court.

3. When a state which is not a Member of the United Nations is a party to a case, the Court shall fix the amount which that party is to contribute toward the expenses of the Court. This provision shall not apply if such state is bearing a share of the expenses of the Court.

Article 36

1. The jurisdiction of the Court comprises all cases which the parties refer to it and all matters specially provided for in the Charter of the United Nations or in treaties and conventions in force.

2. The states parties to the present Statute may at any time declare that they recognise as compulsory *ipso facto* and without special agreement, in relation to any other state accepting the same obligation, the jurisdiction of the Court in all legal disputes concerning:—

- The interpretation of a treaty;
- Any question of international law;
- The existence of any fact which, if established, would constitute a breach of an international obligation;
- The nature or extent of the reparation to be made for the breach of an international obligation.

3. The declarations referred to above may be made unconditionally or on con-

91 3. Yfirlýsingar þær, er hér að ofan greinir, má gefa skilorðslaust eða gegn því, að nokkur ríki eða tiltekin ríki gangist undir sömu skuldbindingar, eða um tiltekinn tíma.

4. Yfirlýsingar þessar skal leggja til geymslu hjá framkvæmdastjóra hinna sameinuðu þjóða, sem skal senda aðilum að samþykktum þessum og ritara dómstólsins eftirrit af þeim.

5. Yfirlýsingar, gefnar samkvæmt 36. gr. samþykktar fasta milliríkjadómsins og enn þá eru í gildi, skal í skiptum aðila að samþykktum þessum meta samþykki á lögskyldu til að hlíta lögsögu milliríkjadómsins þann tíma, sem þeim var ætlað að gilda í samræmi við ákvæði þeirra.

6. Dómstóllinn sker úr ágreiningi um það, hvort hann hafi lögsögu í máli.

37. gr.

Nú er svo mælt í gildandi milliríkjasamningi, að mál skuli leggja til dómstóls, er þjóðabandalagið skyldi hafa sett á stofn, eða fasta milliríkjadómsins, og skal það þá, ef aðilar að samþykktum þessum eiga hlut að máli, leggja til milliríkjadómsins.

38. gr.

1. Þá er leysa skal úr ágreiningsmálum, er til dómstólsins eru lögð, skal hann fara eftir:

- a. Milliríkjasamningum, hvort sem þeir eru almenns eða sérstaks eðlis, enda geymi þeir fyrirmæli berum orðum viðurkennd af sakaraðilum;
- b. Milliríkjavendum, sem vegna almennrar og sannaðrar notkunar eru viðurkenndar eins og lög;
- c. Almennum grundvallarreglum laga, viðurkenndum af siðuðum þjóðum;
- d. Dómsúrlausnum, enda sé gætt fyrirmæla 59. gr., og kennisetningum beztu sérfræðinga ýmissa þjóða, er veita mega, er annað þrýtur, leiðbeiningar um tilvist og efni réttarreglna.

2. Þessi ákvæði skulu ekki skerða heimild dómstólsins til þess að úrskurða mál *ex aequo et bono*, ef aðilar eru því samþykkir.

dition of reciprocity on the part of several or certain states, or for a certain time.

4. Such declarations shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit copies thereof to the parties to the Statute and to the Registrar of the Court.

5. Declarations made under Article 36 of the Statute of the Permanent Court of International Justice and which are still in force shall be deemed, as between the parties to the present Statute, to be acceptances of the compulsory jurisdiction of the International Court of Justice for the period which they still have to run and in accordance with their terms.

6. In the event of a dispute as to whether the Court has jurisdiction, the matter shall be settled by the decision of the Court.

Article 37

Whenever a treaty or convention in force provides for reference of a matter to a tribunal to have been instituted by the League of Nations, or to the Permanent Court of International Justice, the matter shall, as between the parties to the present Statute, be referred to the International Court of Justice.

Article 38

1. The Court, whose function is to decide in accordance with international law such disputes as are submitted to it, shall apply:

- (a) International conventions, whether general or particular, establishing rules expressly recognised by the contesting states;
- (b) International custom, as evidence of a general practice accepted as law;
- (c) The general principles of law recognised by civilised nations;
- (d) Subject to the provisions of Article 59, judicial decisions and the teachings of the most highly qualified publicists of the various nations, as subsidiary means for the determination of rules of law.

2. This provisions shall not prejudice the power of the Court to decide a case *ex aequo et bono*, if the parties agree thereto.

III. KAFLI Meðferð mála.

39. gr.

Franska og enska eru þingmál dómsins. Ef aðilar koma sér saman um það, að málsmeðferð skuli fara fram á frönsku, þá skal kveða dóm upp á frönsku. Ef aðilar koma sér saman um það, að málsmeðferð skuli fara fram á ensku, skal kveða dóm upp á ensku.

2. Nú er ekki samið um það, hvaða tungu nota skuli, og má þá hvor aðila flytja málið á þeirri tungunni, er hann vill heldur, en dómsúrlausn skal vera á ensku og frönsku, enda skal dómstóllinn þá samtímis ákveða, hvorn textanna tveggja skuli telja frumtexta.

3. Dómstóllinn skal, ef aðili krefst þess, löggilda tungu aðra en ensku eða frönsku, er aðili megi nota.

40. gr.

1. Mál er þingfest eftir atvikum annaðhvort með því að tilkynna sársamning um það eða með skriflegri umsókn stílaðri til dómritara. Greina skal deiluefni og aðila, hvor leiðin sem farin er.

2. Dómritari skal þegar í stað skýra öllum hlutaðeigendum frá umsókninni.

3. Hann skal og tilkynna þetta félögum bandalags hinna sameinuðu þjóða fyrir milligöngu framkvæmdastjóra þess, og einnig öðrum ríkjum, sem heimilt er að koma fyrir dómstólinn.

41. gr.

1. Dómstóllinn hefur vald til þess að ákveða, ef hann telur atvik heimta það, hverja þá bráðabirgðaráðstöfun, er hann telur þurfa að gera til hagsmunagæzlu hvors aðila.

2. Meðan á fullnaðarákvörðun stendur, skal þegar í stað skýra aðilum og öryggisráði frá þessum ráðstöfunum.

42. gr.

1. Aðilar láta umboðsmenn gæta hagsmuna sinna.

2. Rétt er þeim að hafa sér til aðstoðar ráðunauta eða málflutningsmenn fyrir dómi.

Chapter III.—Procedure

Article 39

1. The official languages of the Court shall be French and English. If the parties agree that the case shall be conducted in French, the judgment shall be delivered in French. If the parties agree that the case shall be conducted in English, the judgment shall be delivered in English.

2. In the absence of an agreement as to which language shall be employed, each party may, in the pleadings, use the language which it prefers; the decision of the Court shall be given in French and English. In this case the Court shall at the same time determine which of the two texts shall be considered as authoritative.

3. The Court shall, at the request of any party, authorise a language other than French or English to be used by that party.

Article 40

1. Cases are brought before the Court, as the case may be, either by the notification of the special agreement or by a written application addressed to the Registrar. In either case the subject of the dispute and the parties shall be indicated.

2. The Registrar shall forthwith communicate the application to all concerned.

3. He shall also notify the Members of the United Nations through the Secretary-General, and also any other states entitled to appear before the Court.

Article 41

1. The Court shall have the power to indicate, if it considers that circumstances so require, any provisional measures which ought to be taken to preserve the respective rights of either party.

2. Pending the final decision, notice of the measures suggested shall forthwith be given to the parties and to the Security Council.

Article 42

1. The parties shall be represented by agents.

2. They may have the assistance of counsel or advocates before the Court.

3. The agents, counsel, and advocates

- 91 3. Umboðsmenn, ráðunautar og mál-
9. des. flutningsmenn aðila fyrir dómi njóta þeirra sérréttinda og friðhelgi, sem nauðsynleg er til óháðrar rækslu skyldna sinna.

43. gr.

1. Málsmeðferð er bæði skrifleg og munnleg.

2. Skriflega málsmeðferðin felur í sér framlagning sóknar fyrir dómstól og aðila, framlagning varnar og andsvör við þeim, er þörf þykir, svo og framlagning allra skjala og skilríkja þeim til stuðnings.

3. Dómritari er meðalgangari aðila og dómstólsins um skjöl þessi, enda skal leggja þau fram í þeirri röð og innan þess tíma, er dómstóllinn mælir.

4. Fá skal aðila staðfest eftirrit af hverju skjali, sem gagnaðili leggur fram.

5. Munnlega málsmeðferðin er fólgin í munnlegum greinargerðum vitna, sérfræðinga, umboðsmanna, ráðunauta og málflutningsmanna.

44. gr.

1. Nú þarf dómur að koma boðum til annarra manna en umboðsmanna, ráðunauta og málflutningsmanna, og snýr hann sér þá beint til stjórnar þess ríkis, er boð skal berast á landsvæði þess.

2. Sama skal gilda hvenær sem afla skal sönnunargagna á staðnum.

45. gr.

Forseti stjórnar munnlegu málsmeðferðinni eða varaforseti, ef hann getur ekki stýrt dómi. Ef hvorugur þeirra getur stýrt dómi, skal elzti dómariinn gera það.

46. gr.

Munnlega málsmeðferðin skal fara fram í heyranda hljóði fyrir dómstólnum, nema hann mæli öðruvísi eða aðilar krefjast þess, að almenningi sé bannaður aðgangur.

47. gr.

1. Skrá skal skýrslu í þingbók um hvert dómþing, og skulu dómritari og forseti undirrita hana.

of parties before the Court shall enjoy the privileges and immunities necessary to the independent exercise of their duties.

Article 43

1. The procedure shall consist of two parts: written and oral.

2. The written proceedings shall consist of the communication to the Court and to the parties of memorials, counter-memorials and, if necessary, replies; also all papers and documents in support.

3. These communications shall be made through the Registrar, in the order and within the time fixed by the Court.

4. A certified copy of every document produced by one party shall be communicated to the other party.

5. The oral proceedings shall consist of the hearing by the court of witnesses, experts, agents, counsel, and advocates.

Article 44

1. For the service of all notices upon persons other than the agents, counsel, and advocates, the Court shall apply direct to the government of the state upon whose territory the notice has to be served.

2. The same provision shall apply whenever steps are to be taken to procure evidence on the spot.

Article 45

The hearing shall be under the control of the President or, if he is unable to preside, of the Vice-President; if neither is able to preside, the senior judge present shall preside.

Article 46

The hearing in Court shall be public, unless the Court shall decide otherwise, or unless the parties demand that the public be not admitted.

Article 47

1. Minutes shall be made of each hearing and signed by the Registrar and the President.

2. Dómskýrslur þessar einar skulu hafa opinbert sönnunargildi.

48. gr.

Dómstóllinn setur reglur um málsmeðferð, ákveður ræðuform og innan hvers tíma hvor aðili skuli lúka ræðum sínum, og gerir allar ráðstafanir í sambandi við öflun sönnunargagna.

49. gr.

Dómstóllinn getur, jafnvel áður en munnleg málsmeðferð hefst, skorað á umboðsmenn að leggja fram skjöl eða láta í té skýringar. Nú er þessu ekki sinnt, og skal þess þá getið í þingbók.

50. gr.

Dómstóllinn getur, hvenær sem er, falið einstökum manni, félagi, skrifstofu, nefnd eða annarri stofnun, er hann kann að kjósa þar til, að framkvæma rannsókn eða gefa sérfræðiálit.

51. gr.

Í munnlegu málsmeðferðinni á að leggja fyrir vitni og sérfræðinga hverja þá spurningu, er máli skiptir, með þeim hætti, er dómstóllinn ákveður í reglum þeim um málsmeðferð, er í 30. gr. getur.

52. gr.

Eftir að dómstóllinn hefur tekið við sönnunargögnum og vitnaskýrslum innan þess tíma, er þar til var mæltur, getur hann neitað að taka við nokkrum frekari gögnum, munnlegum eða skriflegum, sem aðili kann að óska að koma að, nema gagnaðili samþykki.

53. gr.

1. Nú sækir annar aðila ekki dómþing eða lætur fyrirfarast að flytja mál sitt, og getur gagnaðili þá krafist þess, að dómur dæmi málið honum í vil eftir kröfu hans.

2. Áður en dómur gerir þetta, ber honum að ganga úr skugga eigi aðeins um það, að hann eigi lögsögu í málinu samkvæmt 36. og 37. gr., heldur og um það, að krafan sé vel rökum studd bæði um staðreyndir og réttarreglur.

2. These minutes alone shall be authentic. 91

9. des.

Article 48

The Court shall make orders for the conduct of the case, shall decide the form and time in which each party must conclude its arguments, and make all arrangements connected with the taking of evidence.

Article 49

The Court may, even before the hearing begins, call upon the agents to produce any document or to supply any explanations. Formal note shall be taken of any refusal.

Article 50

The Court may, at any time, entrust any individual, body, bureau, commission, or other organisation that it may select, with the task of carrying out an inquiry or giving an expert opinion.

Article 51

During the hearing any relevant questions are to be put to the witnesses and experts under the conditions laid down by the Court in the rules of procedure referred to in Article 30.

Article 52

After the Court has received the proofs and evidence within the time specified for the purpose, it may refuse to accept any further oral or written evidence that one party may desire to present unless the other side consents.

Article 53

1. Whenever one of the parties does not appear before the Court, or fails to defend his case, the other party may call upon the Court to decide in favour of its claim.

2. The Court must, before doing so, satisfy itself, not only that it has jurisdiction in accordance with Articles 36 and 37 but also that the claim is well founded in fact and law.

91

9. des.

1. Eftir að umboðsmenn, ráðunautar og málflutningsmenn hafa með eftirliti dómsins lokið flutningi máls, þá skal forseti lýsa málflutningi lokið.

2. Dómendur ganga þá afsíðis til ráðagerða um dómsúrlausn.

3. Ráðagerðir dómenda fara fram í kyrrþey, enda skal halda þeim leyndum.

54. gr.

1. Öllum atriðum skal ráða til lykta með meiri hluta atkvæða viðstaddra dómenda.

2. Nú verða atkvæði jafnmörg beggja megin, og ræður þá atkvæði forseta, eða þess dómara, er sæti hans skipar.

55. gr.

1. Í dómi skal greina ástæður þær, sem hann er byggður á.

2. Greina skal í dómi nöfn dómenda þeirra, sem tekið hafa þátt í dómsúrlausn.

56. gr.

Nú greinir dómsúrlausn að öllu eða einhverju leyti ekki einróma álit dómenda, og er þá hverjum dómanda sem er rétt að gera ágreiningsatkvæði.

57. gr.

Forseti og dómritari skulu undirrita dóm. Kveða skal hann upp á dómþingi í heyranda hljóði, enda hafi umboðsmönnum verið gert tilhlýðilega viðvart.

58. gr.

Dómsúrlausn bindur einungis aðila og einungis um það mál.

59. gr.

Úrlausn dómstólsins er úrslitadómur og verður ekki áfrýjað. Nú verður ágreiningur um efni dóms eða yfirgrip, og er dómstólnum þá rétt að skýra hann, ef aðili krefst þess.

60. gr.

Beiðni um endurskoðun dóms má einungis bera upp, þegar hún helgast af því, að komið hefur í ljós staðreynd þess eðlis, að hún hafi úrslitapýðingu,

Article 54

1. When, subject to the control of the Court, the agents, counsel, and advocates have completed their presentation of the case, the Presidents shall declare the hearing closed.

2. The Court shall withdraw to consider the judgment.

3. The deliberations of the Court shall take place in private and remain secret.

Article 55

1. All questions shall be decided by a majority of the judges present.

2. In the event of an equality of votes, the President or the judge who acts in his place shall have a casting vote.

Article 56

1. The judgment shall state the reasons on which it is based.

2. It shall contain the names of the judges who have taken part in the decision.

Article 57

If the judgment does not represent in whole or in part the unanimous opinion of the judges, any judge shall be entitled to deliver a separate opinion.

Article 58

The judgment shall be signed by the President and by the Registrar. It shall be read in open court, due notice having been given to the agents.

Article 59

The decision of the Court has no binding force except between the parties and in respect of that particular case.

Article 60

The judgment is final and without appeal. In the event of dispute as to the meaning or scope of the judgment, the Court shall construe it upon the request of any party.

Article 61

1. An application for revision of a judgment may be made only when it is based upon the discovery of some fact of such a nature as to be a decisive factor, which

enda hafi hún verið dómstólnum ókunnug, er dómur var upp kveðinn, og einnig þeim aðila, er endurskoðunar beiðdist, og megi þó ekki telja honum ókunnugleika hans til vanrækslu.

2. Meðferð máls til endurskoðunar skal hefjast á úrskurði dómstólsins þar um, enda skal þar greinilega getið þess, að ný staðreynd hafi komið í ljós, það viðurkennt, að henni sé svo háttað, að taka beri málið upp af nýju, og því lýst yfir, að beiðnina verði að taka til greina af þessum ástæðum.

3. Dómstóllinn getur krafizt fyrirfram framkvæmdar aðila á ákvæðum úrskurðarins, áður en hann leyfir flutning endurupptökumálsins.

4. Beiðni um endurskoðun verður að bera upp eigi síðar en sex mánuðum eftir að hin nýja staðreynd varð kunn.

5. Aldrei má beiðni um endurskoðun bera upp eftir að 10 ár eru liðin frá dómsuppsögudegi.

62. gr.

1. Nú telur ríki sig eiga lögmæta hagsmuni, sem raskað kunni að verða fyrir úrlausn sakar, og getur það þá leitað leyfis dómstólsins til þess að ganga inn í mál.

2. Dómurinn úrskurðar beiðnina.

63. gr.

1. Hvenær sem skýra skal milliríkjasamning, þar sem önnur ríki en þau, er að dómsmáli standa, eru aðilar, þá skal dómritari þegar í stað tilkynna það slíkum ríkjum.

2. Hverju því ríki, er slíka tilkynningu hefur fengið, er rétt að ganga inn í mál, en skýring sú, er dómstóll gefur, bindur það þá eins og hina aðilana, ef hann neytir þessa réttar.

64. gr.

Hvor aðili skal bera sinn kostnað af máli, nema dómur mæli öðruvísi.

IV. KAFLI

Álitsgerðir.

65. gr.

1. Dómurinn getur látið í té álit sitt um sérhvert réttaratriði eftir beiðni

fact was, when the judgment was given, 91
unknown to the Court and also to the 9. des.
party claiming revision, always provided
that such ignorance was not due to negli-
gence.

2. The proceedings for revision shall be opened by a judgment of the Court expressly recording the existence of the new fact, recognising that it has such a character as to lay the case open to revision, and declaring the application admissible on this ground.

3. The Court may require previous compliance with the terms of the judgment before it admits proceedings in revision.

4. The application for revision must be made at latest within six months of the discovery of the new fact.

5. No application for revision may be made after the lapse of ten years from the date of the judgment.

Article 62

1. Should a state consider that it has an interest of a legal nature which may be affected by the decision in the case, it may submit a request to the Court to be permitted to intervene.

2. It shall be for the Court to decide upon this request.

Article 63

1. Whenever the construction of a convention to which states other than those concerned in the case are parties is in question, the Registrar shall notify all such states forthwith.

2. Every state so notified has the right to intervene in the proceedings; but if it uses this right, the construction given by the judgment will be equally binding upon it.

Article 64

Unless otherwise decided by the Court, each party shall bear its own costs.

Chapter IV.—Advisory Opinions

Article 65

1. The Court may give an advisory opinion on any legal question at the re-

91 hvaða samfélags sem vera skal, er hefur verið heimilað af sameinuðu þjóðunum eða samkvæmt stofnskrá þeirra að bera fram slíka beiðni.

2. Málefni, sem álitis dómstólsins er leitað um, skal leggja fyrir hann í skriflegri beiðni, þar sem sakarefni sé nákvæmlega lýst, enda fylgi öll þau skjöl, sem líkleg eru til þess að varpa ljósi á málið.

66. gr.

1. Dómritari skal þegar í stað senda öllum þeim ríkjum, sem heimild hafa til þess að koma fyrir dómstólinn, tilkynningu um beiðni um álitisgerð.

2. Þar að auki skal dómritari sérstaklega og beinleiðis tilkynna hverju því ríki, sem heimilt er að koma fyrir dómstólinn, og hverri þeirri alþjóðastofnun, sem dómstóllinn eða, ef hann er þá ekki starfandi, forseti telur líklega til þess að geta veitt upplýsingar varðandi málefnið, það, að dómstóllinn sé við því búinn að taka við innan tímamarka, er forseti setur, skriflegri greinargerð eða munnlegri um málið á opinberu dómþingi, er háð verði í því skyni.

3. Ef eitthvert ríki, sem heimilt er að koma fyrir dómstólinn og ekki skyldi hafa fengið hina sérstöku vitneskju, sem í 2. tölul. greinar þessarar segir, lætur uppi ósk um að gefa skriflega greinargerð eða munnlega fyrir dómi, þá tekur dómstóllinn ákvörðun þar um.

4. Ríki og stofnanir, sem látið hafa af hendi skriflegar eða munnlegar greinargerðir eða hvort tveggja, skulu fá leyfi til þess að láta uppi álit sitt um greinargerðir, sem önnur ríki eða stofnanir hafa sent, í því formi og með því yfirgrip og innan þeirra tímamarka, sem dómstóllinn eða, ef hann er ekki starfandi, forseti ákveður hverju sinni. Samkvæmt þessu skal dómritari láta þeim ríkjum og stofnunum, sem sent hafa greinargerð, í té innan hæfilegs tíma vitneskju um slíkar greinargerðir.

67. gr.

Dómstóllinn skal birta álitisgerðir sínar á opinberu dómþingi, enda hafi fram-

quest of whatever body may be authorised by or in accordance with the Charter of the United Nations to make such a request.

2. Questions upon which the advisory opinion of the Court is asked shall be laid before the Court by means of a written request containing an exact statement of the question upon which an opinion is required, and accompanied by all documents likely to throw light upon the question.

Article 66

1. The Registrar shall forthwith give notice of the request for an advisory opinion to all states entitled to appear before the Court.

2. The Registrar shall also, by means of a special and direct communication, notify any state entitled to appear before the Court or international organisation considered by the Court or, should it not be sitting, by the President as likely to be able to furnish information on the question, that the Court will be prepared to receive, within a time limit to be fixed by the President, written statements, or to hear, at a public sitting to be held for the purpose, oral statements relating to the question.

3. Should any such state entitled to appear before the Court have failed to receive the special communication referred to in paragraph 2 of this Article, such state may express a desire to submit a written statement or to be heard; and the Court will decide.

4. States and organisations having presented written or oral statements or both shall be permitted to comment on the statements made by other states or organisations in the form, to the extent, and within the time limits which the Court, or, should it not be sitting, the President, shall decide in each particular case. Accordingly, the Registrar shall in due time communicate any such written statements to states and organisations having submitted similar statements.

Article 67

The Court shall deliver its advisory opinions in open court, notice having

kvæmdastjóra og umboðsmönnum félaga bandalags hinna sameinuðu þjóða, annarra ríkja og alþjóðastofnana, sem málið beinlínis varðar, verið gert viðvart.

68. gr.

Pegar dómstóllinn starfar að álitsgerðum, skal hann einnig hafa til leiðbeiningar þau ákvæði í samþykktum þessum, sem varða dómsmál, að því leyti sem hann telur þau nothæf.

V. KAFLI

Breytingar á samþykktum þessum.

69. gr.

Breytingar á samþykktum þessum skal gera með sama hætti sem mælt er í stofnskrá hinna sameinuðu þjóða um breytingar á henni, enda sé gætt sérhverra þeirra ákvæða, sem þingið kann að gera eftir tillögum öryggisráðsins varðandi þátttöku ríkja, sem eru aðilar að samþykktum þessum, en ekki eru félagar í bandalagi hinna sameinuðu þjóða.

70. gr.

Dómstóllinn hefur vald til þess að stinga upp á breytingum á samþykktum þessum, er hann telur nauðsynlegar, enda láti hann framkvæmdastjóra í té skriflegar tillögur þar um, er athugaðar verði samkvæmt ákvæðum 69. gr.

Þetta er hér með gert almenningi kunnugt.

Utánríkisráðuneytið, hinn 9. desember 1946.

Ólafur Thors.

been given to the Secretary-General and to the representatives of Members of the United Nations, of other states and of international organisations immediately concerned. 91 9. des.

Article 68

In the exercise of its advisory functions the Court shall further be guided by the provisions of the present Statute which apply in contentious cases to the extent to which it recognises them to be applicable.

Chapter V.—Amendment

Article 69

Amendments to the present Statute shall be effected by the same procedure as is provided by the Charter of the United Nations for amendments to that Charter, subject, however, to any provisions which the General Assembly upon recommendation of the Security Council may adopt concerning the participation of states which are parties to the present Statute but are not Members of the United Nations.

Article 70

The Court shall have power to propose such amendments to the present Statute as it may deem necessary, through written communications to the Secretary General, for consideration in conformity with the provisions of Article 69.

92

17. des.

L Ö G

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta skemmtanaskatt með viðauka árið 1947.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Skemmtanaskatt samkvæmt lögum nr. 56 31. maí 1927 skal árið 1947 heimilt að innheimta af kvikmyndasýningum með 200% álagi og af öðrum skemmtunum með 20% álagi. Þó skulu leiksýningar, hljómleikar og söngskemmtanir innlendra manna undanþegnar álagningu.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 17. desember 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Brynjólfur Bjarnason.

93

28. des.

L Ö G

um bráðabirgðafjárgreiðslur á árinu 1947.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallið á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Þar til samþykkt hafa verið og staðfest fjárlög fyrir árið 1947, er ríkisstjórninni heimilt að greiða úr ríkissjóði til bráðabirgða, í samræmi við ákvæði fjárlaga fyrir árið 1946, öll venjuleg rekstrargjöld ríkisins og önnur gjöld, er talizt geta til venjulegra fastra greiðslna þess, þótt ákveðin séu eða heimiluð til eins árs í senn. Heimild þessi gildir þó eigi lengur en til 1. marz 1947.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1947.

Gjört á Bessastöðum, 28. desember 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

L Ö G

94

28. des.

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta ýmis gjöld 1947 með viðauka.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að innheimta á árinu 1947 með 100% viðauka vitagjald, þær aukatekjur ríkissjóðs, sem taldar eru í I.—VI. kafla laga nr. 27 27. júní 1921, stimpilgjald samkvæmt lögum nr. 75 27. júní 1921 og síðari lögum, sem hafa ákvæði um stimpilgjald, leyfisbréfastgjöld og lestargjald.

Enn fremur heimilast ríkisstjórninni að innheimta á sama tíma með 50% viðauka gjöld samkvæmt lögum nr. 60 30. des. 1939, 2. gr., um gjald af innlendum tollvörutegundum, og eignarskatt samkv. 14. gr. laga nr. 6 9. jan. 1935, álagðan á árinu 1947.

2. gr.

Viðaukann skal reikna þannig, að hver gjaldeining hækki um þann hundraðsluta, sem um ræðir í 1. gr., en broti úr eyri, sem myndast við viðbót þessa, skal sleppt.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1947.

Gjört á Bessastöðum, 28. desember 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

L Ö G

95

28. des.

um, að ákvæði samnings frá 7. október 1946 við Bandaríki Ameríku, er varða aðflutningsgjöld o. fl., skuli öðlast gildi.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Meðan samningur sá, er undirritaður var fyrir Íslands hönd hinn 7. október 1946 við Bandaríki Ameríku um niðurfelling hverndarsamningsins frá 1941 o. fl., er í gildi, skulu ákvæði hans, er varða aðflutningsgjöld, útflutningsgjöld, tekjuskatt, afnotarétt fasteigna og önnur atriði, sem sérstaklega er rætt um í samningnum og varða íslenska löggjöf, hafa lagagildi hér á landi. Nánari ákvæði um framkvæmd þessara atriða má setja í reglugerð.

2. gr.

Nú eru vörur þær, sem verða tollfrjálsar eftir 1. gr. laga þessara, sbr. 9. lið samnings þess, sem um ræðir í 1. gr., seldar, látnar í skiptum eða gefnar án þess

95 að þær hafi áður sætt venjulegri tollafgreiðslu, og skulu þá þeir, sem slíkt gera, 28. des. sæta refsingum þeim, sem ákveðnar eru í 36. gr. laga nr. 63/1937, um tollheimtu og tolleftirlit. Sömu refsingu skulu þeir og sæta, sem kaupa, taka í skiptum, þiggja eða taka að sér að selja slíkar vörur og þeir vita eða mega vita eftir öllum atvikum að dæma, að eru ótollafgreiddar. Þá er og heimilt að gera upptækar handa ríkissjóði vörur, sem hafa gengið þannig manna á milli án undanfarandi tollafgreiðslu.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 28. desember 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Ólafur Thors.

96

9. des.

L Ö G

um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Gagnvart útlendingum, sem landsvistar- og atvinnuleyfi hafa um tiltekinn tíma, eða þeim mönnum, er ástæða er til að ætla, að dvelji hér aðeins um stundarsakir eða eru á förum af landi burt, en hafa hér atvinnutekjur, skal haga innheimtu tekjuskatts til ríkis og útsvars til bæjar- eða sveitarfélaga, svo og stríðsgróðaskatts, með þeim hætti, sem segir í lögum þessum.

2. gr.

Hafi útlendingur dvalið hér eða haft hér atvinnutekjur, aðrar en þær, er í 2. málsg. getur, einn mánuð eða lengur, eða ef hreinar tekjur hans hér á landi eru kr. 10000.00 eða þar yfir, enda þótt dvalartími hans hér sé skemmri en einn mánuður, skapar það honum skatt- og útsvarsskyldu, og ber kaupgreiðandi hans fulla ábyrgð á greiðslu þessara gjalda, svo sem um hans eigin skatt eða útsvar væri að ræða. Nú eru kaupgreiðendur aðila fleiri en einn á hinu sama ári, og bera þeir þá hlutfallslega ábyrgð, miðað við þá upphæð, sem þeir hafa greitt honum í kaup.

Útlendir listamenn, sem afla sér hér tekna með list sinni, hvort heldur þeir starfa í eigin nafni eða á annarra vegum, skulu greiða skatt og útsvar af $\frac{2}{3}$ hlutum þeirra tekna, er þeir afla sér á þann hátt, að frádregnum beinum kostnaði við starfsemina.

Nánari reglur um þetta má setja í reglugerð.

3. gr.

Til tryggingar ábyrgð þeirri, er í 2. gr. getur, skal kaupgreiðanda heimilt að halda eftir af kaupi útsvars- eða skattgreiðanda allt að 20% af launum. Ef kaup aðila er hærri en sem svarar til 1000.00 kr. grúnnkaups á mánuði, skal kaupgreiðanda þó heimilt að halda eftir allt að 35% af kaupinu.

4. gr.

Ef upphæð sú, sem heimilt er að halda eftir samkv. 3. gr. til að fullnægja skatt- og útsvarsskyldum gjaldanda, er sýnilega of há eða of lág, getur gjaldandi eða innheimtumaður skatts eða útsvars, svo og kaupgreiðandi, snúið sér til hlutaðeigandi niðurfjöfnunarnefndar og skattanefndar (skattstjóra) og farið fram á, að þær úrskurði um, hve miklu skuli haldið eftir af kaupi gjaldanda til að standast téðar greiðslur. Ábyrgð kaupgreiðanda á þeim skatt- og útsvarsgreiðslum, sem umfram kunna að vera þá upphæð, sem haldið er eftir samkvæmt úrskurðunum, fellur niður, enda hafi kaupgreiðandi skýrt rétt frá málavöxtum.

5. gr.

Tryggingarfé því fyrir sköttum og útsvari, sem kaupgreiðandi heldur eftir samkvæmt lögum þessum, skal hann skila til viðkomandi innheimtumanna innan sex virkra daga frá útborgunardegi.

Jafnskjótt og skattar og útsvar gjaldanda hafa verið ákveðin, skal innheimtumanni skylt að endurgreiða gjaldanda það, sem of mikið kynni að hafa verið greitt honum af kaupi gjaldársins eða útsvarsársins.

6. gr.

Kaupgreiðandi skal tilkynna skattstjóra eða skattanefnd mánaðarlega kaupgreiðslu til manna þeirra, sem um ræðir í 1. og 2. gr.

7. gr.

Nú er einhver þeirra, sem um ræðir í 1. og 2. gr., á förum af landi burt, og skal honum þá skylt að tilkynna hlutaðeigandi skattstofu eða skattanefnd um það með a. m. k. einnar viku fyrirvara. Sé kaupgreiðanda kunnugt um brottförina, ber honum einnig að tilkynna hana framangreindum aðilum. Jafnframt gefur kaupgreiðandi skattstofu eða skattanefnd skýrslu um allar kaupgreiðslur til gjaldanda hér á burtfararárinu til brottfarardags.

8. gr.

Hlutaðeigandi skattayfirvöld ákveða skatta og útsvar gjaldanda af tekjum hans frá komudegi til brottfarardags og tilkynna kaupgreiðanda, gjaldanda sjálfum og innheimtumanni skatta og útsvars um álagninguna þegar í stað.

9. gr.

Tekjuskattur þeirra, sem hér um ræðir, ákveðst þannig: Hreinar tekjur gjaldanda, deilanlegar með 50, margfaldast með tölunni 12 og deilast síðan með fjölda þeirra mánaða, er hann hefur dvalizt hér á burtfararárinu. Brot úr mánuði telst heill mánuður.

Þegar tekjufjárhæð hefur verið hækkuð samkvæmt ofangreindu hlutfalli, skal tekjuskattur reiknaður eftir þeim reglum, sem ákveðnar eru í 14. gr. laga nr. 20 frá 1942, þó án þess að persónufrádráttur sé leyfður.

Við niðurfærslu teknanna eftir vísitölu skal í þessu sambandi miðað við meðalvísitölu næsta árs á undan gjaldárinu.

Tekjuskatturinn reiknaður samkv. framansögðu deilist með tölunni 12 og margfaldist með fjölda þeirra mánaða, sem gjaldandi hefur dvalizt hér á burtfararárinu. Tekjuskatturinn má þó aldrei vera lægri en 5% af skattskyldum tekjum.

Tilsvarendi reglur skulu gilda um stríðsgróðaskatt.

10. gr.

Óheimilt er að selja þeim, er um ræðir í 1. og 2. gr., farmiða eða taka þá til flutnings til útlanda, nema færðar séu sönnur á með vottorði innheimtumanns, shr.

96 12. gr., að annazt hafi verið um greiðslu opinberra gjalda eða full trygging sett 28. des. fyrir greiðslu þeirra.

Lögreglustjóra eða útlendingaeftirliti er heimilt að banna slíkum farþegum að fara úr landi, hafi þeir ekki keypt farseðil með þeim hætti, er segir í 1. málsg. þessarar greinar. Einnig getur lögreglustjóri bannað brottför annarra en farþega, ef ætla má, að þeir eigi ólokið skatt- og útsvarsgreiðslum hér á landi.

11. gr.

Ráðherra getur með reglugerð sett sérákvæði um, hvernig haga skuli álagningu, gjalddögum og innheimtu skatta og útsvars hjá þeim innlendum aðilum, er til útlanda fara, hvort sem er alfarnir eða til lengri eða skemmri dvalar. Nær þetta bæði til gjalda vegna undanfarins skattárs og skattlagningar á tekjur gjaldárs eða burtfararárs. Er í því sambandi heimilt að ákveða skattgreiðslu vegna hluta úr ári eftir sömu hlutfallsreglu og gildir um útlendinga, sbr. 9. gr.

Í reglugerð þessari má og ákveða, að eigi sé heimilt að selja far til útlanda öðrum en þeim, er hafa vegabréf frá lögreglustjóra, nýtt eða nýáritað, um leyfi til fararinnar og lögreglustjóri skuli ekki gefa út eða árita vegabréf nema með samþykki innheimtumanna opinberra gjalda.

12. gr.

Heimilt er ráðherra að ákveða, að innheimta á ríkissköttum og sveitargjöldum samkvæmt þessum lögum skuli sameinuð á eina hönd í hverju umdæmi, eftir því sem henta þykir.

13. gr.

Nú er far látið í té án þess að gætt sé fyrir mæla 10. gr. eða ákvæða reglugerðar, er sett kann að verða samkv. 11. gr., og ábyrgist þá útgerð hlutaðeigandi skips eða flugvélar ógreidd gjöld farþega sem eigin skuld. Hver sá aðili, er með ólöglegu atferli kann að vera valdur eða meðsekur að því, að einhver komist úr landi án þess að greiða gjaldkræfa skatta, ber einnig sams konar ábyrgð á hinum vangoldnu ríkis- eða sveitarsköttum.

Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, er settar kunna að verða samkv. þeim, varða sektum allt að kr. 50000.00.

14. gr.

Taka má gjöld þau, er um ræðir í lögum þessum, lögtaki hjá gjaldanda sjálfum, svo og hjá þeim, er ábyrgð bera á gjöldunum samkv. 2. og 13. gr.

15. gr.

Fjármálaráðherra getur veitt undanþágur frá lögum þessum að því er varðar íslenska námsmenn, sem erlendis eru heimilisfastir, en koma hingað til atvinnu um stundarsakir.

16. gr.

Að öðru leyti gilda ákvæði laga um tekjuskatt, stríðsgróðaskatt og útsvör, eftir því sem við á.

17. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt eru úr gildi númer lög nr. 65 11. júní 1938, um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl., og lög nr. 84 9. október 1946, um breyting á og viðauka við þau lög.

Gjört á Bessastöðum, 28. desember 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Pétur Magnússon.

L Ö G

97

28. des.

um ríkisábyrgð vegna bátaútvegsins o. fl.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórnin ábyrgist fyrir hönd ríkissjóðs þær ráðstafanir, sem taldar eru í 2.—4. gr., í þeim tilgangi að tryggja bátaútveginum á árinu 1947 65 aura verð fyrir hvert kg af nýjum fiski, miðað við þorsk og ýsu, slægðan með haus.

2. gr.

Ríkissjóður ábyrgist hraðfrystihúsum það, sem á kann að vanta, að söluverð á þorsk- og ýsuflökum nái kr. 1.33 fyrir lbs. fob., þó þannig, að ábyrgðin fari ekki fram úr 35 aurum á lbs. Skal verð annarra fisktegunda vera tilsvarendi.

3. gr.

Ríkissjóður ábyrgist saltfiskútflýjendum það, sem á kann að vanta, að söluverð verði kr. 2.25 fyrir kg fob., miðað við fullsaltaðan stórfisk (þorsk) 1. flokks, og skal verð annarra flokka og fisktegunda vera tilsvarendi. Sambærilegt verð skal ábyrgt fyrir hertan fisk útfluttan.

4. gr.

Til þess að tryggja 65 aura verð á nýjum fiski og sölu aflans er ríkisstjórninni heimilt að ábyrgjast útflutningsverð á fiski, sem verkaður er á annan hátt en talið er í 2. og 3. gr.

5. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að skipa fyrir um verkun á fiski eftir því sem markaðshorfur segja til.

6. gr.

Til þess að standast þau útgjöld, sem kann að leiða að ábyrgðum samkv. 2.—4. gr., skal ríkisstjórnin halda eftir og leggja í sérstakan tryggingarsjóð þann hluta af söluverði sildarafurða 1947, sem er umfram hrásildarverð eins og það var 1946, að viðbætti hækkan, er svarar til fiskverðshækkunar samkv. 1. gr. og vinnslukostnaði.

Nú verður afgangur af fé tryggingarsjóðs, og skal hann þá greiðast útvegs- mönnum og sjómönnum að tiltölu við sildarafla hvers skips.

Ríkisstjórninni er heimilt að stofna sjálfstæð tryggingarsvæði, að fengnum til- lögum Landssambands íslenzkra útvegsmanna, enda verður þá sérstakur tryggingar- sjóður fyrir hvert svæði. Tryggingargjöld fyrir útfluttar eða seldar sildarafurðir skulu greidd til tryggingarsjóða eftir hlutfalli aflans á tryggingarsvæðinu móts við aflann á öllu landinu.

Ríkisstjórnin setur með reglugerð nánari ákvæði um tryggingarsvæði og sjóði.

7. gr.

Auglýsa skal fyrir 1. jan. 1947 lágmarksverð á nýjum fiski, sem miðast við 65 aura verð, sbr. 1. gr., og skal verð annarra fisktegunda vera tilsvarendi. Leita skal tillagna Landssambands íslenzkra útvegsmanna um verðlagninguna.

97

28. des.

8. gr.

Ríkisstjórnin getur með reglugerð sett nánari fyrirmæli um allt, er lýtur að framkvæmd laga þessara, þar á meðal um sönnunargögn fyrir því, að hlutarsjóðmönnum og útgerðarmönnum, er selja fisk sinn öðrum, hafi verið greitt það lágmarksverð, sem ákveðið er skv. 7. gr., enda er greiðsla þess fiskverðs skilyrði fyrir öllum ráðstöfunum ríkisstjórnarinnar og ábyrgðum skv. lögum þessum.

9. gr.

Ríkisstjórnin skipar 4 manna nefnd eftir tilnefningu þingflokka til þess að gera tillögur um, á hvern hátt verði komið í veg fyrir, að dýrtíðin í landinu vaxi, og skal nefndin skila álitinu sínu fyrir 1. febr. 1947.

10. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört á Bessastöðum, 28. desember 1946.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Áki Jakobsson.

